

Ny resegarantilag

Slutbetänkande av Paketreseutredningen

Stockholm 2016

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2016:84

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.

Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm

Ordertelefon: 08-598 191 90

E-post: kundservice@wolterskluwer.se

Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2016

ISBN 978-91-38-24532-3

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Per Bolund

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 att utse en särskild utredare som gavs i uppdrag att föreslå hur det nya direktivet om paketreisor och sammanlänkade researrangemang (EU 2015/2302) skulle genomföras i svensk rätt. Utredaren gavs vidare i uppdrag att analysera dagens system för att ställa resegarantier och överväga vilka ändringar som kunde behövas med anledning av de problem som påtalats och som i övrigt framkom vid analysen (dir. 2015:69).

Som särskild utredare förordnades samma dag Rikskronofogden, numera generaldirektören för Arbetsgivarverket, Eva Liedström Adler.

Som sakkunniga att biträda utredningen förordnades från och med den 15 oktober 2015 kanslirådet Erland Koch, Justitiedepartementet, kanslirådet Thomas Carlson, Finansdepartementet och departementssekreteraren Henrik Tegehed, Näringsdepartementet.

Som experter att biträda utredningen förordnades samma dag advokatfiskalen Ingela Allenbert, Resegarantinämnden, juristen Elin Envall, Kammarkollegiet, juristen Maja Lindstrand, Konsumentverket samt advokaterna Jonas Thyberg, Svenska Resebyråföreningen (SRF) och Jan Widlund, Researrangörsföreningen i Sverige (RiS).

Som sekreterare anställdes från och med den 1 september 2015 hovrättsassessorn Sara Lindman och från och med den 15 oktober 2015 ekonomen Tora Philp.

Utredningen har antagit namnet Paketreseutredningen (Fi 2015:08).

Genom beslut den 22 juni 2016 förlängdes utredningstiden avseende den del av uppdraget som avsåg en översyn av resegarantisystemet, till och med den 30 november 2016 (dir. 2016:55).

Den 2 september 2016 överlämnade utredningen delbetänkandet *Ny paketreselag* (SOU 2016:56). Utredningen överlämnar nu sitt slutbetänkande, *Ny resegarantilag* (SOU 2016:84). Utredningens experter och sakkunniga har ställt sig bakom utredningens överväganden och förslag. Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i november 2016

Eva Liedström Adler

*/Sara Lindman
Tora Philp*

Innehåll

Sammanfattning	9
1 Författningsförslag.....	19
1.1 Förslag till resegarantilag.....	19
1.2 Förslag till paketreselag	26
1.3 Förslag till resegarantiförordning	47
1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet	51
2 Utredningens uppdrag och arbete	53
2.1 Bakgrund	53
2.2 Utredningens uppdrag.....	54
2.3 Utredningens arbete	55
2.4 Avgränsningar i förhållande till delbetänkandet	56
3 Resemarknaden	59
3.1 Inledning	59
3.2 Resemarknaden i dag	60
3.3 Den fortsatta utvecklingen av resemarknaden	68
3.4 Konsumenternas upplevelse av resemarknaden	71

4	Det nuvarande resegarantisystemet.....	73
4.1	Resegarantisystemet	73
4.2	Beslut om garantier	74
4.3	Ersättning ur garantin	81
4.4	Hemtagning av resenärer	84
4.5	Kostnader för resegarantisystemet.....	85
4.6	Statens kostnader.....	91
4.7	Jämförelse mellan kostnader och ersättning ur garantin.....	92
4.8	Konsumenternas kunskaper om resegarantisystemet	95
4.9	Utredningens analys av problemen med dagens resegarantisystem	96
5	Insolvensskydd i andra länder	103
5.1	Inledning	103
5.2	En närmare beskrivning av insolvensskyddet i några länder inom EES	103
5.3	Iakttagelser rörande EES-ländernas insolvensskydd.....	107
6	Utformningen av insolvensskyddet.....	111
6.1	Utredningen föreslår en mer öppen lösning.....	111
6.2	Alternativ och utgångspunkter för insolvensskyddet	112
6.2.1	Alternativ för insolvensskyddet	112
6.2.2	Utgångspunkter för insolvensskyddet.....	114
6.3	Alternativ 1: Det nuvarande systemet med individuella garantier behålls	122
6.3.1	Det nuvarande systemet	122
6.3.2	Utredningens överväganden rörande individuella garantier.....	124

6.4	Alternativ 2: Försäkringslösning	130
6.4.1	Försäkringslösning som ett möjligt system för insolvensskydd.....	130
6.4.2	Utredningens överväganden rörande alternativet försäkringslösning	134
6.5	Alternativ 3: En mer öppen lösning.....	140
6.5.1	En mer öppen lösning	141
6.5.2	Utredningens överväganden rörande en mer öppen lösning.....	142
7	Regleringen av insolvensskyddet	147
7.1	Ny resegarantilag	147
7.2	Utgångspunkter för utformningen av den nya resegarantilagen.....	149
7.3	Reglerna om skyldighet att ordna resegaranti.....	153
7.4	Bedömningen av om skyldigheten att ordna godkänd resegaranti har fullgjorts.....	165
7.5	Prövning av ianspråktagande av resegarantin.....	172
7.6	Tillsyn och sanktioner	176
7.7	Administrativt samarbete	179
7.8	Ny resegarantiförordning samt ändringar i och upphävande av andra förordningar	181
7.9	Ändringar i utredningens förslag till paketreselag	182
7.10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	183
8	Konsekvensutredning	187
8.1	Konsekvensutredningens innehåll	187
8.2	Resenärer ska skyddas vid obestånd	187
8.3	Förslagen ska uppnå effektivt konsumentskydd	188
8.4	Researrangörer och resenärer berörs	190
8.5	Alternativa system för insolvensskyddet	192

8.6	Konsekvenser för resenärerna.....	195
8.7	Konsekvenser för företagen.....	196
8.8	Överrensstämmelse med EU-rätten.....	207
8.9	Tidpunkt för ikraftträdande.....	207
8.10	Behov av särskilda informationsinsatser	207
8.11	Konsekvenser för de offentliga finanserna	208
8.12	Samhällsekonomiska konsekvenser.....	209
8.13	Konsekvenser för sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet	209
8.14	Övrigt.....	210
9	Författningskommentar	213
9.1	Förslaget till resegarantilag	213
9.2	Förslaget till paketreselag	242

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2015:69.....	267
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2016:55.....	277
Bilaga 3	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade reserangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG	279

Sammanfattning

Bakgrund

Ett nytt EU-direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang har antagits. Det nya direktivet, som är ett fullharmoniseringsdirektiv, innehåller krav på att medlemsstaterna ska anpassa sina lagar, regler och administrativa bestämmelser i fråga om avtal mellan resenärer och näringsidkare med avseende på paketresor och sammanlänkade researrangemang, så att de överensstämmer med bestämmelserna i direktivet. Direktivet har ansetts vara motiverat främst av de skillnader i lagstiftning inom de olika medlemsstaterna som det tidigare minimidirektivet om paketresor gett upphov till, i förening med de förändrade sätt att köpa resor på som noterats. Resenärerna köper i allt högre utsträckning resor via internet och kombinerar dem själva. Det har lett till osäkerhet om vilka regler som gäller för resorna och vilket skydd resenärerna har om resorna ställs in som en konsekvens av att den som ansvarar för dem är på obestånd. Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla säkerhet för återbetalning och hemtransport när avtalet inte kan fullgöras på grund av insolvens.

I Sverige har det nuvarande resegarantisystemet kritiserats bl.a. för att vara ekonomiskt betungande för framför allt de mindre reseföretagen. Riksdagen har i ett tillkännagivande uttalat att regeringen bör utreda en alternativ modell för ställande av resegaranti.

Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag har bestått av två delar, dels att analysera direktivet och föreslå hur det ska genomföras i svensk rätt, dels att analysera dagens system för att ställa resegaranti och ge förslag på hur detta kan förbättras.

Den första delen av uppdraget har redovisats i utredningens delbetänkande, *Ny paketreselag*, SOU 2016:56. I delbetänkandet finns också de förslag på ändringar i den nuvarande resegarantilagen som utredningen har ansett vara nödvändiga för att genomföra det nya direktivet. En del av den analys som ingår i den andra delen av utredningens uppdrag har därför redovisats redan i delbetänkandet. Det gäller bl.a. utredningens analys av frågan om de straffrättsliga sanktionerna i resegarantilagen är effektiva och ändamålsenliga. Mot bakgrund av analysen har utredningen föreslagit en sanktionsväxling. Delbetänkandet innehåller också utredningens analys av tillämpningsområdet för resegarantilagen. Utredningen har föreslagit att tillämpningsområdet ändras så att det sammanfaller med tillämpningsområdet för motsvarande bestämmelser i det nya direktivet.

I detta slutbetänkande redovisas utredningens analys av dagens system för att ställa resegaranti och förslag på hur detta kan förbättras. I denna del av uppdraget ingår bl.a. att bedöma om det är ändamålsenligt att utbetalningar av resegarantier prövas av en särskild nämnd och, om så är fallet, föreslå de eventuella ändringar som kan behövas när det gäller Resegarantinämndens prövning av ärenden.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår en lagstiftning som gör det möjligt att tillhandahålla insolvensskydd i olika former. Benämningen resegaranti används som ett samlat begrepp för samtliga dessa former av insolvensskydd. De bestämmelser som reglerar detta föreslås genomföras genom en ny resegarantilag som ersätter den nu gällande resegarantilagen (1972:204) som samtidigt upphävs.

Den nya resegarantilagen ska reglera förhållandet mellan det allmänna och arrangörer, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang respektive återförsäljare som säljer resor för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES. Resenären ska ges ett skydd mot ekonomisk förlust genom att lagen ålägger dessa aktörer att se till att resorna och researrangemangen omfattas av resegaranti som uppfyller de krav som anges i lagen. Resor och researrangemang som betalas i efterhand och inte innefattar någon passagerartransport ska inte behöva omfattas av resegaranti.

Av lagen ska framgå att resegaranti ska säkerställa att förskottsbetalningar återbetalas till resenären för det fall och i den utsträckning paketresan eller det kopplade researrangemanget inte fullgörs som en följd av insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget. Vidare ska framgå att resegarantin ska säkerställa att resenären får skälig ersättning för tillkommande kostnader för alternativ hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten, för det fall den passagerartransport som arrangören eller näringsidkaren ansvarar för inte fullgörs till följd av deras insolvens.

Resegarantin ska få tas i anspråk utan oskäligt dröjsmål när det står klart att en resetjänst inte kommer att fullgöras inom skälig tid och det framstår som sannolikt att det beror på insolvens.

En regel om avräkning när resenären har fått ersättning från annat håll införs. Återbetalning ska få krävas när resenären genom att lämna oriktiga uppgifter har fått högre ersättning än denne annars skulle ha fått. Rätten till ersättning ska falla bort om begäran om ersättning inte görs inom sex månader från det att resetjänsten skulle ha fullgjorts.

Kammarkollegiet ska alltjämt pröva om skyldighet att ordna resegaranti föreligger. Kammarkollegiet ska också pröva om resegaranti som ordnats uppfyller de krav som föreskrivs i lagen och det i övrigt finns förutsättningar för att godkänna resegarantin.

Resegaranti som en näringsidkare har ordnat i enlighet med motsvarande bestämmelser i ett land inom EES där näringsidkaren är etablerad ska erkännas som godkänd resegaranti enligt lagen.

Den näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangör eller som avser att underlätta kopplade researrangemang eller att bedriva verksamhet som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES åläggs att självmant anmäla det till Kammarkollegiet. De ska också utan dröjsmål underrätta Kammarkollegiet om de förutsättningar som legat till grund för beslutet att godkänna resegarantin ändras.

Resegarantinämnden ska avskaffas. Begäran om ersättning ur resegarantin ska i stället prövas av den som står för resegarantin eller av Kammarkollegiet. Resenärens rätt till rättslig prövning tillgodoses genom möjligheten att väcka talan i allmän domstol respektive att överklaga Kammarkollegiets beslut.

Tillsynen av att lagen följs anförtros alltså Kammarkollegiet. Kammarkollegiets befogenheter för att utöva tillsynen utökas genom att kollegiet får inspektionsrätt och rätt att ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

De nuvarande straffrättsliga sanktionerna byts ut mot en administrativ sanktionsavgift. Underlåtenhet att utan dröjsmål underrätta Kammarkollegiet om att förutsättningarna för resegarantin ändrats sanktioneras också.

Kammarkollegiet ska också vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i resegarantilagen. En regel om att Kammarkollegiet ska hålla ett register över arrangörer, vissa återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang tillgängligt för allmänheten införs.

Kammarkollegiet anges inte i den nya resegarantilagen. De myndighetsuppdrag som anges i den nya resegarantilagen samlas i stället i en ny resegarantiförordning.

Utredningens analys av det nuvarande resegarantisystemet

Den nuvarande resegarantilagen kräver att arrangörer och återförsäljare av paketresor ställer säkerhet innan de marknadsför en paketresa. Säkerheten ställs hos Kammarkollegiet och ska, om inte Kammarkollegiet beslutar annat, bestå av en av bank, försäkringsbolag eller kreditmarknadsbolag utfärdad betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran. Säkerhetens storlek bestäms av Kammarkollegiet utifrån principen att varje researrangör ska svara för sina åtaganden. Beräkningen av säkerhetens storlek, dvs. garantibeloppet, påverkas av bl.a. antalet resenärer som reser varje månad och resornas pris. Garantibeloppet ska täcka alla förskott som betalats för resan och, om det är aktuellt, kostnader för hemtransport.

Det totala beloppet för samtliga ställda garantier var i december 2015 knappt 6,0 miljarder kronor. Vid samma tidpunkt var det totalt 2 431 aktörer som hade ställt säkerhet hos Kammarkollegiet. Storleksmässigt var garantierna mycket ojämnt fördelade mellan reseaktörerna. Ett stort antal aktörer hade ställt relativt små garantier samtidigt som några få aktörer stod för en betydande del av det

totala beloppet. De tre företag som ställt störst garantier (Ving, Fritidsresor och Apollo) hade tillsammans ett beslutat garantibelopp på drygt 3,2 miljarder kronor.

Under åren 2008–2015 har utbetalningarna ur resegarantin uppgått till i genomsnitt cirka 865 000 kronor per år. Under samma period har Resegarantinämnden beslutat om utbetalningar föranledda av totalt 35 aktörers inställda eller avbrutna resor. I sju av dessa fall har s.k. kvotering skett. Kvotering blir aktuell när den individuella garanti som en aktör har ställt hos Kammarkollegiet är lägre än summan av de ersättningsgilla krav som nämnden fått in beträffande aktören. I dessa fall beslutar Resegarantinämnden att fördela de befintliga garantimedlen på samtliga resenärer som beviljats ersättning. I de fall kvotering har skett under perioden 2008–2015 har ersättningsgraden varierat mellan 12 och 63 procent.

Staten bekostar via anslag till Kammarkollegiet den statliga administrationen av resegarantisystemet. Själva resegarantierna finansieras däremot av de aktörer som ställer garantier. En sammantagen bedömning ger vid handen att systemet på aggregerad nivå genererar kostnader, framför allt för aktörerna men även för staten, som vida överstiger de ersättningar det syftar till att säkerställa.

Utredningens bedömning är att det nuvarande resegarantisystemet är kostsamt i förhållande till det konsumentskydd det ger. Trots de höga kostnaderna är det inte säkert att skyddet i det enskilda fallet är fullgott för resenären. Systemet medför vidare etableringshinder och betungande administration för researrangörerna och återförsäljarna. Andra problem som utredningen identifierat är att alla researrangörer respektive återförsäljare inte fullgör sin skyldighet att ställa garanti samt att resegarantisystemets utformning med prövning i olika instanser medför en risk för oenhetlig rättstillämpning.

Utredningens överväganden

Utredningen bedömer att insolvensskyddet kan utformas efter i huvudsak tre alternativ. Det första alternativet är att behålla dagens system med individuella garantier. Det andra alternativet är att införa ett krav på försäkring. Det tredje alternativet är att tillåta både individuella garantier och försäkring och dessutom flera andra former av resegaranti, dvs. en mer öppen lösning. De tre alternativen

bör värderas utifrån hur väl de svarar mot de utgångspunkter som bör gälla för insolvensskyddet.

Dessa utgångspunkter är att insolvensskyddet ska

- ge resenärerna det skydd de har rätt till enligt paketresedirektivet
- inte medföra högre kostnader än nödvändigt för reseaktörerna för att uppnå detta skydd
- utformas så att det i så hög utsträckning som möjligt bidrar till låga etableringshinder och god konkurrens
- vara enkelt att administrera
- utformas så att statens kostnad och risk minimeras.

Utredningens bedömning är att det nuvarande systemet med krav på individuella garantier inte bör behållas oförändrat på grund av de problem som utredningen identifierat med systemet.

Det andra alternativet, en försäkringslösning, är ett effektivt sätt att fördela och prissätta riskerna för insolvens. Det gör att kostnaderna för skyddet sänks. Det gemensamma ansvaret för inträffade skador i en försäkring gör samtidigt att skyddet för resenären blir bättre än i ett system med individuella garantier. Ett krav på att tillhandahålla insolvensskydd genom försäkring förutsätter att aktörerna har möjlighet att teckna en försäkring. Utredningens bedömning är att staten inte bör ansvara för att tillhandahålla en försäkring och därmed ytterst stå risken för inträffade skador. Det innebär att ett krav på reseaktörerna att tillhandahålla insolvensskydd i försäkringsform skulle göra aktörerna helt beroende av produkter och en marknad som inte finns i dag. Det är därför inte lämpligt med ett sådant krav.

Den bästa modellen för ett effektivt insolvensskydd är i stället en mer öppen lösning, som gör det möjligt att tillhandahålla insolvensskydd i olika former. Lösningen möjliggör en övergång från dagens individuella garantier till ett system som öppnar upp för val mellan flera alternativ för insolvensskyddet. Eftersom aktörerna i en mer öppen lösning kan anpassa sitt insolvensskydd efter storlek, verksamhet, ägarstruktur m.m. bör såväl kostnad som administrativ börda för den enskilde reseaktören bli lägre än vid en lösning där endast en möjlighet finns tillgänglig för aktören. Möjligheten att fördela risken och finansieringen mellan flera aktörer gör att skyddet

kan anpassas utifrån förväntade snarare än högsta möjliga skador, vilket kan sänka reseaktörernas kostnader för skyddet radikalt.

Utredningen föreslår att en ny resegarantilag införs och att bestämmelserna i denna utformas så att det blir möjligt att ordna resegaranti i olika former. För att säkerställa att resegarantin ger resenärerna det skydd mot ekonomisk förlust som krävs enligt paketresedirektivet behövs någon form av kontroll. Utredningen har gjort bedömningen att detta behov kan tillgodoses genom ett krav på att resegarantin ska godkännas av en myndighet och att det för godkännande krävs att resegarantin uppfyller vissa krav som anges i lagen. Kraven bör utformas med utgångspunkt i paketresedirektivets bestämmelser om insolvensskydd. För att tillsynen ska bli effektiv bör samtliga näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangörer, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang eller som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES åläggas att anmäla det till den myndighet som ska pröva om skyldighet att ordna resegaranti föreligger. Om förutsättningarna ändras efter att ett beslut om godkännande av resegarantin har fattats bör myndigheten ompröva frågan. Initiativet till en sådan omprövning bör tas av aktörerna själva, som har kännedom om när förutsättningarna ändras. Dessa aktörer bör därför åläggas att underrätta myndigheten. I dag prövar Kammarkollegiet motsvarande frågor om resegaranti. Utredningen har inte funnit någon anledning att föreslå att någon annan myndighet ska anförtros dessa frågor i fortsättningen. Ett sådant behov kan dock uppkomma och utredningen föreslår bl.a. av detta skäl att Kammarkollegiet inte anges direkt i lagen.

Vid resegaranti i form av t.ex. försäkring kommer försäkringsbolaget att ta ställning till resenärens begäran om ianspråktagande av resegarantin. Vid andra former av resegaranti, t.ex. betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran, krävs alltså ett myndighetsbeslut för att resegarantin ska få tas i anspråk. Dessa frågor prövas i dag av Resegarantinämnden, vars beslut inte får överklagas. Utredningen anser att rättssäkerhetsskäl talar för att besluten i fortsättningen bör få överprövas. Vidare anser utredningen att effektivitetsskäl talar för att Kammarkollegiet bör pröva även dessa frågor. Resegarantinämnden bör därför avskaffas. Behovet av samråd mellan aktörerna och myndigheten bör kunna tillgodoses på annat sätt.

Ikraftträdande

Bestämmelser som genomför direktivets krav måste enligt direktivet tillämpas från och med den 1 juli 2018. Utredningen föreslår därför detta datum för ikraftträdande av de föreslagna författningarna.

Övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår att bestämmelserna i den nya resegarantilagen ska tillämpas från och med ikraftträdandet. I fråga om resegaranti som ställts för resor där reseavtalet har ingåtts före ikraftträdandet ska dock äldre bestämmelser tillämpas. Det innebär att de regler om skyldighet att ställa säkerhet som gäller då avtalet ingås alltjämt ska gälla. Vidare ska säkerhet som ställts enligt den nu gällande resegarantilagen bestå för dessa resor även efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Frågan om rätt till ersättning ur garantin ska också göras utifrån de bestämmelser som gällde då avtalet ingicks.

Ärenden om ianspråktagande av resegaranti som anhängiggjorts hos Resegarantinämnden före ikraftträdandet ska avgöras av nämnden och verkställas av Kammarkollegiet. Ärenden som anhängiggjors efter ikraftträdandet ska prövas av Kammarkollegiet.

Äldre bestämmelser ska också tillämpas i fråga om överträdelser som skett före ikraftträdandet. Det innebär att de nu gällande straffbestämmelserna i resegarantilagen ska tillämpas i fråga om dessa överträdelser medan de föreslagna sanktionsavgifterna ska tillämpas på överträdelser som sker efter ikraftträdandet. Detta ska framgå av särskilda övergångsbestämmelser.

Förslagets konsekvenser

Rättigheterna för resenärerna styrs av paketresedirektivet och är desamma oavsett hur systemet för insolvensskyddet utformas. I realiteten har dock resenärerna med det nuvarande systemet inte alltid fått de ersättningar de har rätt till. Risken för att de resenärer som drabbas ekonomiskt på grund av insolvens hos reseaktören inte får full ersättning bör minska om fler aktörer väljer kollektiva lösningar, eftersom skyddet då inte är beroende av att den enskilda

aktörens garanti är tillräcklig. För de enskilda resenärerna kan förändringen bli betydande.

Förslaget med en mer öppen lösning bedöms kunna sänka företagens kostnader för resegarantierna. Detta gäller särskilt små och medelstora företag. Utredningen har uppskattat kostnaderna för fem typexempel av företag. Uppskattningarna rymmer stor osäkerhet men de pekar på att kostnaderna för resegarantierna vid en mer öppen lösning kan halveras för tre av dessa typexempel, jämfört med dagens system med individuella garantier. Vidare bedöms förslaget kunna sänka etableringshindren för nya företag.

Förslaget på en mer öppen lösning bedöms på sikt leda till minskade handläggningskostnader i de offentliga finanserna, men besparingen förväntas under de närmaste åren behövas för att finansiera de tillfälligt ökade kostnaderna för informationsinsatser och förändringsarbete när myndigheterna anpassar sin verksamhet efter de nya reglerna. Förslagen förväntas sammantaget inte leda till ökade kostnader för det allmänna.

En mer öppen lösning innebär att researrangörerna tillåts tillhandahålla insolvensskyddet på ett för dem billigare sätt utan att nivån på konsumentskyddet sänks eller andra negativa samhälls-ekonomiska konsekvenser uppstår. Därutöver leder förslaget till sänkta trösklar in på marknaden för nya aktörer, till nytta för både näringsidkare och konsumenter. Sammantaget förväntas förslaget leda till positiva samhällsekonomiska konsekvenser.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till resegarantilag

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Syfte och tillämpningsområde

1 § Genom denna lag genomförs delar av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (paketresedirektivet).

Ytterligare bestämmelser som genomför paketresedirektivet finns i paketreselagen (0000:0000).

2 § Denna lag innehåller bestämmelser om resegaranti för paketresor och kopplade researrangemang som omfattas av paketreselagen (0000:0000).

3 § De definitioner som anges i 3–5 §§ i paketreselagen (0000:0000) har samma innebörd i denna lag.

4 § Med *resegaranti* avses i lagen skydd mot ekonomisk förlust som kan drabba resenärer till följd av insolvens hos arrangörer eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (EUT L 326, 11.12.2015, s. 1–33, Celex 32015L2302).

Skyldighet att ordna resegaranti

5 § Den som är arrangör för en paketresa är skyldig att se till att paketresan omfattas av godkänd resegaranti. Skyldigheten ska fullgöras innan paketresan erbjuds till försäljning.

Har paketresan kombinerats av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES är den återförsäljare som erbjuder paketresan till försäljning skyldig att se till att paketresan omfattas av godkänd resegaranti enligt denna lag.

Paketresor som inte innefattar någon passagerartransport och för vilka betalning inte heller görs förrän efter att paketresan har fullgjorts behöver inte omfattas av resegaranti.

6 § Den näringsidkare som underlättar ett kopplat researrangemang är skyldig att se till att researrangemanget omfattas av godkänd resegaranti. Skyldigheten ska fullgöras innan näringsidkaren vidtar åtgärder för att underlätta det kopplade researrangemanget.

Om näringsidkaren inte ansvarar för någon passagerartransport som ingår i det kopplade researrangemanget och inte heller tar emot betalning för det kopplade researrangemanget förrän efter att detta har fullgjorts behöver researrangemanget inte omfattas av resegaranti.

7 § Den näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangör eller att underlätta kopplade researrangemang, eller som avser att bedriva verksamhet som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES, ska anmäla sin verksamhet till den myndighet som avses i 16 §.

Näringsidkaren ska lämna de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att frågan om resegaranti ska kunna prövas.

8 § Om de förutsättningar som har legat till grund för ett beslut om godkännande av resegaranti ändras ska näringsidkaren utan dröjsmål underrätta den myndighet som meddelat beslutet. Näringsidkaren ska lämna de uppgifter som är nödvändiga för att frågan ska kunna prövas på nytt.

Resegarantins omfattning och villkor

9 § Resegaranti för en paketresa ska säkerställa att de betalningar som görs för paketresan återbetalas till resenären, för det fall och i den utsträckning paketresan inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens.

Om en passagerartransport ingår i paketresan ska resegarantin också säkerställa att resenären, för det fall passagerartransporten inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens, får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport som ordnas i stället för denna och för inkvartering i avvaktan på hemtransporten.

10 § Resegaranti för ett kopplat researrangemang ska säkerställa att de betalningar som görs till den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget återbetalas till resenären, för det fall och i den utsträckning de resetjänster som ingår i det kopplade researrangemanget inte fullgörs till följd av näringsidkarens insolvens.

Om näringsidkaren ansvarar för en passagerartransport som ingår i researrangemanget ska resegarantin också säkerställa att resenären, för det fall passagerartransporten inte fullgörs till följd av näringsidkarens insolvens, får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport som ordnas i stället för denna och för inkvartering i avvaktan på hemtransporten.

11 § Resegarantin ska ge resenären rätt till ersättning som utan oskäligt dröjsmål ska betalas ut när det står klart att en resetjänst som ingår i paketresan eller det kopplade researrangemanget inte kommer att fullgöras inom skälig tid och det framstår som sannolikt att det beror på insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som har underlättat det kopplade researrangemanget.

12 § Resegarantin får innehålla villkor om att ersättning kan komma att betalas ut till den som tillhandahåller inkvartering eller hemtransport åt resenären.

13 § Resegarantin får innehålla villkor om att ersättningen ska minskas med motsvarande belopp som resenären har fått i ersättning på annat sätt för att resetjänsten inte fullgjorts.

14 § Resegarantin får innehålla villkor om att ersättning får återkrävas i de fall och i den utsträckning resenären genom att lämna oriktiga uppgifter har fått högre ersättning än vad som annars skulle ha betalats ut.

15 § Resegarantin får innehålla villkor om att rätten till ersättning ur resegarantin upphör om begäran om ersättning inte har gjorts inom sex månader från det att den resetjänst som avses med begäran skulle ha fullgjorts.

Prövningen av skyldigheten att ordna resegaranti

16 § Den myndighet som regeringen bestämmer prövar om det föreligger skyldighet att ordna resegaranti enligt denna lag.

Myndigheten ska också pröva om resegaranti som ordnats uppfyller de krav som föreskrivs i denna lag och om det i övrigt finns förutsättningar för att godkänna resegarantin.

Prövningen ska göras med utgångspunkt i reseverksamhetens art och omfattning samt de villkor som gäller för resegarantin.

17 § Resegaranti som en näringsidkare har ordnat i enlighet med motsvarande bestämmelser i det land inom EES där näringsidkaren är etablerad ska erkännas som godkänd resegaranti enligt denna lag.

18 § Om förutsättningarna ändras efter att myndigheten prövat en fråga om resegaranti, ska myndigheten ompröva frågan.

Ianspråktagande av resegarantin

19 § Om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin ska den myndighet som regeringen bestämmer pröva begäran om ersättning ur resegarantin.

Om myndigheten förfogar över resegarantin ska myndigheten verkställa de utbetalningar som beslutats.

20 § När begäran om ersättning ur resegarantin ska prövas av en myndighet får resegarantin tas i anspråk för att ersätta resenären i den utsträckning som framgår av 9–11 §§. Om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin ska de villkor som framgår av 12–15 §§ tillämpas.

Tillsyn och sanktioner

21 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att reglerna i denna lag följs. Tillsynen ska utövas så att den inte vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändigt.

22 § Om det finns skälig anledning att anta att en näringsidkare omfattas av skyldighet att se till att godkänd resegaranti ordnas får tillsynsmyndigheten ålägga näringsidkaren att lämna de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att frågan ska kunna prövas.

Tillsynsmyndigheten eller den som myndigheten utser har i de fall som avses i första stycket rätt att göra inspektioner hos näringsidkaren och att ta del av alla handlingar som behövs för tillsynen. Näringsidkaren ska tillhandahålla de handlingar och lämna de uppgifter som begärs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten får förelägga den näringsidkare som inte lämnar begärda uppgifter eller som inte tillhandahåller handlingar att vid vite fullgöra sin skyldighet.

23 § De uppgifter som avses i 7, 8 och 22 §§ ska lämnas på heder och samvete.

24 § Om den näringsidkare som är skyldig att se till att godkänd resegaranti ordnas enligt denna lag underlåter att göra det, får tillsynsmyndigheten förelägga denne vid vite att fullgöra sin skyldighet.

25 § Den näringsidkare som, i strid med 5 eller 6 §, underlåter att se till att en paketresa eller ett kopplat researrangemang omfattas av godkänd resegaranti ska åläggas att betala en sanktionsavgift.

Sanktionsavgift ska också åläggas den näringsidkare som har underlåtit att underrätta myndigheten enligt 8 § om att de förutsättningar som legat till grund för beslutet att godkänna resegarantin har ändrats.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

26 § Hel eller delvis befrielse från sanktionsavgift ska beslutas om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas

1. om överträdelsen har berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte kunnat göra det som ålegat honom eller henne och inte heller kunnat uppdra åt någon annan att göra det,
2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken förutsåg eller borde ha förutsett eller inte kunnat påverka, eller
3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika överträdelsen.

27 § Sanktionsavgift får inte åläggas någon för en gärning som omfattas av ett vitesföreläggande enligt 22 eller 24 §.

28 § Den myndighet som i enlighet med 21 § ska utöva tillsyn över att reglerna i denna lag följs prövar genom avgiftsföreläggande frågor om sanktionsavgifter.

Avgiftsföreläggande innebär att näringsidkaren föreläggs att godkänna avgiften inom viss tid.

När föreläggandet har godkänts gäller det som domstols lagkraftvunna avgörande om att avgift ska tas ut. Ett godkännande som görs efter det att den tid som angetts i föreläggandet har gått ut är dock utan verkan.

29 § Om avgiftsföreläggandet inte har godkänts inom utsatt tid får tillsynsmyndigheten ansöka hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets avgiftsföreläggandet har utfärdats, om att avgift ska tas ut.

En sanktionsavgift får tas ut bara om ansökan har delgetts den som avgiftsföreläggandet riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

30 § Sanktionsavgiften ska bestämmas till lägst femtusen kronor och högst tio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av näringsidkarens omsättning närmast föregående år. Om överträdelsen har skett under näringsidkarens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

När avgiftens storlek bestäms ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är.

31 § Sanktionsavgiften ska betalas till tillsynsmyndigheten inom trettio dagar från det att beslutet vann laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, ska tillsynsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar.

Avgiften faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Central kontaktpunkt för samarbetet inom EES

32 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang i de olika länderna inom EES, med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i denna lag.

Bemyndigande

33 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om de förutsättningar som ska gälla för att resegaranti ska godkännas.

Överklagande m.m.

34 § Beslut enligt 22 och 24 §§ får inte överklagas. Andra beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Den myndighet som prövar skyldigheten att ordna resegaranti får förordna att ett beslut om resegaranti ska gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018 då resegarantilagen (1972:204) upphör att gälla.

2. I fråga om resegaranti som ställts för resor där reseavtalet har ingåtts före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas.

3. I fråga om överträdelser som skett före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas.

1.2 Förslag till paketreselag

Härigenom föreskrivs² följande.

Inledande bestämmelse

1 § Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG syftar till att bidra till en väl fungerande inre marknad och till att uppnå en så hög och enhetlig konsumentskyddsnivå som möjligt genom att tillnärma vissa aspekter av medlemsstaternas lagar, regler och administrativa bestämmelser vad gäller avtal mellan resenärer och näringsidkare med avseende på paketresor och sammanlänkade researrangemang.

I denna lag finns bestämmelser varigenom delar av direktivet genomförs i svensk rätt. Ytterligare bestämmelser som genomför direktivet finns i resegarantilagen (0000:0000).

Lagens tillämpningsområde

2 § Lagen tillämpas

1. då näringsidkare erbjuder paketresor till försäljning till resenärer och

2. då näringsidkare för resenärers räkning underlättar kopplade researrangemang.

Lagen ska inte tillämpas på paketresor och kopplade researrangemang som

1. omfattar en tidsperiod på mindre än 24 timmar och som inte innefattar inkvartering över natten,

2. erbjuds eller underlättas tillfälligt på ideell basis och endast för en avgränsad grupp resenärer eller som

² Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (EUT L 326, 11.12.2015, s. 1–33, Celex 32015L2302).

3. en fysisk eller juridisk person köper inom ramen för sin yrkes- eller näringsverksamhet och på grundval av ett ramavtal för affärsresor.

Definitioner

3 § Med *paketresa* avses i lagen en kombination av minst två olika typer av resetjänster avsedda för samma resa eller semester om

1. dessa tjänster kombinerats av en enda näringsidkare, även när tjänsterna kombineras på begäran av resenären eller i enlighet med resenärens urval, innan ett enda avtal om alla tjänster ingåtts, eller om

2. dessa tjänster, oberoende av om separata avtal ingås med enskilda resetjänstleverantörer

a) köps från ett enda försäljningsställe och dessa tjänster har valts ut innan resenären samtycker till att betala,

b) erbjuds, säljs eller debiteras till ett allomfattande eller totalt pris,

c) marknadsförs eller säljs med beteckningen paketresa eller en liknande beteckning,

d) kombineras efter ingåendet av ett avtal som ger resenären rätt att välja bland ett urval av olika typer av resetjänster, eller

e) köps från separata näringsidkare genom länkade bokningsprocesser via internet där resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress överförs från den näringsidkare med vilken det första avtalet har ingåtts till en annan näringsidkare eller andra näringsidkare och ett avtal ingås med den eller de sistnämnda näringsidkarna senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.

För att en kombination av resetjänster där endast en typ av sådan resetjänst som avses i 5 § 15 a–c kombineras med en eller flera sådana turisttjänster som avses i 5 § 15 d ska anses utgöra en paketresa krävs att de sistnämnda tjänsterna står för en betydande del av värdet av kombinationen eller att de marknadsförs som eller på annat sätt utgör ett väsentligt inslag i kombinationen, och att de väljs och köps innan fullgörandet av den förstnämnda resetjänsten har inletts.

4 § Med *kopplat researrangemang* avses i lagen minst två olika typer av resetjänster köpta för samma resa eller semester, vilka inte utgör en paketresa, som leder till ingåendet av separata avtal med de enskilda resetjänstleverantörerna, om en näringsidkare

1. underlättar resenärens separata urval och separata betalningar för var och en av resetjänsterna, vid tidpunkten för ett enda besök hos eller en enda kontakt med dess försäljningsställe eller

2. på ett riktat sätt underlättar anskaffandet av minst en ytterligare resetjänst från en annan näringsidkare när ett avtal med en sådan näringsidkare ingås senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.

Om endast en typ av sådan resetjänst som avses i 5 § 15 a–c och en eller flera sådana turisttjänster som avses i 5 § 15 d köps utgör de inte ett kopplat researrangemang om de sistnämnda tjänsterna inte står för en betydande del av tjänsternas sammanlagda värde och inte marknadsförs som, eller på annat sätt utgör, ett väsentligt inlag i resan eller semestern.

5 § I denna lag avses med

1. *arrangör*: en näringsidkare som kombinerar och till försäljning erbjuder paketresor, antingen direkt eller genom en annan näringsidkare eller tillsammans med en annan näringsidkare, eller den näringsidkare som överför resenärens uppgifter till en annan näringsidkare i enlighet med 3 § 2 e,

2. *betalningsvillkor*: betalningssätt, inklusive belopp eller procentandelar av priset som ska betalas som delbetalning samt de tidpunkter då den resterande delen av priset ska betalas eller andra ekonomiska garantier ska betalas eller tillhandahållas av resenären,

3. *etablering*: etablering enligt 4 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden,

4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

5. *försäljningsställe*: fasta eller rörliga detaljhandelslokaler, försäljningswebbplatser eller liknande försäljningsplatser via internet, telefontjänster eller kombinationer av försäljningswebbplatser, liknande försäljningsplatser via internet och telefontjänster, som presenteras för resenärer som en enda försäljningsplats,

6. *hemtransport*: resenärens återresa till avreseplatsen eller till någon annan plats som de avtalsslutande parterna har enats om,

7. *kontaktuppgifter*: adress, telefonnummer och, i förekommande fall, e-postadress och faxnummer,

8. *minderårig*: en person under 18 år,

9. *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person, antingen offentligägad eller privatägad, som i samband med avtal som omfattas av denna lag agerar för ändamål som faller inom ramen för den egna närings- eller yrkesverksamheten samt varje person som agerar i näringsidkarens namn eller för näringsidkarens räkning, oavsett om denne agerar i egenskap av arrangör, återförsäljare, näringsidkare som underlättar ett kopplat researrangemang eller resetjänstleverantör,

10. *oundvikliga och extraordinära omständigheter*: en situation utom kontroll för den part som åberopar en sådan situation, och vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits,

11. *paketreseavtal*: ett avtal om en paketresa som helhet eller, om paketresan tillhandahålls enligt separata avtal, alla avtal som omfattar resetjänster som ingår i paketresan,

12. *paketresans början*: början av fullgörandet av någon av de resetjänster som ingår i paketresan,

13. *person med nedsatt rörlighet*: en person vars rörlighet är nedsatt vid användning av transporter på grund av någon form av fysiskt funktionshinder, sensoriskt eller motoriskt, bestående eller tillfälligt, psykiskt funktionshinder eller psykisk funktionsnedsättning eller på grund av annat funktionshinder eller ålder och vars situation kräver lämplig uppmärksamhet och anpassning till hans eller hennes särskilda behov av de tjänster som är tillgängliga för alla passagerare,

14. *resenär*: en person som avser att ingå ett paketreseavtal eller ett avtal som utgör en del av ett kopplat researrangemang eller som har rätt att resa på grundval av ett sådant avtal,

15. *resetjänst*:

a) passagerartransport,

b) inkvartering som inte utgör en integrerad del av passagerartransport och som inte är för bostadsändamål,

c) uthyrning av bilar, andra motorfordon i den mening som avses i artikel 3.11 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/46/EG av den 5 september 2007 om fastställande av en ram för godkännande av motorfordon och släpvagnar till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon, eller motorcyklar som kräver körkort för kate-

gori A i enlighet med artikel 4.3 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort,

d) andra turisttjänster som inte utgör en integrerad del av en sådan resetjänst som avses i a–c,

16. resetjänstens huvudsakliga egenskaper:

a) resmål, resplan och vistelseperiod, med datum och, om inkvartering ingår, antalet nätter som ingår,

b) transportmedel, typ av transport och transportkategori, datum, tid och plats för avresa och hemkomst, eller om den exakta tidpunkten ännu inte har fastställts, den ungefärliga tidpunkten för avresa och hemkomst, resans längd, platser för uppehåll under resan och anslutande transporter,

c) inkvarterings belägenhet, utmärkande kännetecken och, i förekommande fall, kategori enligt destinationslandets regler,

d) måltider som ingår,

e) besök, utflykter eller andra tjänster som ingår i det avtalade totalpriset för paketresan,

f) huruvida någon av resetjänsterna kommer att tillhandahållas resenären som en del av en grupp och i så fall, om möjligt, gruppens ungefärliga storlek,

g) om resenärens tillgång till andra turisttjänster är beroende av effektiv muntlig kommunikation, det språk som dessa tjänster kommer att utföras på,

h) allmänna uppgifter om resans eller semesterns lämplighet för personer med nedsatt rörlighet och, vid förfrågan, exakta uppgifter om resans lämplighet för den aktuella resenären,

17. återförsäljare: en annan näringsidkare än arrangören som säljer eller erbjuder paketresor som kombinerats av en arrangör.

6 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för resenären är utan verkan mot honom eller henne, om inte annat anges i lagen.

Information innan ett avtal om paketresa ingås

7 § Innan resenären blir bunden av ett paketreseavtal ska han eller hon på ett klart och tydligt sätt informeras om

1. arrangörens firma och kontaktuppgifter och, i förekommande fall, motsvarande uppgifter beträffande återförsäljaren eller den näringsidkare till vilken arrangören har överfört uppgifter om resenären i enlighet med 3 § 2 e,

2. resetjänstens huvudsakliga egenskaper, i den utsträckning som är relevant för de resetjänster som omfattas av erbjudandet,

3. paketresans totalpris inklusive skatter och eventuella tilläggsavgifter och övriga kostnader eller, om kostnaderna inte rimligen kan beräknas innan avtalet ingås, vilka typer av tilläggskostnader som kan tillkomma,

4. de betalningsvillkor som gäller för paketresan,

5. det minsta antal resenärer som krävs för att paketresan ska genomföras om ett sådant krav finns, och den tidsgräns som gäller för uppsägning av avtalet om minimiantalet resenärer inte uppnås,

6. allmän information om pass- och viseringskrav, inbegripet ungefärlig tid för att få visering om sådan krävs, samt information om hälsobestämmelser, i destinationslandet,

7. information om att resenären kan säga upp avtalet när som helst före paketresans början mot en skälig uppsägningsavgift eller, i tillämpliga fall, de standardiserade uppsägningsavgifter som arrangören får begära i enlighet med 24 §,

8. information om frivillig eller obligatorisk försäkring som täcker kostnaden för resenärens uppsägning av avtalet eller kostnaden för assistans, inklusive hemtransport, i händelse av olycka, sjukdom eller dödsfall.

Resenären ska utöver vad som anges i första stycket 1–8 ges information om de centrala rättigheter och det insolvensskydd som gäller för paketreseavtalet genom det standardinformationsformulär för paketreseavtal som är relevant för avtalet ifråga.

Träffas avtalet per telefon ska den information som framgår av relevant standardinformationsformulär lämnas på annat sätt.

8 § Arrangören ansvarar för att information lämnas enligt 7 §. Säljs resan genom en återförsäljare ansvarar också återförsäljaren för att informationen lämnas.

Den näringsidkare som överför uppgifter om resenären i enlighet med 3 § 2 e och den näringsidkare till vilken uppgifterna överförs ska innan de ingår avtal med resenären lämna förhandsinformation enligt 7 § första stycket i den utsträckning det är relevant för de resetjänster som de erbjuder.

Den näringsidkare som överför uppgifterna om resenären ska dessutom ge resenären information om de centrala rättigheter och det insolvensskydd som gäller för paketreseavtalet genom det standardinformationsformulär för paketresor som är relevant för avtalet.

9 § Information som lämnats enligt 7 § 2–5 och 7 utgör en del av paketreseavtalets innehåll och får inte ändras, såvida parterna inte uttryckligen kommer överens om annat.

Paketreseavtalets form och innehåll

10 § Paketreseavtal och bekräftelser på sådana avtal ska vara klart och tydligt utformade. Paketreseavtalet eller bekräftelsen ska innehålla alla avtalsvillkor, vilket innefattar all förhandsinformation enligt 7 § första stycket och eventuella ändringar i förhandsinformationen som parterna har kommit överens om samt de särskilda krav från resenären som arrangören har accepterat.

I paketreseavtalet eller bekräftelsen ska också finnas information om:

1. arrangörens ansvar enligt 28–36 §§ för att alla resetjänster som ingår i paketresan fullgörs,

2. arrangörens skyldigheter att tillhandahålla assistans i enlighet med 45 §,

3. namnet på och kontaktuppgifter till det organ som ansvarar för skydd i händelse av arrangörens insolvens,

4. namnet på och kontaktuppgifter till arrangörens lokala representant, till en kontaktpunkt eller till en annan tjänst som gör att resenären snabbt kan kontakta arrangören och effektivt kommunicera med arrangören för att begära assistans eller framföra en reklamation,

5. information om resenärens skyldighet att reklamera i enlighet med 30 och 43 §§.

6. kontaktuppgifter som möjliggör direkt kontakt med resenären om han eller hon är minderårig och reser utan föräldrar eller annan ansvarig person på en resa som inbegriper inkvartering, alternativt kontaktuppgifter till den som ansvarar för den minderårige på den plats där den minderårige vistas,

7. information om näringsidkarens interna förfaranden för att hantera klagomål och resenärens möjligheter att begära prövning av krav hos den nämnd för alternativ tvistlösning som näringsidkaren omfattas av och som är en sådan nämnd som avses i lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden och om plattformen för tvistlösning online enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 524/2013³ och

8. information om resenärens rätt att överlåta avtalet till en annan resenär enligt 17 §.

11 § Arrangören eller återförsäljaren ska i samband med att paketreseavtalet ingås eller utan oskäligt dröjsmål därefter till resenären överlämna ett exemplar av avtalet eller en bekräftelse på avtalet i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären.

Är avtalet ett avtal utanför affärslokaler i den mening som avses i 1 kap. 2 § lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler ska exemplaret av avtalet eller bekräftelsen ges i en handling eller, om resenären samtycker till det, i en annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären.

Ingås avtalet i parternas samtidiga fysiska närvaro ska arrangören eller återförsäljaren ge resenären ett exemplar av avtalet eller bekräftelsen i en handling, om resenären begär det.

Uppkommer paketreseavtalet till följd av att resenären ingår avtal med en näringsidkare till vilken uppgifter om resenären har överförts ska arrangören så snart denne fått besked om att en paketresa har skapats tillhandahålla resenären motsvarande information som i 10 § sägs i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 524/2013 av den 21 maj 2013 om tvistlösning online vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (förordningen om tvistlösning online vid konsumenttvister (EUT L 165, 18.6.2013, s. 1).

Näringsidkarens skyldighet att informera arrangören om att paketresa skapats

12 § Den näringsidkare till vilken uppgifter om resenären överförs och som träffar avtal om ytterligare en resetjänst med resenären, i enlighet med vad som anges i 3 § 2 e, ska utan dröjsmål och på ett klart och tydligt sätt informera arrangören om att en paketresa har skapats. Näringsidkaren ska tillhandahålla arrangören den information som krävs för att denne ska kunna uppfylla sina skyldigheter som arrangör.

Information och handlingar som ska överlämnas innan paketresans början

13 § Arrangören ska i god tid före paketresans början tillhandahålla resenären nödvändiga kvitton, intyg och biljetter och, i förekommande fall, information om de planerade tiderna för avresa och tidsfristen för incheckning samt de planerade tiderna för uppehåll under resan, anslutande transporter och ankomst.

Påföljder vid utebliven information

14 § Om sådan information som avses i 7, 10–11 och 13 §§ inte lämnas ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag för bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

15 § Om resenären inte har fått information om tilläggsavgifter och övriga kostnader i enlighet med 7 § 3, eller om uppsägningsavgift i enlighet med 7 § 7, är resenären inte skyldig att betala sådana kostnader eller avgifter.

16 § Det åligger den näringsidkare som enligt 7–8, 10–13 §§ har en skyldighet att lämna information till resenären eller till någon annan näringsidkare att visa att informationsskyldigheten har fullgjorts.

Överlåtelse av paketreseavtalet

17 § Resenären får överlåta paketresan till någon som uppfyller alla villkor i avtalet för att få delta i resan, om resenären i skälig tid före paketresans början underrättar arrangören om sin avsikt genom ett meddelande i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för arrangören. Underrättelse som görs senast sju dagar före paketresans början ska alltid anses ha gjorts i skälig tid.

Arrangören får ta ut en skälig avgift för överlåtelsen. Avgiften får högst motsvara de faktiska kostnader som arrangören drabbats av till följd av överlåtelsen. Arrangören ska informera överlåtaren om de faktiska kostnaderna för överlåtelsen och tillhandahålla underlag för dessa.

Överlåtaren och förvärvaren är solidariskt ansvariga gentemot arrangören för vad som återstår att betala för paketresan samt för överlåtelseavgiften.

Ändringar före paketresans början

18 § Arrangören får höja priset på paketresan med ett belopp motsvarande högst åtta procent av paketresans totalpris, förutsatt att det framgår av avtalsvillkoren att en sådan prisändring får göras och arrangören senast 20 dagar före paketresans början på ett klart och tydligt sätt meddelar resenären prishöjningen. Meddelandet ska innehålla en motivering till prishöjningen och en beräkning av denna. Det ska lämnas i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären.

19 § Priset får inte höjas av andra skäl eller i högre utsträckning än vad som föranleds av ändringar som inträffat sedan avtalet ingicks och som beror på

1. att kostnaden för passagerartransporter som ingår i paketresan har ökat till följd av högre kostnader för bränsle eller andra energikällor,

2. att nivån på skatter eller avgifter som tas ut av tredje parter som inte direkt medverkar vid genomförandet av paketresan har höjts för de resetjänster som ingår i avtalet eller

3. att valutakurser av relevans för paketresan har ändrats.

Avtalsvillkor om prisändring ska ange av vilka skäl priset kan höjas, hur prisändringar ska beräknas och ge resenären rätt till motsvarande prissänkning om de kostnader som kan utgöra skäl för prisökning i stället minskar under tiden från det att avtalet ingicks fram till paketresans början.

20 § Vid en prissänkning får arrangören göra avdrag för faktiska administrativa kostnader. Arrangören ska på resenärens begäran visa hur dessa kostnader har beräknats.

21 § Är arrangören före paketresans början tvungen att göra ändringar i paketreseavtalet genom att väsentligen ändra någon av resetjänsternas huvudsakliga egenskaper, eller kan arrangören inte uppfylla de särskilda krav från resenären som arrangören har accepterat, eller höjer arrangören priset av de skäl som sägs i 19 § men med ett belopp som överstiger åtta procent av paketresans totalpris, ska arrangören utan onödigt dröjsmål på ett klart och tydligt sätt meddela resenären detta.

Meddelandet ska ges i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären. Av meddelandet ska framgå vilka ändringar arrangören vill göra och, om ändringarna innebär en försämring av kvaliteten på eller värdet av paketresan, vilket prisavdrag resenären erbjuds samt att resenären anses ha accepterat ändringarna om resenären inte inom en viss angiven tid meddelar arrangören att avtalet sägs upp. Den angivna tiden ska vara skälig.

Resenären har rätt att säga upp avtalet utan att betala uppsägningsavgift, förutsatt att resenären inom den angivna tiden ger arrangören besked att avtalet sägs upp. Lämnar resenären inget sådant besked ska han eller hon anses ha accepterat ändringarna. Resenären har dock alltid rätt till skälig ersättning för prisskillnaden om ändringarna innebär en försämring av kvaliteten på eller värdet av paketresan.

22 § Säger resenären upp avtalet enligt 21 § utan att godta någon alternativ paketresa ska arrangören utan dröjsmål och senast 14 dagar efter det att avtalet sagts upp betala tillbaka allt vad resenären eller någon för hans eller hennes räkning har betalat för resan. Resenären har i dessa fall också rätt till skadestånd i enlighet med 38–41 §§.

23 § Arrangören får före paketresans början göra andra ändringar i avtalsvillkoren än de som sägs i 18–21 §§, förutsatt att arrangören har förbehållit sig den rätten i avtalet och resenären får besked om ändringarna på ett klart och tydligt sätt i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären.

Uppsägning av paketreseavtalet före paketresans början

24 § Resenären får säga upp paketreseavtalet när som helst före paketresans början. Resenären ska betala en uppsägningsavgift om arrangören begär det och om arrangören i avtalet har förbehållit sig rätten att ta ut en sådan avgift.

Uppsägningsavgiften ska vara skälig och får högst motsvara paketresans pris med avdrag för kostnadsbesparingar och intäkter från det alternativa utnyttjandet av resetjänsterna. Arrangören ska på resenärens begäran ange hur uppsägningsavgiften har beräknats.

Har arrangören i paketreseavtalet förbehållit sig rätten att ta ut en standardiserad uppsägningsavgift ska denna vara skälig och beräknad utifrån tidpunkten för uppsägningen av avtalet och förväntade kostnadsbesparingar och intäkter från ett alternativt utnyttjande av resetjänsterna.

25 § Resenären får före paketresans början säga upp paketreseavtalet utan att betala någon uppsägningsavgift om fullgörandet av paketresan eller transporten av passagerare till resmålet väsentligen påverkas av oundvikliga och extraordinära omständigheter på resmålet eller i dess omedelbara närhet. Resenären har i dessa fall inte rätt till skadestånd från arrangören.

26 § Arrangören får säga upp paketreseavtalet utan att betala skadestånd till resenären om färre personer än det lägsta antal resenärer som anges i avtalet har köpt paketresan och arrangören inom den tid som anges i avtalet meddelar resenären att paketreseavtalet sägs upp. Meddelande om att paketreseavtalet sägs upp på denna grund får dock inte lämnas senare än

1. 20 dagar före paketresans början om den varar längre än sex dagar,

2. sju dagar före paketresans början om den varar mellan två och sex dagar,

3. 48 timmar före paketresans början om den varar längst två dagar.

Arrangören får också säga upp avtalet utan att betala skadestånd om arrangören förhindras att fullgöra avtalet på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter och arrangören meddelar resenären uppsägningen utan onödigt dröjsmål före paketresans början.

27 § Säger resenären eller arrangören upp paketreseavtalet enligt 24–26 §§ ska arrangören utan onödigt dröjsmål och senast inom 14 dagar från det att paketreseavtalet sagts upp betala tillbaka allt vad resenären eller någon för hans eller hennes räkning har betalat för resan, i förekommande fall med avdrag för uppsägningsavgiften.

Ansvaret för paketresans fullgörande

28 § Arrangören ansvarar gentemot resenären för att paketreseavtalet fullgörs. Ansvaret gäller även för vad som enligt paketreseavtalet ska fullgöras av någon annan än arrangören.

29 § Om en resetjänst inte fullgörs i enlighet med avtalet ska arrangören avhjälpa felet.

Arrangören är dock inte skyldig att avhjälpa felet om det föreligger ett hinder som arrangören inte kan övervinna eller om avhjälpandet skulle medföra oproportionerliga kostnader med hänsyn till omfattningen av felet och värdet av de påverkade resetjänsterna.

Om arrangören till följd av sådana omständigheter som i andra stycket sägs inte avhjälpas felet har resenären rätt till prisavdrag och skadestånd i den utsträckning som gäller enligt 37–41 §§.

30 § Resenären ska utan onödigt dröjsmål och med beaktande av omständigheterna informera arrangören om fel i paketresan. Krävs inte omedelbart avhjälpande ska resenären ange en skälig tid för arrangören att avhjälpa felet.

31 § Resenären har rätt till försvarliga kostnader för att själv avhjälpa felet om omedelbart avhjälpande krävs eller arrangören inte avhjälpes felet inom den skäligen tid som resenären har angett. Det samma gäller om arrangören förklarar att felet inte kommer att avhjälpas.

32 § Fel som består i att en betydande del av de avtalade resetjänsterna inte kan tillhandahållas ska arrangören avhjälpa genom att utan extra kostnad för resenären erbjuda lämpliga alternativa arrangemang av samma eller högre kvalitet för den resterande delen av paketresan. Det gäller även när hemtransporten inte kan tillhandahållas enligt avtalet. Kan lämpliga likvärdiga alternativ inte erbjudas får arrangören erbjuda alternativa arrangemang av lägre kvalitet i förening med ett skäligt prisavdrag.

Resenären får avvisa alternativa arrangemang endast om de inte är likvärdiga med dem som skulle ha tillhandahållits enligt avtalet eller det prisavdrag som erbjuds inte är skäligt.

33 § Kan arrangören inte erbjuda lämpliga likvärdiga arrangemang, eller avvisar resenären föreslagna arrangemang i enlighet med 32 § andra stycket, har resenären, om det är skäligt, rätt till prisavdrag och skadestånd i den utsträckning som gäller enligt 37–41 §§, oavsett om resenären säger upp paketreseavtalet enligt 34 § eller inte. Innefattar paketresan transport av passagerare har resenären också rätt till likvärdig hemtransport utan onödigt dröjsmål och utan extra kostnad.

34 § Är felet av väsentlig betydelse för fullgörandet av paketresan och avhjälpes arrangören inte felet inom den skäligen tid som resenären har angett får resenären säga upp avtalet utan att betala uppsägningsavgift.

Säger resenären upp avtalet på denna grund har resenären rätt till prisavdrag och skadestånd i den utsträckning som gäller enligt 37–41 §§. Innefattar paketresan transport av passagerare har resenären också rätt till likvärdig hemtransport utan onödigt dröjsmål och utan extra kostnad.

35 § Om det på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter är omöjligt att säkerställa resenärens hemtransport ska arrangören stå för kostnaden för nödvändig inkvartering under högst tre nätter eller de längre perioder som fastställs i den unionslagstiftning om passagerarrättigheter som är tillämplig för det aktuella transportmedlet.

Arrangören får inte åberopa oundvikliga och extraordinära omständigheter för att begränsa sitt ansvar enligt första stycket om den relevanta transportören inte kan åberopa dessa omständigheter enligt gällande unionslagstiftning.

36 § Kostnadsbegränsningen i 35 § gäller inte när resenären senast 48 timmar före paketresans början har meddelat arrangören sina särskilda behov och resenären är

1. en person med nedsatt rörlighet eller medföljande till en person med nedsatt rörlighet,
2. gravid,
3. ensamresande minderårig eller
4. en person i behov av särskild medicinsk hjälp.

Prisavdrag och skadestånd vid fel i paketresan

37 § Resenären har rätt till skäligt prisavdrag för de perioder under vilka det förelegat fel i paketresan, såvida inte arrangören visar att felet beror på resenären.

38 § Resenären har rätt till skälig ersättning från arrangören för den skada resenären drabbas av till följd av fel i paketresan. Ersättning ska lämnas utan onödigt dröjsmål.

Resenären har inte rätt till skadestånd om arrangören visar

1. att felet beror på resenären,
2. att felet beror på en tredje part som saknar anknytning till tillhandahållandet av de resetjänster som omfattas av paketreseavtalet och inte skäligen hade kunnat förutses eller undvikas eller
3. att felet har uppkommit på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter.

39 § I den mån bestämmelser i vissa andra lagar, förordningar och internationella konventioner begränsar förutsättningarna för, eller omfattningen av, den ersättning för skada som resenären kan utkräva av en resetjänstleverantör som ska utföra en resetjänst som ingår i paketresan ska samma begränsningar gälla i fråga om resenärens rätt till ersättning för skadan från arrangören. Det gäller de begränsningar som finns i

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 392/2009 av den 23 april 2009 om transportörens skadeståndsansvar i samband med olyckor vid passagerarbefordran till sjöss,

2. 2002 års Atenkonvention om befordran till sjöss av passagerare och deras resgoods,

3. sjölagen (1994:1009),

4. rådets förordning (EG) nr 2027/97 av den 9 oktober 1997 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar avseende lufttransport av passagerare och deras bagage,

5. lagen (2010:510) om lufttransporter,

6. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 av den 23 oktober 2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer,

7. järnvägstrafiklagen (1985:192) och

8. lagen (2015:338) om internationell järnvägstrafik.

40 § I andra fall än de som avses i 39 § får resenärens rätt till skadestånd genom paketreseavtalet begränsas till ett belopp som motsvarar tre gånger paketresans totala pris. Begränsningen får dock inte avse personskador eller skada som orsakats uppsåtligen eller genom vårdslöshet.

41 § Resenärens rätt till prisavdrag eller skadestånd enligt denna lag påverkar inte resenärens rätt till ersättning enligt internationella konventioner eller enligt

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91,

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer,

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 392/2009 om transportörens skadeståndsansvar i samband med olyckor vid passagerarbefordran till sjöss,

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 av den 24 november 2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004,

5. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 av den 16 februari 2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004.

Ersättning som resenären har beviljats enligt dessa bestämmelser ska dras av från motsvarande ersättning som beviljas enligt denna lag.

42 § Har arrangören, återförsäljaren eller den näringsidkare som enligt lagen ansvarar på samma sätt som en arrangör, betalat ersättning, medgett prisavdrag eller på annat sätt kompenserat resenären för fel i paketresan i enlighet med denna lag övertar arrangören, återförsäljaren eller näringsidkaren resenärens rätt till motsvarande ersättning från den som bidragit till att felet uppkommit.

Reklamation m.m.

43 § Resenären får inte åberopa fel i paketresan om resenären inte inom skälig tid efter det att han eller hon har märkt felet underlättat arrangören om felet.

Har arrangören eller återförsäljaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder får resenären åberopa fel även efter den tid som sägs i första stycket.

44 § Meddelanden, krav eller klagomål rörande fullgörandet av de resetjänster som ingår i en paketresa som har mottagits av den återförsäljare som sålt resan ska anses ha mottagits av arrangören.

Återförsäljaren ska utan oskäligt dröjsmål vidarebefordra sådana meddelanden, krav eller klagomål till arrangören.

Skyldighet att tillhandahålla assistans

45 § Arrangören ska utan onödigt dröjsmål tillhandahålla resenären lämplig assistans när han eller hon befinner sig i svårigheter, även när dessa svårigheter beror på oundvikliga och extraordinära omständigheter.

Sådan assistans kan bestå i att ge resenären information om hälso- och sjukvårdstjänster, om lokala myndigheter och om konsulärt bistånd eller att hjälpa resenären att upprätta distanskommunikation och att hitta alternativa researrangemang.

Har resenärens behov av assistans orsakats uppsåtligen eller av oaktsamhet från resenärens sida ska resenären betala arrangören en skälig avgift för assistansen, om arrangören begär det. Avgiften får högst uppgå till arrangörens faktiska kostnader för assistansen.

Återförsäljarens särskilda skyldigheter i de fall arrangören är etablerad utanför EES

46 § De skyldigheter som fastställs för arrangörer i 28–45 §§ ska gälla för återförsäljare som till försäljning erbjuder paketresor som kombinerats av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES, såvida inte återförsäljaren visar att arrangören uppfyller de skyldigheter som fastställs i dessa bestämmelser.

Kopplade researrangemang

47 § Den näringsidkare som underlättar ett kopplat researrangemang ska på ett klart och tydligt sätt, innan resenären blir bunden av ett avtal som leder till tillkomsten av ett kopplat researrangemang, informera resenären om

1. att resenären, om han eller hon efter att ha bokat och betalat för den aktuella resetjänsten bokar ytterligare en resetjänst för samma resa eller semester, inte kommer att omfattas av de rättigheter som gäller för paketresor,

2. att varje enskild näringsidkare ensam ansvarar för fullgörandet av de resetjänster som de enligt avtalen ska utföra,

3. att resetjänsterna sammantagna kommer att utgöra ett kopplat researrangemang om resenären antingen bokar och betalar för dem vid tidpunkten för ett enda besök hos eller en enda kontakt med näringsidkarens försäljningsställe eller inom 24 timmar köper dem med hjälp av länk, e-postmeddelande eller liknande som näringsidkaren har försett resenären med,

4. i vilken utsträckning de betalningar som gjorts av resenären för resetjänster som sammantagna utgör ett kopplat researrangemang kommer att vara skyddade i händelse av näringsidkarens insolvens samt

5. vart resenären ska vända sig för att begära ersättning ur det insolvensskydd som näringsidkaren tillhandahåller.

Den information som avses i 1–5 ska ges genom det standardinformationsformulär för kopplade researrangemang som är relevant för arrangemanget i fråga. Finns inget relevant standardinformationsformulär för researrangemanget ska näringsidkaren lämna information motsvarande innehållet i 1–5 på annat sätt.

48 § Underlåter näringsidkaren att lämna information i enlighet med 47 § eller att ordna resegaranti i enlighet med bestämmelserna i resegarantilagen (0000:0000) ska de rättigheter och skyldigheter som gäller för paketreseavtal enligt 17 § och 24–45 §§ gälla för de resetjänster som ingår i det kopplade researrangemanget. Vad som sägs om arrangören i dessa bestämmelser ska gälla för den näringsidkare som har underlättat det kopplade researrangemanget.

49 § Om information inte lämnas i enlighet med 47 § ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag för bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

50 § Den näringsidkare som medverkar till uppkomsten av ett kopplat researrangemang genom att ingå avtal om resetjänst med en resenär sedan en annan näringsidkare underlättat resenärens urval eller anskaffande av resetjänsten, ska utan dröjsmål underrätta den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget om att avtal träffats.

Skadestånd vid bokningsfel

51 § Uppkommer skada för resenären på grund av bokningsfel som beror på tekniska brister i ett bokningssystem för bokning av paketresor eller resetjänster som ingår i ett kopplat researrangemang har resenären rätt till ersättning från den näringsidkare som de tekniska bristerna kan hänföras till. Ersättningsansvaret gäller dock inte om felet har orsakats av oundvikliga och extraordinära omständigheter.

52 § En näringsidkare som har åtagit sig att sköta bokningen av en paketresa eller resetjänster som ingår i ett kopplat researrangemang ska ersätta resenären den skada som resenären drabbas av på grund av fel som görs vid bokningen. Ersättningsansvaret omfattar inte bokningsfel som beror på resenären eller som har orsakats av oundvikliga och extraordinära omständigheter.

Tillsyn

53 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag följs. Tillsynen ska utövas så att den inte vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändigt.

54 § För tillsynen har tillsynsmyndigheten eller den som myndigheten utser rätt att göra inspektioner hos arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och att ta del av alla handlingar som behövs för tillsynen. Arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang ska tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar om verksamheten som begärs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten får förelägga en arrangör, en återförsäljare eller en näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och som inte tillhandahåller handlingar eller lämnar upplysningar enligt första stycket att vid vite fullgöra sin skyldighet.

55 § Om tillsynsmyndigheten har förelagt en arrangör, en återförsäljare eller en näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang att tillhandahålla en handling, får beslutet överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut av tillsynsmyndigheten enligt 54 § får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Administrativt samarbete

56 § Tillsynsmyndigheten, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang i de olika länderna inom EES, med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018, då lagen (1992:1672) om paketresor upphör att gälla.

2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

1.3 Förslag till resegarantiförordning

Härigenom föreskrivs⁴ följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning är meddelad med stöd av

- 16 § resegarantilagen (0000:0000) i fråga om 5 §
- 33 § resegarantilagen (0000:0000) i fråga om 6–9 §§
- 19 § resegarantilagen (0000:0000) i fråga om 11 och 13 §§
- 21 § resegarantilagen (0000:0000) i fråga om 14 §
- 32 § resegarantilagen (0000:0000) i fråga om 15–16 §§
- 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 4 § 5 stycket
- 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

2 § Denna förordning har samma syfte som resegarantilagen (0000:0000) och genomför tillsammans med lagen delar av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (paketresedirektivet).

3 § De definitioner som anges i 3–5 §§ i paketreselagen (0000:0000) och 4 § resegarantilagen har samma innebörd i denna förordning.

Anmälan och uppgifter om reseverksamhet och resegaranti

4 § En näringsidkares anmälan enligt 7 § resegarantilagen (0000:0000) om att denne avser att bedriva verksamhet som arrangör, återförsäljare eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang ska göras till Kammarkollegiet. Detsamma gäller uppgifter om ändrade förutsättningar som avses i 8 § resegarantilagen.

⁴ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (EUT L 326, 11.12.2015, s. 1–33, Celex 32015L2302).

Anmälan ska innehålla uppgift om näringsidkarens firma och organisationsnummer eller namn och personnummer samt kontaktuppgifter.

Till anmälan ska fogas uppgifter om de resetjänstkombinationer som näringsidkaren avser att sälja eller underlätta, vilka betalningsvillkor som gäller för dessa samt, i förekommande fall, den uppskattade kostnaden för hemtransport av resenärerna i händelse av insolvens.

Anmälan ska i förekommande fall innehålla uppgifter om resegaranti som ordnats för paketresorna eller researrangemangen.

Kammarkollegiet får meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska lämnas i anmälan eller i övrigt som behövs för prövningen av resegaranti.

Prövningen av skyldigheten att ordna resegaranti

5 § Kammarkollegiet prövar om skyldighet att ordna resegaranti föreligger och om resegaranti som ordnats kan godkännas enligt 16 § resegarantilagen.

6 § Resegaranti ska bestå av en av bank, kreditmarknadsföretag eller försäkringsbolag utfärdad betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran, en försäkring eller deponerade medel.

Kammarkollegiet får i ett enskilt fall godkänna att resegaranti ordnas i annan form än vad som anges i första stycket.

Vid bedömningen av om resegarantin kan godkännas enligt 16 § resegarantilagen (0000:0000) ska beaktas vilka krav på soliditet, likviditet, riskhantering och tillsyn som gäller för den som står för resegarantin.

7 § Betalningsutfästelse ska vara ställd till Kammarkollegiet.

8 § Försäkring ska tecknas hos en försäkringsgivare som har tillstånd att bedriva försäkringsrörelse i ett land inom EES eller i ett land som är medlem i Organisationen för ekonomiskt samarbete (OECD).

Kammarkollegiet får i ett enskilt fall besluta att försäkringen får tecknas hos en annan försäkringsgivare.

9 § Resegaranti som består av deponerade medel ska vara deponeerade hos Kammarkollegiet, hos en annan myndighet eller hos ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Medlen kan också deponeras hos ett sådant kreditinstitut som avses i artikel 4.1 (1) i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 och som är auktoriserat och föremål för motsvarande tillsyn av behöriga myndigheter i ett annat land inom EES.

Kammarkollegiet ska kunna ta medlen i anspråk efter beslut enligt 19 § resegarantilagen om att ersättning ska betalas ut.

10 § Resegaranti som ordnats i form av betalningsutfästelse eller deponerade medel ska återgå när resegarantin inte längre behövs.

Prövningen av ianspråktagande av resegarantin

11 § Kammarkollegiet prövar begäran om ersättning ur resegaranti när prövningen ska göras av en myndighet enligt 19 § resegarantilagen (0000:0000).

12 § Har näringsidkaren försatts i konkurs ska Kammarkollegiet underrätta konkursförvaltaren om att begäran om ersättning ur resegarantin har gjorts.

13 § Kammarkollegiet verkställer de utbetalningar som kollegiet beslutat om och som ska göras ur resegaranti som kollegiet förfogar över.

Tillsyn

14 § Kammarkollegiet utövar tillsyn över att reglerna i resegarantilagen (0000:000) följs.

Administrativt samarbete m.m.

15 § Kammarkollegiet ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen av arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang i andra länder inom EES.

16 § Kammarkollegiet ska ge centrala kontaktpunkter i andra länder inom EES tillgång till all nödvändig information om kraven på resegaranti enligt resegarantilagen (0000:0000).

På förfrågan från dessa centrala kontaktpunkter ska Kammarkollegiet lämna information om, och i vilken utsträckning, resegaranti har ställts av arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang.

Kammarkollegiet ska utan onödigt dröjsmål svara på förfrågningar från andra centrala kontaktpunkter. Ett första svar ska alltid lämnas inom 15 arbetsdagar från det att en begäran om information har mottagits.

17 § Kammarkollegiet ska föra ett register över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och som enligt 5 eller 6 § resegarantilagen har en skyldighet att ordna resegaranti. Registret ska göras tillgängligt för allmänheten, även online.

18 § Om Kammarkollegiet i ett ärende om resegaranti begär att en arrangör, återförsäljare eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang ska ge in certifikat, intyg eller andra liknande dokument som visar att kravet på godkänd resegaranti har uppfyllts, ska myndigheten godta motsvarande dokument från ett annat land inom EES. Myndigheten får dock begära en icke-auktoriserad översättning av dokumentet till svenska.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2018, då förordningen (2007:1039) med instruktion för Resegarantinämnden och förordningen (2009:1076) om godkännande av dokument i ärenden om säkerhet för resegaranti upphör att gälla.

2. I fråga om ärenden som anhängiggjorts hos Resegarantinämnden före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet

Härigenom föreskrivs⁵ i fråga om förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet

dels att 1 och 7 a §§ ska ha följande lydelse

dels att det ska införas en ny paragraf, 8 c, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Uppgifter

1 §

Kammarkollegiet har till uppgift att tillhandahålla service inom det statliga området, främst avseende ekonomi, juridik, kapitalförvaltning, riskhantering och administration.

Kammarkollegiet har vidare enligt vad som föreskrivs här eller i någon annan författning uppgifter bland annat avseende miljö rätt, stiftelserätt, Sveriges indelning, registrering av trosamfund, fastställande av avgiftsatser inom begravningsområdet, *fastställande av* resegarantier och auktorisation av tolkar och översättare.

Kammarkollegiet har vidare enligt vad som föreskrivs här eller i någon annan författning uppgifter bland annat avseende miljö rätt, stiftelserätt, Sveriges indelning, registrering av trosamfund, fastställande av avgiftsatser inom begravningsområdet, resegarantier och auktorisation av tolkar och översättare.

Kammarkollegiet bevakar Allmänna arvsfondens rätt till arv och förvaltar fondens kapital.

⁵ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (EUT L 326, 11.12.2015, s. 1–33, Celex 32015L2302).

7 a §⁶

Myndigheten utför administrativa och handläggande uppgifter åt

1. Fideikommissnämnden,
2. Statens skaderegleringsnämnd,
3. Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor,
4. Statens överklagandenämnd,
5. Resegarantinämnden,
6. Arvsfondsdelegationen, och
7. Statens nämnd för arbetstares uppfinningar.

Myndigheten utför även efter överenskommelse uppgifter åt

1. Alkoholsortimentsnämnden,
2. Kärnavfallsfonden,
3. Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut,
4. Nämnden mot diskriminering, och
5. Stiftelsen för Kungafonden Med folket för fosterlandet.

Myndigheten utför administrativa och handläggande uppgifter åt

1. Fideikommissnämnden,
2. Statens skaderegleringsnämnd,
3. Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor,
4. Statens överklagandenämnd,
5. Arvsfondsdelegationen, och
6. Statens nämnd för arbetstares uppfinningar.

8 c §

Myndigheten ska utföra de uppgifter som följer av resegarantiförordningen (0000:0000).

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2018.
2. I fråga om ärenden som anhängiggjorts hos Resegarantinämnden före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas.

⁶ Senaste lydelse F (2015:163).

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Bakgrund

Europaparlamentet och rådet har antagit ett nytt direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG), nedan paketresedirektivet. Paketresedirektivet, som är ett fullharmoniseringsdirektiv, innehåller krav på att medlemsstaterna ska anpassa sina lagar, regler och administrativa bestämmelser i fråga om avtal mellan resenärer och näringsidkare med avseende på paketresor och sammanlänkade researrangemang, så att de överensstämmer med bestämmelserna i direktivet. Direktivet har ansetts vara motiverat främst av de skillnader i lagstiftning inom de olika medlemsstaterna som det tidigare minimidirektivet om paketresor gett upphov till, i förening med de förändrade sätt att köpa resor på som noterats. Resenärerna köper i allt högre utsträckning resor via internet och kombinerar dem själva. Det har lett till osäkerhet om vilka regler som gäller för resorna och vilket skydd resenärerna har om resorna ställs in som en konsekvens av att den som ansvarar för dem är på obestånd.

Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla säkerhet för återbetalning och hemtransport när avtalet inte kan fullgöras på grund av insolvens. Genom direktivet upphävs det tidigare direktivet om paketresor från 1990. Dessutom ändras förordningen om konsumentskyddssamarbete och direktivet om konsumenträttigheter från 2011. Medlemsstaterna ska senast den 1 januari 2018 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. Dessa be-

stämmelser ska tillämpas från och med den 1 juli 2018. Direktivet finns som bilaga 3.

I Sverige har det nuvarande resegarantisystemet kritiserats bl.a. för att vara ekonomiskt betungande för framför allt de mindre reseföretagen. Riksdagen har i ett tillkännagivande uttalat att regeringen bör utreda en alternativ modell för ställande av resegaranti.

2.2 Utredningens uppdrag

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 att utse en särskild utredare som gavs i uppdrag att föreslå hur paketresedirektivet skulle genomföras i svensk rätt. Utredaren var oförhindrad att överväga andra närliggande frågor. Utredaren gavs vidare i uppdrag att analysera dagens system för att ställa resegarantier och överväga vilka ändringar som kunde behövas med anledning av de problem som påtalats och som i övrigt framkom vid analysen. Utredningens direktiv finns som bilaga 1.

I uppdraget till utredaren ingår bl.a. att

- överväga vilka lagändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra direktivet
- analysera och ta ställning till hur de möjligheter som finns till att göra nationella val vid genomförandet bör utnyttjas
- bedöma om det är ändamålsenligt att utbetalningar av resegarantier prövas av en särskild nämnd och vid behov föreslå ändringar
- för det fall den nuvarande ordningen bedöms böra behållas, överväga om några ändringar kan behövas när det gäller Resegarantinämndens prövning av ärenden, med anledning av förslaget till nytt direktiv eller av någon annan anledning
- bedöma om det finns ett fortsatt behov av resegarantier för resor som består av transporter och utbildningsvistelser med inkvartering i värdfamilj och om så är fallet, överväga om någon ändring i lagstiftningen behövs
- analysera nuvarande sanktionsmöjligheter och bl.a. bedöma om straffrättsliga sanktioner för de aktuella gärningarna är effektiva och ändamålsenliga samt utifrån bedömningen lämna förslag på ändringar som anses lämpliga för en effektiv tillsyn

- särskilt redovisa vilka ekonomiska konsekvenser förslagen kan medföra för resenärer, företag inom resebranschen och det allmänna samt, om förslagen väntas leda till ökade kostnader för det allmänna, föreslå hur dessa ska finansieras.

Den 22 juni 2016 beslutades om ett tilläggsdirektiv varigenom utredningstiden förlängdes till den 30 november 2016. Utredningen gavs samtidigt i uppdrag att lämna ett delbetänkande med förslag på hur direktivet skulle genomföras. Tilläggsdirektivet finns som bilaga 2. Utredningen överlämnade den 2 september 2016 delbetänkandet, *Ny paketreselag* (SOU 2016:56), med förslag på hur paketresedirektivet skulle genomföras i svensk rätt. I delbetänkandet lämnades förslag på dels en ny paketreselag, dels de ändringar i den befintliga resegarantilagen som utredningen bedömde vara nödvändiga för att genomföra direktivet. I utredningens slutbetänkande redovisas nu den del av utredningens uppdrag som består i att analysera det nuvarande resegarantisystemet och lämna förslag på förbättringar av detta.

2.3 Utredningens arbete

För en redogörelse av utredningens arbete fram till överlämnandet av delbetänkandet hänvisas till detta. Sedan överlämnandet av delbetänkandet har utredningen haft ytterligare tre sammanträden. Utredningens arbete har också, liksom under arbetet med delbetänkandet, förts framåt med hjälp av underhandskontakter med sakkunniga och experter.

I utredningens uppdrag har ingått att i lämplig omfattning inhämta synpunkter från andra myndigheter, företag och ideella organisationer. Utredningen har mot den bakgrunden sammanträffat med bl.a. Allmänna reklamationsnämnden, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Pan-Nordic Card Association, Sveriges Bussföretag, Visita, Scouterna, AFS Interkulturell Utbildning och Youth For Understanding (YFU), Svensk Försäkring, Nordic Guarantee, Konsumenternas Försäkringsbyrå, Sveriges Bussresearrangörer och Näringslivets Regelnämnd.

2.4 Avgränsningar i förhållande till delbetänkandet

Det huvudsakliga syftet med den nuvarande resegarantilagen (1972:204) är att säkerställa att resenärer som köper vissa typer av resor av aktörer som inte har ekonomiska förutsättningar att fullfölja sina åtaganden tillförsäkras ersättning för sina förskottsbetalningar och en rätt till hemresa genom en särskild resegaranti. Som framgår av utredningens delbetänkande har det ända sedan lagens tillkomst funnits kritik mot resegarantisystemet. Kritiken har i stora drag gått ut på att systemet är kostsamt, särskilt för mindre researrangörer, och att det inte heller fullt ut ger det konsumentskydd som det syftar till. I detta slutbetänkande kommer vi att analysera vad dessa brister beror på och vilka möjliga alternativ som finns för att komma till rätta med dem.

Som framgår av utredningens direktiv är den kritik som riktats mot det nuvarande systemet ett skäl till att utredningen har fått i uppdrag att göra en översyn av systemet. Ett annat skäl till översynen är det nya paketresedirektiv som inledningsvis har nämnts. Utredningen har i delbetänkandet lämnat förslag på hur paketresedirektivet kan genomföras i svensk rätt genom ändringar i den nuvarande resegarantilagen. Dessa förslag kan betraktas som ett minimialternativ, dvs. utredningen bedömer att dessa åtgärder är nödvändiga att vidta för ett korrekt genomförande av direktivet.

Paketresedirektivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna inte får behålla eller införa regler som skulle ge en annan skyddsnivå än den som föreskrivs i direktivet, på det område som omfattas av direktivet. Utanför direktivets tillämpningsområde är medlemsstaterna av naturliga skäl inte styrda av vad som anges i direktivet. Utredningen har gjort en analys av direktivet och av annan relevant EU-rätt i syfte att ta reda på i vilken utsträckning det finns val vid genomförandet av direktivet. Denna analys återfinns i delbetänkandet, s. 111–114.

I delbetänkandet har utredningen tagit ställning till frågan om för vilka aktörer och för vilka resor det bör föreskrivas ett krav på resegaranti, se s. 200–208. Utredningens bedömning har varit att ett krav på resegaranti bör föreskrivas för dem som enligt direktivet ska åläggas ett sådant krav. Det innebär att de som bör åläggas att ordna resegaranti är arrangörer av paketresor och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang, liksom återförsäljare av paket-

resor som arrangerats av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES¹ och som inte har ställt säkerhet. Utredningen har alltså föreslagit att återförsäljare inte längre generellt ska åläggas att ställa säkerhet. Säkerhet föreslås inte heller krävas för utbildningsvister, s.k. stolsförsäljning eller resor som uppvisar en väsentlig likhet med paketresor. Å andra sidan har definitionen av paketresa ändrats och skyldigheten att ställa säkerhet ska också gälla för s.k. kopplade researrangemang, vilket innebär att det för en större del av dessa resor ändå ska föreligga en skyldighet att ställa säkerhet.

Utredningen har också tagit ställning till frågan om vad resegarantin ska täcka och i vilka situationer den ska få tas i anspråk, se delbetänkandet s. 208–216. Utredningen kom fram till att direktivets avgränsningar bör överföras till resegarantilagen, vilket bl.a. innebär att resegarantin ska få tas i anspråk endast vid obestånd. Resenärens rätt till ersättning i de fall en resa ställs in till följd av t.ex. ett vulkanutbrott bör alltså, enligt utredningens mening, inte tillgodoses genom resegarantin utan av arrangören enligt reglerna i paketreselagen.

Utredningen har också föreslagit att de nuvarande straffrättsliga sanktionerna i resegarantilagen byts ut mot en administrativ avgift, se delbetänkandet, s. 222–229.

I de delar som nu har redogjorts för hänvisas till delbetänkandet. Paketresedirektivet är av väsentlig betydelse även för den översyn av resegarantisystemet som utredningen gör i detta slutbetänkande. För att de förändringar av resegarantisystemet som utredningen kan komma att föreslå ska kunna genomföras krävs att de är förenliga med de krav och förutsättningar för insolvensskyddet som föreskrivs i direktivet. Dessa krav och förutsättningar beskrivs närmare i avsnitt 7.2.

¹ Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 Resemarknaden

3.1 Inledning

Det nuvarande resegarantisystemet syftar till att säkerställa återbetalning och hemresa för resenärer som köper vissa typer av resor. Resegarantisystemets utformning och omfattning regleras av den nu gällande resegarantilagen. Där föreskrivs en skyldighet att ställa säkerhet vid försäljning av paketresor enligt definitionen i den nu gällande lagen (1992:1672) om paketresor och för transporter som sker tillsammans med paketresor (s.k. stolsförsäljning), oavsett om resorna säljs till en konsument eller till en näringsidkare. Vidare föreskrivs en skyldighet att ställa säkerhet för resor som består av separata transport- och inkvarteringstjänster som sammantagna uppvisar väsentlig likhet med en paketresa och resor som består av transporter och utbildningsvistelser med inkvartering i form av boende i en värdfamilj, även om inkvarteringen är kostnadsfri, när resorna säljs till konsumenter. Som redogjorts för i delbetänkandet föreslår utredningen vissa ändringar i omfattningen av resegarantisystemet, bl.a. som en följd av att definitionen av begreppet paketresa ändras genom den nya paketreselag som utredningen föreslår. Som utredningen kommer att återkomma till är det troligt att den ändrade regleringen får konsekvenser för den framtida resemaknaden. För att bättre förstå vilken betydelse resegarantisystemet har måste något sägas om den resemaknad som systemet reglerar i dag. Något ska också sägas om den framtida utvecklingen av resemaknaden.

3.2 Resemarknaden i dag

Resemarknaden kan indelas på olika sätt

Resemarknaden brukar traditionellt delas in i affärs- och privatresor. Den kan även delas in i charter-, reguljär- och kollektivtrafikresor, samt utifrån med vilket transportslag resan sker: flyg, sjöfart, buss eller tåg. En annan indelning, som är intressant i detta sammanhang, är den mellan paketresor och andra resor.

Paketresemarknaden

Paketresor kan se ut på många sätt. Typiskt sett består en paketresa av transport och inkvartering. Det är emellertid inte nödvändigt att det ingår en transport i paketresan. Även t.ex. ett paket med teaterföreläsning och hotellövernattning utgör en paketresa. De som arrangerar och säljer paketresor kan vara allt från mindre familjeföretag till större företag och organisationer. Samtliga paketresearrangörer och återförsäljare av paketresor har som utgångspunkt en skyldighet att ställa resegaranti. Utifrån vilka aktörer som i dag ställer resegarantier kan konstateras att de största paketreseaktörerna är de som förknippas med den traditionella bilden av flygcharterresor.

Tabell 3.1 De största paketreseaktörerna

Aktörerna med störst ställd resegaranti december 2015

Företag	Resegaranti, miljoner kronor
Ving, inkl. Globetrotter	1 580
Fritidsresor, inkl. Temaresor ¹	1 134
Apollo	530
Solresor	190
Ticket	121
STS Alpresor	115
Resia och franchisetagare	103

Källa: Kammarkollegiet.

¹ Temaresor såldes under 2016 till Jambo Tours.

De företag som enligt Kammarkollegiets beräkning av resegarantier är störst på paketresemarknaden är Apollo, Fritidsresor och Ving med dotterbolag.² Dessa tre researrangörer ägs alla av olika internationella resekoncerner och har egna flygbolag.

Antal resenärer och intäkter för de största aktörernas paketresor

Genom den rapportering som paketresearrangörerna gör till Kammarkollegiet i samband med beslut om resegarantier får myndigheten uppgifter om bl.a. antalet resenärer och intäkter för de paketresor som anmälts till myndigheten.

De femtio största aktörerna anmälde under år 2015 sammanlagt cirka 3,7 miljoner resenärer och en bruttointäkt på närmare 21 miljarder kronor. Det ger ett snittpris per resa på cirka 5 600 kronor. De femtio största aktörernas resegarantier motsvarade cirka 83 procent av de totala resegarantierna år 2015. Om man antar att antalet resenärer är korrelerat med storleken på resegarantin på samma sätt för de största aktörerna som för övriga aktörer ger det att mellan fyra och fem miljoner resenärer omfattades av resegarantierna under 2015.

Privatresor utgörs av både paketresor och egenkomponerade semesterresor

Paketresemarknaden utgör, som tidigare nämnts, endast en del av resemarknaden. När det gäller privatpersoners resande har det sedan resegarantisystemets tillkomst blivit allt vanligare att resenärer själva sätter samman sina resor genom att köpa resetjänster från flera olika leverantörer. Det är rimligt att anta att avregleringarna av flygmarknaden, utvecklingen av lågprisflygbolag och den ökade försäljningen över internet har bidragit till denna utveckling. De traditionella paketresorna fortsätter dock att efterfrågas av resenärerna och försäljningen har de senaste åren ökat även av dessa resor. Det är nu också vanligt med s.k. dynamiska paket, som uppkommer t.ex. genom att ett företag som säljer persontransporter på internet tillhandahåller resenären merförsäljning i form av biluthyrning, försäkring eller hotell. I en marknadsundersökning som gjordes i december

² Se kapitel 4 för mer statistik om de aktörer som ställer säkerhet.

2014 av svenskars köp av resor framkom att cirka 60 procent av resenärerna valde att själva sätta samman sin resa. Enligt undersökningen var det flygresor och hotell som var vanligast att boka själv. Mer än var femte resenär bokade även hyrbil och nästan lika många båt-, tåg- eller evenemangsbiljetter.

Tabell 3.2 Svenskars köp av resor

Undersökning om resvanor

Hur bokade du din senaste privata utlandsresa?	
Charterpaket	32 %
Jag/vi satte ihop hela eller merparten av resan själv (boende, flyg, etc.)	61 %
Annat	6 %
Minns ej	1 %

Källa: YouGov på uppdrag av If, 2014.³

Researrangörer och resebyråer

Det är vanligt att dela in aktörerna på marknaden i researrangörer och resebyråer, där researrangörer vanligen är ett företag som producerar och säljer resor medan en resebyrå snarare är att betrakta som en återförsäljare av resor. Denna uppdelning är dock inte helt skarp. Ett bolag kan vara researrangör i ett sammanhang och samtidigt resebyrå i ett annat.

De största researrangörerna är medlemmar i branschorganisationen Researrangörsföreningen i Sverige (RiS). Medlemmarna är Ving, Fritidsresor, Apollo, Solresor, Detur, EF, Langley och STS Alpresor. De flesta resebyråer och en stor del av de researrangörer som inte är medlemmar i RiS är organiserade i Svenska resebyråföreningen (SRF), som har drygt 260 medlemsföretag. Medlemmarna är både stora och små resebyråer och researrangörer, svenska och internationella resebyråkedjor samt renodlade internetresebyråer.

Enligt SRF:s statistik finns det cirka 600 researrangörsföretag i Sverige. De allra flesta av dessa företag arrangerar och säljer paketresor till konsumenter. Till detta kommer drygt 280 företag som kan betraktas som resebyråer. Av dessa uppskattar SRF att cirka 140 företag är helt inriktade på privatreseförsäljning och cirka 60 företag är

³ Undersökningen genomfördes av YouGov på uppdrag av If i december 2014 med 1 180 personer som varit på utlandsresa med minst två övernattningar de senaste tre åren.

affärsresebyråer. Övriga cirka 80 resebyråer säljer både privat- och affärsresor.⁴

SRF bedömer att researrangörerna och resebyråerna sysselsätter totalt cirka 7 000 personer, varav ungefär hälften arbetar med privatresor.

Cirka 50 procent av de svenska researrangörernas och resebyråernas totala försäljning sker i dag över internet, enligt en bedömning från SRF. Dessa resor säljs bl.a. genom s.k. OTA:er. OTA är en förkortning av "online travel agency" och begreppet används för att beskriva aktörer som är helt inriktade på att sälja resor via internet. Det är vanligt att företag som säljer resor via internet gör det under flera olika varumärken. Det företag som har de flesta varumärkena är E-traveli/Svenska resegruppen. Företaget säljer resor från bl.a. hemsidorna och varumärkena Supersavertravel.se, travelstart.se, seat24.se och travelpartner.se. Merparten av de företag som säljer resor på internet gör det under sitt eget varumärke, t.ex. Resia.se och Ticket.se. Vid sidan av resebyråernas onlineförsäljning finns det digitala tjänster i form av rena söktjänster. Tanken med dessa tjänster är att erbjuda en möjlighet att hitta och jämföra resor från flera leverantörer. Företagen bakom tjänsterna säljer inte själva resorna, utan tjänar pengar på provisioner från reseföretagen och eventuell merförsäljning via tjänsterna. Exempel på sådana s.k. metasökmotorer är Skyscanner, Momondo och Flygresor.se. Flera av söktjänsterna ägs dock av koncerner som också består av företag som säljer resor.

I takt med att konsumenterna i högre utsträckning vant sig vid att köpa resor via internet har den internationella konkurrensen på marknaden ökat. Det gäller både svenska företag som vänder sig till utländska resenärer och utländska företag som vänder sig till svenska resenärer. Exempel på det senare är företagen Expedia och Booking.com.

⁴ Marknadsuppgifter 2014, SRF.

Researrangörers och resebyråers försäljning

SRF sammanställer försäljningsstatistik för researrangörer och resebyråer i Sverige. Sammanställningen görs genom att hämta information ur årsredovisningarna för de företag som använder någon av de s.k. SNI-koderna för resebyråer eller researrangörer. Siffrorna är därför inte exakta utan utgör en uppskattning av marknadens storlek. Enligt denna uppskattning såldes resor för totalt cirka 54 miljarder kronor under år 2014, varav cirka 24 miljarder var privatresor sålda av researrangörer och cirka 15 miljarder var privatresor sålda av resebyråer. Fördelningen mellan privat- och affärsresor är baserad på uppskattningar av resebyråernas inriktning och inrymmer därför viss osäkerhet.

SRF sammanställer även mer detaljerad statistik för enbart resebyråernas försäljning⁵. I denna finns försäljningen uppdelad på olika sorters resor. Under år 2015 sålde resebyråer charterresor för drygt 4 miljarder kronor, egna arrangemang för cirka 2 miljarder kronor och övriga förmedlade paketresor för cirka 500 miljoner kronor. Den totala försäljningen var knappt 36 miljarder kronor.

Bussresearrangörer, passagerarredier och ideella föreningar m.fl. kan också vara researrangörer

Paketresor säljs även av passagerarredier och bussresearrangörer. Totalt reste drygt 27 miljoner passagerare med passagerarfärjor under år 2014, varav drygt 25 miljoner reste med färjerediernas utrikeslinjer. Den övervägande delen av dessa resor är dock rena passagerartransporter som det inte ställs resegarantier för. Inkvartering som tillhandahålls vid en kryssning anses däremot utgöra en inkvartering och därmed också en resetjänst, vilket gör att det ställs resegarantier för dessa.

Även när det gäller busstrafiken utgörs den övervägande delen av trafiken av andra resor än paketresor. Det finns dock ett stort antal bussresearrangörer som säljer paketresor och ställer resegarantier för sin verksamhet. År 2015 fanns cirka 600 turist- och beställningsbussföretag i Sverige. Cirka 500 av dessa hade färre än 10 anställda.

⁵ Statistiken bygger på ett urval av resebyråer. Totalresultatet beräknas med hjälp av antagandet att det insamlade materialet representerar cirka 2/3 av den totala affärsvolymen för SRF:s medlemsföretag. Det antas också att fördelningen per produktgrupp är densamma för samtliga resebyråer som ingår i urvalet.

Turist- och beställningstrafiken omsatte cirka 5,9 miljarder kronor under år 2014.⁶

Även ideella föreningar som ordnar resor för sina medlemmar kan betraktas som researrangörer.

Besöksnäringen

Besöksnäringen är benämningen på den näringsverksamhet som bidrar med tjänster inom turism – t.ex. hotell, stuguthyrning, camping, restauranger, delar av detaljhandeln, skidliftar, naturturism- och upplevelseföretag. Turismen i Sverige, och därmed företagen inom besöksnäringen, har vuxit kontinuerligt under många år. Svensk turism sysselsätter knappt 165 000 personer och jobbtillväxten sker snabbare än i andra näringar.⁷ Utvecklingen är driven av både global och nationell efterfrågan. År 2015 uppgick den svenska turismkonsumtionen till 282 miljarder kronor, varav 113 miljarder utgjorde utländska besökares konsumtion.

Besöksnäringen är starkt beroende av samspelet mellan privat och offentlig verksamhet.⁸ Det regionala och lokala samordnings- och utvecklingsansvaret för besöksnäringen ligger i regel i offentlig regi, vilket gör regioner och kommuner till nyckelaktörer. Inte sällan är det en gemensam destinationsorganisation – på regional, kommunal eller lokal nivå – som ansvarar för den gemensamma marknadsföringen och paketeringen av företagens produkter. Det genomgående syftet med dessa organisationer är att samla och samordna destinationens turismaktörer, med tonvikt på antingen marknadsföring eller utveckling, eller båda delarna. Hur ägarformerna av dessa organisationer ser ut varierar, liksom deras exakta uppdrag och finansiering.⁹ Detta medför att det finns kommuner, regioner och helt eller delvis kommunalt ägda destinationsorganisationer som ställer resegarantier.

⁶ Fler reser med turistbuss, Sveriges Bussföretag, april 2016.

⁷ Fakta om svensk turism, Tillväxtverket 2016.

⁸ Under 2012–2015 genomförde Tillväxtverket på Näringsdepartementets uppdrag en satsning på destinationsutveckling om totalt 60 miljoner kronor i statliga medel, och totalt 50 miljoner kronor i medfinansiering. Under 2016–2019 genomför Tillväxtverket en uppföljande satsning med åtta medverkande destinationer, med en statlig budget på totalt 40 miljoner kronor, och lika stor medfinansiering.

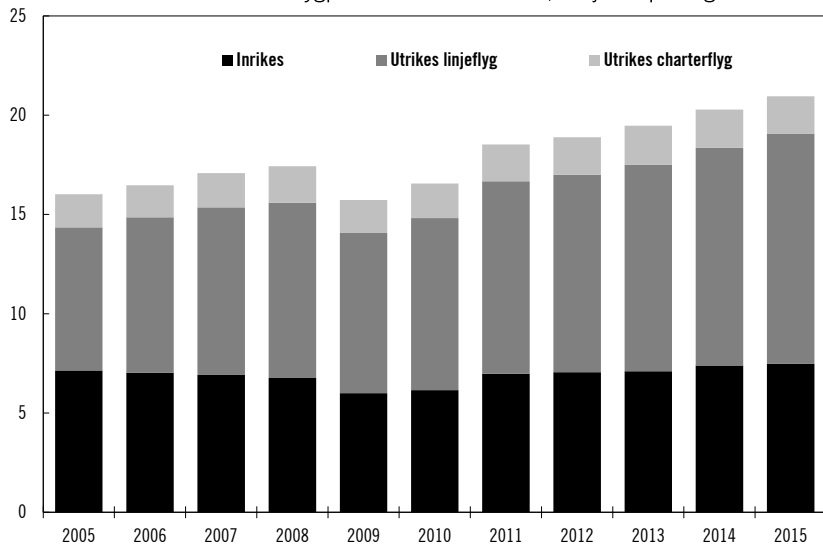
⁹ I en nyligen genomförd kartläggning av svenska destinationsorganisationer framgår att av 170 identifierade organisationer är 36 procent helt offentligt ägda, 30 procent privat ägda, och 32 procent samägda mellan privata och offentliga aktörer och då ofta med en jämn ägarfördelning där en offentlig aktör äger runt 50 procent och de privata aktörerna står för resterande andel. Källa: Tillväxtverket, 2016.

Historisk utveckling av antalet flygpassagerare

Som framkommit ovan innehåller en paketresa i de flesta fall en flygresa. Flygresestatistiken ger därför en viktig bild av resemarknaden. Transportstyrelsen för statistik över antalet flygpassagerare i Sverige. Passagerarutvecklingen på svenska flygplatser för perioden 2005–2015 redovisas i figur 3.1. År 2015 reste 20,9 miljoner passagerare från en svensk flygplats. Det är en uppgång med 31 procent från år 2005.¹⁰

Figur 3.1 **Antal avresande flygpassagerare**

Från svenska flygplatser år 2005–2015, miljoner passagerare

Källa: Transportstyrelsen.

Transportstyrelsens statistik delas upp i linje- respektive charterflyg¹¹. När man studerar utrikes charterflyg separat kan konstateras att även dessa resor har ökat, dock inte lika mycket som det totala flygresandet. År 2015 reste knappt 1,9 miljoner passagerare med utrikes charterflyg från Sverige. Det är en uppgång från år 2005 till

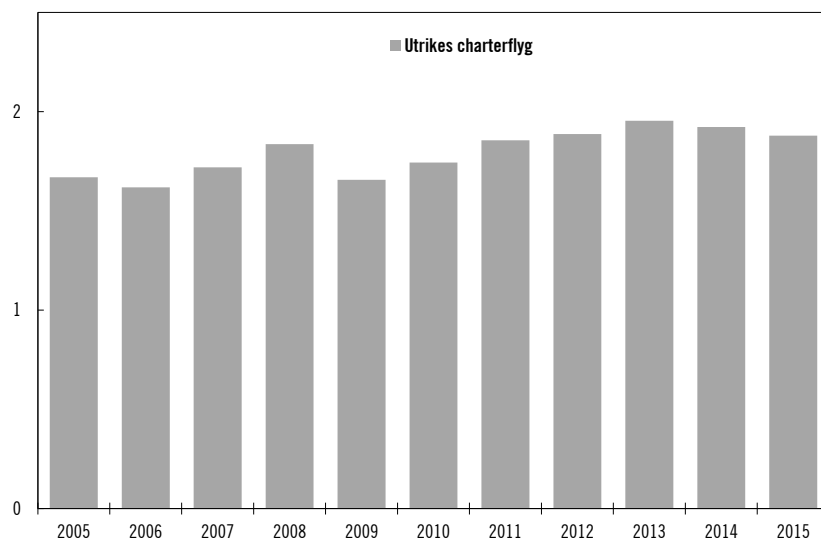
¹⁰ Transportstyrelsens luftfartsstatistik.

¹¹ Charterflyg utgör endast en del av de flygresor för vilka det ställs resegaranti, bl.a. eftersom resegaranti även ska ställas för paketliknande resor. Därtill kommer att en stor mängd paketresor görs med reguljärflyg.

år 2015 på cirka 13 procent. Antalet charterresor har alltså ökat samtidigt som charterresornas andel av det totala antalet utrikes flygresor har minskat. Charterresorna utgjorde 14 procent av de totala utrikes flygresorna under år 2015.

Figur 3.2 **Antal avresande passagerare, utrikes charterflyg**

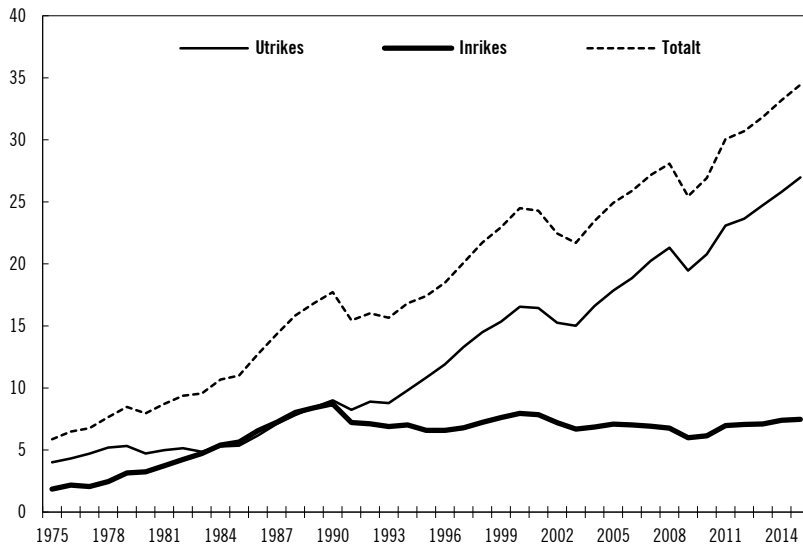
Från svenska flygplatser år 2005–2015, miljoner passagerare

Källa: Transportstyrelsen.

Transportstyrelsen har även tidsserier med data över flygtrafiken från 1970-talet, uppdelat endast på utrikes- och inrikesflyg. I den statistiken är det tydligt att resandet har ökat över tid och att det är utrikesflyget som står för den största delen av ökningen i både relativa och absoluta tal. Utvecklingen illustreras i diagrammet nedan.

Figur 3.3 Antal passagerare i utrikes trafik samt i inrikes trafik
Från svenska flygplatser år 1975–2015, miljoner passagerare

Källa: Transportstyrelsen. Antal ankommande och avresande passagerare i utrikes trafik samt antal avresande passagerare i inrikes trafik.

3.3 Den fortsatta utvecklingen av resemarknaden

Lagändringar medför ändringar i indelningen av resemarknaden

Ur utredningens perspektiv har, som tidigare nämnts, indelningen av resemarknaden i paketresor respektive andra resor varit av intresse för att beskriva resemarknaden. Skälet till det är att det nuvarande resegarantisystemet omfattar i huvudsak paketresor och paketliknande resor. Till följd av det nya paketresedirektivet och de lagändringar som utredningen har föreslagit i delbetänkandet kommer emellertid delvis andra resor än de som nu utgör paketresor att omfattas av den nya regleringen. Dessutom kommer en del av de egenkomponerade semesterresorna utgöra s.k. kopplade researrangemang och de kommer därmed att omfattas av resegarantisystemet. Vidare innebär de föreslagna lagändringarna att en del av de resor som i dag är resegarantipliktiga inte längre kommer att omfattas av resegarantisystemet. Förutom att det sagda innebär svårigheter att jämföra t.ex. antalet sålda paketresor före lagändringarna med den beräknade försäljningen av paketresor efter lagändringarna kan de

ändrade reglerna också innebära att sättet att sälja resor på ändras. Det är rimligt att utgå ifrån att en del aktörer kan komma att anpassa sina affärsmodeller i syfte att undvika att behöva ställa resegaranti för resetjänsterna. Med detta sagt är det ändå av intresse att försöka bilda sig en uppfattning av den fortsatta utvecklingen av resemarknaden. Den absoluta merparten av de resor som det ställs resegaranti för innehåller en flygresor. Det är mot den bakgrunden särskilt intressant att ta del av de prognoser som finns rörande den framtida flygtrafiken.

Transportstyrelsens prognos över den framtida flygtrafiken

Transportstyrelsen gör löpande prognoser för den framtida flygtrafiken.¹² Prognoserna är framskrivningar utifrån nuvarande trend och antaganden om BNP-utvecklingen eftersom utvecklingen av flygtrafiken och BNP-utvecklingen har ett starkt samband.

I Transportstyrelsens modell för att prognostisera framtida flygresor antas efterfrågan på flygresor öka med 1,66 procent när BNP ökar med en procent. Med förväntad BNP-utveckling enligt Konjunkturinstitutets prognoser ger Transportstyrelsens modell prognoser för det totala antalet avresande passagerare från svenska flygplatser som kan utläsas ur tabell 3.3.

Tabell 3.3 Avresande flygpassagerare, totalt

Prognos för svenska flygplatser, år 2014–2021

År	Prognos antal passagerare	Förändring, i procent
2014	20 283 000	
2015	20 896 000	3,0
2016	22 057 000	5,6
2017	22 866 000	3,7
2018	23 517 000	2,8
2019	24 176 000	2,8
2020	25 036 000	3,6
2021	25 820 000	3,1

Källa: Transportstyrelsen.

¹² Trafikprognos Luftfart, Prognos 2015–2021, Dnr TSL 2015-1331.

Det innebär en prognostiserad ökning av flygtrafiken från år 2014 till år 2021 med 27 procent, vilket motsvarar en årlig genomsnittlig tillväxt på 3,5 procent.

Även den prognostiserade fördelningen mellan inrikes och utrikes passagerare samt mellan linjefart respektive chartertrafik baseras i huvudsak på trendframskrivningar av hur respektive relativa passagerarandelar utvecklats historiskt.

Utrikestrafiken har ökat i en betydligt snabbare takt än inrikestrafiken och Transportstyrelsen ser inget som talar emot att denna utveckling kommer att fortsätta. Med utgångspunkt i dessa trender görs de passagerarprognoser, uppdelat på inrikes- och utrikestrafik som framgår av tabell 3.4 nedan.

Tabell 3.4 Avresande flygpassagerare, inrikes och utrikes

Prognos för svenska flygplatser, år 2014–2021

År	Antal passagerare, inrikes	Antal passagerare, utrikes
2014	7 392 000	12 870 000
2015	7 376 000	13 520 000
2016	7 543 000	14 514 000
2017	7 591 000	15 274 000
2018	7 549 000	15 968 000
2019	7 519 000	16 657 000
2020	7 586 000	17 450 000
2021	7 617 000	18 203 000

Källa: Transportstyrelsen.

Enligt prognosen kommer inrikestrafiken att öka med 3 procent från år 2014 till år 2021 och utrikestrafiken öka med 41 procent under samma tid.

Vad gäller fördelningen av utrikespassagerarna mellan linjefart och chartertrafik förväntar sig Transportstyrelsen störst tillväxt inom linjefarten. Chartertrafikens andel av den totala utrikestrafiken har minskat trendmässigt under hela 2000-talet, en utveckling som Transportstyrelsen bedömer kommer att fortsätta prognosperioden ut, dvs. fram till år 2021.

Under år 2014 uppgick andelen charterpassagerare till 15 procent. I Transportstyrelsens prognoser minskar denna andel successivt och hamnar runt 13 procent år 2021. Översatt i antal motsvarar det att antalet avresande charterpassagerare prognostiseras öka från drygt

1,9 miljoner år 2014 till 2,4 miljoner år 2021. Det är en ökning på cirka 26 procent, vilket kan jämföras med den prognostiserade ökningen av den totala utrikestrafiken på 41 procent.

Utmaningar med framtidsprognoser för resemarknaden

Prognoserna över flygpassagerarutvecklingen är en framskrivning som inte tar hänsyn till större förändringar i resebranschen. Vi kan dock inte ta för givet att branschen fortsätter att se likadan ut i framtiden. Även om människor har rest i alla tider är paketresor i den form vi känner dem i dag ett relativt modernt fenomen med något halvsekels historia. Det är rimligt att anta att både reseaktörer och konsumentbeteenden kommer att förändras i framtiden, på samma sätt som sker på andra omvärldsberoende marknader. Bland annat kan ny teknik ändra både resetjänsternas innehåll och företagens affärsmodeller. Traditionella sätt att paketera och sälja turisttjänster utmanas av moderna försäljningskanaler och ändrade drivkrafter hos individen, och tidigare väl definierade branscher interagerar och löper allt mer in i varandra, vilket möjliggörs genom nya digitala lösningar. Digitaliseringen och den s.k. delningsekonomin har redan ändrat t.ex. musikindustrin i grunden, och påverkar även tydligt rese-tjänster som taxi- och hotellnäringen.

Ser vi till andra större samhällstrender som kan komma att påverka resebranschen finns internationalisering, säkerhetsläget i världen, ett förändrat klimat samt en demografi med en växande andel äldre i befolkningen.

3.4 Konsumenternas upplevelse av resemarknaden

Paketresor utgör cirka 1,5 procent av hushållens utgifter, enligt Konsumentverkets Konsumentrapport för år 2015. Det är ungefär lika mycket som hushållen lägger på bilverkstäder och försäkringar. Ungefär 60 procent av konsumenterna uppgav att en paketresa var ett av de största enskilda köpen de gjorde under föregående år.

Enligt Konsumentverkets undersökningar hör marknaden för paketresor till de marknader som svenska konsumenter upplever

minst problem med.¹³ Andra, enskilda resetjänster, upplevs som mer problematiska. Detta gäller framför allt tågresor men även i viss mån biluthyrning och flygresor. Semesterboende, som separat tjänst, uppfattas däremot som mindre problematiskt än både paketresor och andra resetjänster.

Flygresor kan störas av händelser som vulkanutbrott, strejker eller konkurser och när det sker får det betydande konsekvenser för konsumenterna. För flygresor handlar problemen framför allt om försenade eller inställda flyg och nekad ombordstigning, samt problem kopplade till bagagehanteringen. Konsumentverket rapporterar att åtskilliga flygbolag tänjer på det konsumentskyddande regelverket i sin behandling av konsumenterna och hänvisar till Konsument Europas klagomålsstatistik som en indikator på detta. Konsumentverket anger vidare att flygbolag är överrepresenterade bland de företag som inte följer Allmänna reklamationsnämndens (ARN) beslut.¹⁴

En svårighet med att tolka resultaten i Konsumentrapporten är dock att de enkätstudier rapporten bygger på innehåller frågor av typen "Är du nöjd med ditt köp" vilket gör att lustfyllda saker, som resetjänster ofta är, tenderar att hamna högre än sådant som konsumenter mer uppfattar som påtvingade tjänster, som köp av försäkringar och el. Det gör att det kan finnas upplevda konsumentproblem för resetjänster som inte syns fullt ut i en sådan jämförelse.¹⁵

¹³ Mätningen sker utifrån faktorerna transparens, tillit, valmöjligheter och agerande. För mer information se Konsumentrapporten 2015.

¹⁴ Konsumentrapporten 2015, s. 22.

¹⁵ Se vidare resonemang i Konsumentrapporten 2015, s. 15.

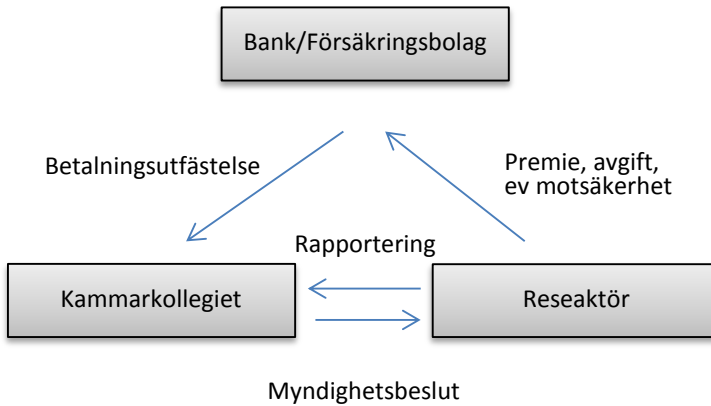
4 Det nuvarande resegarantisystemet

4.1 Resegarantisystemet

Bakgrunden till den nu gällande resegarantilagen (1972:204) har beskrivits i utredningens delbetänkande, SOU 2016:56, s. 88–92 var till hänvisas. Det huvudsakliga syftet med lagen var att säkerställa att resenärer som köpte vissa typer av resor av arrangörer som inte hade ekonomiska förutsättningar att fullfölja sina åtaganden tillförsäkrades ersättning för sina förskottsbetalningar och en rätt till hemresa genom en särskild resegaranti. Resegarantilagen kräver därför att arrangörer och återförsäljare av paketresor ställer säkerhet innan de marknadsför en paketresa. Säkerheten ställs hos Kammarkollegiet och ska, om inte Kammarkollegiet beslutar annat, bestå av en av bank, försäkringsbolag eller kreditmarknadsbolag utfärdad betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran. Säkerhetens storlek bestäms av Kammarkollegiet utifrån principen att varje researrangör ska svara för sina åtaganden.

Figur 4.1 Dagens resegarantisystem

En schematisk beskrivning av resegarantisystemet

Källa: Paketreseutredningens figur.

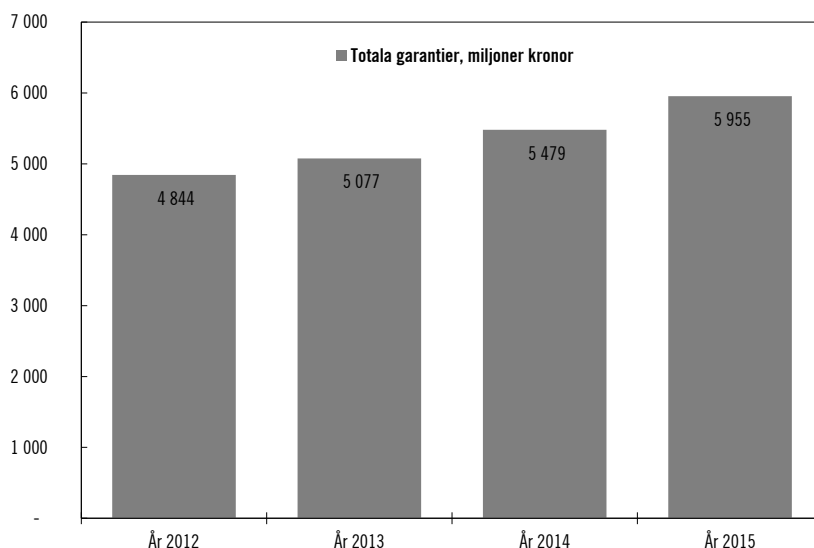
4.2 Beslut om garantier

Beslutade garantier, aktörer och belopp

Alla beslut om garantier redovisas av Kammarkollegiet. Det totala beloppet för samtliga garantier var i december 2015 knappt 6,0 miljarder kronor. Vid samma tidpunkt var det totalt 2 431 aktörer som hade ställt säkerhet hos Kammarkollegiet, varav 1 748 hade ställt individuella garantier och 683 aktörer ingick i två kollektiva garantier. I figur 4.2 redovisas hur det totala beloppet har ökat sedan år 2012.

Figur 4.2 Totala garantier

År 2012–2015, miljoner kronor

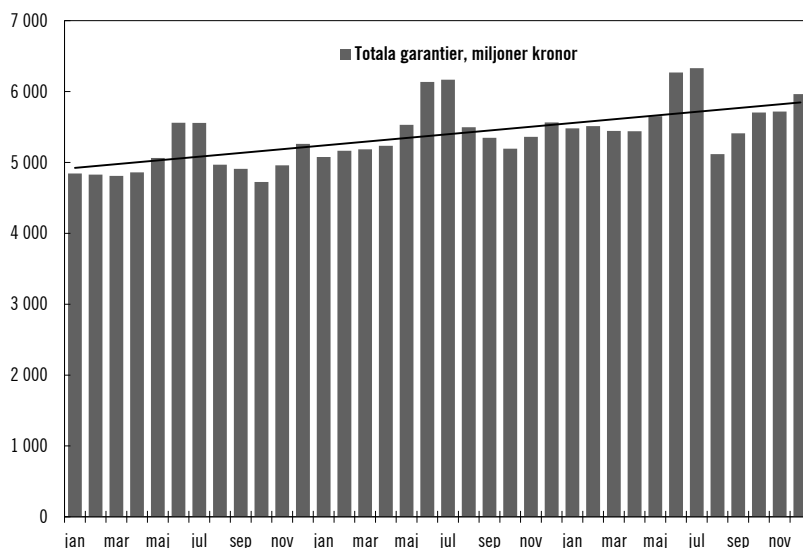

Källa: Kammarkollegiets årsredovisningar år 2013–2015. Totalt belopp i december.

De ställda säkerheterna består av dels garantier som ställts tills vidare, dels tillfälliga garantier som gäller under reseaktörernas högsäsonger. Storleken på de totala garantierna varierar alltså över året. I figur 4.3 redovisas därför hur de totala garantierna varierat månadsvis för åren 2013 till 2015. Det genomsnittliga värdet under perioden var knappt 5,4 miljarder kronor. Den lägsta nivån på de totala garantierna noterades i oktober 2013, och låg då på drygt 4,7 miljarder kronor (12 procent under genomsnittet). Den högsta nivån noterades i juli 2015, då beloppet uppgick till 6,3 miljarder kronor (18 procent över genomsnittet). Garantierna följer ett säsongsmönster med tydliga öknings under juni och juli månad varje år. Från januari 2013 till december 2015 har de totala garantierna ökat med 23 procent, vilket avspeglas i trendlinjen i diagrammet.

Figur 4.3 Totala garantier, månadsdata

År 2013–2015, miljoner kronor

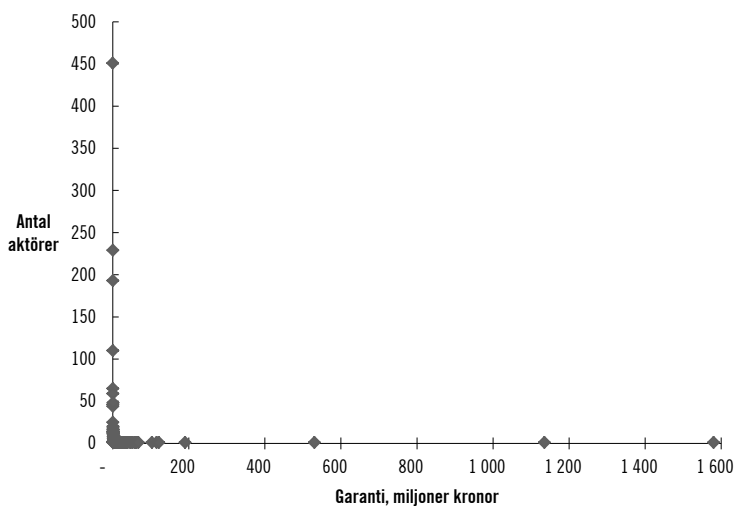
Källa: data från Kammarkollegiet, mars 2016.

Storleksmässigt är garantierna mycket ojämnt fördelade mellan reseaktörerna. Ett stort antal aktörer har relativt små garantier samtidigt som några få aktörer står för en betydande del av det totala beloppet. De tre företag som ställer störst garantier (Ving, Fritidsresor och Apollo) har tillsammans ett beslutat garantibelopp på drygt 3,2 miljarder kronor. Det motsvarar mer än hälften av de totalt beslutade garantierna från de cirka 2 400 aktörer som ingår i systemet.

Figur 4.4 visar fördelningen av garantierna efter beslutat garantibelopp och antal aktörer. Varje punkt motsvarar antalet aktörer som har ett visst beslutat garantibelopp. Figuren visar därmed den ytterst ojämn fördelningen. Det framgår att ju högre garantibeloppet är desto färre aktörer har beslut på det beloppet. Punkterna till höger i figuren visar att det endast är enstaka aktörer som har de högsta garantibeloppen. Längst till vänster i figuren syns det stora antal aktörer som har relativt små garantier. Till exempel hade 451 aktörer beslut om garanti på ett belopp om 50 000 kronor vardera, 229 aktörer på ett belopp om 100 000 kronor och 193 aktörer på ett belopp om 200 000 kronor. Dessa belopp är dock så låga i jämförelse med de högsta beloppen till höger i figuren att skillnaden mellan de låga beloppen inte ens går att utläsa.

Figur 4.4 Fördelning av garantiernas storlek för olika aktörer

Antal aktörer som har beslut på respektive garantibelopp

Källa: Kammarkollegiets data över ställda garantier, december 2015.

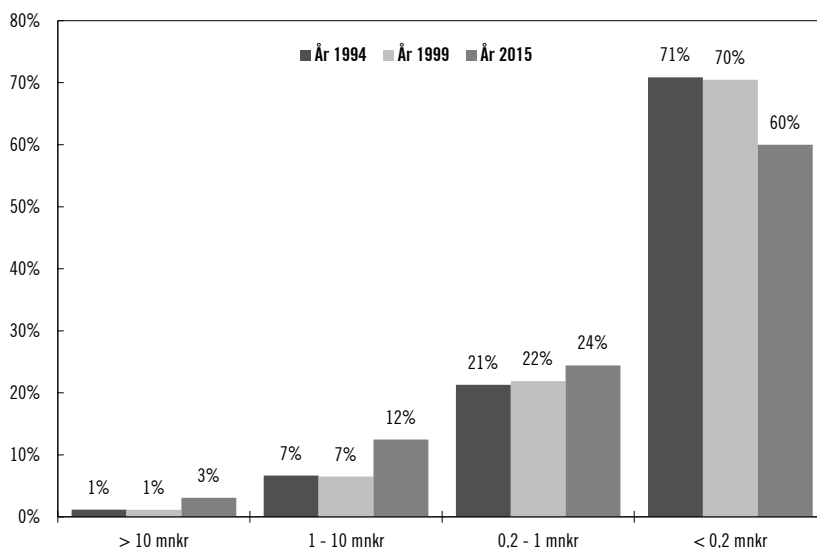
Av alla aktörer i systemet ställde cirka 95 procent en garanti på vardera 5 miljoner kronor eller lägre. Tillsammans ställde dessa 95 procent av aktörerna garantier på cirka 700 miljoner kronor, vilket alltså motsvarade cirka 12 procent av de totala garantierna.

Den ojämna fördelningen av garantierna medför att det blir missvisande att beskriva och analysera systemet utifrån genomsnittsvärden.

En jämförelse med år 1994 respektive år 1999 visar att fördelningen har varit liknande även historiskt. I figur 4.5 jämförs fördelningen av storleken på garantierna åren 1994, 1999 och 2015. Beloppen är inte inflationsjusterade.

Figur 4.5 Fördelning av garantier, år 1994, 1999 och 2015

Andel av aktörerna i resegarantisystemet,
uppdelade utifrån storlek på garantin

Källa: Kammarkollegiets data december 2015, SOU 1999:140 och Ds 1994:109.

Kammarkollegiets beräkning av garantibeloppet och beslut

Kammarkollegiet beräknar som huvudregel resegarantins storlek individuellt för varje reseaktör. Garantibeloppet baseras på de uppgifter som aktören lämnar till Kammarkollegiet.

Beräkningen av garantibeloppets storlek påverkas av

- antalet resenärer som reser varje månad
- resornas pris
- anmälningsavgiftens storlek
- avbetalningsskyddets storlek
- hur lång tid före avresan resenären ska slutbetala
- om kostnader för hemtransport kan behövas.

Garantibeloppet ska täcka alla förskott som betalats för resan, t.ex. anmälningsavgifter och slutbetalningar. Det ska också täcka andra tjänster som ingår i avtalet och, om det är aktuellt, kostnader för hemtransport.

Garantibeloppen kan, som tidigare framgått, variera från månad till månad. Kammarkollegiet beräknar beloppet genom att lägga ihop inbetalda slutbetalningar, anmälningsavgifter och kostnader för hemtransport under den aktuella månaden. Summan ökas med 10 procent och avrundas till ett jämnt belopp.

Resektören måste ha en bottengaranti som gäller tills vidare och som räcker för att täcka minst sex månader av året. Om botten Garantin inte räcker för att täcka årets samtliga månader kompletteras den med en eller flera tilläggsgarantier som gäller under tidsbegränsade perioder.

Om resenärerna alltid betalar i efterskott och arrangemanget inte innefattar några transporter kan aktören medges undantag från skyldigheten att ställa säkerhet. Om researrangemangen ifråga är av den karaktären att det enligt resegarantilagen föreligger en skyldighet för reseaktören att ställa säkerhet måste aktören dock alltså anmäla sin verksamhet till Kammarkollegiet för att få prövat om ett undantag kan medges.

Utgångspunkten är att varje enskild aktör ska ställa garanti. Det finns dock två kollektiva garantier hos Kammarkollegiet. I dessa fall har ett antal aktörer getts möjlighet att ställa kollektiva garantier genom sin branschorganisation. Dessa två garantier är ställda av Visita, branschorganisationen för den svenska besöksnäringen, respektive föreningen Bo på Lantgård. Visitas garanti uppgår till 3 miljoner kronor och den omfattar cirka 675 aktörer. Visita har även medlemmar som själva ansöker direkt hos Kammarkollegiet och ställer egen individuell garanti. Det rör sig främst om stora företag med en mer omfattande försäljning av paketresor än vad Visitas garanti tillåter och företag som även paketerar kombinationer med transport. Bo på Lantgårds garanti är på 200 000 kronor och den gäller cirka 10 aktörer.

Kammarkollegiet har tecknat avtal med de aktuella organisationerna. Enligt avtalet kan de kollektiva garantierna uppgå till ett lägre belopp än de sammanlagda åtagandena men ska lägst uppgå till ett belopp som täcker åtagandena gentemot resenärerna i det största medlemsföretaget inom Visita. För Bo på Lantgård gäller enligt av-

talet att de sammanlagda åtagandena bestäms i förhållande till antalet aktörer som ingår i den kollektiva garantin.

Kammarkollegiet har i de båda avtalen ställt upp vissa villkor för att en aktör ska kunna ställa säkerhet genom en kollektiv garanti. För bägge avtalen gäller att de resepaket som arrangörerna säljer endast får bestå av boende och turisttjänst inom Sverige. Ingen transport får ingå i paketet (korta turer mellan boendet och turisttjänsten kan dock godtas).

I tidigare lagstiftning har angivits särskilda minimibelopp för storleken på garantin. För resor som anordnades utom riket skulle arrangörer och återförsäljare ställa en garanti om minst 200 000 kronor. Övriga återförsäljare skulle ställa en garanti om minst 50 000 kronor. Kammarkollegiet använder i dag dessa belopp som schablonbelopp vid bestämmande av storleken på resegarantier.

Den praktiska hanteringen för att anmäla reseverksamhet

Det finns ingen lagstadgad skyldighet för den som säljer eller förmedlar resor i allmänhet att anmäla sin verksamhet till Kammarkollegiet. Skyldigheten att ställa resegaranti omfattar bara dem som säljer sådana resor som anges i 1 § resegarantilagen, dvs. främst paketresor. I praktiken går anmälningen till så att de arrangörer och återförsäljare som säljer garantipliktiga resor anmäler sin verksamhet till Kammarkollegiet på anvisad anmälningsblankett och uppger verksamhetens omfattning på en särskild budgetblankett. Dessa undertecknas och skickas till Kammarkollegiet. Till detta ska reseaktören bifoga eventuellt marknadsföringsmaterial. För reseaktörer som är aktiebolag och har revisor ska revisorn skriva under en särskild rapport över faktiska iakttagelser. Om aktören ändrar sin verksamhet, t.ex. genom att sälja fler resor, höja priset eller ändra betalningsvillkoren, ska aktören enligt Kammarkollegiets krav lämna in nya uppgifter.

Kammarkollegiets handläggning av resegarantier

Kammarkollegiet har som övergripande målsättning att ha en enhetlig och snabb handläggning. Myndigheten följer upp sin verksamhet dels utifrån målsättningen att beslut ska fattas inom 40 dagar från

det att ärendet öppnats, dels utifrån ett kvalitetsmått.¹ Det senare är formulerat som en andel av överklagade beslut som ändras av högre instans. Antal överklaganden och beslut som ändrats av överinstans framgår av tabell 4.1.

Under år 2015 var den genomsnittliga handläggningstiden för att fatta beslut om resegaranti 31 dagar. Det är på samma nivå som år 2014 och något kortare än motsvarande handläggningstid under år 2013 (34 dagar) och år 2012 (37 dagar).²

Tabell 4.1 Handläggning av resegarantier

Antal beslut, handläggningstid och överklaganden

	2015	2014	2013	2012
Antal beslut	2 392	2 294	2 342	2 359
Genomsnittlig handläggningstid	31	31	34	37
Antal överklaganden	4	4	7	8
Antal beslut som ändrats av överinstans	1	1	0	1

Källa: Kammarkollegiets årsredovisningar 2012–2015.

4.3 Ersättning ur garantin

Ärenden rörande ianspråktagande av säkerhet enligt resegarantilagen prövas av Resegarantinämnden. Resegarantinämnden och dess verksamhet har närmare beskrivits i delbetänkandet, s. 98, var till hänvisas. Resegarantin kan utnyttjas då resenären drabbats av att en resa som omfattas av garantin har ställts in eller av annan anledning inte blir av eller avbryts i förtid, oavsett vad det beror på. Om det finns synnerliga skäl får garantin tas i anspråk även när resenären avbokar resan kort tid innan den skulle ha påbörjats. Resegarantin kan alltså tas i anspråk både vid aktörens konkurs eller obestånd och i vissa andra fall då det fortfarande finns ett levande bolag.

Under åren 2008–2015 har utbetalningarna ur resegarantin i genomsnitt uppgått till cirka 865 000 kronor per år. Under samma period har nämnden beslutat om utbetalningar föranledda av totalt 35 aktörers inställda eller avbrutna resor. I vart femte fall av dessa

¹ Gäller år 2015. Kammarkollegiet har justerat målet för handläggningstiden mellan åren 2013–2015. År 2014 var målet 50 dagar. Källa: Kammarkollegiets årsredovisning 2014, s. 32.

² Kammarkollegiets årsredovisningar 2014 s. 33 och 2015 s. 31 f.

har aktören varit ett aktivt företag, dvs. det har inte varit en konkurs som orsakat skadan för resenären.

I tabell 4.2 redovisas de sammanlagda utbetalningarna från resegarantierna per år, samt hur många konkurser respektive befintliga företag som föranlett utbetalningarna.

Tabell 4.2 Ersättningar från Resegarantinämnden

År 2008–2015

	Sammanlagd utbetalning, kronor	Antal fall som föranlett utbetalning		Kvotering
		Konkurser	Befintliga företag	
2008	167 057	3	1	Nej
2009	1 726 759	5	3	Ja, 2 st. 41 resp. 43 %
2010	142 000	2	1	Ja, 1 st. 60 %
2011	84 494	2	0	Nej
2012	1 809 510	6	0	Ja, 1 st. 12 %
2013	475 805	5 ³	1	Ja, 1 st. 31 %
2014	1 422 133	4	0	Ja, 2 st. 63 resp. 29 %
2015	1 095 666	1	1	Nej

Källa: Resegarantinämnden.

Av tabellen framgår också om det förekommit kvotering och i så fall hur stor del av kraven som betalats ut till de drabbade resenärerna. Kvotering blir aktuell när den individuella garanti som en aktör har ställt hos Kammarkollegiet är lägre än summan av de ersättningsgilla krav som nämnden fått in beträffande aktören. I dessa fall beslutar Resegarantinämnden att fördela den garanti som finns på samtliga resenärer som ansökt om ersättning. Det görs genom att det tillgängliga garantibeloppet delas med de totala kraven, varefter denna kvot multipliceras med respektive resenärs krav. Om den ställda garantin är t.ex. 800 000 kronor och de sammanlagda kraven är 1 000 000 kronor räknas kvoten ut genom att dela 800 000 genom 1 000 000. Kvoten blir således 80 procent. En resenär vars ersättningsgilla anspråk i exemplet är 10 000 kronor får då 10 000 kronor

³ Varav en konkurs hävdes.

multiplikerat med 80 procent, dvs. 8 000 kronor, utbetalt från resegarantin.

I de fall kvotering har skett under perioden 2008–2015 har ersättningsgraden varierat mellan 12 och 63 procent. Medianvärdet, dvs. den vanligaste ersättningsgraden, vid kvotering var 41 procent.

Tabell 4.3 redovisar hur många ansökningar som Resegarantinämnden hanterat sammantaget, i hur många fall ansökningarna avslagits och hur många företag som ansökningarna varit hänförliga till.⁴

Tabell 4.3 Antal ansökningar till Resegarantinämnden

År 2011–2015

	Resenärsärenden	Antal avslag	Prövningar hänförliga till antal företag	Övriga ärenden (remissvar etc.)
2011	100	12	17	29
2012	332	54	21	7
2013	157	29	14	15
2014	257	66	21	13
2015	84	32	14	22

Källa: Resegarantinämndens verksamhetsberättelser, 2011–2015.

Reseaktörer som ställt in sin verksamhet under 2000-talet

Enligt uppgift från Kammarkollegiet har sedan år 2000 totalt 303 aktörer med resegarantier hos Kammarkollegiet ställt in sin verksamhet på grund av konkurs eller av annan anledning. I 81 av dessa fall har det gjorts en utbetalning från resegarantin. Avseende övriga, cirka 75 procent av reseaktörerna, som ställt in sin verksamhet har det, med undantag för några enskilda ansökningar som avslagits, inte kommit in några ansökningar om ersättning ur garantin till Resegarantinämnden. Att det inte kommit in några ansökningar kan bero på att resenärerna inte känner till möjligheten att begära ersättning ur garantin. Det är emellertid troligt att Resegarantinämnden eller konkursförvaltaren skulle ha fått uppgifter om oreglerade krav om det funnits sådana. Vare sig de företrädare från branschen som

⁴ Eftersom beslut i regel inte fattas förrän ansökningstiden på tre månader har gått ut händer det att ett ärende kommer in under ett år men avslutas först påföljande år. I tabellen redovisas ärenden under det år de avslutats.

deltagit i utredningen eller Resegarantinämnden har emellertid någon kännedom om att det skulle ha funnits sådana krav. Det troliga är därför att orsaken till att det inte har framställts några krav från resenärer i dessa konkurser är att verksamheterna avvecklats på ett sådant sätt att det inte drabbat några resenärer ekonomiskt. I de 81 fall där utbetalningar skett har garantin varit tillräcklig för att täcka de ersättningsgilla anspråken i 65 fall. I 16 fall, dvs. i knappt 20 procent, har kvotering skett.

Den största utbetalningen gällde Festival Cruises år 2004 och var på cirka 7,5 miljoner kronor. Den näst största utbetalningen gjordes år 2002 och var på cirka 3,7 miljoner kronor. Det genomsnittliga belopp som har utbetalats för de reseaktörer som ställt in verksamheten under 2000-talet har varit cirka 325 000 kronor per aktör. I 11 av de 81 fallen har det utbetalade beloppet understigit 10 000 kronor.

4.4 Hemtagning av resenärer

Resegarantinämnden har till uppgift att pröva om säkerhet ska tas i anspråk enligt resegarantilagen. I syfte att hålla tillbaka kostnaderna för hemtagning har nämnden vid några tillfällen arrangerat hemtransporter i samarbete med researrangörer. För den praktiska hanteringen av ärendena har Kammarkollegiet ingått avtal med en telefonkundtjänst som kan sättas in vid behov.

Det har endast vid enstaka tillfällen funnits behov av att ta hem ett stort antal resenärer med hjälp av resegarantierna. Den största hemtagning av resenärer som skett sedan resegarantilagen infördes på 1960-talet ägde rum när Expressresor gick i konkurs år 1997. Företaget hade vid tidpunkten för konkursen cirka 5 000 resenärer ute på resmålen.

Hemtagningsansvar för charter och reguljärflyg

Transportstyrelsens föreskrifter om charter- och taxifygning mellan Sverige och utlandet (TSFS 2011:104) gäller charterflyg om inte tillstånd för trafiken följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemen-

samma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen⁵. Föreskrifterna gäller därmed i princip endast flygningar som utförs av lufttrafikföretag som är etablerade utanför EU. Med charterflyg avses, såvitt är av intresse här, icke regelbunden lufttransport mot betalning för passagerare med luftfartyg som är typgodkänt för befordran av mer än tio passagerare (2 §). För charterflygning med passagerare krävs tillstånd av Transportstyrelsen (3 §). Lufttrafikföretag som enligt charteravtalet ska ombesörja hemtransport är ansvarigt för att så sker beträffande berörda passagerare, även om chartraren (typiskt sett researrangören) bryter mot en överenskommelse i charteravtalet. Hemtransport ska ske till den flygplats som överenskommits med passageraren (16 §). Vid charterflygning krävs att luftfartygets hela utnyttjade kapacitet är förhyrd av en eller flera chartrare. Flygföretaget eller dess agenter får inte själva erbjuda allmänheten passagerarbiljetter.

Lufttrafikföretag i linjefart, även kallat reguljärflyg, får däremot sälja biljetter direkt till passagerare (19 § TSFS 2010:168). I dessa fall sker betalningen vid bokningen. De flesta reguljärflygbiljetter, dvs. som säljs av flygbolag som är anslutna till IATA, säljs till passagerare via researrangörer eller återförsäljare och betalas genom det s.k. BSP-systemet (Billing and Settlement Plan), ett IATA-system där alla bokningar redovisas och betalning sker. När researrangören eller återförsäljaren gör en bokning uppkommer en betalningsförpliktelse för denne, även om dragningen från researrangörens konto sker något senare. I normalfallet uppstår därför inte den situationen att flygbolaget har åtagit sig en persontransport utan att ha fått betalt av researrangören eller återförsäljaren. Undantagsvis kan det dock förekomma att betalning sker i efterhand mot faktura.

4.5 Kostnader för resegarantisystemet

Aktörernas totala kostnader

Staten bekostar via anslag till Kammarkollegiet den statliga administrationen av resegarantisystemet. Själva resegarantierna finansieras däremot av de aktörer som ställer garantier. De aktörer som ställer garantier har både direkta kostnader för detta, i form av t.ex. av-

⁵ EUT L, 293, 31.10.2008.

gifter till banker eller försäkringsbolag, samt indirekta kostnader i form av den kostnad som kapitalbindningen innebär. Till detta kommer aktörernas kostnader för den kompetens och administration som krävs för att följa reglerna. Dessa kostnader utgörs bl.a. av kostnader för arbete med att upprätta rutiner och lösningar för att ställa garantier samt för att löpande hantera garantierna i kontakter med Kammarkollegiet, banker med flera.

För att kunna ge en rättvisande bild av kostnaderna skulle en redovisning av de olika aktörernas kostnader behöva göras, eftersom dessa varierar med faktorer som företagets storlek, verksamhet och finansieringsmodell. I ett första skede har utredningen gjort en grov uppskattning av dessa kostnader för det totala kollektivet genom att anta en genomsnittlig kostnad för alla aktörer på en procent av garantibeloppet. Denna uppskattning återspeglar inte skillnaden i kostnader för olika aktörer och är helt beroende av antagandet om genomsnittlig kostnad. Uppskattningen bör därför tolkas med stor försiktighet men fyller funktionen att skapa en enkel bild av aktörernas kostnader för att ställa resegarantier. Kostnaden i tabell 4.4 redovisas därför avrundad till miljoner.

Kostnaden för de stora aktörerna kan antas vara lägre än en procent och uppgifter till utredningen visar att kostnaden för flertalet mindre aktörer är högre. Eftersom några få aktörer representerar en betydande del av det totala garantibeloppet blir den genomsnittliga kostnaden mätt som andel av totalt kapital lägre än kostnaden för det genomsnittliga företaget.

Tabell 4.4 Aktörernas totala kostnad för resegarantierna

Årlig kostnad, uppskattning

År	Aktörernas årliga kostnad för resegarantierna
2012	48 miljoner kronor
2013	50 miljoner kronor
2014	54 miljoner kronor
2015	60 miljoner kronor

Kostnader för Researrangörsföreningen i Sveriges medlemmar

Researrangörsföreningen i Sverige (RiS) har åtta medlemsföretag. Dessa företag står för den absolut största delen av resegarantierna. Företagen vill bl.a. av konkurrensskäl inte redovisa sina kostnader för resegarantierna. Med beaktande av medlemsföretagens olikheter är det inte heller relevant att redovisa en samlad bild av hur medlemsföretagen ordnar sin garanti eller vilka kostnader detta föranleder. Föreningen anger dock att kostnaderna ligger under en procent av garantibeloppen och att de är lägre för stora företag än för små. Ett av de stora företagen anger vidare att priset för garantin varierar över tid och att den moderbolagsgaranti som företaget ställt som motsäkerhet till banken är avgörande för kostnaderna för garantin. Skulle företaget inte ha ställt någon moderbolagsgaranti skulle kostnaden för resegarantin ha blivit flera gånger högre.

Kostnader för Svenska resebyråföreningens medlemmar

Svenska resebyråföreningen (SRF) gjorde i januari 2015 en undersökning bland sina medlemmar om deras kostnader för resegaranti. Av 197⁶ medlemsföretag var det 155 medlemsföretag som besvarade enkäten. Bortfallet var således 21 procent.

Företagen tillfrågades om de använder bank- eller försäkringsgaranti för sina resegarantier, vilken avgift de betalar och om de ställer någon form av motsäkerhet till banken eller försäkringsbolaget. Några företag använder både bank- och försäkringsgarantier.

Som framgår av tabell 4.5 och tabell 4.6 har dessa medlemsföretag tillsammans ställt bankgarantier på cirka 400 miljoner kronor och försäkringsgarantier på cirka 600 miljoner kronor, vilket motsvarar ungefär 15 procent av det totala garantibeloppet hos Kammarkollegiet. Till detta kommer säsonggarantierna.

⁶ SRF hade vid tidpunkten 257 medlemsföretag, men 60 av dessa ingår i koncerner och svarade gemensamt med sina moderbolag.

Tabell 4.5 Bankgarantier

Uppgifter från Svenska resebyråföreningens medlemmar

Antal företag för vilka banker ställer garantier*	104
Totala årsgarantier i tusen kronor	398 650
Totala säsongsgarantier i tusen kronor	67 100
Genomsnittlig avgift	0,8 %
Avgiftsspann	0,12–6,5 % (medianvärdet strax under 1,50 %)
Antal som måste ställa motsäkerheter**	91
Antal som inte behöver ställa säkerheter	13

Tabell 4.6 Försäkringsgarantier

Uppgifter från Svenska resebyråföreningens medlemmar

Antal företag för vilka försäkringsbolag ställer garantier*	65
Totala årsgarantier i tusen kronor	591 350
Totala säsongsgarantier i tusen kronor	168 700
Genomsnittlig premie	1,1 %
Premiespann	0,5–6,0 % (medianvärdet strax under 2 %)
Antal som måste ställa motsäkerheter***	18
Antal som inte behöver ställa motsäkerheter	47

* Anledningen till att summan av antalet företag som utnyttjar banker och försäkringsbolag för sina garantier (168) överstiger antalet företag som svarat på enkäten (155) är att några av dessa företag utnyttjar både banker och försäkringsbolag.

** Vanligaste motsäkerheten till banker ställs i form av spärrade bankmedel.

*** Vanligaste motsäkerheten till försäkringsbolag ställs i form av moderbolagsgarantier men ibland krävs även andra säkerheter.

SRF har svårt att se något tydligt mönster som kan förklara varför företagen betalar så olika avgifter/premier, även med beaktande av att de större företagen med stabila finanser har möjlighet att förhandla fram lägre avgifter. SRF:s bedömning är dock att förmågan att förhandla med bankerna och försäkringsbolagen har stor inverkan på avgiftsnivåerna. Exempelvis är det tydligt att några företag har lyckats förhandla ner avgifterna när spärrade bankmedel ställs som motsäkerhet, medan andra inte lyckats förhandla fram en sådan möjlighet.

Som framgår av tabell 4.5 och tabell 4.6 måste de allra flesta resebyråer och researrangörer ställa motsäkerheter till bankerna respektive försäkringsbolagen, för att dessa i sin tur ska utfärda en betalningsutfästelse till Kammarkollegiet. SRF:s erfarenhet är att det är näst intill omöjligt för nystartade företag att få bankerna att ställa

ut en garanti utan att motsäkerheter ställs. Deras uppfattning är vidare att försäkringsbolagen över huvud taget inte ställer ut garantier för nybildade företag. Det saknas dock uppgifter om hur många som förgäves ansökt om garanti.

Motsäkerheterna består huvudsakligen av spärrade bankmedel, fastighetsinteckningar, personliga borgensförbindelser, moderbolagsgarantier och i ett fåtal fall företagsinteckningar.

SRF har även uppskattat företagets arbete med rapporteringen till Kammarkollegiet. Myndigheten kräver minst en gång om året en budget och en uppföljning av reseverksamheten som visar det verkliga utfallet. Uppskattningsvis tar detta arbete två arbetsdagar i anspråk. För de större företagen med mer varierad verksamhet (både förmedling och paketreseverksamhet) kan det krävas något större arbetsinsatser. För renodlade mindre researrangörer bör enligt SRF dock två dagar vara tillräckligt. Härtill kommer att en revisor ska gå igenom och bekräfta underlaget för uppföljningsrapporten, vilket kan medföra en icke oväsentlig kostnad.

Kostnadsuppgift från försäkringsbolag

Utredningen har även fått in uppgifter om kostnader för resegarantier från ett försäkringsbolag som i dag säljer resegarantier. Bolaget utgår från det garantibelopp som beslutats av Kammarkollegiet och hur lång tid garantierna ska gälla när de prissätter sina resegarantier. Försäkringsbolaget har jämfört premien som några av företagets kunder betalar med antalet resenärer de redovisar till Kammarkollegiet och därigenom beräknat kostnaden för resegarantierna till omkring 0,3 procent av resans pris. Det motsvarar cirka 15 till 45 kronor per resenär för en antagen typisk paketresa som kostar mellan 5 000 och 15 000 kronor.

Kostnader för bussresearrangörer

Som för resebranschen i stort och SRF:s medlemmar rymmer bussresearrangörerna ett stort spann företag av varierande storlek och med olika ekonomi och verksamhet. Det finns stora bussresearrangörer som omsätter cirka 350 miljoner kronor och har en garanti på 35 miljoner kronor och småföretag som endast omsätter några

hundratusen kronor årligen. Bussresearrangörernas kostnader för resegarantier kan dock uppskattas utifrån antaganden om ett genomsnittligt bussreseföretag.

Branschföreningen Sveriges Bussföretag och Föreningen Sveriges Bussresearrangörer uppskattar att ett sådant typföretag omsätter ungefär 5–7 miljoner kronor i reseproduktion per år och att det genomsnittliga garantibeloppet är cirka 12–15 procent av den totala omsättningen⁷. För typföretaget motsvarar det ett garantibelopp på 900 000 kronor. Ett rimligt antagande om kostnaden för garantin för ett företag i den storleken är att den uppgår till 1,5 procent, vilket ger en direkt årlig kostnad för garantin på 13 500 kronor. På liknande sätt som för SRF:s medlemmar tillkommer kostnader för det administrativa arbetet samt alternativkostnader för låsta motsäkerheter.

Föreningen Sveriges Bussresearrangörer förhandlade år 2013 fram ett prisavtal med ett försäkringsbolag för att hjälpa sina medlemmar att sänka kostnaderna för resegarantierna. Avtalet innebär dock inte att alla medlemmar erbjuds garantier hos försäkringsbolaget, utan sedvanlig kreditprovning sker. I avtalet finns tre prisnivåer på premierna för garantierna, beroende på hur stor resegaranti företaget behöver. Den lägsta årspremien uppgår enligt avtalet till 6 000 kronor.

Kostnader för Visita

Visita organiserar för närvarande 4 950 medlemsföretag inom besöksnäringen. Dessa företag bedriver verksamhet på drygt 7 000 arbetsplatser varav cirka 2 000 är boendeanläggningar, dvs. hotell, vandrarhem etc., och cirka 500 utgörs av annan turistverksamhet såsom kanotpaddling, naturturism och cykeluthyrning.

Visita avsätter, som tidigare beskrivits, tre miljoner kronor i en kollektiv resegaranti genom en betalningsutfästelse från en bank. Visita är en stor kund hos banken och har inga direkta kostnader för sin betalningsutfästelse. Däremot har de spärrade medel som motsäkerhet. Medlen sitter på ett räntebärande konto och utgör en mycket liten del av Visitas balansomslutning. Skulle resegarantin inte

⁷ Beräkningen utgår från antaganden om att förskottsbetalningen görs fyra månader innan resan avgår, att anmälningsavgiften normalt sett är 10–15 % av resans totalpris och betalas cirka 10 dagar efter bokning samt att slutbetalningen sker 30–45 dagar innan avresa.

längre behövas återfår Visita den fulla kontrollen över de avsatta medlen.

Visita utför enligt överenskommelse med Kammarkollegiet tjänster i form av

- marknadsföring av den kollektiva resegarantin gentemot medlemsföretagen via hemsida och elektroniskt nyhetsbrev
- distribution av anmälningsblanketter till medlemsföretagen via webb och elektroniskt nyhetsbrev
- årlig sammanställning av insända anmälningar i ett underlag till Kammarkollegiet.

Kostnaden för utförda tjänster består i princip endast av utförda arbetstimmar. Distributionskostnaderna är mycket låga då distributionen sker via Visitas ordinarie nyhetsbrevsutskick och befintlig hemsida. Visita uppskattar att hanteringen av anmälningar och sammanställning av dessa tar maximalt 80 arbetstimmar per år i anspråk. De anmälda medlemsföretagen behöver inte betala någon särskild avgift för detta.

Visitats verksamhet finansieras dels via medlemsavgifter, dels via avkastning på kapital. Visita uppger att det därför inte är möjligt att exakt ange hur stor varje enskild medlems kostnadsandel är av den kollektiva resegarantin. En uppskattning av kostnaden för den kollektiva resegarantin i förhållande till Visitas totala medlemsavgiftsintäkter ger att resegarantins andel är omkring 0,8 promille. Ställt i relation till det totala medlemsantalet motsvarar det en kostnad på omkring 20 kronor per medlem och år. Medlemsavgiften bestäms utifrån summan av företagets utbetalade löner och minimiavgiften är cirka 3 000 kronor per år.

4.6 Statens kostnader

Statens administration av resegarantisystemet i form av Kammarkollegiets handläggning och tillsyn samt Resegarantinämndens verksamhet finansieras via statsbudgeten genom anslag till Kammarkollegiet. Till det kommer en kostnad för eventuella processer i förvaltningsdomstol, allmän domstol och ärenden som lämnas över till bl.a. Konsumentverket. Den senare kostnaden bedöms vara så liten i sammanhanget att den inte beaktats i sammanställningen i tabell 4.7.

Tabell 4.7 Statens kostnader för administration av resegarantierKostnader för Resegarantinämnden och Kammarkollegiets
handläggning, kronor

År	Totalt	Kostnad kanslifunktion Resegarantinämnden	Kostnad beslut om resegarantier
2010	4 913 000	638 000	4 275 000
2011	5 206 000	760 000	4 446 000
2012	5 596 000	841 000	4 755 000
2013	5 086 000	1 103 000	3 983 000
2014	4 798 000	1 050 000	3 748 000
2015	4 685 000	1 004 000	3 681 000

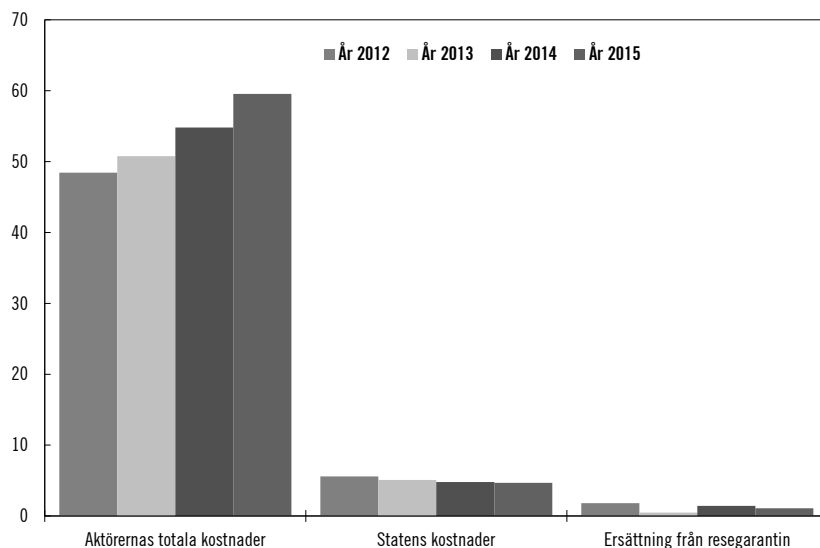
Källa: Kammarkollegiets årsredovisningar.

4.7 Jämförelse mellan kostnader och ersättning ur garantin

En jämförelse mellan aktörernas samlade kostnader för resegarantierna och de statliga kostnaderna för att administrera handläggningen av besluten samt Resegarantinämnden visar att myndigheternas administrationskostnader är betydligt lägre än de kostnader aktörerna har för att ställa garantier. Som beskrivits i avsnitt 4.5 bygger detta på en mycket förenklad uppskattning av aktörernas kostnader. Jämförelsen visar dock att även om de verkliga kostnaderna är mindre än hälften så stora som utredningen har uppskattat dem till utgör de den stora kostnaden i systemet. De medel som betalats ut för att ersätta resenärer som drabbats av ekonomisk skada är försumbara när de ställs mot övriga kostnader i systemet.

Figur 4.6 Kostnader för resegarantisystemet

Statens och aktörernas kostnader samt utbetalda ersättningar från resegarantin år 2012–2015, miljoner kronor

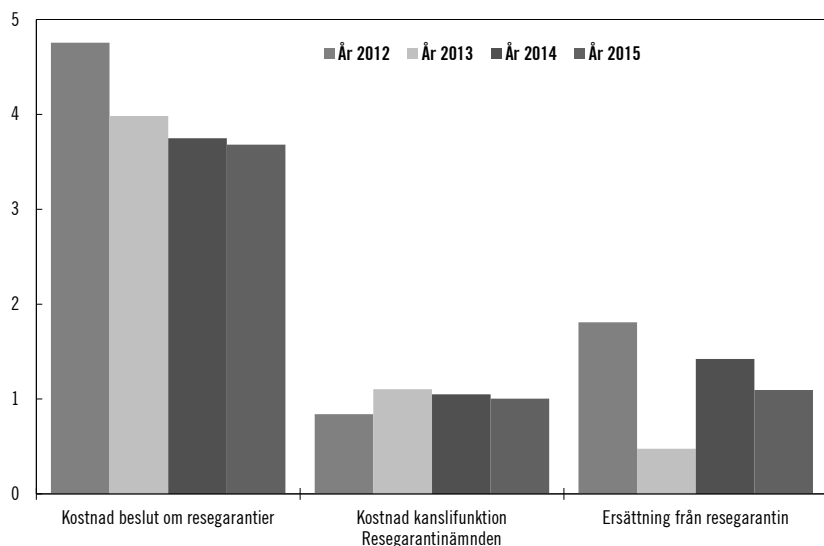

Källa: Paketreseutredningens sammanställning.

Staplarna i figur 4.7 beskriver storleken enbart på de statliga kostnaderna för administrationen och de ersättningar som betalats ut från resegarantin, vilket ger en mer detaljerad bild av dessa. Här kan konstateras att de statliga administrationskostnaderna för resegarantisystemet har varit högre än de ersättningar som betalats ut under åren 2012–2015. Enbart Kammarkollegiets handläggningskostnader har under dessa år i genomsnitt varit drygt tre gånger så stora som de ersättningar som betalats ut från resegarantin.

Figur 4.7 Statens administrationskostnader och ersättningarna från resegarantisystemet

År 2012–2015, miljoner kronor

Källa: Paketreseutredningens sammanställning.

Det är viktigt att komma ihåg att resegarantisystemet kan behöva betala ut stora ersättningar under ett enskilt år om t.ex. en större reseaktör går i konkurs med behov av att transportera hem hundratal eller tusentals resenärer. Därför bör en jämförelse under en så kort tidsperiod som endast fyra år tolkas med försiktighet. En sammantagen bedömning ger dock vid handen att systemet på aggregerad nivå genererar kostnader, framför allt för aktörerna men även för staten, som historiskt vida överstiger de ersättningar det syftar till att säkerställa.

4.8 Konsumenternas kunskaper om resegarantisystemet

Enligt en undersökning från Konsumentverket säger sig knappt var femte konsument känna till vart man kan vända sig om en paketresearrangör skulle gå i konkurs. Knappt var tionde konsument känner till vad resegarantin för paketresor innebär.⁸ Osäkerheten gäller både inför köp och när problem uppstår efter ett köp, vilket avspeglas i de ärenden som resenärer skickar till Resegarantinämnden rörande krav på ersättning för förluster som inte omfattas av resegarantin. Dessa ärenden rör främst krav som det ankommer på Allmänna reklamationsnämnden (ARN) att pröva men även krav avseende förluster för vilka det saknas skydd. Det förekommer återkommande att Resegarantinämnden får in ansökningar om ersättning för problem som uppstått i samband med köp av enbart transport, vanligen flygbiljetter. Det är också rimligt att anta att det förekommer ersättningsberättigade fall som aldrig blir föremål för prövning i Resegarantinämnden, även om det saknas uppgifter för detta.

Antalet avslag i relation till avgjorda ansökningar ger en bild av antalet ansökningar som inkommit till Resegarantinämnden trots att de avsett ersättningskrav som inte omfattas av resegarantin. Under de senaste tre åren har drygt var fjärde ansökan till Resegarantinämnden lett till avslag, vilket framgår av tabell 4.8.

Tabell 4.8 Ansökningar till Resegarantinämnden, andel avslag

Åren 2013–2015

	2013	2014	2015	Genomsnitt
Avgjorda ansökningar	157	257	84	166
Avslag	29	66	32	42
Andel avslag	18 %	26 %	38 %	26 %

Källa: Resegarantinämnden.

Det förekommer även att resenären återkallar ansökan varvid ärendet avskrivs. En orsak till att ärenden återkallas är att resenären fått ersättning direkt från aktören innan ärendet går vidare till prövning i Resegarantinämnden. Anledningen till att resenärerna i vissa fall

⁸ Konsumentverkets omnibusundersökning år 2016.

får ersättning direkt från aktören är att Resegarantinämnden alltid skickar ansökan till företaget för yttrande. De flesta befintliga företag väljer då att frivilligt ersätta resenärerna i stället för att låta nämnden avgöra om ersättningen ska tas från garantin.

4.9 Utredningens analys av problemen med dagens resegarantisystem

Utredningens bedömning: Det nuvarande resegarantisystemet är kostsamt i förhållande till det konsumentskydd det ger. Trots de höga kostnaderna är det i det enskilda fallet inte säkert att skyddet är fullgott för resenären. Systemet medför etableringshinder och betungande administration för reseaktörerna.

Alla researrangörer fullgör inte sin skyldighet att ställa garanti. Resegarantisystemets utformning med prövning i olika instanser medför en risk för oenhetlig rättstillämpning.

Skälen för utredningens bedömning:

Identifierade problem enligt kommittédirektiven

I utredningens uppdrag ingår att analysera dagens system för att ställa resegarantier. Av kommittédirektiven framgår att systemet har kritiserats för att det anses vara ekonomiskt betungande för framför allt de mindre reseföretagen och att det inneburit en omfattande administration för Kammarkollegiet. En del av problemen med det nuvarande systemet har alltså varit kända sedan tidigare. Utredningen har tagit del av betänkanden och promemorior från tidigare analyser och utredningar rörande resegarantisystemet och kan konstatera att kritiken går långt tillbaka i tiden. Med utgångspunkt i den faktasammanställning av dagens system som utredningen har gjort och de synpunkter som utredningen inhämtat från researrangörer och andra som arbetar med att sälja resor och från intresseorganisationer samt berörda myndigheter har utredningen identifierat nedanstående problem med dagens resegarantisystem.

*De totala kostnaderna för systemet är höga
givet det konsumentskydd det ger*

Utformningen av resegarantisystemet innebär att det totalt garanterade beloppet vid varje tidpunkt är avsevärt större än vad som kan förväntas bli aktuellt att utnyttja. Eftersom det medför kostnader att ställa garantier och dessa kostnader är korrelerade till garantiernas storlek innebär det att systemet på aggregerad nivå är dyrare än nödvändigt.

En grov uppskattning av de totala kostnaderna för garantierna jämfört med det belopp som utbetalats till drabbade resenärer är att kostnaderna varit omkring femtio gånger så höga som utbetalningarna. Kostnaderna drabbar i första hand de aktörer som ställer garantier. Det är dock rimligt att anta att dessa kostnader i stor utsträckning vältras över på resenärerna i form av högre priser på researrangemangen.

De höga kostnaderna beror på att det nuvarande systemet med resegarantier är utformat så att varje aktör måste ställa en individuell garanti som vid varje tillfälle motsvarar det totala ekonomiska åtagande aktören har gentemot alla sina resenärer. Risker att alla aktörer samtidigt kommer att behöva utnyttja hela sitt åtagande för samtliga resenärer är dock mycket liten. Redan i förarbetena från 1990-talet framhålls att det är "oundvikligt att det totalt garanterade beloppet är avsevärt större än vad som sannolikt någonsin kan bli aktuellt att utnyttja"⁹.

*Etableringshinder och snedvriden konkurrens mellan
stora och små företag*

Det kan vara svårt för ett litet eller nystartat företag att över huvud taget få en betalningsutfästelse utställd av en bank eller ett försäkringsbolag. Eftersom säkerhet i form av en individuell garanti i dag är ett krav för att få verka på marknaden kan resegarantisystemet innebära ett etableringshinder för aktörer som vill starta eller utveckla paketreseverksamhet. Krav på finansiering är mer kännbara för mindre och nystartade företag än för större och etablerade företag. I Tillväxtverkets undersökningar bland företagare framgår att

⁹ Prop. 1995/96:182, s. 7.

tillgång till finansiering är det hinder för tillväxt som skiljer sig mest mellan yngre och äldre företag.¹⁰ Nästan en femtedel av de yngsta företagen upplever den begränsade tillgången till lån och krediter som ett stort hinder för tillväxt, jämfört med vart tionde av de äldre företagen.

Resegarantisystemets krav på individuella garantier leder således till konkurrensnackdelar för mindre och nystartade företag eftersom de normalt uppfattas ha högre kreditrisk än större och etablerade företag. Högre kreditrisk innebär även att det, allt annat lika, blir dyrare för företaget att köpa de betalningsutfästelser som krävs i dagens system.

Krånglig administration för reseaktörerna

Enligt uppgift från Kammarkollegiet och från branschen upplever mindre aktörer att hanteringen av resegarantierna är administrativt betungande och krånglig. Administrationen förutsätter kunskap om hur regelverket fungerar, inköp av tjänster från revisor, prognoser om verksamheten och återkommande rapportering av förändringar i verksamheten. Ett större företag med mer administrativa resurser har lättare att hantera denna typ av administration än en liten aktör med få eller inga anställda.

Tillväxtverkets undersökningar visar att företag i besöksnäringen ser lagar och myndighetsregler som de största hindren för tillväxt. För företagen i gruppen turismföretag upplevs regelverken som ett större hinder än för genomsnittliga svenska små- eller medelstora företag.¹¹ Den samlade regelbördan för små turismföretag som boendeanläggningar, restauranger och aktivitetsföretag är ett utvecklingshinder för Sverige. Det är rimligt att anta att den är särskilt utmanande för små företag som driver kombinerad verksamhet – med såväl restaurang (med både livsmedels- och alkoholservering) som boende och aktiviteter – och dessutom har stora säsongsvariationer och i övrigt ojämn efterfrågan över tid. På landsbygden finns också lantbruk som driver turismverksamhet och som då även har regelverken för ett lantbruk och eventuell djurhållning att hantera.

¹⁰ Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet 2014.

¹¹ Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet 2014.

Problemet med en tungrodd administration, höga kostnader för garantierna och svårigheter att bli erbjuden garantier drabbar även ideella föreningar. Deras verksamhet syftar vanligen inte till att konkurrera på resemarknaden men administrationen och kostnaden för att ställa resegaranti kan avhålla dem från att organisera aktiviteter som de annars skulle arrangera med sina medlemmar. De möter även svårigheter att få betalningsutfästelser från banker och försäkringsbolag eftersom deras ekonomi har en annan struktur än ett traditionellt företags, vilket försvårar bankens eller försäkringsbolagets kreditbedömning.

Det saknas tillräckligt med pengar för att betala ersättning

Resegarantinämnden hamnar återkommande i situationer där företags individuellt ställda garanti inte är stor nog för att täcka de krav på ersättning som kommer in till nämnden. I dessa fall görs, som tidigare nämnts, en kvotering. I majoriteten av dessa fall har kvoteringen lett till att resenärerna har fått mindre än hälften av sina ersättningsberättigade krav utbetalda. Sedan år 2008 har kvotering skett i 7 fall av de totalt 35 företag som föranlett utbetalning ur resegarantierna.

Att garantierna inte räcker för att täcka ersättningskraven drabbar i första hand de resenärer som framställt kraven. I förlängningen inverkar det också menligt på förtroendet för resegarantisystemet.

Även i andra fall än då det faktiskt blir aktuellt att kvotera leder risken för kvotering av utbetalningar till att det tar lång tid för den drabbade resenären att få sin ersättning. För att kunna utesluta att kvotering behöver göras avvaktar Resegarantinämnden med beslut om utbetalning till dess att hela ansökningstiden på tre månader förflutit. Först då kan konstateras vad de sammanlagda ersättningskraven uppgår till och om garantin kommer att räcka för att täcka dessa. Resegarantinämnden prioriterar i första hand att ta hem resenärer som blivit strandsatta på resmålet och i dessa fall avvaktar nämnden inte till dess att de tre månaderna förflutit. Blir det aktuellt med hemtagning kan en betydande del av resegarantin komma att tas i anspråk för detta. Övriga resenärer riskerar då att inte fullt ut få ersättning för sina krav mot arrangören eller återförsäljaren. Problemet med kvotering beror antingen på att arrangören inte har

ställt garanti i enlighet med Kammarkollegiets beslut eller på att Kammarkollegiet har beslutat om en storlek på garantin som inte i tillräckligt stor omfattning motsvarar researrangörens ekonomiska åtaganden. Det senare kan i sin tur bero på att arrangören – medvetet eller omedvetet – har lämnat in ett otillräckligt eller felaktigt bedömningsunderlag till Kammarkollegiet.

Arrangörer fullgör inte sin skyldighet att ställa garanti

Det förekommer att aktörer som enligt reglerna ska ställa garanti hos Kammarkollegiet inte fullgör sin skyldighet. Problemet påverkar de företag som följer regelverket eftersom de drabbas av konkurrensnackdelar relativt ett företag som i strid med lagens bestämmelser underlåter att ställa garanti. De resenärer som har köpt resor av ett företag som inte har ställt resegaranti får inte det konsumentskydd de har rätt till om resan blir inställd. Om regelefterlevnaden uppfattas som låg urholkar det förtroendet för såväl regleringen som systemet.

Problemet orsakas av ett komplicerat och delvis svårtolkat regelverk samt bristande kunskap om resegarantilagen hos de arrangörer och återförsäljare som ska ställa garanti. Det finns också de som känner till reglerna men som väljer att inte följa dem. Tillsynen är uppenbarligen otillräcklig. Detta, tillsammans med avsaknaden av effektiva sanktionsmöjligheter, gör att en arrangör kan erbjuda resegarantipliktiga tjänster under lång tid utan att det uppmärksammas av vare sig myndigheter eller resenärer och kanske inte ens av arrangören själv.

Svårt för resenären att veta vilka rättigheter som gäller

Kammarkollegiet arbetar med att informera både reseaktörer och resenärer om resegarantisystemet. Myndigheten tillhandahåller information på sin hemsida och svarar på frågor direkt från resenärer om resegarantin och vilka reseaktörer som ställt garanti. Av naturliga skäl är det dock svårt att nå de miljontals resenärer som omfattas av resegarantierna med denna specifika information.

Resenärer får också information från annat håll. De får information om olika rättigheter, försäkringar och andra sorters skydd vid

resor, vilket gör det svårt för dem att tillgodogöra sig informationen. Samtidigt är risken för att en resenär ska drabbas av en förlust som är ersättningsbar i resegarantisystemet, dvs. enkelt uttryckt råka ut för att en paketresa ställs in p.g.a. konkurs, mycket låg. Det gör att de flesta resenärer upplever att det inte är värt ansträngningen att informera sig om vilka rättigheter de har genom resegarantisystemet. Det är således ofta oklart för resenärerna vilka rättigheter de har om resan blir inställd eller avbruten. Det är i första hand resenärer som råkar ut för inställda eller avbrutna paketresor som drabbas av oklarheten om vilka rättigheter som gäller. I andra hand drabbas alla som står i begrepp att köpa resetjänster. I någon mån får problemet även anses drabba Resegarantinämnden i form av ökad handläggningstid för att handlägga felaktiga ansökningar.

Risk för dubbel ersättning

Som närmare beskrivits i delbetänkandet, s. 218 ff., förekommer i dag att resenären beviljas ersättning ur resegaranti trots att det står klart att resenären redan har fått utbetalt belopp återbetalat till sig efter att ha gjort en kortreklamation med stöd av konsumentkreditlagen. Problemet beror på att det enligt Resegarantinämndens bedömning inte finns lagligt stöd för att neka ersättning i dessa fall.

Det nuvarande systemet kan ge upphov till olika bedömningar

Resegarantisystemet enligt den nu gällande resegarantilagen är uppbyggt så att frågorna om skyldighet att ställa resegaranti föreligger, och om den resegaranti som har ställts uppfyller kraven, kan komma att prövas både av Kammarkollegiet före eller i samband med pågående försäljning och i efterhand av domstol i ett straffrättsligt förfarande. En av kärnfrågorna vid dessa bedömningar är om de resor som sålts har utgjort paketresor enligt den nu gällande lagen om paketresor. Den frågan är central också för Resegarantinämndens bedömning av om en enskild resenär som har köpt en resa omfattas av den resegaranti som arrangören har ställt. Den nuvarande ordningen är enligt utredningens mening problematisk eftersom den innebär en uppenbar risk för olika bedömningar i de olika instanserna, till men för såväl arrangörerna som för resenärerna. Arrangö-

rerna riskerar att antingen ha ställt resegaranti i onödan eller tvärtom inte ha uppfyllt sin skyldighet att ställa säkerhet, om det visar sig att Resegarantinämnden gör en annan bedömning än vad Kammarkollegiet har gjort. Resenären kan å sin sida antingen felaktigt ha förlitat sig på att den resa som denne har köpt har varit täckt av garantin eller tvärtom felaktigt ha utgått ifrån att något skydd inte finns och därför i onödan ha köpt en obeståndsförsäkring.

Problemet är, enligt utredningens bedömning, kopplat till att bedömningen görs av olika myndigheter, Kammarkollegiet respektive Resegarantinämnden, som också har olika perspektiv för bedömningen. Kammarkollegiets bedömning utgår ifrån en mer generell bedömning av i vilken omfattning arrangören säljer garantipliktiga resor. Garantin är allmänt utformad för att täcka alla paketresor som en viss arrangör säljer. Resegarantinämnden gör i stället en individuell prövning. Eftersom arrangörer av paketresor i regel också säljer andra typer av resor, som inte omfattas av insolvensskyddet, måste frågan om skyddet kan tas i anspråk för en viss specifik resa prövas för sig. Utbetalning ur garantin kan därför göras först efter att Resegarantinämnden har beslutat att den aktuella resan omfattas av garantin och övriga förutsättningar för ianspråktagande av garantin är uppfyllda.

5 Insolvensskydd i andra länder

5.1 Inledning

Enligt kommittédirektiven ska utredningen i lämplig omfattning inhämta erfarenheter från andra insolvensskyddssystem i Europa. Utredningen har valt att beskriva och analysera dessa främst utifrån vilka lösningar för insolvensskydd som används, snarare än utifrån vilka aktörer och resor som omfattas av reglerna och hur regelverket tekniskt är utformat. Anledningen till det är att det främst är de olika formerna för insolvensskydd som är av intresse inför utredningens överväganden om hur det svenska systemet kan utformas på ett effektivt sätt. Några länder redovisas närmare och denna beskrivning kompletteras med en sammanställning och kategorisering av ett antal EES-länders insolvensskydd. Materialet till sammanställningen kommer från direktkontakter med länderna samt från material som lämnats in till EU-kommissionen i samband med genomförandet av paketresedirektivet. Det är i dagsläget inte klart i vilken utsträckning systemen för insolvensskydd i de olika länderna kommer att förändras till följd av att paketresedirektivet genomförs i ländernas nationella lagstiftning.

5.2 En närmare beskrivning av insolvensskyddet i några länder inom EES

Danmark

Systemet för insolvensskydd i Danmark består av en kombination av individuella garantier och en obligatorisk fond. Det föreligger registreringsplikt för reseaktörerna och ett krav för registreringen är att tillhandahålla en garanti. Garantin kan ställas ut av en bank,

ett försäkringsbolag, genom kontodeposition eller deposition av andra tillgångar. Bankgarantier är den vanligaste säkerheten.

Garantibeloppets storlek bestäms efter researrangörens omsättning enligt en särskild tabell. Ingen säkerhet behöver ställas för en omsättning under 250 000 danska kronor. För en omsättning som är större än 250 000 danska kronor men inte överstiger 5 miljoner danska kronor ska säkerheten vara 300 000 danska kronor. Sedan ökar kraven på säkerheten i fyra steg, upp till en omsättning på 250 miljoner danska kronor. För en omsättning som är större än 250 miljoner danska kronor ska säkerheten vara 2,5 miljoner danska kronor, med tillägg om 1 miljon danska kronor för varje 100 miljoner danska kronor som omsättningen överstiger 250 miljoner danska kronor.

Fonden, som är ett privat fristående organ, kan kräva ett högre belopp i säkerhet om en analys av en aktörs finansiella situation visar på särskilt hög risk för att fonden kan komma att lida förlust.

Reseaktörerna måste också betala en avgift till den gemensamma fonden. I dagsläget bedöms fonden vara fullt uppbyggd och aktörerna betalar därför endast en administrationsavgift till fonden. Om fonden skulle tömmas beviljas ett statligt lån till dess att aktörerna har byggt upp fonden igen.

Finland

Även i Finland finns det en registreringsplikt för reseaktörerna och en ställd säkerhet är en förutsättning för registrering. Säkerheten kan vara i form av en borgen, garanti eller försäkringsavtal. Det vanligaste är bankgarantier.

Konkurrens- och konsumentverket fastställer säkerhetens belopp på basis av researrangörens uppskattning av den kommande försäljningen, dvs. ett liknande förfarande som i Sverige. Säkerhetens belopp ska vara så stort att det täcker alla ersättningar som anges i lagen om paketreserörelser.

Norge

Insolvensskyddet i Norge består av individuella garantier och en obligatorisk fond. Storleken på garantin beslutas av fonden utifrån arrangörens månadsomsättning, enligt en beräkning som är angiven

i föreskrift. Det finns möjlighet att variera garantierna efter hög- och lågsäsong och även viss möjlighet till kvalitativ bedömning av researrangörens ekonomi.

Av de 815 medlemmarna i fonden erbjuder 190 medlemmar endast inrikesresor. Dessa ställer som huvudregel 50 000 norska kronor i garanti. Det är också möjligt för den som till väsentlig del ordnar inrikesresor att ställa detta belopp för den delen av verksamheten.

För arrangörer som har en garantipliktig månadsomsättning över 10 miljoner norska kronor används en mer komplicerad formel för att fastställa garantibeloppet. Den tar bl.a. hänsyn till tiden mellan förskotts- och slutbetalning samt tidpunkten för avresa. Under högsäsong uppgår de individuella garantierna till cirka 4 miljarder norska kronor.

De fonderade medlen utgör en buffert om garantierna är för låga. Fonden är uppbyggd av medel från medlemmarna och uppgår i dagsläget till drygt 20 miljoner norska kronor. Den ska alltid uppgå till minst 15 miljoner norska kronor. Avgifterna till fonden höjs eller sänks beroende på om beloppet i fonden är tillräckligt stort. I dagsläget är avgifterna satta så att de täcker administrationsavgifterna med en marginal på cirka 500 000 norska kronor. De årliga administrationskostnaderna för fonden är cirka 3,25 miljoner norska kronor. Avgifterna till fonden var år 2014 cirka 3,7 miljoner norska kronor. Fonden har även avkastning på kapitalet. Storleken på avkastningen beror på ränteläget.

Om fonden skulle tömmas till följd av utbetalningar till resenärerna vid reseaktörernas konkurser beviljas ett statligt lån till dess att aktörerna har byggt upp fonden igen.

Tyskland

I Tyskland kan insolvensskyddet tillhandahållas med hjälp av bankgarantier eller försäkring. Det senare är det vanligaste. Systemet bygger på en försäkringsmarknad där reseföretagen tecknar försäkringar med resenären som förmånstagare.

Researrangören måste lämna en bekräftelse till resenären som intyg på att det finns ett insolvensskydd för dennes räkning. Arrangören och återförsäljaren får endast ta emot förskottsbetalningar för paket-

resor om ett sådant intyg om insolvensskydd har lämnats över till resenären.

Försäkringspremierna beräknas individuellt för respektive aktör och huvudsakligen med stöd av föregående års paketreseomsättning, antalet paketresor, genomsnittligt pris, antalet resenärer samt reseaktörens solvens. Det är vanligt att reseföretagen har försäkringen som ett tillägg hos det försäkringsbolag där de tecknat sin företagsförsäkring. Försäkringsfall hanteras direkt av försäkringsbolaget under eget ansvar. Det är möjligt att begränsa skadeansvaret till 110 miljoner euro per år.

Frankrike

I Frankrike föreligger registreringsplikt för paketresearrangörerna och för att bli registrerad måste de visa att de har en tillräcklig finansiell säkerhet gentemot sina kunder.

Insolvensskyddet kan tillhandahållas på tre olika sätt.

- a) En garantifond med solidariskt ansvar (joint guarantee fund). Det finns en sådan i dagsläget, skapad av resebyråer och researrangörer. Detaljerade regler för en sådan fond, t.ex. rörande medlemskap, uttag och finansiella garantier, beslutas av organet själv, men ska godkännas av staten.
- b) Finansiell säkerhet som tillhandahålls av kreditbolag, bank eller försäkringsbolag. Säkerheten måste vara omedelbart tillgänglig för att säkerställa hemtagning av resenärer. Försäkringspremier eller avsättningar till säkerheten beslutas fritt av den som utfärdat säkerheten, utifrån den riskbedömning denne gör beträffande varje arrangör eller återförsäljare. Marknaden präglas av god konkurrens och består av 223 aktiva franska eller europeiska säkerhetsutfärdare. Återbetalning görs av säkerhetsutfärdaren givet att konsumenten kan bevisa att skada föreligger.
- c) En grupp med föreningar eller ideella organisationer, med särskilt tillstånd, med en tillräcklig gemensam fond. Det finns en sådan fond i dagsläget.

Säkerheten ska täcka förskottsbetalningar och hemtagning och eventuell återbetalning verkställs av säkerhetsutfärdaren. Arrangörer och återförsäljare måste årligen visa upp ett intyg om den finansiella säkerheten från säkerhetsutfärdaren. Aktörerna är även skyldiga att årligen tillhandahålla nödvändig dokumentation till säkerhetsutfärdaren som underlag för riskbedömning samt informera säkerhetsutfärdaren om betydelsefulla förändringar i verksamheten under året.

5.3 Iakttagelser rörande EES-ländernas insolvensskydd

Utredningens bedömning: Systemen för insolvensskydd är mycket varierande mellan de olika länderna inom EES. Det förekommer insolvensskydd i form av bl.a. individuella garantier från bank och försäkringsbolag, försäkringar med resenären som förmånstagare, offentliga och privata fonder, depositionskonton och olika kombinationer av dessa.

Skälen för utredningens bedömning:

Det är tydligt att de flesta länders insolvensskydd för paketresor består av en kombination av olika system. Lösningen med individuella garantier är vanlig och utgör i de flesta fall en av flera möjligheter för reseaktörerna att ställa garanti. I Norge och Danmark finns en skyldighet för reseaktörerna att utöver de individuella garantierna även bidra till en obligatorisk kollektiv lösning där aktörerna finansierar ett gemensamt skydd. Även i Storbritannien, Bulgarien och Portugal finns det en obligatorisk kollektiv lösning där aktörerna finansierar ett gemensamt insolvensskydd och på så vis delar risk med varandra. I Storbritannien gäller detta endast de paketresor som innehåller flygresor.

I flera av de länder där individuella garantier förekommer finns parallellt en möjlighet för aktörerna att välja insolvensskydd i form av att köpa en försäkring med resenären som förmånstagare. Försäkringen köps på en marknad med konkurrerande försäkringsgivare. Försäkringsgivarna kan vara ömsesidiga, vilket innebär att

de ägs gemensamt av försäkringstagarna. Ett exempel på ett sådant försäkringsbolag som är särskilt inriktat på denna typ av försäkringar är den belgiska resegarantifonden, som även försäkrar reseaktörer från Luxemburg.

I Frankrike och Storbritannien finns det även en annan form av kollektivt insolvensskydd. I dessa länder finns det branschföreningar som skapat organ, godkända av staten, för att gemensamt kunna erbjuda reseaktörerna insolvensskydd. Denna lösning kan sägas utgå från försäkringsmässiga principer så till vida att den bygger på riskdelning och gemensam finansiering, men organet behöver inte vara ett försäkringsbolag i formell mening.

Värt att notera är att det i några länder förekommer att resenären, till skillnad från i det svenska systemet, riktar sitt ersättningsanspråk direkt till banken eller försäkringsbolaget även vid insolvensskydd i form av bank- och försäkringsgarantier.

Insolvensskydd i form av deponerade medel på depositions-konton tillåts i flera länder. I alla länder där det förekommer är det en av flera valbara möjligheter för att tillhandahålla insolvensskyddet.

Utredningen har efter en analys av de system för insolvensskydd som finns i ett antal europeiska länder gjort bedömningen att dessa kan delas in i fyra olika kategorier. Gränsdragningen mellan dessa är inte exakt eftersom det finns ett stort antal varianter, men kategorierna ger en möjlighet att överblicka vilka huvudsakliga system som används i dag och möjliggör en jämförelse. I tabellen nedan redogörs för dessa kategorier.

Med "Individuella garantier" menas system som liknar det som används för resegarantier i Sverige i dag. Reseaktörerna köper en garanti av en bank eller ett försäkringsbolag på marknaden. Det är i några fall inte självklart om det som beskrivs som försäkring ska kategoriseras som en individuell garanti ställd hos försäkringsbolag eller en försäkring med resenären som förmånstagare. I de fallen har utredningen i möjligaste mån gjort kategoriseringen efter vad det är som försäkras. I de fall det rör sig om ett för varje aktör fastställt belopp som bestäms utifrån t.ex. schabloner i lag eller genom myndighetsbeslut, som i Sverige, har det betraktats som en individuell garanti. I de fall försäkringen är utformad som att den ska täcka resenärens skador snarare än ett i förväg fastställt belopp har utredningen kategoriserat det som "Försäkring med resenären som förmånstagare".

”Deposition och dylikt” innefattar insolvensskyddslösningar som går ut på att medel spärras eller avsätts i någon form av deposition, genom klientmedelskonto, hos förvaltare eller liknande.

Kategorin ”Kollektiv lösning, obligatorisk” avser en lösning där alla aktörer är skyldiga att ingå i en av staten särskilt utpekad fond, försäkring eller liknande som ansvarar för insolvensskyddet.

”Försäkring med resenär som förmånstagare” innebär att reseaktören köper en försäkring där resenärerna är skyddade som förmånstagare via försäkringsavtalet. I dessa fall är det försäkringslösningar som tillhandahålls av försäkringsbolag med tillstånd och som agerar som konkurrenter på en försäkringsmarknad.

En generell iakttagelse från genomgången av EES-ländernas system för insolvensskydd är att det är vanligt att aktörerna kan välja mellan flera lösningar, t.ex. individuell garanti, depositions-konto eller försäkring. Den sista kolumnen i tabell 5.1 beskriver detta. Med ”Valbar lösning” menas i sammanhanget att det är möjligt att välja mellan insolvensskydd från flera kategorier, inte att en individuell garanti kan tillhandahållas av både bank eller försäkringsbolag.

Tabell 5.1 System för insolvensskydd i europeiska länder

Sammanställning utifrån schematiska kategorier av system

	Individuella garantier	Deposition och dylikt	Kollektiv lösning, obligatorisk	Försäkring med resenär som förmånstagare	Valbar lösning
Belgien				✓	
Bulgarien			✓		
Cypern	✓				
Danmark	✓	✓	✓		
Estland	✓			✓	✓
Finland	✓	✓		✓	✓
Frankrike	✓			✓	✓
Island	✓	✓			
Kroatien	✓	✓		✓	✓
Lettland	✓				
Litauen	✓				
Luxemburg				✓	
Nederländerna				✓	
Norge	✓		✓		
Polen	✓	✓		✓	✓
Portugal			✓		
Spanien	✓	✓			
Slovakien	✓				
Storbritannien ¹	✓	✓	✓	✓	✓
Sverige	✓				
Tjeckien	✓			✓	✓
Tyskland	✓			✓	✓
Ungern	✓	✓			✓
Österrike	✓				

¹ Kravet på insolvensskydd varierar beroende på om det ingår flyg i paketet. För paketresor med flyg finns en skyldighet att delta i statlig fond. För övriga paket är insolvensskyddet valbart mellan försäkring med kunden som förmånstagare, depositionskonton och gemensamma säkerheter (bonds) utfärdade av godkända branschorganisationer.

6 Utformningen av insolvensskyddet

6.1 Utredningen föreslår en mer öppen lösning

Utredningens förslag: Utredningen föreslår en lagstiftning som gör det möjligt att tillhandahålla insolvensskydd i olika former. En sådan mer öppen lösning ger aktörerna möjlighet att välja den lösning som bäst passar deras verksamhet. Aktörerna ges också möjlighet att utveckla nya modeller för insolvensskyddet.

Skälen för utredningens förslag:

Av de tänkbara alternativ för insolvensskyddet som utredningen har övervägt svarar det alternativ som tillåter flera sätt att tillhandahålla insolvensskydd bäst mot de problem som finns med dagens resegarantisystem. En sådan mer öppen lösning är också det alternativ som i störst utsträckning överensstämmer med de utgångspunkter som enligt utredningens direktiv bör gälla för utformningen av insolvensskyddet. En mer öppen lösning ger bättre förutsättningar för att skydda resenären än det nuvarande systemet, samtidigt som kostnaderna sänks för aktörerna. Utredningen föreslår därför att lagstiftningen utformas så att det blir möjligt att tillhandahålla insolvensskydd på flera olika sätt. Arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang ges därmed möjlighet att välja den lösning för insolvensskyddet som bäst passar deras verksamhet.

I avsnitten nedan beskrivs utredningens utgångspunkter och de alternativ för utformning av insolvensskyddet som utredningen har övervägt.

6.2 Alternativ och utgångspunkter för insolvensskyddet

Utredningens bedömning: Insolvensskyddet kan utformas efter i huvudsak tre alternativ. Det första alternativet är att behålla dagens system med individuella garantier. Det andra alternativet är att införa ett krav på försäkring. Det tredje alternativet är att tillåta både individuella garantier och försäkring och dessutom flera andra former av resegaranti, dvs. en mer öppen lösning.

De tre alternativen bör värderas utifrån hur väl de svarar mot de utgångspunkter som bör gälla för insolvensskyddet. Dessa utgångspunkter är att insolvensskyddet ska

- ge resenärerna det skydd de har rätt till enligt paketrese-direktivet
- inte medföra högre kostnader än nödvändigt för reseaktörerna för att uppnå detta skydd
- utformas så att det i så hög utsträckning som möjligt bidrar till låga etableringshinder och god konkurrens
- vara enkelt att administrera
- utformas så att statens kostnad och risk minimeras

Skälen för utredningens bedömning:

6.2.1 Alternativ för insolvensskyddet

Tre alternativa lösningar

Som redogörs för i kapitel 5 finns det i andra länder inom EES ett stort antal varianter av system för insolvensskydd. Utredningen har delat in dessa i fyra kategorier; individuella garantier, deposition och liknande, obligatorisk kollektiv lösning respektive försäkring med resenären som förmånstagare. Individuella garantier och depositionskonton har det gemensamt att de innebär att varje enskild aktör bär sin egen risk. Det skiljer dem från kollektiva lösningar, såsom obligatorisk kollektiv lösning respektive försäkring med resenären som förmånstagare, där aktörerna i stället delar risk med

varandra. En obligatorisk kollektiv lösning skiljer sig från försäkring med resenären som förmånstagare på så sätt att i den obligatoriska kollektiva lösningen är alla aktörer tvungna att ingå medan de vid försäkring med resenären som förmånstagare i stället köper försäkringen från valfri försäkringsgivare på marknaden. Utredningen har tidigare också konstaterat att det i flera medlemsstater finns möjlighet för aktörerna att välja mellan olika former av lösningar för insolvensskyddet.

Utredningen har för den fortsatta framställningen valt att diskutera de olika varianterna av insolvensskydd utifrån tre huvudsakliga alternativ. Det första alternativet är att behålla dagens system med individuella garantier. Det andra alternativet är en försäkringslösning. Det tredje alternativet är en mer öppen lösning där såväl individuella garantier och försäkringslösningar som ytterligare lösningar, t.ex. kollektiva garantier och deponerade medel, kan användas som insolvensskydd. I utredningens analys av vart och ett av dessa alternativ kommer även olika varianter av det aktuella insolvensskyddet att diskuteras.

Fondlösning är inte ett fristående alternativ

Begreppet fond har med jämna mellanrum återkommit i diskussionerna kring alternativ för insolvensskyddet, utan att det funnits någon enhetlig definition av begreppet. Begreppet fondering kan tolkas på flera sätt och det finns få exempel från andra länder där insolvensskyddet har tillgodosetts genom enbart en fristående fond. De "resegarantifonder" som finns inom ramen för andra länders insolvensskydd är antingen kompletteringar till individuella garantier, som i Danmark och Norge, eller i själva verket ett försäkringsbolag, som i Belgien. I Frankrike finns exempel på "resegarantifonder" som skapats av branschföreningar för att tillhandahålla insolvensskydd för sina medlemmar. Tidigare utredningar av resegarantisystemet liksom utredningar inom andra områden konstaterar även att de två finansieringsformerna fond och försäkring i stora delar går i varandra.¹ Utredningen bedömer därför att fonde-

¹ Se t.ex. Ds 2007:51, "Ersättningssystem i samverkan", s. 88, om hanteringen av kommunernas kostnader i samband med naturkatastrofer konstateras att även en försäkring kan sägas utgöra en fond.

ring antingen bör ses som ett komplement till individuella garantier, dvs. ett system där samtliga resenärer är skyddade även om alla aktörer skulle bli insolventa vid samma tidpunkt, eller som en form av försäkringslösning, dvs. ett system som bygger på riskdelning mellan aktörerna. Vi återkommer till dessa aspekter under övervägandena avseende de tre huvudsakliga alternativen.

6.2.2 Utgångspunkter för insolvensskyddet

Insolvensskyddet ska skydda resenärer från ekonomisk skada

Paketresedirektivet syftar bl.a. till att skydda resenärer från den ekonomiska förlust som kan uppstå om arrangören eller den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget blir insolvent. I detta syfte föreskriver direktivet en skyldighet för medlemsstaterna att ålägga arrangörer, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och vissa återförsäljare att tillhandahålla ett insolvensskydd. I paketresedirektivet ställs vissa krav på insolvensskyddet, vilket vi återkommer till. Hur insolvensskyddet ska utformas regleras dock inte i paketresedirektivet.

Utredningens uppdrag i fråga om resegarantisystemet är mer omfattande än att enbart genomföra paketresedirektivets bestämmelser om insolvensskydd i svensk rätt. Utredningens uppdrag innefattar också att göra en översyn av det nuvarande systemet och att föreslå erforderliga förbättringar. Enligt utredningens direktiv ska utgångspunkten för utformningen av insolvensskyddet vara att det ska vara enkelt att administrera, inte innebära alltför stor administrativ börda eller höga kostnader för företagen samtidigt som det ska ge resenärerna det skydd som följer av paketresedirektivet. Vi återkommer till paketresedirektivets krav i detalj i avsnitt 7.2. Nedan redogörs dels för några principiella ställningstaganden som görs i paketresedirektivet, dels för utgångspunkter i utredningens direktiv samt ytterligare ställningstaganden som enligt utredningen bör få betydelse för utformningen av systemet för insolvensskydd.

Omfattningen av skyddet för resenärerna

Syftet med det insolvensskydd som föreskrivs i paketresedirektivet är att resenärerna ska skyddas mot ekonomisk förlust som de annars skulle riskera att drabbas av på grund av insolvens hos arrangörer eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang. Detta skydd ska bestå av två delar. Den första delen avser återbetalning av alla betalningar som gjorts för paketresan eller, i fråga om kopplade researrangemang, de betalningar som den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget har tagit emot för researrangemanget. Den andra delen avser kostnaden för hemtransport av resenärer och inkvartering i avvaktan på hemtransporten. Denna del av skyddet gäller bara i de fall det ingår en passagerartransport i paketresan eller, i fråga om kopplade researrangemang, när den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget ansvarar för en passagerartransport som ingår i det kopplade researrangemanget.

Skyddet ska vara effektivt

Av artikel 17.2 paketresedirektivet framgår att insolvensskyddet ska vara effektivt och omfatta rimligt förutsebara kostnader. Vidare framgår att skyddet ska omfatta summorna av betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning för paketresor, med beaktande av längden på tidsperioden mellan erläggande av delbetalning och slutliga betalningar och fullgörandet av paketresorna, samt den uppskattade kostnaden för hemtransporter i händelse av arrangörens obestånd. Insolvensskyddet ska vidare vara tillgängligt kostnadsfritt för att säkerställa hemtransporter och, om så krävs, för finansieringen av inkvartering före hemtransporten, i händelse av arrangörens obestånd. För resetjänster som inte har fullgjorts ska återbetalningar göras utan onödigt dröjsmål på resenärens begäran.

I skäl 39–44 i paketresedirektivet utvecklas närmare vad som avses med att skyddet ska vara effektivt. Där sägs bl.a. att skyddet för att vara effektivt bör omfatta alla förutsebara betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning avseende paketresan under högsäsong, med beaktande av den period som förflutit från det att betalningarna mottagits till dess att resan eller semestern fullbordats samt, i tillämpliga fall, de förutsebara kostnaderna för hemtrans-

porter. Detta kommer enligt skälen i allmänhet att innebära att skyddet måste omfatta en tillräckligt hög procentandel av arrangörens omsättning avseende paketresor och får bero på faktorer som typen av paketresor som sålts, inbegripet transportmedel, resmål och eventuella juridiska restriktioner eller arrangörens åtaganden vad gäller storleken på förskottsbetalningar som denne kan godta och tidpunkten för dessa innan paketresan inleds. Eftersom skyddets nödvändiga omfattning kan beräknas på grundval av de senaste affärsuppgifterna, t.ex. den omsättning som uppnåtts under det senaste verksamhetsåret, anger skälen att arrangörerna bör vara skyldiga att anpassa skyddet vid obestånd i fall av ökade risker, inbegripet en betydande ökning av paketreseförsäljningen.

Skälen beskriver också att återbetalningsgarantin i vissa fall får begränsas. Det gäller vid mycket osannolika risker, t.ex. risken att flera av de största arrangörerna samtidigt ska hamna på obestånd. Dessa risker, sägs det, bör inte behöva tas i beaktande för ett effektivt skydd vid obestånd, när detta på ett oproportionellt sätt skulle inverka på kostnaden för skyddet och därmed minska dess effektivitet.

Utredningens utgångspunkt är att insolvensskyddet ska uppnå den nivå som har satts i paketresedirektivet.

Administrativ börda och kostnader för företagen

Insolvensskyddet bör utformas så att systemet blir effektivt, både för enskilda aktörer och i sin helhet. Med det menar utredningen att insolvensskyddet inte bör medföra högre kostnader för arrangörerna eller de näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang än vad som är nödvändigt för att uppnå det avsedda skyddet för resenärerna. Företagens kostnader avser såväl direkta kostnader för insolvensskyddet, t.ex. i form av premier eller avgifter, som indirekta kostnader i form av kapitalbindning och arbetstid för administration.

Enkelt att administrera

Ett system med insolvensskydd kräver ofrånkomligen viss administration. Beroende på hur det utformas kommer administrationen fördelas i olika stora delar mellan arrangörer respektive näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang, andra organ och tillsynsmyndigheten. De resenärer som berörs av arrangörens eller näringsidkarens insolvens kan även förväntas få kostnader och behöva lägga ned arbetstid för att administrera sina ersättningsanspråk. Utredningens utgångspunkt är att denna administration bör vara så enkel som möjligt för alla inblandade parter.

Konkurrensneutralitet och låga etableringshinder

Öppna marknader där företag kan etablera sig och utvecklas bidrar till ökad konkurrens. Konkurrens leder till att resurser flyttas från de minst produktiva företagen till de mer produktiva samt att företag behöver använda mer effektiv produktionsteknik. Det leder i sin tur till ökad produktivitet och därigenom till ökad ekonomisk tillväxt. Vidare ger det incitament till innovation för att finna nya lösningar för ytterligare konkurrenskraft. Det senare förutsätter att regelverket ger utrymme för företagen att utnyttja nya lösningar. Utredningens utgångspunkt är att insolvensskyddet ska bidra till god konkurrens. För att ett regelverk ska vara effektivt ur konkurrensperspektiv krävs att det inte diskriminerar mellan etablerade och nya aktörer, dvs. att det inte skapar etableringshinder, eller diskriminerar mellan företagsformer eller tekniker. När det gäller resemarknaden kan konkurrensen påverkas av t.ex. vilka möjligheter det finns att välja distributionskanaler och betalningslösningar.

Som tidigare har redogjorts för är resemarknaden mycket heterogen. De företag som kommer att agera som arrangörer eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang kan vara allt från små enmansföretag till stora internationella koncerner. Dessa företag har helt olika förutsättningar för att finansiera sin verksamhet och administrera ett insolvensskydd. Därför är det av särskild vikt att i analysen av olika former av insolvensskydd ta hänsyn till hur regelverket påverkar olika typer av företag. Ett ofta uppmärksammat problem med dagens resegarantisystem är att det skapar svårigheter för små företag att verka och utvecklas. Därför bör alternativen för

insolvensskydd bedömas efter vilka konsekvenser de kan leda till för såväl stora som små företag.

En ytterligare konkurrensaspekt att ta hänsyn till är huruvida regelverket skapar skillnader i förutsättningar för svenska respektive utländska företag. Svenska reseföretag och den svenska besöksnäringen konkurrerar med motsvarande aktörer i andra länder och påverkas därför av om de nationella regelverken ger aktörerna konkurrensfördelar eller konkurrensnackdelar gentemot motsvarande aktörer i andra länder.

Ett av syftena med det nya paketresedirektivet är att harmonisera regelverket inom EU för att underlätta gränsöverskridande verksamhet. En utgångspunkt för det svenska insolvensskyddet bör därför vara att insolvensskyddet ska utformas så att det bidrar till en effektiv inre marknad. Det förutsätter, enligt utredningens mening, att reglerna utformas så att de möjliggör gränsöverskridande lösningar för reseaktörerna.

Förutsättningarna för finansiering varierar mellan företag

Det finansiella systemet förmedlar betalningar, omvandlar sparande till finansiering och hanterar och sprider risker. Tillgången till finansiering underlättar bildandet av nya företag, säkerställer investeringar och möjliggör innovation och utveckling. Vilken finansieringsform, eller kombination av finansieringsformer, som är lämplig för varje enskild aktör varierar. Ett företags optimala finansiering beror bl.a. på dess tillväxttakt och verksamhet. Om det finns flera typer av finansiering tillgängliga för företagen underlättas effektiv resursanvändning och god produktivitet. Det är den finansiella marknaden som utvecklar och tillhandahåller olika typer finansiering. Utredningens utgångspunkt är att en välfungerande finansiell marknad fördelar finansiering till olika företag på olika villkor. Vissa företag kommer inte att finna finansiering eller tvingas till en högre kostnad för den än andra företag. Finansieringskostnaden har även vanligtvis s.k. skalfördelar, vilket innebär att kostnaderna per enhet minskar vid större belopp. Små och nystartade företag har ofta svårare att finna extern finansiering än större och mer etablerade företag. Svårigheterna för dessa företag beror bl.a. på att de har en otillräcklig kredithistorik och därmed svårt att bevisa sin kredit-

värdighet samt att deras bankrelationer är underutvecklade. Det leder till att företagen tvingas betala höga riskpremier.² Det är därför även utredningens utgångspunkt att regelverk som ställer krav på finansiering i viss form, allt annat lika, är till större nackdel för små och nystartade företag än för stora och etablerade företag.

Statens kostnad och risk bör minimeras

Resegarantisystemet finansieras i dag av de arrangörer och återförsäljare som ställer garantier hos Kammarkollegiet. Systemet medför även kostnader för staten i form av den administration som utförs av Kammarkollegiet och Resegarantinämnden. Utredningens utgångspunkt är att staten inte ska stå för de kostnader eller bära den risk som insolvensskyddet för paketresor innebär. Det är en bedömning som även gjorts av tidigare utredningar.

I diskussioner om statens ansvar vid konsulära katastrofinsatser har en återkommande utgångspunkt varit att den enskilde har ett grundläggande ansvar vid vistelse utomlands.³ Det är en utgångspunkt som utredningen delar. Även de indirekta kostnader som ett statligt finansieringsansvar skulle innebära bör ses som en kostnad, oavsett om det utnyttjas till utbetalningar eller inte. Det ligger i linje med förarbetena till budgetlagen. Där beskrivs hur statliga garantier ska finansieras av avgifter, som ska täcka förväntade kostnader såväl för förväntade förluster som administrationskostnader. Principen är att för en statlig kreditgaranti eller liknande åtagande ska en avgift tas ut som motsvarar statens ekonomiska risk och övriga kostnader.⁴

Ett område där staten åtagit sig ett ansvar för att fullgöra utbetalningar vid konkurs är insättningsgarantin. Insättningsgarantin är ett konsumentskydd för sparande på konto där staten garanterar insättningar upp till ett visst belopp. Insättningsgarantin administreras av Riksgälden och finansieras med avgifter från de anslutna instituten. Om ett institut går i konkurs ersätts kunden av staten. En väsentlig skillnad mellan insättningsgarantin och insolvens-

² Ds 2015:43 "Sveriges företagande och konkurrenskraft – internationell jämförelse", s. 75.

³ Se t.ex. prop. 2009/10:98, Lag om konsulära katastrofinsatser, s. 19.

⁴ Prop. 2009/10:243 s. 73, Budgetlag – regeringens befogenheter på finansmaktens område (SOU 1996:14) s. 174 och En reformerad budgetlag (SOU 2010:18) s. 162.

skyddet för paketresor är emellertid att insättningsgarantin, utöver att vara ett konsumentskydd, syftar till att bidra till stabiliteten i det finansiella systemet. Utredningen finner inte något motsvarande samhällsintresse som är så starkt att det utgör skäl för staten att göra motsvarande åtagande för paketreseverksamheten.

Staten har också påtagit sig ett visst ansvar genom det statliga riskfinansieringssystemet. Svenska myndigheter får inte teckna försäkringar hos privata försäkringsbolag. För dessa finns i stället ett internt statligt riskfinansieringssystem som administreras av Kammarkollegiet. Enligt förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering ska varje myndighet identifiera vilka risker för skador eller förluster som finns i myndighetens verksamhet. Av 4 § i förordningen framgår att myndigheten får träffa överenskommelse med Kammarkollegiet om att kollegiet övertar myndighetens risker i ekonomiskt avseende och dess ansvar för skadereglering. Den grundläggande verksamhetsförsäkringen hos kollegiet omfattar skydd för egendom, följdskada och ansvar. Den har tecknats av cirka 200 myndigheter.⁵ Den princip som ligger till grund för systemet är att det är mer ekonomiskt fördelaktigt för staten som koncern att behålla de risker man har finansiell förmåga att bära inom koncernen, än att de separata myndigheterna köper externa försäkringar.⁶ Det är en liknande princip som när kommuner hanterar risker genom s.k. captivebolag. Det blir särskilt fördelaktigt att behålla riskerna inom koncernen om man bedriver en aktiv riskhantering som leder till att skadekostnaderna blir lägre än för ett jämförbart bestånd på försäkringsmarknaden.

Systemet består av flera olika försäkringar⁷ och finansieras med försäkringspremier som de statliga myndigheterna betalar till Kammarkollegiet. Premieintäkterna var under år 2015 knappt 200 miljoner kronor. Utöver premierna disponerar Kammarkollegiet en kreditram på 100 miljoner kronor i Riksgälden för att finansiera enstaka stora skador eller tillfälliga anhopningar av skador i försäkringsverksamheten. Om en enskild skada är större än 50 miljoner kronor ska regeringen besluta hur det överstigande beloppet ska finansieras utanför

⁵ Kammarkollegiets årsredovisning 2015.

⁶ Rätten till ersättning från det statliga försäkringssystemet, Lars Sjöberg, 2007, s. 1.

⁷ Verksamhets- och konsultansvarsförsäkringar; fordons-, luftfartygs- och skeppsförsäkringar; rese- och utlandsförsäkringar; studentförsäkringar; försäkringar för författningsreglerat personskadeskydd samt övriga personförsäkringar.

försäkringssystemet.⁸ Kammarkollegiet ansvarar för regleringen av de skador som täcks av försäkringarna i systemet. Antalet skadeärenden är cirka 16 000 per år och försäkringsersättningarna har de senaste tre åren uppgått till drygt 150 miljoner kronor per år.⁹

För de skador som drabbar myndigheter är det, enligt utredningens mening, naturligt att staten på detta sätt tar ett ansvar, eftersom kostnaderna för skadorna ytterst bärs av staten. Detsamma kan inte sägas om den ekonomiska skada som kan uppkomma till följd av insolvens hos en paketresearrangör eller en näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang, där det i stället är de enskilda resenärerna som riskerar att drabbas.

Utredningen anser mot denna bakgrund att staten varken bör bära de direkta kostnaderna eller de indirekta kostnaderna för den yttersta risken i paketreseverksamheten. En följd av denna utgångspunkt är att staten inte heller bör vara operativt ansvarig för eventuell hemtagning av resenärer i de situationer som täcks av insolvensskyddet. Det framstår däremot som naturligt att staten står för de kostnader som systemet medför i form av tillsyn, uppföljning och möjlighet till rättsprövning.

Systemet ska inte förutsätta medvetna resenärer

Forskning inom s.k. beteendekonomi pekar på vikten av att utforma system där konsumenten får relevant information vid rätt tillfälle snarare än att försöka skapa engagemang och medvetenhet hos konsumenterna genom att förse dem med stora mängder generell information. En jämförelse mellan antalet resenärer som omfattas av insolvensskyddet och antalet ansökningar till Resegarantinämnden efter konkurser visar att det historiskt endast har varit en bråkdel av resenärerna som drabbats av ekonomisk förlust på grund av en insolvenssituation. Det skulle innebära orimliga kostnader att försöka nå ut med information till en större mängd resenärer om en risk som kan förväntas komma att drabba en mycket liten del av kollektivet, oavsett vem som skulle vara ansvarig för informationsinsatserna. Utredningen anser därför att det är av vikt att försöka

⁸ Kammarkollegiets regleringsbrev för budgetår 2016.

⁹ Kammarkollegiets årsredovisning 2015.

utforma systemet för insolvensskydd så att det ger ett skydd mot den ekonomiska förlust som kan drabba resenärerna, oavsett vilken kunskap de har om systemet på förhand.

6.3 Alternativ 1: Det nuvarande systemet med individuella garantier behålls

Utredningens bedömning: Det nuvarande insolvenssystemet med krav på individuella garantier medför onödigt höga kostnader för reseaktörerna och skapar etableringshinder. Vidare innebär det att resenärerna riskerar att inte få den ersättning de har rätt till. Det nuvarande systemet bör därför inte behållas oförändrat.

Skälen för utredningens bedömning:

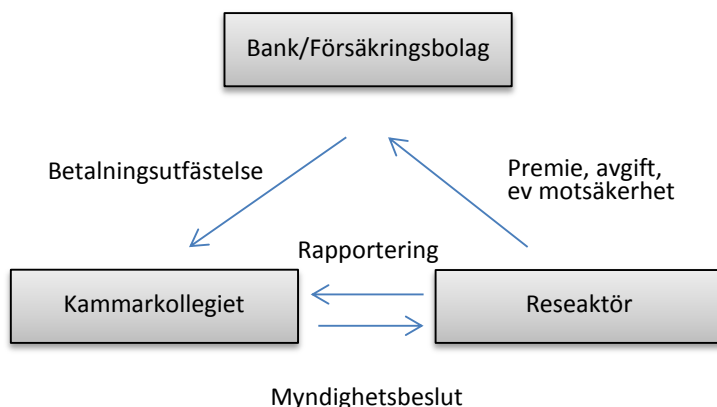
6.3.1 Det nuvarande systemet

Med individuella garantier avses att varje aktör ställer säkerhet genom en bank- eller försäkringsgaranti. Det är så resegarantisystemet fungerar i dag. Säkerhetens storlek fastställs av tredje part, i dag Kammarkollegiet, utifrån principen att varje företag svarar för sina egna åtaganden.

De flesta EES-länder har i dag ett system för insolvensskydd som till någon del består av individuella garantier. Exempel på länder som i dag tillämpar varianter av denna modell är Danmark, Norge och Finland.

Figur 6.1 Insolvensskydd med individuella garantier

En schematisk bild av dagens resegarantisystem

Källa: Paketreseutredningens figur.

Garantier finns inte bara inom resegarantisystemet. De har traditionellt ställts ut av banker till företag eller andra organisationer till förmån för andra avtalsparter. Förmånstagaren kan vara en kommersiell affärspartner eller en myndighet. Även försäkringsbolag kan ställa ut garantier. Det finns även statliga garantier, t.ex. exportkreditgarantin.

Det finns garantier där säljaren är avtalspart till banken och sådana där det är köparen som är avtalspart. Som exempel på det första kan nämnas förskottsgarantier, där köparen får tillbaka utbetalt förskott om säljaren inte levererar, och fullgörandegarantier, där köparen får ersättning för de merkostnader som uppkommer till följd av att en leverans inte fullgörs. Tullgarantier är exempel på garantier med köparen som avtalspart. Det innebär att den som importerar varor kan lämna en garanti till Tullverket för att få enklare hantering av tull- och momsinsbetalningar.

Bankgarantin utfärdas med en garantimening enligt vilken banken åtar sig att infria gäldenärens skuld. Hur garantimeningen utformas skiljer sig åt och är avgörande för om bankgarantin är självständig, s.k. demandgaranti eller accessorisk, även kallad borgensgaranti. En borgensgaranti, eller accessorisk garanti, är beroende av det underliggande rättsförhållandet mellan parterna. Den som har

att infria garantiåtagandet har i dessa fall rätt att göra samma invändning mot kravet som den ursprunglige borgenären. En demandgaranti, däremot, ska infrias på begäran (on demand) från den som garantin är utställd till förmån för.¹⁰ Banken tar ut en avgift för att ställa ut garantin och kräver dessutom vanligtvis att gäldenären ställer motsäkerhet.

Allmänna försäkringsgarantier utgörs av bl.a. entreprenad- och leveransgarantier, pensionsgarantier och kreditgarantier. Försäkringsgarantierna skiljer sig från bankgarantierna, dels genom att det för försäkringsgarantin betalas en löpande premie och dels genom att försäkringsgarantin vanligtvis inte ställer krav på motsäkerheter i samma utsträckning som vid en bankgaranti. I gengäld är försäkringspremien oftast högre än bankavgiften för motsvarande garanti. En annan viktig skillnad är att försäkringsgarantierna utfärdas av försäkringsbolag, som i sin verksamhet har att följa reglerna i försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Såväl bank- som försäkringsgarantier förutsätter en kreditprövning av aktören.

6.3.2 Utredningens överväganden rörande individuella garantier

Skyddet för resenärerna vid individuella garantier

I ett insolvenssystem med enbart individuella garantier är det resenären som ytterst står risken för det fall garantierna inte är tillräckligt omfattande för att täcka resenärernas ersättningsanspråk. Efter- som ansvaret för insolvensskyddet inte är gemensamt är resenärens skydd helt beroende av att den individuella reseaktörens skydd är tillräckligt vid dennes eventuella obestånd.

¹⁰ Torbjörn Ingvarsson, Bоргensliknande säkerhetsrätter, 1 uppl. 2000, s. 119 ff.

Administrativ börda och kostnader för reseaktörerna vid individuella garantier

Det ligger i förutsättningarna för ett system med individuella garantier att det är ett dyrt sätt att uppnå skyddet för resenären. Det beror på att skyddet är utformat för att vid varje tidpunkt kunna ersätta alla resenärer för de totala kostnader som kan uppstå om samtliga aktörer blir insolventa.

Genom att applicera en modell från en utredning om insättningsgarantin¹¹ på nuvarande resegarantisystem blir en annan kostnadsdrivare tydlig. Insättningsgarantiutredningen beskriver olika metoder för att bedöma kreditrisken hos företag och prissätta garantier. I det sammanhanget visar utredaren hur den förväntade förlusten för ett specifikt institut kan skattas utifrån tre variabler: den exponering systemet har gentemot det aktuella institutet, sannolikheten för att institutet försätts i konkurs och hur stor förlusten kan tänkas bli om institutet går i konkurs. Den förväntade förlusten ges då av följande formel:

Figur 6.2 Skattning av förväntad förlust vid konkurs

Formel från Insättningsgarantiutredningen

Källa: Reformerat system för insättningsgarantin (SOU 2005:16).

I fallet med insättningsgarantin är *exponeringen* den mängd garanterad inlåning som institutet tagit emot. *Konkurssannolikheten* fångar osäkerheten kring ett företags betalningsförmåga. Vid en konkurs kan ofta delar av värdet i företaget återvinnas. *Förlustgraden* definieras som 100 procent minus återvinningsgraden uttryckt i procent.

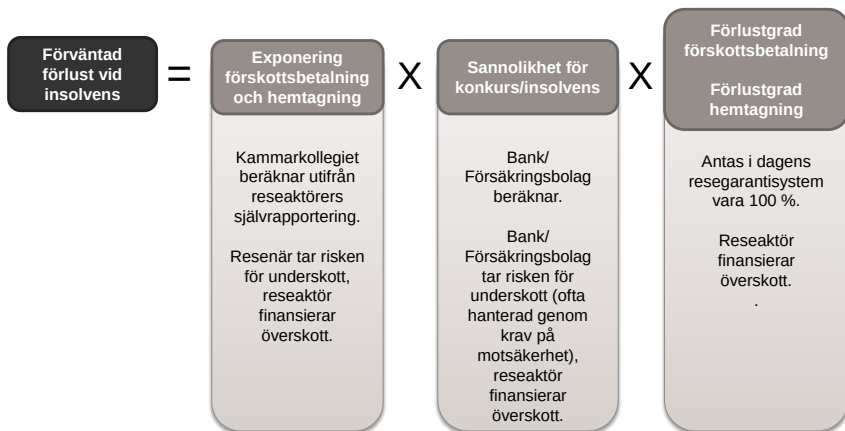
Den förväntade förlusten vid en reseaktörs insolvens kan på motsvarande sätt ges av samma tre komponenter: exponeringen (storleken på förskottsbetalningar och eventuella hemtagningskostnader för planerade resor), sannolikheten för insolvens och förlustgraden. I det svenska resegarantisystemet antas förlustgraden

¹¹ SOU 2005:16, Reformerat system för insättningsgarantin, s. 235.

alltid vara 100 procent. Det innebär alltså ett antagande om att all exponering kommer leda till förlust vid insolvens. Det görs följaktligen inte någon riskbedömning av skadornas storlek. Däremot görs en riskbedömning av sannolikheten för att aktören ska hamna på obestånd. Den bedömningen görs i nuvarande system av banken eller försäkringsbolaget i samband med att reseaktören provas för möjligheten att köpa en betalningsutfästelse.

Figur 6.3 Förväntad förlust vid reseaktörs insolvens

Dagens resegarantisystem med individuella garantier

Källa: Paketreseutredningen efter modell från SOU 2005:16.

När den förväntade förlusten visar sig vara högre än skadeutfallet, dvs. kraven på ersättning genom resegarantisystemet, blir det reseaktörerna som bär den merkostnad det innebär. Eftersom det är ytterst osannolikt att alla aktörer samtidigt drabbas av insolvens och att förlustgraden då dessutom skulle vara 100 procent för varje aktör leder ett system med individuella garantier till betydande merkostnader för reseaktörerna.

Utöver de direkta kostnaderna för betalningsutfästelserna innebär de individuella garantierna en administrativ börda och kostnader för reseaktörerna i form av nedlagd arbetstid för rapportering till Kammarkollegiet och ansökningar till och förhandlingar med banken eller försäkringsbolaget för att erhålla betalningsutfästelsen. För en beskrivning av dessa kostnader i dagens system, se avsnitt 4.5.

Administration vid individuella garantier

De individuella garantierna kräver administration från reseaktörerna i form av kontinuerlig inrapportering. Staten behöver utföra nödvändig administration för att kunna fatta myndighetsbeslut avseende garantiernas storlek. När garantierna är individuella krävs handläggning och myndighetsbeslut för varje enskild aktör som omfattas av krav på insolvensskydd. Omfattningen av administrationen avgörs av på vilka grunder garantiernas storlek beräknas. I dagens resegarantisystem är administrationen betydande i och med att det görs en beräkning av säkerhetens storlek med hjälp av inrapporterade uppgifter om försäljningsprognoser m.m. för varje individuell garanti. Ju högre grad av kvalitativa bedömningar och ju fler faktorer som påverkar beslutet om garantins storlek, desto mer omfattande blir administrationen.

Administrationen skulle väsentligen förenklas om besluten om garantins storlek byggde på mer schabloniserade regler, t.ex. utifrån intervall på omsättningen så som sker i Danmark. Schabloniserade beslut avseende garantins storlek har dock den nackdelen att de i sig innebär antingen en ökad risk för att garantierna inte räcker till eller en större marginal i beräkningarna för att säkerställa att skyddet täcker alla eventuella förskottsbetalningar och kostnader för hemtransporter för den aktuella aktören. Mer schabloniserade beslut skulle med andra ord leda till att de totala garantibeloppen ökade, för att ge samma nivå på konsumentskyddet. De högre beloppen skulle i sin tur leda till högre kostnader för aktörerna.

Vad gäller de kollektiva garantierna är bedömningen något mer komplex än om de handlagts individuellt eftersom de hanteras via särskilda avtal. Å andra sidan kräver de kollektiva garantierna totalt sett en betydligt lägre grad av administration än de individuella garantierna eftersom aktörerna här omfattas av samma betalningsutfästelse och enbart bedöms utifrån två enkla kriterier, nämligen omsättning under viss nivå samt att tjänsten inte innefattar transport.

Konkurrenspåverkan vid individuella garantier

Kravet på individuella garantier innebär ett etableringshinder för nya aktörer eftersom aktörerna kan ha svårt att få en betalningsutfästelse beviljad från en bank eller ett försäkringsbolag. Vidare har det sedan många år påpekats att resegarantisystemet med individuella garantier innebär konkurrensnackdelar för små aktörer vars kostnader för resegarantin procentuellt sett är högre än för stora aktörer. Den administration som systemet innebär utgör också en större belastning för ett litet företag. Utredningens bedömning är att dessa konkurrensnackdelar fortfarande finns i systemet och att de beror på kravet på individuella garantier och hur dessa fastställs.

Statens kostnad och risk vid individuella garantier

Med nuvarande utformning av resegarantisystemet med individuella garantier svarar staten för Kammarkollegiets och Resegarantinämndens administration. Det skulle vara möjligt att avgiftsbelägga hanteringen, varvid administrationskostnaderna i stället skulle läggas på reseaktörerna. Utredningen bedömer dock att en avgiftsfinansiering, beräknad utifrån volymerna i dagens resegarantisystem, endast skulle kunna ge en intäkt på några enstaka miljoner kronor. Det är ett lågt belopp i förhållande till den betydande administration det skulle kräva i form av system och rutiner för avgiftshantering avseende samtliga berörda reseaktörer.

Staten bär ingen risk för insolvensskyddet i ett system med individuella garantier. Om ersättningskraven överstiger den ställda säkerheten för en insolvent aktör är det resenären som får stå risken och kostnaden i form av sänkt ersättningsbelopp.

Systemet med individuella garantier bör inte kompletteras med en obligatorisk fond

Ett system med individuella garantier kan kompletteras med kollektivt fonderade medel i form av en obligatorisk fond. Det är ett sätt att hantera problemet med att de individuella garantierna i viss utsträckning visat sig vara otillräckliga. Nackdelen med de höga kostnader som kommer av ett system som skyddar mot den hypote-

tiska situationen att alla resenärer hos samtliga researrangörer samtidigt och till 100 procent skulle behöva ersättas kvarstår dock vid en sådan lösning, om inte fonden skulle utgöra en betydande del av det totala insolvensskyddet. Dessutom tillkommer kostnader och komplexitet för att bygga upp fonden, oavsett om det skulle göras i privat eller statlig regi. För den enskilde reseaktören tillkommer även administration och komplexitet med krav på att tillhandahålla två obligatoriska skydd.

Eftersom de fall av kvotering som förekommit främst kan hänföras till medveten eller omedveten bristande regelefterlevnad vore det också principiellt problematiskt att inrätta ett system där de aktörer som följer reglerna, utöver kostnader för sina individuella garantier, även skulle åläggas en kostnad för att finansiera den bristande regelefterlevnaden hos andra aktörer genom uppbyggnaden av en fondlösning.

Samlad bedömning av för- och nackdelar med individuella garantier

Fördelarna med individuella garantier som insolvensskydd i Sverige är att systemet är etablerat och finns i bruk. Systemet har dock brister. Resenärerna får inte alltid det skydd de har rätt till. Systemet är dessutom dyrt och krångligt för reseaktörerna, särskilt för de mindre av dessa. De höga kostnader som systemet medför kommer av grundkonstruktionen med individuella garantier, dvs. att alla aktörer bär sin risk individuellt, samt att skadan vid obestånd alltid antas vara 100 procent. Utredningens bedömning är därför att det inte är lämpligt med ett insolvensskyddssystem som ställer krav på individuella garantier.

6.4 Alternativ 2: Försäkringslösning

Utredningens bedömning: En försäkringslösning är ett effektivt sätt att fördela och prissätta riskerna för insolvens. Det gör att kostnaderna för skyddet sänks. Det gemensamma ansvaret för inträffade skador i en försäkring gör samtidigt att skyddet för resenären blir bättre än i ett system med individuella garantier.

Ett krav på att tillhandahålla insolvensskydd genom försäkring förutsätter att aktörerna har möjlighet att teckna en försäkring. Staten bör inte ansvara för att tillhandahålla en försäkring och därmed ytterst stå risken för inträffade skador. Det innebär att ett krav på reseaktörerna att tillhandahålla insolvensskydd i försäkringsform skulle göra aktörerna helt beroende av produkter och en marknad som inte finns i dag. Det är därför inte lämpligt med ett sådant krav.

Skälen för utredningens bedömning:

6.4.1 Försäkringslösning som ett möjligt system för insolvensskydd

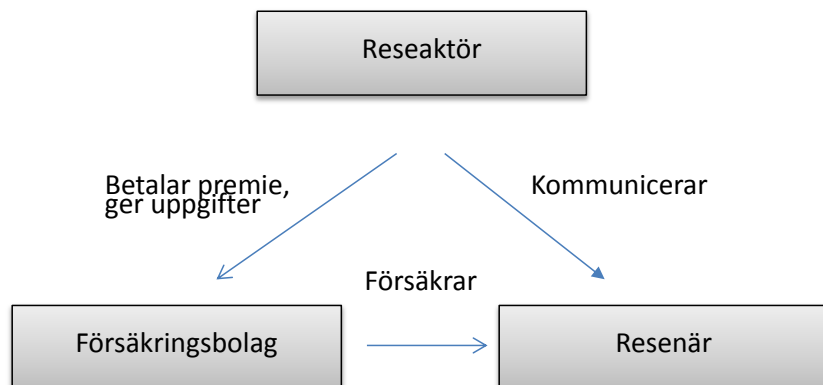
Försäkring handlar om att sprida risk

Det andra alternativet som utredningen har valt att överväga är en s.k. försäkringslösning. Detta alternativ innebär att varje aktör tillhandahåller insolvensskydd genom att teckna en försäkring där resenärerna är förmånstagare. Försäkringsbolaget bedömer risken för att reseaktören blir insolvent och skadans storlek om så sker samt prissätter premier efter det. Försäkringsbolaget är även ansvarigt för skaderegleringen, vilket omfattar såväl att ersätta kostnader för förskottsbetalningar som eventuell hemtransport av resenärer. Det är möjligt för flera reseaktörer att gå ihop och starta ett (eller flera) gemensamt ägt försäkringsbolag för att erbjuda försäkringar enligt denna modell.

Exempel på länder som i dag tillämpar varianter av denna modell är Belgien, Luxemburg och Tyskland där det finns en marknad för dessa försäkringsprodukter.

Figur 6.4 Insolvensskydd genom försäkringslösning

Försäkring med resenären som förmånstagare

Källa: Paketreseutredningens figur.

Grunden för all försäkringsverksamhet är att ge skydd mot ekonomiska förluster på grund av oväntade framtida händelser. Det finns ingen legaldefinition av begreppet försäkring, även om försök till sådana definitioner har gjorts. Försäkring kan dock sägas gå ut på att en försäkringsgivare utger ersättning för en oviss händelse mot betalning.¹² Idén bygger på att flera delar risken för att en viss händelse ska inträffa, men att endast några få faktiskt drabbas. Det handlar om att jämna ut risker, såväl mellan grupper som över tid. Förutsättningar för att en risk ska vara försäkringsbar är att den kan delas mellan flera som är utsatta för samma sak, att endast ett mindre antal drabbas samtidigt och att händelsen medför ekonomiska följder. Riskdelningen betyder att gruppen gemensamt håller ett kapital som motsvarar kostnaden om risken materialiseras, vilket innebär att varje enskild försäkringstagare inte behöver göra det.

Försäkringsbolag skapar s.k. riskpools med ett stort antal försäkringstagare som delar på den risk som är förknippad med en viss händelse. Genom att samla ett stort antal försäkrade risker och osäkra utfall kan försäkringsbolaget räkna ut mått på vilka skador som kan förväntas inträffa i gruppen. Försäkringsbolagen kan även sprida sina risker vidare genom att köpa återförsäkring. Den här möjligheten att sprida risker gör att försäkringsbolagen kan hantera risker

¹² Hellner, Försäkringsrätt s. 6–13.

mer effektivt än vad varje enskild försäkringstagare kan göra. För den enskilde gör försäkringen det möjligt att omvandla en stor och okänd kostnad till en känd och hanterbar kostnad.¹³

Varianter av försäkringsverksamhet

Försäkringar kan delas in i individuella försäkringar och gruppförsäkringar. I en gruppförsäkring, t.ex. en olycksfallsförsäkring som erbjuds alla medlemmar i ett fackförbund, anpassas premien till hela den försäkrade gruppens risknivå.

Försäkring kan utfärdas genom ett s.k. ömsesidigt försäkringsbolag där de som tecknar försäkringarna också gemensamt äger försäkringsbolaget. De delar då tillsammans på både underskott och överskott i verksamheten. Avgifterna till en ömsesidig försäkring kan samlas in i förväg och fonderas i väntan på skadefall eller tas in i efterhand, efter att skadan inträffat.

En annan variant av försäkringsverksamhet är s.k. captiveverksamhet, vilket innebär att en bolagskoncern bildar ett eget försäkringsbolag. Det är alltså ett sätt för ett företag att sköta delar av riskhanteringen internt i stället för att köpa motsvarande försäkring av en extern leverantör. Det är även möjligt för t.ex. flera aktörer inom samma bransch att gå samman och bilda en form av branschcaptive. Det finns flera kommuner som har valt att driva gemensamma captivebolag för att effektivisera sin riskhantering.

Svårigheter i försäkringsverksamhet

Det finns en risk att försäkringstagaren ändrar sitt beteende och blir mer risktagande när det finns ett försäkringsskydd. Det kallas för moralisk risk (moral hazard). Som enkelt exempel kan man tänka sig en bilägare som hanterar sin bil mer vårdlöst om risken för skador på bilen täcks av en försäkring. Det kan leda till att försäkringsbolagets kostnader för skador blir högre än beräknat och i förlängningen att försäkringspremierna höjs för samtliga försäkringstagare. Försäkringsbolagens verktyg för att hantera denna risk är bl.a. att ta ut självrisker, dvs. att försäkringstagaren måste betala en del

¹³ Tillsynen av försäkringsföretagen, 27 maj 2015, Finansinspektionen.

av skadan själv, eller att låta inträffade skador få betydelse för den framtida premien för försäkringen.

En annan svårighet i försäkringsverksamhet är det som brukar kallas moturval (adverse selection). Det handlar om risken att aktörer med hög risk tecknar försäkring i större utsträckning än genomsnittsaktören. Det skulle leda till att de beräknade premierna inte skulle räcka till för att täcka skadorna. Det är därför viktigt för försäkringsgivaren att analysera och identifiera vilka faktorer som påverkar risken och prissätta försäkringen efter detta.

Ytterligare en svårighet med försäkringssystem är att det i regel inte är någon rättighet att få teckna försäkring. I 3 kap. 1 § försäkringsavtalslagen (2005:104) finns en för konsumenter lagstadgad rätt till försäkring. Enligt bestämmelsen får ett försäkringsbolag inte vägra en konsument att teckna en sådan försäkring som bolaget normalt tillhandahåller allmänheten när erforderliga uppgifter lämnats, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till risken för framtida försäkringsfall, den befarade skadans omfattning, den avsedda försäkringens art eller någon annan omständighet. Som framgår av bestämmelsen har försäkringsbolagen ingen ovillkorlig skyldighet att erbjuda försäkringar ens till konsumenter. I förhållande till företag har försäkringsbolag i allmänhet ingen kontraheringsplikt. Undantag finns dock och den obligatoriska trafikförsäkringen utgör ett sådant. Den som äger ett motordrivet fordon som är registrerat i vägtrafikregistret och som inte är avställt är enligt 2 § trafikskadelagen (1975:1410) skyldig att teckna en trafikförsäkring för fordonet. Försäkringsbolag behöver ett särskilt tillstånd enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043) för att få meddela trafikförsäkring (2 kap. 4 §). De företag som har sådant tillstånd är enligt 5 § tredje stycket trafikskadeslagen också skyldiga att erbjuda trafikförsäkring. Den som saknar försäkring är enligt 34 § trafikskadeslagen i stället skyldig att betala en trafikförsäkringsavgift till Trafikförsäkringsföreningen, TFF. Alla trafikförsäkringsbolag är medlemmar i TFF, som reglerar skador från oförsäkrade.

Tillsyn över försäkringsbolag

Finansinspektionen utövar tillsyn över försäkringsbolagen i Sverige. Tillsynen syftar framför allt till att bevaka att kunderna kan uppfylla sina åtaganden mot kunderna och att bevaka att kunderna får begriplig information. Omkring 400 försäkringsbolag, såväl stora som små, står under Finansinspektionens tillsyn. Finansinspektionen identifierar risker hos företag och i försäkringsprodukter med hjälp av bl.a. deras periodiska rapportering. Det förekommer också s.k. stresstester för att bedöma om företaget har det kapital som krävs med hänsyn till de risker de exponerar sig för.¹⁴

Vad gäller försäkringsbolagens marknadsföring, vari förköpsinformation ingår, och avtalsvillkor är Konsumentverket tillsynsmyndighet.

6.4.2 Utredningens överväganden rörande alternativet försäkringslösning

Skyddet för resenärerna vid försäkringslösning

Vid en försäkringslösning ersätter försäkringsbolaget de skador som är ersättningsgilla enligt insolvensskyddet. Det innebär att resenären är skyddad fullt ut, så länge försäkringsbolaget är solvent. Försäkringsbolag under Finansinspektionens tillsyn granskas löpande för att kontrollera att de kan uppfylla sina åtaganden gentemot kunderna. Liknande regler finns inom hela EU. I en försäkringslösning föreligger således mycket liten risk för att utbetalningarna till resenärerna skulle kvoterats på det sätt som sker i dag.

Twister mellan resenärer och försäkringsbolag kan avgöras av befintliga instanser för överprövning av försäkringsbolagets skadereglering, enligt gängse rutiner för andra försäkringar.

¹⁴ Finansinspektionen, Tillsynsstrategi, dnr. 13-12064.

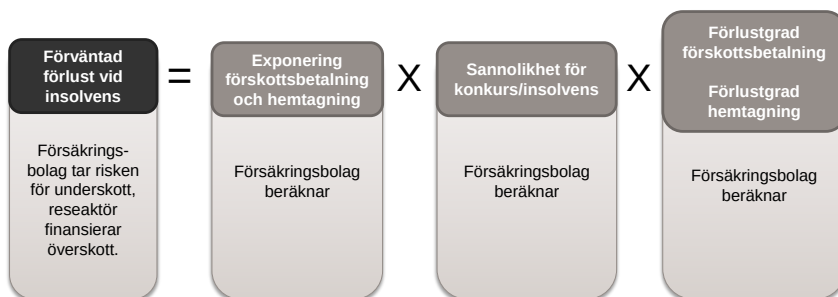
Administrativ börda och kostnader för reseaktörerna vid en försäkringslösning

Reseaktörernas kostnader för ett insolvensskydd som bygger på en försäkringslösning är potentiellt betydligt lägre än i ett system med individuella garantier. Det beror på att försäkringen möjliggör riskdelning och beräkningar av den förväntade förlustgraden, till skillnad från att den som vid individuella garantier antas vara 100 procent.

Försäkringsbolaget beräknar storleken på förskottsbetalningar och hemtagningskostnader för planerade resor, sannolikheten för insolvens och förväntad förlustgrad, och prissätter försäkringen därefter. Försäkringsbolaget bär mellanskillnaden om den faktiska förlusten överstiger den beräknade. Om den faktiska förlusten i stället blir lägre än den beräknade förlusten är det reseaktörerna som bär kostnaden i form av att de inbetalda premierna varit högre än nödvändigt. I en ömsesidig försäkring, dvs. en försäkring som ägs av reseaktörerna själva, kommer både under- och överskott att bäras av reseaktörerna.

Figur 6.5 Förväntad förlust vid reseaktörs insolvens

Principskiss vid försäkringslösning

Källa: Paketreseutredningens figur efter modell från SOU 2005:16.

Kostnaden för de enskilda reseaktörerna är således beroende av hur väl konkurrensen på försäkringsmarknaden fungerar alternativt hur effektiv styrningen av ett gemensamt ägt försäkringsbolag är. De premier som tas ut i en av de försäkringar som finns i andra medlemsstater kan ge en indikation på hur stor premien för insolvensförsäkring för paketresor skulle kunna vara. Den belgiska resegarantifonden, GFG, är ett ömsesidigt försäkringsbolag som försäkrar både

små och stora företag samt ideella organisationer. Avgifterna till fonden bestäms bl.a. av hur länge reseaktören varit medlem i fonden, hur stor omsättningen är och vilken sorts resor som säljs. Avgiften består av en grundpremie som baserar sig på den försäkrade reseaktörens omsättning. Grundpremien är 0,15 procent av omsättningen och gäller de första tre åren som aktören tecknat försäkring. Den sjunker sedan med 0,005 procent per år, vilket gör att år 4 är grundpremien 0,145 procent och år 5 är den 0,140 procent etc. Det finns även en minimipremie för reseaktörer med låg omsättning. Den lägsta årliga premien är därför 1 250 euro för researrangör och 750 euro för mindre resebyråer (*small travel agent*).¹⁵ En annan indikation på kostnaden för en försäkringslösning är att Sveriges Bussresearrangörer efter dialog med försäkringsbranschen uppskattar att en försäkringslösning bör kunna upphandlas på marknaden för en premiekostnad om cirka 0,1–0,3 procent av omsättningen.

I en försäkringslösning är reseaktörerna tvungna att rapportera sin verksamhet till försäkringsbolaget för att försäkringsbolaget ska ha möjlighet att beräkna risken och sätta premierna för försäkringen. Till skillnad från en lösning med individuella garantier, där reseaktörerna måste rapportera både till banken och till Kammarkollegiet, har reseaktören bara en part att rapportera till, eftersom det är försäkringsbolaget som bedömer både risken för insolvens och den förväntade storleken på skadan vid eventuell insolvens. På så vis underlättas den administrativa bördan för företagen i jämförelse med en lösning med individuella garantier.

Konkurrenspåverkan vid en försäkringslösning

Både reseaktörer, försäkringsbolag och Kammarkollegiet har lyft som en farhåga att försäkringsbolagen kommer uppfatta att små reseaktörer, eller aktörer med ny eller annorlunda verksamhet, är svåra att riskbedöma och att dessa därför inte kommer erbjudas någon försäkring mot insolvens. I en sådan situation skulle en försäkringslösning för dessa aktörer innebära samma konkurrenss nackdelar

¹⁵ Information om avgiftsnivåer kommer från presentationsmaterial från GFG överlämnat i samband med Europeiska kommissionens genomförandemöte om paketresedirektivet den 25 februari 2016.

eller direkta etableringshinder som föreligger vid de individuella garantierna i dag.

I den diskussion som utredningen har fört med försäkringsbranschen har försäkringsbolagen dock beskrivit en möjlighet att hantera problemet. Aktörer som skulle ha svårt att få teckna en sådan försäkring på egen hand skulle kunna lösa problemet genom att gå samman med ett antal aktörer med liknande förutsättningar, t.ex. med hjälp av en branschorganisation, och upphandla en form av grupp-försäkring. Den risk försäkringsbolaget då ska beräkna utgår från bedömningen av hur stor sannolikheten är att *något av* dessa företag blir insolvent, snarare än att beräkna sannolikheten och skadan för respektive individuella företag. Det skulle möjliggöra även för mindre och nystartade företag att få tillgång till försäkringen. Försäkringsbolagen bedömer att möjligheten med grupp-försäkring skulle kunna fungera för insolvensskyddet om grupperna av företag blir tillräckligt stora.

En annan konkurrensaspekt vid försäkringslösning är att ett system som bygger på att reseaktörerna köper sitt insolvensskydd på en försäkringsmarknad även bör innefatta möjlighet att teckna motsvarande befintliga försäkringar i andra medlemsstater och på så vis dra nytta av EU:s inre marknad. En sådan möjlighet är troligen av störst intresse för de större företagen.

En statligt administrerad försäkringslösning är inte ett lämpligt alternativ

En metod för att utforma ett enkelt och potentiellt kostnadseffektivt insolvensskydd vore att peka ut *en* försäkring som ges monopol på insolvensskyddet. Att samla alla aktörer i samma försäkring innebär dock att aktörer med vitt skilda verksamheter, risk och ekonomi måste dela risk med varandra. Reseaktörerna vill generellt sett inte tvingas finansiera andra aktörers affärsrisk, särskilt inte om de misstänker att det finns risk för att oseriösa aktörer utnyttjar systemet. Som utredningen har redogjort för i delbetänkandet är det bl.a. motståndet mot en sådan lösning som tidigare har hindrat förändringar av resegarantisystemet.¹⁶ Utredningen bedömer att denna

¹⁶ SOU 2016:56 s. 91.

problembild kvarstår och att det alltså föreligger tveksamheter från reseaktörerna för en sådan lösning. Det är även en delikat uppgift att lösa hur en sådan monopollösning skulle ägas och styras.

En annan utmaning med en monopollösning är att den skulle bli mycket känslig för några enskilda aktörers agerande, eftersom marknadsstrukturen är så tydligt uppdelad mellan några få mycket stora aktörer och många betydligt mindre. Enligt paketresedirektivet ska skydd vid obestånd som arrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang tillhandahåller i enlighet med de regler som genomför direktivets bestämmelser i det medlemsland där denne är etablerad erkännas som skydd som uppfyller kraven även i andra medlemsländer, s.k. ömsesidigt erkännande. Det innebär att reseaktörerna kommer att kunna välja att etablera sig i ett annat medlemsland och där tillhandahålla insolvensskydd även för den verksamhet som riktar sig mot den svenska marknaden. En betydande del av underlaget till en monopolförsäkring skulle försvinna om endast ett av de största företagen skulle välja att göra på det sättet. Det skulle markant påverka risk- och premieberäkningarna för försäkringen.

Utredningen bedömer sammantaget att en statligt administrerad försäkringslösning inte är ett tänkbart alternativ. Utöver de nackdelar med en monopolförsäkring som nu har redogjorts för instämmer utredningen i den bedömning som har gjorts i tidigare utredningar, nämligen att det vore olämpligt med en lösning som innebär att staten ytterst tar på sig risken för insolvensskyddet.

Administration av en försäkringslösning

Vid ett system som bygger på försäkringar kommer tillsynsmyndigheten att behöva bedöma vilka försäkringsprodukter som uppfyller kravet på insolvensskydd. Dessa bedömningar ställer krav på delvis annan kompetens än den tillsyn som bedrivs i dag. Eftersom försäkringslösningen bygger på att aktörer delar risk med varandra är det dock inte aktuellt att varje aktör köper sinsemellan olika försäkringsprodukter – då skulle det inte finnas något kollektivt att fördela riskerna på. Snarare skulle det handla om en handfull olika försäkringsprodukter som används av reseaktörerna. Det innebär att administrationen i form av tillsynsmyndighetens löpande bedömning

blir betydligt mindre omfattande än vad som gäller vid individuella garantier. Administration i form av skadereglering och riskbedömning kommer att flyttas från staten till försäkringsbolaget.

Statens kostnad och risk vid en försäkringslösning

Administrationskostnaden för riskbedömning, skadereglering och liknande kan i en försäkringslösning enkelt regleras via försäkringspremien och därmed bäras av reseaktörerna i stället för av staten. Vid en försäkringslösning bör statens kostnader därmed bli längre än de är i dagens resegarantisystem.

Sammantagna för- och nackdelar med en försäkringslösning

Utredningens bedömning är att en försäkringslösning skulle innebära bättre skydd för resenärerna samt lägre kostnader och enklare hantering för reseaktörerna jämfört med dagens system med individuella garantier. Även statens kostnader bör minska.

Ett insolvensskydd med krav på försäkring kan dock upplevas som krångligt. Det finns också en risk att reseaktörerna upplever att grunderna för premiesättningen är oklara. Framför allt de mindre aktörerna kan riskera att komma i en underlägsen ställning gentemot försäkringsgivarna. Det gäller såväl kunskapsmässigt som ekonomiskt. Det är därför av vikt att det råder god konkurrens mellan flera försäkringsgivare om en försäkringslösning inte enbart består av medlemsägda ömsesidiga försäkringar.

En tveksamhet som tidigare funnits till försäkringslösning beror på att det ansetts finnas en risk för att produkten över huvud taget inte kommer att erbjudas av försäkringsbolagen. Att införa en kontraheringsplikt framstår som uteslutet. En lagstiftning som ställer krav på insolvensskydd i form av försäkring med resenären som förmåns-tagare innebär därför att aktörerna är hänvisade till de försäkringsprodukter som finns på marknaden. För att en försäkringslösning ska vara möjlig krävs följaktligen att det finns en fungerande marknad som erbjuder insolvensförsäkringar till aktörerna. Det motsvarar dagens situation där de är beroende av möjligheten att mot betalning erhålla en betalningsutfästelse från en bank eller ett försäkringsbolag. Därigenom skulle en tvingande lösning bytas mot en

annan. Eftersom det i dag endast är möjligt att tillhandahålla insolvensskydd genom individuella garantier saknas en marknad för insolvensförsäkringar med resenären som förmånstagare. Det föreligger därför osäkerhet i fråga om hur en sådan marknad skulle se ut och i vilken utsträckning det skulle uppstå svårigheter för framför allt de mindre aktörerna att få teckna en nödvändig försäkring.

Enligt utredningens bedömning finns det förutsättningar för att skapa en marknad för försäkring av insolvensskydd i Sverige. Försäkringsbolagen ser möjligheten med grupp-försäkringar som ett sätt att tillsammans med grupper av aktörer kunna utveckla försäkringar för insolvensskydd, om lagen skulle medge sådana lösningar. Utredningen har även i kontakterna med olika branschorganisationer fått bekräftat att det finns ett intresse av att upphandla eller på annat sätt utveckla en försäkringslösning för att hjälpa medlemmarna att tillhandahålla föreskrivet insolvensskydd. I ljuset av att produkten redan i dag finns inom EU, bedömer utredningen att det också skulle vara möjligt för en svensk reseaktör att erhålla skyddet från försäkringsbolag i andra medlemsländer.

Även om utredningen bedömer att det finns förutsättningar för en försäkringsmarknad att växa fram går det inte att med säkerhet säga att försäkring kommer att erbjudas alla aktörer som kommer att vara skyldiga att ordna ett insolvensskydd. Ett krav på försäkring som enda alternativ riskerar därmed att stänga ute de aktörer som inte erbjuds någon försäkring från marknaden. Det är därför inte lämpligt med ett sådant krav.

6.5 Alternativ 3: En mer öppen lösning

Utredningens bedömning: Försäkringslösningar är mer kostnadseffektiva och ger ett säkrare konsumentskydd, jämfört med ett system med individuella garantier. Det är dock inte möjligt att införa en skyldighet för försäkringsbolag att erbjuda insolvensförsäkring och det kan därför inte ställas som krav för reseaktörerna. Den bästa modellen för ett effektivt insolvensskydd är därför en mer öppen lösning. Lösningen möjliggör en övergång från dagens individuella garantier till ett system som öppnar upp för val mellan flera alternativ för insolvensskyddet.

Skälen för utredningens bedömning:

6.5.1 En mer öppen lösning

En mer öppen lösning kan konstrueras på olika sätt

Det alternativ som utredningen har valt att beskriva som en mer öppen lösning utgår från att regelverket medger olika sätt att tillhandahålla insolvensskydd. En mer öppen lösning kan konstrueras så att lagen anger flera valbara sätt för att tillhandahålla insolvensskydd, eller endast ett generellt krav på insolvensskydd, i förening med mer detaljerade föreskrifter i förordning eller myndighetsföreskrift. Exempel på länder där aktörerna kan välja mellan olika former att tillhandahålla insolvensskydd till sina resenärer är Frankrike och Storbritannien.

Exempel på former av insolvensskydd vid en mer öppen lösning

En mer öppen lösning bygger på att den enskilde reseaktören själv inom vissa ramar tillåts föreslå den lösning för insolvensskyddet som denne finner lämplig och mest ändamålsenlig utifrån dennes verksamhet. Lösningen kan således bestå av individuella garantier eller en försäkring med resenären som förmånstagare. Skyddet skulle även kunna bestå av en kollektiv garanti, i likhet med de garantier som regleras genom avtal mellan Kammarkollegiet och Visita respektive Bo på lantgård. En annan lösning, där ett flertal aktörer går samman för att effektivisera sitt insolvensskydd, skulle kunna vara en variant av branschfonder, liknande de som finns i bl.a. Frankrike och Storbritannien eller andra lösningar som aktörerna utvecklar som ger resenärerna det insolvensskydd de har rätt till. Resenärernas anspråk bör också kunna tillgodoses genom utnyttjande av medel som deponerats hos tredje man till dess att de resetjänster som ingår i paketresan eller det kopplade researrangemanget har fullgjorts.

Deposition, klientmedelskonton och liknande kan användas för att säkerställa betalning, utan att den betalningsskyldige behöver riskera att pengarna dras in i den andra partens konkurs. Medel på ett klientmedelskonto, t.ex. hos en advokat eller en fastighetsmäklare, ska hållas avskilda för huvudmannens räkning. Advokaten eller mäklaren har anförtrottps medlen för någon annans räkning och därför ställs krav på att de hålls avskilda från advokatens eller mäklarens egna tillgångar. De förvaltar medlen i avvaktan på att de kan

betalas ut, t.ex. när en process avskrivs eller de slutliga köpehandlingarna är undertecknade. Genom att pengarna på kontot hålls separerade från advokatens övriga medel är de sakrättsligt skyddade vid en eventuell konkurs.

Vid deposition deponeras pengarna hos en tredje part som under vissa förutsättningar ska utbetala pengarna, antingen till den som har deponerat dem eller till motparten. Denna lösning används t.ex. vid hyrestvister då hyresgästen kan deponera det omtvistade beloppet hos länsstyrelsen och därmed undvika att bli sen med hyresbetalningen, samtidigt som hyresvärden inte får tillgång till dem förrän dennes rätt till medlen har prövats.

6.5.2 Utredningens överväganden rörande en mer öppen lösning

Skyddet för resenärerna vid en mer öppen lösning

I ett insolvensskyddssystem som bygger på en mer öppen lösning är resenären i teorin helt skyddad, eftersom reseaktörerna åläggs att tillhandahålla ett skydd som uppnår detta. I den mån ett antal aktörer fortsätter att använda sig av individuella garantier kommer det för dessa aktörers resenärer alltjämt i praktiken finnas samma risk för kvotering som i nuvarande system, om storleken på säkerheterna fastställs på samma sätt som i dag.

Ett skäl som skulle kunna tala mot en mer öppen lösning är om en sådan reglering riskerar att inte i tillräckligt hög utsträckning säkerställa att resenärerna ges det skydd de har rätt till. Den frågan bedömer dock utredningen handlar om i vilken utsträckning lagen efterlevs, snarare än hur hårt styrd utformningen av insolvensskyddet är. Efterlevnaden av lagen beror i sin tur främst på i vilken utsträckning aktörerna har en möjlighet att följa lagen, dvs. i vilken utsträckning de känner till sina skyldigheter, och hur effektiv tillsynen och sanktionerna är. Det är en generell problematik som gäller oavsett hur insolvensskyddet utformas. Allt annat lika bör ökade möjligheter att tillhandahålla insolvensskydd på enklare och billigare sätt verka i riktningen mot att fler aktörer känner till och följer reglerna. Olika former av kollektiva lösningar som försäkring eller kollektiva garantier innebär även att risken för att det saknas finansiering för att ersätta drabbade resenärer minskar väsentligt jämfört med skydd i form av individuella garantier.

*Administrativ börda och kostnader för reseaktörerna
vid en mer öppen lösning*

I en mer öppen lösning blir reseaktörernas kostnader och administrativa börda beroende av hur väl aktörerna skapar och väljer effektiva lösningar för insolvensskyddet. Eftersom aktörerna kan anpassa sitt insolvensskydd efter storlek, verksamhet, ägarstruktur m.m. bör såväl kostnaderna som den administrativa börda för den enskilda reseaktören bli lägre än vid en lösning där endast en möjlighet finns tillgänglig för aktören. Möjligheten att fördela risken och finansieringen mellan flera aktörer gör att skyddet kan anpassas utifrån förväntade snarare än högsta möjliga skador, vilket kan sänka reseaktörernas kostnader för skyddet radikalt.

I den konsekvensutredning utredningen har gjort pekar uppskattningarna av kostnaderna för de olika formerna av insolvensskydd på att små och medelstora företag kan halvera sina kostnader för insolvensskyddet vid en mer öppen lösning, jämfört med individuella garantier. Konsekvensutredningen visar även att vilken resegarantilösning som medför lägst kostnader för respektive aktör skiljer sig åt mellan olika typer av reseaktörer. Se avsnitt 8.7 för fler detaljer om uppskattningarna.

Administrationn av en mer öppen lösning

En mer öppen lösning kan leda till att mer komplexa bedömningar behöver göras jämfört med vad som krävs vid den nuvarande handläggningen av individuella garantier. Det skulle innebära en ökad statlig administration. Det är dock rimligt att anta att administrationen totalt sett skulle bli mindre omfattande än i dag, eftersom färre aktörer kan förväntas använda sig av individuella garantier som kräver beräkning och beslut om storleken på säkerheten för varje enskild aktör.

En invändning mot en mer öppen lösning är att den riskerar att skapa ett svåröverskådligt system som det är svårt att utöva tillsyn över. Flera medlemsländer, bl.a. Tyskland, Storbritannien och Frankrike, har dock ett regelverk som tillåter olika alternativ för reseaktörerna att tillhandahålla insolvensskydd och utredningen bedömer att det bör vara möjligt att åstadkomma även i Sverige. Att systemet kan vara svårt att överblicka torde inte heller innebära något större

problem för resenärerna, eftersom utformningen av insolvensskyddet inte är något som genomsnittskonsumenten är eller behöver vara medveten om. Det väsentliga är att det för den resenär som omfattas av skyddet är enkelt att förstå och veta vart denne ska vända sig med sitt ersättningskrav. De informationskrav som åläggs reseaktörerna i den kommande paketreselagen kommer att tillgodose detta behov.

Konkurrenspåverkan vid en mer öppen lösning

När regelverket inte pekar ut en specifik metod för att tillhandahålla insolvensskyddet gynnas inte någon aktör eller verksamhet framför andra. Fler och för aktörerna enklare sätt att tillhandahålla insolvensskyddet bör dessutom sänka etableringshindren för nya reseaktörer. En mer öppen lösning är därmed effektiv ur konkurrenssynpunkt.

En mer öppen lösning möjliggör även tjänsteinnovation, dvs. att aktörerna själva eller i samarbete med varandra eller med leverantörer av finansiella tjänster utvecklar effektiva lösningar för att tillhandahålla insolvensskydd. Ett svenskt regelverk som tillåter en dylik utveckling skapar förutsättningar för en god konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv.

Statens kostnad och risk vid en mer öppen lösning

Även vid en mer öppen lösning kvarstår en kostnad för staten för administration av de individuella garantierna. Den kan avgiftsfinansieras, men utredningens bedömning är att den administration som avgiftsfinansieringen skulle ge upphov till inte skulle stå i rimlig proportion till dess intäkter. Ju fler aktörer som väljer olika former av kollektiva lösningar, desto lägre blir dock statens långsiktiga kostnad för administrationen.

I ett inledningsskede kompliceras den statliga administrationen av att ett flertal lösningar för insolvensskydd blir möjliga och tillåtna, vilket tillsynsmyndigheten ska informera om och pröva. Det kommer att kräva såväl resurser som ett förändringsarbete. Övergången till nya lösningar för insolvensskyddet kan förväntas ske successivt

över ett antal år allteftersom aktörerna anpassar sig till de nya möjligheterna.

Paketresedirektivets krav på ömsesidigt erkännande kommer innebära att tillsynsmyndigheten ska bedöma insolvensskydd i andra länder, vilket redan det kommer att innebära förändringar för myndighetens arbete.

Staten bär inte någon risk vid en mer öppen lösning, eftersom det är aktörerna som ska tillhandahålla insolvensskyddet.

Sammantagen bedömning av en mer öppen lösning

Den mer öppna lösningen innebär för den enskilde aktören att det finns en möjlighet att antingen behålla dagens individuella garanti eller att ordna insolvensskydd på ett nytt sätt, t.ex. genom en försäkring med resenären som förmånstagare. Lösningen ger förutsättningar för ett enklare och billigare insolvensskydd för reseaktörerna genom att det möjliggör en övergång från dagens individuella garantier till ett system som öppnar upp för ett val mellan flera alternativ. Detta är angeläget då det inte finns någon utbyggd försäkringsmarknad för insolvensskydd i Sverige.

En fördel med den mer öppna lösningen är att den är flexibel. Därigenom finns det möjligheter att i framtiden utveckla nya finansieringsformer som kan anpassas till en föränderlig resemarknad.

7 Regleringen av insolvensskyddet

7.1 Ny resegarantilag

Utredningens bedömning och förslag: Utredningens förslag på en mer öppen lösning innebär att fler former av insolvensskydd för paketresor och kopplade researrangemang kan godkännas. Benämningen resegaranti används som ett samlat begrepp för samtliga dessa former av insolvensskydd.

Genomförandet av den lösning utredningen föreslår skulle kräva alltför omfattande ändringar i resegarantilagen. Lagen ersätts därför av en ny resegarantilag.

Skälen för utredningens bedömning och förslag:

En mer öppen lösning kräver en ny lag

Den nu gällande resegarantilagen (1972:204) innehåller offentlig-rättsliga regler. Lagen reglerar vilka aktörer som ska ställa säkerhet (dvs. resegaranti), för vilka resor säkerheten ska ställas, vad säkerheten ska bestå i, hur omfattande säkerheten ska vara, vilken myndighet som prövar skyldigheten att ställa säkerhet och säkerhetens storlek, när säkerheten får tas i anspråk och vilket organ som prövar begäran om ianspråktagande av säkerhet. Lagen innehåller också bestämmelser om tillsyn och sanktioner och processuella bestämmelser. För en mer utförlig beskrivning av den nu gällande resegarantilagen och dess tillämpning i praktiken hänvisas till utredningens delbetänkande.¹

¹ SOU 2016:56, s. 88 ff.

Utredningen har i sitt delbetänkande lämnat förslag på ändringar i resegarantilagen, i den utsträckning som utredningen har ansett det vara nödvändigt för att genomföra det nya paketresedirektivet på ett korrekt sätt.² Utredningen har bl.a. föreslagit att lagens tillämpningsområde anpassas till de nya typer av resor och reseaktörer som omfattas av den nya paketreselag som utredningen också har lämnat förslag på i delbetänkandet. Vidare har utredningen föreslagit att resegarantin ska kunna tas i anspråk endast vid insolvens och att en regel om presumtion för insolvens införs i lagen. Utredningen har också föreslagit en regel om avräkning för att undvika överkompensation när resenären har fått ersättning från annat håll, t.ex. genom kortreklamation. Till de större förändringarna hör att utredningen har föreslagit att de nu gällande straffrättsliga sanktionerna i lagen byts ut mot en administrativ sanktionsavgift. De bedömningar som utredningen har gjort i delbetänkandet kvarstår och ligger till grund för utredningens förslag även i detta betänkande. Redan de ändringar som utredningen har föreslagit i delbetänkandet medför att resegarantilagen blir svåröverskådlig. Enligt utredningens mening skulle en ny lag med en ändrad systematik bidra till att regleringen blev tydligare.

Utredningens förslag på en mer öppen lösning innebär ytterligare förändringar. Enligt förslaget ska arrangören, den näringsidkare som underlättar ett kopplat researrangemang och, i förekommande fall, återförsäljaren i större utsträckning kunna välja vilken typ av insolvensskydd denne vill ordna för paketresorna respektive de kopplade researrangemangen. Insolvensskyddet ska inte längre enbart kunna ställas i form av en av bank, kreditmarknadsföretag eller försäkringsbolag utfärdad betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran. Det ska dessutom kunna bestå av t.ex. en försäkring med resenären som förmånstagare, deponerade medel på ett konto eller kollektiva garantier som ställs av en medlemsorganisation. Benämningen resegaranti bör kunna användas som ett samlat begrepp för samtliga former av skydd mot ekonomisk förlust som kan drabba resenärer till följd av insolvens hos arrangörer eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang.

² SOU 2016:56, s. 42–50 och s. 199 ff.

I samtliga fall bör, i likhet med vad som gäller i dag, en myndighet pröva om den resegaranti som ordnats ger det skydd mot ekonomisk förlust som förutsätts i direktivet. I lagen bör ges ledning för hur den prövningen ska göras. I stället för att lagen anger en viss form för resegaranti föreslår utredningen att det införs krav på vad resegarantin ska omfatta samt när och i vilken utsträckning den ska kunna tas i anspråk. I lagen bör också anges utifrån vilka kriterier bedömningen ska göras av om resegarantin kan godkännas.

De regler som krävs för att genomföra de ändringar som utredningen föreslår skulle kräva att lagen omarbetades i sin helhet. Det framstår därför som ett bättre alternativ att byta ut den nu gällande lagen mot en ny resegarantilagen.

7.2 Utgångspunkter för utformningen av den nya resegarantilagen

Utredningens förslag: Den nya resegarantilagen ska reglera förhållandet mellan det allmänna och arrangörer, återförsäljare respektive näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang. Resenären ska ges ett skydd mot ekonomisk förlust genom att lagen ålägger dessa aktörer att se till att resorna och researrangemangen omfattas av resegaranti som uppfyller de krav som anges i lagen. Dessa krav ska utformas med utgångspunkt i paketresedirektivets bestämmelser om insolvensskydd.

Skälen för utredningens förslag:

Vilka rättsförhållanden ska lagen reglera?

Den nu gällande resegarantilagen är, som ovan nämnts, en offentligrättslig lag. Den reglerar arrangörers och återförsäljares skyldigheter i förhållande till det allmänna. Reglerna syftar till att ge resenärer som köper framför allt paketresor ett ekonomiskt skydd för det fall paketresan ställs in eller annars inte blir av, typiskt sett till följd av insolvens hos arrangören. Lagen reglerar inte förhållandet mellan arrangören och resenären. Resenären kan inte heller med stöd av lagens bestämmelser vända sig direkt till den som utfärdat

garantin. En av bank, kreditmarknadsföretag eller försäkringsbolag utfärdad garanti, som i dag i princip är de enda former av säkerhet som godkänns, är utformad som en betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran. Den är dock inte ställd till resenären utan till Kammarkollegiet. Resenärens rätt till ersättning förutsätter att Resegarantinämnden har beslutat att resegarantin ska tas i anspråk. Resegarantinämndens beslut verkställs genom att Kammarkollegiet vänder sig till banken med en begäran om att betalningsutfästelsen ska infrias.

Den mer öppna lösning som utredningen nu föreslår innebär att arrangören, den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget eller i förekommande fall återförsäljaren ska kunna uppfylla kravet på att ordna insolvensskydd även på andra sätt än genom en individuell garanti. Det ska vara möjligt att t.ex. teckna en försäkring där försäkringsbolaget åtar sig att, under vissa förutsättningar, ersätta samtliga resenärer som försäkringstagaren (dvs. arrangören) har sålt paketresorna till. I dessa fall kommer resenärerna, troligen som kollektiv, att vara förmånstagare. Rätten till ersättning ur försäkringen kommer att regleras av försäkringsvillkoren. Frågan om ersättning ska utgå i det enskilda fallet kommer att avgöras av försäkringsbolaget inom ramen för dess skadereglering. Lagen bör emellertid inte reglera rättsförhållandet mellan resenären och försäkringsföretaget eller någon annan som står för insolvensskyddet. I stället föreslår utredningen att resenärens rätt till skydd mot ekonomisk förlust tillgodoses genom offentlighetsrättsliga regler som ålägger arrangörer m.fl. att se till att de resor som säljs och de researrangemang som underlättas omfattas av en resegaranti som godkänts av en myndighet. Vidare föreslår utredningen att det i lagen regleras vilka grundläggande krav som ska vara uppfyllda för att resegarantin ska godkännas. I lagen bör också anges utifrån vilka kriterier i övrigt som myndigheten ska göra sin bedömning. Bestämmelserna bör vara utformade så att de samtidigt reglerar i vilken utsträckning resegaranti som består av deponerade medel eller en betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran får tas i anspråk.

Kraven på resegarantin bör utformas med utgångspunkt i paketresedirektivet

Vid bedömningen av vilka krav som bör ställas upp för resegaranti i lagen måste paketresedirektivets bestämmelser beaktas. Som tidigare har redogjorts för ställer paketresedirektivet upp ett antal krav för det insolvensskydd som medlemsstaterna ska se till att arrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang ordnar. Dessa krav framgår av artiklarna 17–19 och utvecklas i viss mån i skäl 39–44.

När det gäller omfattningen av det skydd som ska avkrävas arrangörer anges i artikel 17.1 att säkerhet ska ställas för återbetalning av alla betalningar som har gjorts av resenärer eller för deras räkning i den mån som de relevanta tjänsterna inte fullgörs som en följd av arrangörens obestånd. Vidare anges att om transport av passagerare inbegrips i paketreseavtalet ska arrangörerna även ställa säkerhet för hemtransport av resenärerna. När det gäller det skydd som ska avkrävas näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang anges i artikel 19.1 att säkerhet ska ställas för återbetalning av alla betalningar som de mottar från resenärer i den mån en resetjänst som utgör en del av ett sammanlänkat researrangemang inte fullgörs till följd av deras obestånd. Vidare anges att om dessa näringsidkare utgör den part som ansvarar för transporten av passagerare ska säkerheten också omfatta resenärens hemtransport. Insolvensskyddet ska alltså bara kunna tas i anspråk i de fall och i den utsträckning som en resetjänst som ingår i en paketresa eller ett kopplat researrangemang inte till fullo fullgörs som en följd av insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget. Det krävs också att skyddet är utformat så att det vid en insolvenssituation som påverkar fullgörandet av resan kan tas i anspråk utan kostnad för resenären för att finansiera hemtransport och inkvartering inför hemtransporten.³ För resetjänster som inte har fullgjorts ska återbetalningar göras utan onödigt dröjsmål.⁴

³ Artikel 17.4.

⁴ Artikel 17.5.

Vad som krävs för att insolvensskyddet ska anses vara godtagbart preciseras i artikel 17.2 paketresedirektivet. Där sägs att säkerheten ska vara effektiv och omfatta rimligt förutsebara kostnader. Vidare framgår att säkerheten ska omfatta summorna av alla betalningar som gjorts för resorna, med beaktande av längden på tidsperioden mellan erläggande av delbetalningar och slutbetalningar och fullgörande av resorna, samt den uppskattade kostnaden för hemtransporter i händelse av obestånd. I skäl 40 utvecklas detta närmare. Där sägs bl.a. att skyddet måste omfatta en tillräckligt hög andel av arrangörens omsättning avseende paketresor. Vidare framgår att bedömningen får bero på av faktorer som vilken typ av paketresor som sålts, vilket eller vilka transportmedel som resorna ska utföras med, vilka resmål resorna ska gå till, hur stora förskottsbetalningar som arrangören får acceptera och hur lång tid före paketresans början som förskottsbetalningarna kan göras. Det framgår också att arrangören och den näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang bör vara skyldiga att utöka insolvensskyddet vid ökade risker, t.ex. vid en ökad försäljning av paketresor eller kopplade researrangemang. Emellertid, sägs det vidare, bör mycket osannolika risker, t.ex. risken att flera av de största arrangörerna samtidigt ska hamna på obestånd, inte behöva tas i beaktande för ett effektivt skydd vid obestånd, när detta på ett oproportionellt sätt skulle inverka på kostnaden för skyddet och därmed minska dess effektivitet. I sådana fall, sägs det, får återbetalningsgarantin begränsas.

När det gäller möjligheterna för resenären att ta i anspråk insolvensskyddet anges i skäl 39 att skyddet ska vara tillgängligt så snart resetjänsterna, till följd av arrangörens likviditetsproblem, inte fullgörs, inte kommer att fullgöras eller kommer att fullgöras endast delvis eller när en tjänsteleverantör kräver att resenärerna ska betala för dem.

De materiella reglerna i den lag som ska reglera insolvensskyddet måste utformas så att de krav som ställs på insolvensskyddet i paketresedirektivet uppfylls. Det innebär emellertid inte, enligt utredningens mening, att dessa krav behöver återges på samma detaljnivå som i direktivet. Däremot kan det som sägs i direktivet tjäna som vägledning för bedömningen av om den resegaranti som ställts är godtagbar.

Ömsesidigt erkännande inom EES

Av artikel 18 i direktivet följer att insolvensskydd som arrangören eller näringsidkaren har ordnat enligt motsvarande bestämmelser i den medlemsstat där denne är etablerad måste erkännas som skydd som uppfyller kraven i lagen. Vid bedömningen av i vilken utsträckning en arrangör eller en näringsidkare har en skyldighet att ordna resegaranti ska insolvensskydd som denne har ordnat i en annan medlemsstat alltså beaktas.

Genom EES-avtalet⁵ har även EES-länderna, dvs. Norge, Island och Liechtenstein, åtagit sig att genomföra de direktiv som EES-kommittén beslutar om. Kommitténs beslut blir bindande när de godkänns av respektive lands parlament. I dagsläget har EES-kommittén ännu inte fattat något beslut om att paketresedirektivet ska genomföras av EES-länderna. Norge och Island har emellertid påbörjat arbetet med att genomföra direktivet. Vi utgår därför i detta betänkande från att dessa länder, men även Liechtenstein, kommer att genomföra direktivet. Det innebär att det som sägs i paketresedirektivet om medlemsländerna kommer att gälla även i förhållande till andra länder inom EES. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

7.3 Reglerna om skyldighet att ordna resegaranti

Utredningens förslag: Skyldighet att ordna resegaranti ska som utgångspunkt gälla arrangörer, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och återförsäljare som säljer resor för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES. Resor och researrangemang som inte innefattar någon passagerartransport och för vilka betalning erläggs i efterhand ska inte behöva omfattas av resegaranti.

Av lagen ska framgå att resegaranti ska säkerställa att förskottsbetalningar återbetalas till resenären för det fall och i den utsträckning paketresan eller det kopplade researrangemanget inte fullgörs som en följd av insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget. Vidare ska framgå att resegarantin ska säkerställa att resenären får skälig ersättning för tillkommande kostnader för alternativ hemtrans-

⁵ Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

port och inkvartering i avvaktan på hemtransporten när den passagerartransport som arrangören eller näringsidkaren ansvarar för inte fullgörs till följd av deras insolvens.

Resegarantin ska få tas i anspråk utan oskäligt dröjsmål när det står klart att en resetjänst inte kommer att fullgöras inom skälig tid och det framstår som sannolikt att det beror på insolvens.

En regel om avräkning när resenären har fått ersättning från annat håll införs. Återbetalning ska få krävas när resenären genom att lämna oriktiga uppgifter har fått högre ersättning än denne annars skulle ha fått.

Rätten till ersättning faller bort om begäran om ersättning inte görs inom sex månader från det att resetjänsten skulle ha fullgjorts.

Skälen för utredningens förslag:

Skyldigheten att ordna resegaranti

Av paketresedirektivet följer att arrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang samt återförsäljare som säljer resor för en arrangör som är etablerad i ett annat land inom EES som utgångspunkt ska åläggas att ordna resegaranti. För en närmare redogörelse av hur dessa begrepp definieras hänvisas till utredningens delbetänkande.⁶ Utifrån vad som föreskrivs i direktivet om vad insolvensskyddet ska täcka kan den slutsatsen dras att det inte finns något krav på att insolvensskydd ordnas för paketresor eller kopplade researrangemang som inte innefattar någon passagerartransport och för vilka arrangören eller näringsidkaren inte heller tar emot betalning förrän efter det att paketresan eller det kopplade researrangemanget har fullgjorts. Utredningen föreslår därför att det från skyldigheten att ordna resegaranti görs ett undantag för dessa resor och researrangemang. I direktivet anges vidare att återförsäljare som kan visa att arrangören har ordnat insolvensskydd inte behöver åläggas någon skyldighet att ordna insolvensskydd. Utredningen föreslår att detta regleras genom att arrangörer, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och de återförsäljare som säljer resor för arran-

⁶ SOU 2016:56, s. 115 ff.

görer som är etablerade utanför EES åläggs att se till att paketresorna omfattas av resegaranti. Det som krävs av återförsäljaren är därmed att denne antingen själv ordnar resegaranti eller ser till att arrangören gör det.

Krav på resegarantins omfattning

Utredningen föreslår att begreppet resegaranti används i lagen och definieras som skydd mot ekonomisk förlust som kan drabba resenärer till följd av insolvens hos arrangörer eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang. Som tidigare anförts anser utredningen också att resegaranti ska kunna ordnas på flera olika sätt men att en myndighet i varje enskilt fall ska göra en bedömning av om resegarantin kan godkännas eller inte. Vidare föreslår utredningen att det i lagen anges vilka krav som ska gälla för resegaranti och att vissa villkor får ställas upp för resegarantin. Utredningen har övervägt om det i lagen också bör ges exempel på vilka former av resegaranti som kan komma i fråga. Som utredningen tidigare har redogjort för bör resegaranti först och främst kunna ordnas på samma sätt som i dag, dvs. i form av en av bank, kreditmarknadsföretag eller försäkringsbolag utfärdad betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran. Betalningsutfästelsen bör också kunna omfatta flera arrangörers åtaganden, dvs. en kollektiv garanti. Vidare bör resegaranti kunna utgöras av en försäkring eller av ett belopp som deponeras, hos ett kreditinstitut eller hos en myndighet, och som får tas i anspråk för att ersätta resenären. Resegaranti bör också kunna ordnas i annan form, så länge den utgör ett fullgott skydd mot resenärens ekonomiska förlust. En fördel med att i lagen ange exempel på vilka former av resegaranti som kan ordnas är att en sådan reglering skulle ge vägledning åt såväl den myndighet som ska pröva om resegarantin kan godkännas som den arrangör eller annan näringsidkare som vill få resegaranti i någon viss form godkänd. Det finns emellertid, enligt utredningens mening, en risk att exemplen i alltför stor utsträckning kan komma att styra bedömningen av vilka former av resegaranti som kan godkännas. Det skulle motverka vad utredningen vill uppnå med en mer öppen lösning. Utredningen har därför stannat vid att föreslå att dessa exempel i stället anges i en särskild förord-

ning som lättare kan anpassas till nya former av resegaranti när dessa inträder på marknaden.

När det gäller kravet på omfattningen av resegarantin anser utredningen att det bör utformas så att resegarantin ska säkerställa att de betalningar som görs för paketresan återbetalas till resenären, för det fall och i den utsträckning paketresan inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens. Motsvarande bestämmelse föreslås för kopplade researrangemang, dock att resegarantin i dessa fall endast behöver säkerställa att de betalningar som görs till den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget återbetalas till resenären. Vidare anser utredningen att det bör ställas upp ett krav på att resegaranti för en paketresa med passagerartransport ska säkerställa att resenären får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten, för de fall den hemtransport som ingår i paketresan inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens. Samma krav bör ställas upp för resegaranti för kopplade researrangemang i de fall det i det kopplade researrangemanget ingår en passagerartransport som den näringsidkare som underlättar researrangemanget ansvarar för.

Ersättning ur resegarantin ska utgå endast i de fall och i den utsträckning en resetjänst som ingår i paketresan eller det kopplade researrangemanget inte fullgörs. Resegarantin ska alltså inte kunna tas i anspråk för att ersätta resenären för fel som består i att resetjänsten inte håller den kvalitet som resenären haft fog att förvänta sig. Resegarantin ska inte heller täcka skadeståndsanspråk eller ersättning i form av prissänkning. Med undantag för kostnaderna för hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten, som vi återkommer till nedan, ska resenären endast ha rätt till återbetalning motsvarande vad som betalats för de resetjänster som inte fullgörs. Enligt utredningens mening bör dock resetjänsten anses ha uteblivit även i de fall resetjänsten utförs endast till viss del eller endast under förutsättning att resenären betalar för den en gång till. Vidare ska återbetalning, enligt utredningens mening, även omfatta vad som betalats för de resetjänster som i och för sig hade kunnat fullgöras, men som resenären inte kan utnyttja därför att någon annan resetjänst som ingår i paketresan inte fullgjorts. Om exempelvis den flygresan som ingår i en paketresa som består av flygresan och inträde till en fotbollsmatch inte fullgörs kan alltså inte heller den resetjänst som består av inträde till fotbollsmatchen anses ha

fullgjorts. När det gäller paketresor bör det anges i lagen att resegarantin ska säkerställa att de betalningar som görs för paketresan återbetalas till resenären, dvs. oavsett om det är resenären själv eller någon annan som gör betalningen.

Ersättning vid kopplade researrangemang bör begränsas något, eftersom resegarantin enligt direktivet bara ska omfatta återbetalning av vad den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget har tagit emot. Även i dessa fall ska det dock sakna betydelse om det är resenären själv eller någon annan som betalar. I lagen bör därför anges att resegarantin ska säkerställa att de betalningar som görs till den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget återbetalas till resenären. Resenärens rätt till återbetalning ska alltså inte omfatta vad denne betalar för andra resetjänster som ingår i det kopplade researrangemanget. Det gäller även i de fall då resenären inte kan utnyttja dessa resetjänster som en direkt följd av att den resetjänst som resenären har köpt av den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget har uteblivit.

Ersättningen för hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten ska inte vara begränsad till vad resenären har betalat för hemresan. Insolvensskyddet ska, enligt direktivet, omfatta kostnaden för hemtransport av resenären och inkvartering i avvaktan på hemtransporten. Någon form av begränsning av dessa kostnader måste emellertid göras, enligt utredningens mening. Reglerna om ansvar för fullgörandet i den paketreselag som utredningen har föreslagit ger resenären rätt till likvärdig hemtransport utan onödigt dröjsmål och utan extra kostnad, om den hemtransport som ingick i avtalet inte kan tillhandahållas. Om ingen hemtransport ordnas följer av huvudregeln om avhjälpande att resenären har rätt till försvarliga kostnader för att själv avhjälpa felet. Dessa regler bör, enligt utredningens mening, beaktas vid utformningen av de regler som anger i vilken omfattning resenären bör ha rätt till ersättning ur resegarantin för hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten. Det är, enligt utredningens mening, inte rimligt att resenären ska kunna få högre ersättning ur resegarantin än vad denne hade kunnat kräva av arrangören enligt paketreselagen. Det är inte heller rimligt att resenären både ska få tillbaka vad denne har betalat för hemresan och ersättning för kostnaderna för den hemresa som ordnas i stället för denna. Utredningen föreslår därför att det i rese-

garantilagen anges att resegarantin ska ge resenären rätt till skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten. Bedömningen av vad som är skäligt får göras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. Omständigheter som kan vara av betydelse kan vara t.ex. vilket transportmedel hemtransporten skulle utföras med enligt avtalet, vilken kvalitet på hemtransporten och inkvarteringen som avtalats och vilka alternativ som stod till buds för resenären i den aktuella situationen. Som minimum bör gälla att resenären får rätt till ersättning för de kostnader som varit nödvändiga för att ordna hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten.

Resegarantin ska ge resenären rätt till ersättning vid insolvens

Utredningen har i delbetänkandet redogjort för sina överväganden rörande vad som bör krävas för att det ska anses föreligga en sådan insolvenssituation som ger resenären rätt att ta i anspråk resegarantin.⁷ Utredningen anser alltså att det inte bör krävas att det kan konstateras att arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget är på obestånd för att resegarantin ska få tas i anspråk. Ett sådant krav skulle vara svårförenligt med vad som sägs i paketresedirektivet om att skyddet ska vara tillgängligt så snart resetjänsterna, till följd av arrangörens likviditetsproblem, inte fullgörs, inte kommer att fullgöras eller kommer att fullgöras endast delvis eller när en tjänsteleverantör kräver att resenärerna ska betala för dem. I delbetänkandet har utredningen föreslagit att det i lagen införs en presumtion för insolvens. I detta slutbetänkande föreslår utredningen i stället att det i lagen införs en bestämmelse som anger att resegarantin ska ge resenären rätt till ersättning som utan dröjsmål ska betalas ut när det står klart att en resetjänst som ingår i en paketresa eller ett kopplat researrangemang inte kommer att fullgöras inom skälig tid och det framstår som sannolikt att det beror på insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som har underlättat det kopplade researrangemanget. En bestämmelse som utformas på detta sätt framstår som lämpligare då den kommer att

⁷ SOU 2016:56, s. 211 ff.

tillämpas även av andra skadereglerare än myndigheter, t.ex. försäkringsbolag.

Kravet på att det ska stå klart att resetjänsten inte kommer att fullgöras inom skälig tid återknyter till paketreselagens regler om ansvar för paketresans fullgörelse. Enligt de regler som utredningen har föreslagit i paketreselagen ska resenären ha rätt till försvarliga kostnader för att själv avhjälpa fel som antingen kräver omedelbart avhjälpande eller som arrangören trots resenärens begäran härom inte har åtgärdat inom skälig tid. Rätt till ersättning för avhjälpande föreligger också om arrangören förklarar att denne inte kommer att avhjälpa felet. I alla dessa situationer står det, enligt utredningens mening, klart att felet inte kommer att åtgärdas inom skälig tid. Det är rimligt, menar utredningen, att resenären i en sådan situation ska kunna avhjälpa felet själv och ha rätt till ersättning antingen direkt från arrangören eller ur resegarantin om felet består i att en resetjänst inte fullgörs och det är sannolikt att skälet härtill är att arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget är insolvent. Om tidpunkten då resegarantin skulle få tas i anspråk i stället sattes längre fram skulle det riskera att leda till osäkerhet hos de drabbade resenärerna i fråga om deras möjligheter att få ersättning för avhjälpandekostnaderna alternativt att få tillbaka vad de betalat för resetjänsterna. I de fall då omedelbart avhjälpande krävs framstår det som särskilt angeläget att undanröja en sådan osäkerhet genom att tillförsäkra resenären rätt till ersättning antingen från arrangören eller ur resegarantin. Även i andra fall anser utredningen att det finns en poäng med att tidpunkten då rätten till ersättning ur resegarantin inträder sammanfaller med den tidpunkt då resenären har rätt att avhjälpa felet på arrangörens bekostnad. I de fall arrangören har förklarat att resetjänsten inte kommer att fullgöras eller den skäliga tid som resenären har gett arrangören för att fullgöra har förflutit har resenären enligt reglerna i paketreselagen rätt att själv avhjälpa. Om resenären i en sådan situation dessutom ges rätt till ersättning ur resegarantin, för det fall arrangören inte kan återbetala avhjälpandekostnaderna, skulle reglerna samverka på ett sätt som stärker resenärens rättigheter, menar utredningen. En sådan reglering bör inte heller leda till ökade kostnader för den som står för resegarantin. Med undantag för kostnader för hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten ska resenären inte ha rätt till ersättning för avhjälpandekostnaderna ur

resegarantin utan endast ersättning motsvarande vad denne har betalat för de resetjänster som inte fullgörs. Eftersom det i regel är dyrare att köpa resetjänster med kort varsel är det rimligt att anta att resenären kommer att få betala mer för de resetjänster som denne köper för att själv avhjälpa fel än vad denne får tillbaka genom garantin. Det utgör i sig ett incitament för resenären att i första hand vända sig till den som står för resegarantin, som därmed ges möjlighet att fullgöra resetjänsten i stället för att återbetala vad som betalats för den.

Enligt utredningens mening är det vidare rimligt att utgå ifrån att den resenär som gör bedömningen att det är insolvens hos arrangören som är orsaken till att resetjänsten uteblivit inte kommer att vilja lägga ut ytterligare pengar för hemresa och inkvartering om denne inte kan vara säker på att få ersättning för sina utlägg. Det är därför troligt att resenären kommer att använda sig av den information om insolvensskydd som denne ska ha fått i samband med köpet av resan och kontakta den som står för resegarantin, för att antingen få tillbaka vad som betalats för de resetjänster som uteblivit eller för att få hjälp att ordna alternativ till dessa. Därigenom kan hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten samordnas så att kostnaderna kan hållas nere.

Rätt till ersättning ur resegarantin ska också förutsätta att det framstår som sannolikt att den uteblivna fullgörelsen beror på insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget. Det innebär att det i varje enskilt fall måste göras en bedömning av om det är fråga om en insolvenssituation och om det är insolvenssituationen som är orsak till att resetjänsten inte fullgörs. I andra fall än då arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget redan har försatts i konkurs eller det på annat sätt enkelt kan konstateras att denne är insolvent torde krävas att den som prövar frågan åtminstone försöker få kontakt med arrangören eller den näringsidkare som har underlättat det kopplade researrangemanget, för att efterhöra vad som är orsaken till att en resetjänst uteblivit. Den bestämmelse om skyldighet för den myndighet som beslutar om ersättning att kommunicera med den som ställt garantin, som utredningen föreslog i delbetänkandet, framstår därmed som överflödig.⁸ I de fall den

⁸ SOU 2016:56, s. 213.

som har ställt resegarantin är part i ärendet har denne dessutom enligt 17 § förvaltningslagen (1986:223) rätt att ta del av alla uppgifter som tillförts ärendet av någon annan. Utredningen föreslår därför inte någon särskild regel om kommunikering i den nya lagen.

Krav på ersättning utan oskäligt dröjsmål

För att efterkomma direktivets krav på effektivitet bör det föreskrivas att resegarantin ska ge resenären rätt till ersättning som utan oskäligt dröjsmål ska betalas ut när det står klart att paketresan eller det kopplade researrangemanget inte fullgörs. Det utesluter emellertid inte att resenären kan bli tvungen att själv lägga ut pengar för hemtransporten och inkvarteringen i avvaktan på denna. I många fall kommer resenären också att behöva ordna det praktiska med att köpa en ny hemresa eller boka ett nytt hotellrum.

På samma sätt som ovan beskrivits i fråga om andra resetjänster kan de praktiska förutsättningarna för den som står för resegarantin att ordna hemtransport och inkvartering variera. Försäkringsbolag kan t.ex. ha goda möjligheter att ordna hemtransport och inkvartering av resenären till en lägre kostnad jämfört med vad resenären själv kan göra. Det kan utgöra ett incitament för resenären att kontakta försäkringsbolaget innan denne själv bokar en ny hemresa. Den som står för resegarantin kan också försöka styra utvecklingen i denna riktning genom att framhålla fördelarna med att snabbt kontakta den som står för resegarantin. Enligt utredningens mening bör rätten till ersättning ur resegarantin emellertid inte kunna villkoras av att resenären ska ha framställt sitt anspråk på ersättning för hemresan till den som står för resegarantin innan resenären själv ordnar en alternativ hemtransport. Sådana villkor skulle, enligt utredningens mening, riskera att motverka det konsumentskydd som reglerna om avhjälpande i paketreselagen syftar till.

För att möjliggöra för den som står för resegarantin att ordna hemtransport och inkvartering för resenären bör den nuvarande regeln om att ersättning får betalas ut till den som tillhandahåller inkvartering eller hemtransport åt resenären överföras till den nya lagen.

Kravet på att resegarantin ska säkerställa återbetalning och skälig ersättning för tillkommande kostnader för hemtransport och in-

kvartering innebär inte nödvändigtvis att det i varje enskilt ögonblick måste finnas medel tillgängliga för att ersätta samtliga resenärer som näringsidkaren har åtaganden gentemot. Hur omfattande resegarantin behöver vara beror till stor del på hur den är utformad. Vi återkommer till det nedan, i avsnittet om bedömningen av resegarantin. Det väsentliga är att varje enskild resenär tillförsäkras ett fullgott skydd mot de ekonomiska förluster som denne riskerar att drabbas av till följd av näringsidkarens insolvens.

Resegarantin behöver inte heller vara individualiserad, dvs. vara utformad så att en viss resenär pekas ut som förmånstagare, försäkrad eller liknande. Ett sådant krav skulle, enligt utredningens mening, riskera att leda till orimliga administrativa kostnader såväl för den som har ordnat resegarantin som för den som har åtagit sig att infria den. Det rimliga är i stället att den som står för resegarantin gör ett mer allmänt åtagande som omfattar samtliga resenärer som researrangören eller den näringsidkare som underlättar ett kopplat researrangemang har förpliktelser emot. Ett sådant åtagande kan vara begränsat till ett visst belopp, så länge detta belopp bedöms vara tillräckligt högt i förhållande till det belopp som kan behöva betalas ut. Det bör också vara möjligt att kombinera flera olika typer av resegaranti, eller flera beloppsmässigt begränsade åtaganden av samma slag, som sammantagna ger det resenärskollektiv som arrangören eller näringsidkaren har åtaganden emot ett fullgott ekonomiskt skydd för återbetalning och hemtransport. Det bör dock krävas att det för varje enskild resenär står klart vilket organ som står för den resegaranti som resenären omfattas av. Utredningen har i den nya paketreselagen föreslagit att arrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang ska åläggas att lämna information om insolvensskyddet till varje enskild resenär och att informera om vilket organ som står för resegarantin för just dennes resa. Genom informationen säkerställs att resenären får kännedom om vem som står för resegarantin.

Ansökningstid

Den ansökningstid på tre månader som gäller enligt den nuvarande resegarantilagen är enligt utredningens mening alltför kort. Det finns en risk att resenärer som befinner sig på längre resor inte hinna begära ersättning ur resegarantin. Samtidigt är det i regel av stor

betydelse för den som står för resegarantin att få ett snart besked om vilka anspråk som ska infrias, inte minst då det kan påverka dennes möjligheter att t.ex. samordna hemtagning av resenärer. Att det finns en preskriptionstid för anspråken framstår också som särskilt angeläget i de fall arrangören eller näringsidkaren har försatts i konkurs, eftersom det gör det möjligt att avsluta konkursen inom rimlig tid. Utredningen föreslår därför att resegarantin ska få innehålla villkor om att rätten till ersättning upphör om begäran om ersättning inte har gjorts inom sex månader från det att den resetjänst som avses med begäran skulle ha fullgjorts.

Den nuvarande regeln om tre månaders ansökningstid har, som tidigare redogjorts för, lett till att Resegarantinämnden har avvaktat med beslut om ersättning ur resegarantin till dess att ansökningstiden har löpt ut. Först därefter har det stått klart vilka anspråk som finns och om de garantimedel som funnits tillgängliga skulle räcka till för att ersätta dessa. I de fall garantimedlen inte har förslagits har de fördelats mellan resenärerna. Den föreslagna regeln om sex månaders ansökningstid är inte avsedd att leda till att den som beslutar om ersättning ur resegarantin ska avvakta till dess att ansökningstiden har förflutit. Ett av syftena bakom den mer öppna lösning som utredningen föreslår är just att resegaranti ska ordnas i form av t.ex. försäkring där ersättningen inte är begränsad till ett visst belopp. Risken för kvotering förväntas därmed minska. Även i de fall resegarantin består av en garanti ska ersättningen emellertid enligt de föreslagna reglerna betalas ut till resenären utan oskäligt dröjsmål. Det innebär att den myndighet som i dessa fall ska besluta om ianspråktagande av resegarantin som utgångspunkt ska ta ställning till begäran om ersättning ur resegarantin så snart som möjligt efter att den kommit in. Det hindrar emellertid inte att flera anspråk på ersättning kan bedömas samlat, så länge det inte leder till att resenärens rätt till ersättning oskäligt fördröjs. Vad som är skäligt får bedömas med utgångspunkt i omständigheterna i varje enskilt fall. Liksom hittills bör resegarantin i första hand tas i anspråk för att finansiera hemresa och inkvartering i avvaktan på hemresan för de resenärer som befinner sig ute på resmål. Det kan också vara skäligt att avvakta med att besluta om ersättning för att under en kortare tid invänta anspråk från resenärer när det redan är känt att ett stort antal resenärer kommer att drabbas av arrangörens konkurs.

Avräkning och återbetalning

Utredningen har i delbetänkandet föreslagit en regel om avräkning för att undvika överkompensering i de fall en resenär har fått ersättning för en utebliven resetjänst från annat håll, t.ex. genom en kortreklamation enligt konsumentkreditlagen. Utredningen har i delbetänkandet också föreslagit en regel om återbetalning i de fall resenären genom att lämna oriktiga uppgifter om sådan ersättning har fått högre ersättning än vad som annars skulle ha betalats ut. För utredningens överväganden i denna del hänvisas till delbetänkandet.⁹

I linje med vad som anfördes i delbetänkandet föreslår utredningen att det i den nya lagen anges att resegarantin får innehålla villkor om att ersättningen ska minskas med motsvarande belopp som resenären har fått på annat sätt än genom resegarantin för att en resetjänst inte har fullgjorts. Utredningen anser också alltjämt att resegarantin ska få innehålla villkor om att ersättning som betalats ur resegarantin får återkrävas av resenären när denne genom att lämna oriktiga uppgifter har fått högre ersättning än vad som annars skulle ha betalats ut. Den bestämmelse som ska reglera detta förslås få en något annorlunda utformning jämfört med vad som föreslogs i delbetänkandet. Anledningen härtill är följande. Den nuvarande regeln om att ersättning får återkrävas i de fall resenären genom otillbörligt handlande har orsakat en kostnad som medlen tagits i anspråk för synes vara av begränsad betydelse. Regeln infördes i 1967 års lag om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet sedan lagrådet i det dåvarande lagstiftningsärendet anförde att det skulle krävas en lagregel för att uppnå den ordning som utredningen redogjort för, nämligen att reseföretaget aldrig skulle kunna återkräva medel som betalats ur resegarantin. Lagrådet ansåg dock att en sådan regel skulle vara alltför vittgående, därför att medel borde kunna återkrävas bl.a. då otillbörligt handlande från resenärens sida förorsakat kostnad som täckts med garantimedel.¹⁰ Något exempel på i vilka situationer återbetalning skulle kunna krävas på denna grund angavs dock inte i förarbetena. Utifrån de uppgifter utredningen har fått från Resegarantinämnden synes regeln heller aldrig ha tillämpats. Med de begränsningar som utredningen nu föreslår, såväl av i vilka situationer resegaranti ska kunna tas i anspråk

⁹ SOU 2016:56, s. 218 ff.

¹⁰ Prop. 1967:106, s. 45 ff.

som i fråga om vilka kostnader ersättningen ska omfatta, anser utredningen att det är svårt att tänka sig ett tillämpningsområde för regeln i dess nuvarande utformning. Resenären kan knappast orsaka en kostnad för vilken resegarantin tas i anspråk, när resegarantin är begränsad till att täcka återbetalning av förskottsbetalningar och skälig kostnad för hemtransport och inkvartering i de fall resetjänsterna uteblivit till följd av insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget. Det som skulle kunna förorsaka en orättmätig utbetalning är snarare att resenären antingen inte lämnar några uppgifter om vilken ersättning denne har fått från annat håll eller lämnar oriktiga uppgifter om ersättningen eller om vilka kostnader denne har haft, t.ex. för hemtransport. Utredningen anser dock att det är rimligt att utgå ifrån att den som beslutar om ersättning kommer att avkräva resenären besked om vilka kostnader denne har haft och om eventuell ersättning som denne har fått från annat håll. Det bör därmed vara tillräckligt att införa en regel om att resegarantin får innehålla villkor om att ersättning får återkrävas i de fall och i den utsträckning resenären genom att lämna oriktiga uppgifter har fått högre ersättning än vad som annars skulle ha betalats ut.

7.4 Bedömningen av om skyldigheten att ordna godkänd resegaranti har fullgjorts

Utredningens förslag: Kammarkollegiet ska alltjämt pröva om skyldighet att ordna resegaranti föreligger. Kammarkollegiet ska också pröva om resegaranti som ordnats uppfyller de krav som föreskrivs i lagen och om det i övrigt finns förutsättningar för att godkänna resegarantin.

Resegaranti som en näringsidkare har ordnat i enlighet med motsvarande bestämmelser i det land inom EES där näringsidkaren är etablerad ska erkännas som godkänd resegaranti enligt lagen.

Den näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangör eller som avser att underlätta kopplade researrangemang eller att bedriva verksamhet som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES åläggs att självmant anmäla det till Kammarkollegiet.

Om de förutsättningar som legat till grund för ett beslut om godkännande av resegaranti ändras ska näringsidkaren utan dröjsmål underrätta Kammarkollegiet.
Kammarkollegiet anges inte i lagen.

Skälen för utredningens förslag:

Hur ska bedömningen göras av om skyldighet att ordna resegaranti föreligger och om resegaranti som ordnats kan godkännas?

Den nuvarande ordningen med en myndighet som prövar om skyldighet att ställa resegaranti föreligger bör enligt utredningens mening bestå. Enligt den nu gällande lagen om resegaranti ska den myndighet som prövar skyldigheten att ställa säkerhet också bestämma vilket belopp säkerheten ska gälla. Som tidigare redogjorts för anser utredningen att en prövning av detta slag ska göras av myndigheten även enligt den nya lagen. Prövningen bör dock avse om den resegaranti som ordnats uppfyller kraven i den nya lagen och om det i övrigt finns förutsättningar för att godkänna resegarantin.

Myndighetens prövning av om resegarantin kan godkännas bör innefatta en bedömning av bl.a. risken för att resegarantin kan behöva tas i anspråk, vad resegarantin behöver täcka om den behöver tas i anspråk, hur omfattande resegarantin är, hur den är utformad, vem som står för resegarantin och vilka andra förutsättningar som gäller för den.

Vid resegaranti i form av en individuell bank- eller försäkringsgaranti som endast omfattar åtaganden för en enskild arrangör eller en näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang är det framför allt solvensen hos denna arrangör eller näringsidkare som avgör hur stor risken är för att resegarantin kan behöva tas i anspråk. Detsamma gäller när resegaranti ordnas genom att medel deponeras hos ett kreditinstitut, t.ex. en bank, eller hos en myndighet. Bedömningen av hur omfattande resegarantin behöver vara beror i dessa fall på bl.a. hur många resor som kommer att säljas, hur stora förskottsbetalningar som arrangören respektive den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget kan komma att ta emot och hur lång tid före paketresans början förskottsbetalning-

arna kommer att göras. Kostnaden för hemtransporter i händelse av insolvens beror bl.a. på vilka typer av paketresor som kommer att säljas, vilket eller vilka transportmedel som resorna ska utföras med och vilka resmål resorna ska gå till.

Vid en kollektiv garanti, som ställts av t.ex. en medlemsorganisation, är risken för att någon av dem som ingår i garantin ska bli insolventa statistiskt sett högre än vid en individuell garanti. Samtidigt är risken för att alla arrangörer eller näringsidkare som ingår i den kollektiva garantin ska hamna på obestånd väsentligt lägre. Det innebär att skadan, för det fall resegarantin behöver tas i anspråk, endast kommer att motsvara en del av de åtaganden som gjorts av dem som ingår i den kollektiva garantin.

Vid försäkring görs riskbedömningen av försäkringsbolaget. Myndigheten måste emellertid göra en bedömning av om försäkringsvillkoren är förenliga med de krav som anges i lagen.

Vid bedömningen av om resegaranti kan godkännas måste också bedömas vilka förutsättningar som i övrigt gäller för denna. Sådana förutsättningar kan vara t.ex. vilka villkor som gäller för att resenären ska få ta resegarantin i anspråk, vad som gäller i frågan om handläggningen av anspråk på ersättning ur resegarantin osv.

För att kunna avgöra om resegarantin kan godtas måste myndigheten också bedöma vilka möjligheter den som står för resegarantin har att infria sina åtaganden. Om den som står för resegarantin är ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva bank- eller finansieringsrörelse, och som står under Finansinspektionens tillsyn, bör resegarantin i regel kunna godkännas, om övriga förutsättningar för ett godkännande är uppfyllda. Detsamma bör gälla om medlen deponeras hos ett sådant kreditinstitut som avses i artikel 4.1 (1) tillsynsförordningen¹¹ och som är auktoriserat och föremål för motsvarande tillsyn av behöriga myndigheter i ett annat land inom EES.

Resegaranti i form av försäkring bör som utgångspunkt kunna godtas om försäkringen utfärdats av en försäkringsgivare som har tillstånd att bedriva försäkringsrörelse i ett land inom EES eller i ett land som är medlem i OECD¹², förutsatt att övriga förutsättningar är uppfyllda.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

¹² Organisationen för ekonomiskt samarbete.

I de fall resegaranti ordnas av någon annan, t.ex. en annan försäkringsgivare eller en medlemsorganisation eller liknande får myndigheten göra en bedömning av om de krav på soliditet, likviditet, riskhantering och tillsyn som gäller för den som står för resegarantin är sådana att resegarantin kan godkännas. Det sagda innebär inte att det ska vara ett krav att den som står för garantin står under någon svensk finansiell myndighets tillsyn. En samlad bedömning av de nämnda omständigheterna måste göras i varje enskilt fall.

Enligt utredningens mening skulle det vara till fördel för den myndighet som ska pröva frågan om det i en särskild förordning närmare reglerades vad som krävs i fråga om försäkringsgivare och andra som står för resegaranti. Utredningen lämnar därför förslag på sådana bestämmelser. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås också få meddela ytterligare föreskrifter om de förutsättningar som ska gälla för att resegaranti ska godkännas.

Ömsesidigt erkännande inom EES

Utredningen har i delbetänkandet redogjort närmare för direktivets krav på ömsesidigt erkännande av insolvensskydd som ställts i en annan medlemsstat i enlighet med denna stats nationella regler som genomför direktivet.¹³ Som ovan har redogjorts för kommer kravet på ömsesidigt erkännande troligtvis att omfatta alla länder inom EES. Utredningen föreslår därför att det i den nya lagen införs en regel om att resegaranti som en näringsidkare har ordnat i enlighet med motsvarande bestämmelser i det land inom EES där näringsidkaren är etablerad ska erkännas som godkänd resegaranti enligt lagen.

Regeln innebär att den myndighet som ska bedöma om skyldigheten att ordna godkänd resegaranti har uppfyllts behöver ta ställning till om näringsidkarens åtaganden omfattas av resegaranti som denne har ordnat i det land inom EES där näringsidkaren är etablerad. Kommer myndigheten fram till att så är fallet ska näringsidkaren inte åläggas att ordna någon ytterligare resegaranti. I annat fall kan myndigheten besluta om att kompletterande resegaranti ska ordnas för de paketresor eller kopplade researrangemang som inte omfattas av den resegaranti som näringsidkaren har ordnat i etableringslandet.

¹³ SOU 2016:56, s. 216 ff.

För att det ska vara möjligt för myndigheterna i de olika länderna att göra bedömningar av detta slag föreskriver direktivet en skyldighet för varje medlemsstat att utse centrala kontaktpunkter som ska ge varandra all nödvändig information om nationella krav i fråga om skydd vid obestånd och upplysningar om det insolvensskydd som specifika arrangörer och näringsidkare som är etablerade i medlemsstaten har ställt.¹⁴ Utredningen har föreslagit att den myndighet som prövar skyldigheten att ställa resegaranti, dvs. i dagsläget Kammarkollegiet, utses till en sådan central kontaktpunkt, se vidare avsnitt 7.7.

Generell anmälningsskyldighet

Skyldigheten att se till att paketresor och kopplade researrangemang omfattas av godkänd resegaranti ska, enligt utredningens förslag, fullgöras innan en paketresa erbjuds till försäljning eller en åtgärd vidtas för att underlätta ett kopplat researrangemang. För paketresor och kopplade researrangemang som inte innefattar någon passagerartransport och för vilka betalning inte heller erläggs i förväg ska resegaranti inte behöva ordnas. Enligt utredningens mening bör emellertid frågan om skyldighet att ordna resegaranti även i dessa fall underställas en myndighets prövning. Därigenom underlättas myndighetens tillsyn och möjligheter att delta i det administrativa samarbete som förutsätts i paketresedirektivet. För att tydliggöra att frågan om skyldighet att ordna resegaranti i varje enskilt fall ska underställas myndighetens prövning och att det är näringsidkaren som ska initiativ till att myndigheten får de uppgifter som krävs för att frågan ska kunna prövas föreslår utredningen att det i den nya lagen införs regler om anmälningsskyldighet. Av reglerna ska framgå att den näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangör eller att underlätta kopplade researrangemang, eller som avser att bedriva verksamhet som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES, ska anmäla sin verksamhet till den myndighet som prövar frågor om resegaranti. Denna anmälningsplikt bör dock inte i sig vara sanktionerad, se vidare avsnitt 7.6.

¹⁴ Artikel 18.3.

Omprövning och skyldighet att underrätta om ändrade förutsättningar

Skyldigheten att ordna resegaranti är kopplad till näringsidkarens verksamhet, vars omfattning och inriktning kan variera med tiden. Den myndighet som enligt nu gällande regler prövar frågan om resegaranti, dvs. Kammarkollegiet, prövar därför på nytt om skyldigheten att ställa resegaranti är uppfylld när arrangören kommer in med nya uppgifter om sin verksamhet. Enligt utredningens mening bör resegarantin även i fortsättningen prövas på nytt när förutsättningarna ändras. För att tydliggöra att så ska ske föreslår utredningen att det införs en särskild bestämmelse om det i lagen. De föreslagna bestämmelserna om skyldighet för näringsidkarna att se till att de paketresor de säljer eller förmedlar och de kopplade researrangemang de underlättar omfattas av godkänd resegaranti ålägger dessa näringsidkare att se till att ett fullgott insolvensskydd finns under hela tiden fram till dess att avtalen har fullgjorts. Det innebär bl.a. att de måste ordna ny resegaranti om den resegaranti som har ordnats av någon anledning inte längre gäller, t.ex. därför att försäkringen sägs upp. Det innebär också att näringsidkaren har en skyldighet att ordna kompletterande resegaranti om näringsidkarens verksamhet ändras så att denne säljer fler eller andra paketresor än dem som omfattas av resegarantin. Beroende på hur resegarantin är utformad kan det emellertid vara svårt att avgöra om resegarantin omfattar dessa tillkommande paketresor respektive researrangemang eller inte. Resegarantin kan vara utformad så att dessa paketresor eller researrangemang visserligen omfattas och resenären ges ersättning i händelse av insolvens, samtidigt som resegarantin inte är av tillräcklig omfattning för att täcka samtliga resenärers anspråk. I en sådan situation kan näringsidkaren inte anses ha underlåtit att se till att resegaranti ordnats för dessa tillkommande paketresor. Kravet på att resegarantin ska vara godkänd kan också vara uppfyllt, såvida inte myndigheten har begränsat godkännandet genom att exempelvis ange att resegarantin är godkänd för ett visst antal paketresor till ett visst angivet sammanlagt belopp. Det torde däremot stå klart att de förutsättningar som legat till grund för beslutet att godkänna resegarantin har ändrats och att det inte är säkert att myndigheten skulle ha godkänt resegarantin utifrån dessa förutsättningar. Det finns därför skäl att införa en bestämmelse om att myndigheten ska ompröva beslutet att godkänna resegarantin om de förutsättningar

som legat till grund för beslutet att godkänna resegarantin ändras. Samtidigt bör näringsidkaren åläggas att utan dröjsmål underrätta myndigheten när så sker. För att näringsidkarna ska kunna uppfylla sin underrättelseskyldighet krävs dock att det framgår av myndighetens beslut vilka förutsättningar det grundats på. Näringsidkaren bör också åläggas att lämna de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att frågan ska kunna prövas på nytt. Underlåtenhet att underrätta myndigheten om ändrade förhållanden bör sanktioneras, se vidare avsnitt 7.6.

I den nu gällande resegarantilagen finns också en bestämmelse om att resegaranti som inte längre behövs ska återlämnas. En motsvarande regel bör alltså finnas. Den bör dock, enligt utredningens mening, tas in i den nya förordning som utredningen lämnar förslag på.

Resegaranti bör alltså prövas av Kammarkollegiet

Frågan om den som säljer resor omfattas av den i resegarantilagen föreskrivna skyldigheten att ställa säkerhet och om denna skyldighet har uppfyllts prövas i dag, som ovan nämnts, av Kammarkollegiet. I dagsläget ser utredningen ingen anledning att föreslå att motsvarande bedömning som ska göras enligt den nya lagen läggs på någon annan myndighet. Utredningen föreslår därför att bedömningen alltså ska göras av Kammarkollegiet. Myndigheten bör också, på samma sätt som gäller i dag, kunna förordna att ett beslut om resegaranti ska gälla omedelbart. Härigenom kan undvikas att resenärer under tiden fram till dess att frågan om resegaranti är slutligt avgjord köper resor av arrangören eller näringsidkaren utan att få något insolvensskydd.

Eftersom det i framtiden skulle kunna uppstå ett behov av att flytta över dessa uppgifter till någon annan myndighet, eller att byta namn på Kammarkollegiet, bör Kammarkollegiet inte anges i lagen. Myndighetens uppdrag bör i stället framgå dels av en särskild förordning, dels av förordningen med instruktion för Kammarkollegiet, se vidare avsnitt 7.8 nedan.

7.5 Prövning av ianspråktagande av resegarantin

Utredningens förslag: Begäran om ersättning ur resegarantin ska prövas av den som står för resegarantin eller av den myndighet som regeringen bestämmer. Resenärens rätt till rättslig prövning ska tillgodoses genom möjligheten att väcka talan i allmän domstol respektive att överklaga myndighetens beslut. I en särskild förordning ska anges att myndighetsprövningen anförtros Kammarkollegiet som övertar Resegarantinämndens uppgifter. Överklagandeförbudet ska tas bort. Resegarantinämnden ska avskaffas.

Skälen för utredningens förslag:

Prövningen av rätten till ersättning ur resegarantin

Som tidigare har redogjorts för ställs resegaranti i dag enbart i form av betalningsutfästelser som fullgörs vid anfordran. I det nuvarande systemet är det Resegarantinämnden som beslutar om och i vilken utsträckning resegarantin ska tas i anspråk för att betala ersättning till resenären. Vid en mer öppen lösning kommer det att vara möjligt att tillgodose kravet på resegaranti på flera olika sätt. En del arrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang kan förväntas fortsätta att ordna resegaranti i form av betalningsutfästelser som fullgörs vid anfordran. I dessa fall kommer det fortsatt att finnas ett behov av en myndighet som beslutar om att utbetalning ska ske. Detsamma torde gälla resegaranti som består av insatta medel på ett depositionskonto. Vi återkommer till den prövningen nedan. I andra fall kommer resegarantin att bestå av en försäkring eller annat åtagande. I dessa fall kommer skaderegleringen att skötas av den som står för resegarantin. Fördelarna med en sådan ordning är särskilt tydliga i de fall då det är ett försäkringsbolag som står för resegarantin. Försäkringsbolagen har i regel lång erfarenhet av skadereglering och upparbetade rutiner för att vid behov ordna hemtransport av resenärer. För det allmänna innebär det kostnadsbesparingar om skaderegleringen sköts av den som står för resegarantin. I de flesta fall bör skaderegleringen inte vålla några större svårigheter. I regel kommer det att utan någon djupare analys kunna

konstateras om det aktuella researrangemanget utgör en paketresa respektive ett kopplat researrangemang. Frågan om en resetjänst som ingår i researrangemanget har fullgjorts eller inte kommer i de flesta fall inte heller att vara svår att bedöma. Detsamma gäller frågan om den uteblivna prestationen beror på insolvens hos researrangören respektive den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget. Utredningen har, som ovan redogjorts för, föreslagit att rätt till ersättning ska föreligga redan när det framstår som sannolikt att det är insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget som är skälet till att resetjänsten inte fullgörs. I en del fall kommer det emellertid att uppstå situationer då resenären och den som står för resegarantin har olika uppfattningar om ersättning ska utgå eller inte, eller om hur stort belopp som ska betalas ut. Privata organ kan av naturliga skäl ha ett intresse av att hålla nere kostnaderna för resegarantin och har följaktligen ett incitament för att neka ersättning eller att bevilja för låg ersättning. Det sagda innebär att det måste finnas en möjlighet för resenären att få frågan om ersättning ur resegarantin rättsligt prövad. Med den reglering som utredningen föreslår tillgodoses resenärens rätt till rättslig prövning genom dennes möjlighet att väcka talan i allmän domstol mot försäkringsbolaget eller mot någon annan som står för resegarantin, med krav på ersättning ur resegarantin. Utredningens förslag på vilka krav som ska ställas på resegaranti syftar till att säkerställa att resegarantin utformas så att resenären ges en rätt till ersättning som kan åberopas gentemot den som står för resegarantin. Det kommer också att finnas möjligheter för resenären att på andra sätt få hjälp med sitt krav på ersättning. Den som nekas försäkringsersättning har i dag möjlighet att vända sig till den försäkringsnämnd som erbjuder överprövning av försäkringsbolagets beslut. Konsumenter kan normalt sett vända sig till Allmänna reklamationsnämnden för att begära prövning i tvister mot näringsidkare. Utredningen anser att dessa organ bör kunna fylla en viktig funktion även vid tvister mellan resenären och den näringsidkare som står för resegarantin, beroende på vilken form denna har.

Kammarkollegiet bör överta Resegarantinämndens uppgifter

I de fall resegaranti ställs i form av en betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran, eller då pengar deponeras på ett konto som säkerhet för arrangörens eller näringsidkarens åtaganden gentemot resenären, kommer resenärens rätt till ersättning alltså förutsätta ett beslut om att resegarantin ska tas i anspråk. Det kommer följaktligen alltså finnas ett behov av en myndighet som kan besluta om ianspråktagande av resegarantin. Utredningen föreslår att detta regleras genom att det i lagen tas in en bestämmelse som anger att om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin ska den myndighet som regeringen bestämmer pröva begäran om ersättning. Vidare föreslår utredningen att resegarantin i dessa fall ska få tas i anspråk i den utsträckning som gäller för annan resegaranti och på de villkor som enligt lagen får föreskrivas för denna. Detta bör framgå av en särskild bestämmelse.

De krav på innehåll och villkor för resegarantin som ställs upp i resegarantilagen ska alltså tillämpas vid myndighetens bedömning av om och i vilken omfattning ersättning ska utgå. I dag är det Resegarantinämnden som beslutar i dessa frågor. Resegarantinämnden har ansetts vara en domstol i Europakonventionens mening och resenärens rätt till rättslig prövning enligt artikel 6 i Europakonventionen har därför ansetts tillgodosedd genom förfarandet i nämnden, trots att nämndens beslut inte får överklagas.¹⁵ Utredningen anser emellertid att det inte kan uteslutas att Europadomstolen skulle kunna komma till en annan slutsats i frågan, eller att domstolen skulle komma fram till att de rättssäkerhetsgarantier som fastställs i artikel 6.1 i Europakonventionen inte tillgodoses fullt ut genom den skriftliga processen i Resegarantinämnden. Det är möjligt, menar utredningen, att kravet på en rättvis och offentlig förhandling i artikel 6.1 anses förutsätta att Resegarantinämnden erbjuder en muntlig förhandling om så begärs. Denna osäkerhet talar för att det bör införas en rätt till överprövning av myndighetens beslut.

En rätt till överprövning skulle innebära bl.a. att vissa frågor kan komma att bedömas av såväl allmän domstol som av allmän förvaltningsdomstol. Det skulle ytterst kunna leda till att Högsta domstolen gör en annan bedömning t.ex. av vad som ska anses utgöra en paket-

¹⁵ RÅ 2002 ref. 104.

resa än vad Högsta förvaltningsdomstolen gör. Det problemet kan emellertid uppkomma redan till följd av att resenärens rättigheter enligt paketreselagen prövas av allmän domstol medan arrangörens skyldighet att ställa resegaranti prövas av allmän förvaltningsdomstol. I båda fallen kan det bli fråga om att bedöma hur definitionerna i paketreselagen ska tolkas, eftersom resegarantilagens bestämmelser också är kopplade till vissa av dessa definitioner. Det är följaktligen inte möjligt att helt undvika att situationer av detta slag kan uppkomma. Samtidigt bedömer utredningen att det inte kommer att bli särskilt vanligt att exakt samma förutsättningar blir föremål för bedömning inom ramen för de olika processerna. Det gäller särskilt som dessa typer av mål sällan förekommer i domstol i dag.

Med en rätt till överprövning skulle den effektivitetsvinst som inrättandet av Resegarantinämnden bl.a. syftade till försvinna. Vidare kan rätten till en opartisk prövning, som inrättandet av nämnden också syftade till, tillgodoses genom möjligheten till överprövning. Den förankring av nämndens beslut hos konsumenterna respektive branschen som den nu gällande ordningen bidrar till bör också kunna tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom regelbundna samråd mellan företrädare för dessa olika intressen och den myndighet som beslutar om resegaranti. Därmed finns det inte längre, som utredningen ser det, några starka skäl att behålla en särskild nämnd för att avgöra dessa frågor. Särskilt inte som den mer öppna lösning som utredningen föreslår kan förväntas leda till att de ärenden som i sådana fall ska handläggas av nämnden blir ännu färre än i dag. Resegarantinämnden har under de senaste fem åren avgjort ärenden om ersättning ur resegarantin som varit hänförliga till 87 företag, dvs. i genomsnitt cirka 17 företag per år. Sammantaget anser utredningen att effektivitetsskäl talar för att prövningen av rätten till ersättning ur resegarantin överflyttas till samma myndighet som prövar andra frågor om resegaranti, samtidigt som det inte finns några tungt vägande skäl som talar häremot. Utredningen föreslår därför att prövningen överflyttas till Kammarkollegiet. Kammarkollegiet ska också alltså verkställa utbetalningar, när dessa ska utgå ur resegaranti som kollegiet förfogar över. Av samma skäl som anförts tidigare bör Kammarkollegiet inte anges i lagen.

7.6 Tillsyn och sanktioner

Utredningens förslag: De nuvarande straffrättsliga sanktionerna byts ut mot en administrativ sanktionsavgift. Underlåtenhet att utan dröjsmål underrätta den myndighet som godkänt resegarantin om att de förutsättningar som legat till grund för beslutet att godkänna resegarantin har ändrats sanktioneras också.

Tillsynen av att lagen följs anförtros alltjämt Kammarkollegiet. Kammarkollegiet ska dock inte anges i lagen. Kammarkollegiets befogenheter för att utöva tillsynen utökas genom att kollegiet får inspektionsrätt och rätt att ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Skälen för utredningens förslag:

När det gäller tillsynen föreslår utredningen, på samma sätt som i delbetänkandet, att denna alltjämt ska utövas av Kammarkollegiet. Kollegiet bör dock inte anges i lagen. I stället bör, på samma sätt som utredningen i övrigt har föreslagit, i lagen anges att tillsynen ska utövas av den myndighet som regeringen bestämmer. Vilken myndighet som ska utöva tillsynen bör framgå av en särskild förordning.

Kammarkollegiet har i dag befogenhet att förelägga en näringsidkare att vid vite fullgöra sina skyldigheter enligt resegarantilagen. Denna befogenhet bör behållas.

Om det finns skälig anledning att anta att en näringsidkare omfattas av skyldighet att se till att godkänd resegaranti ordnas bör Kammarkollegiet också, liksom i dag, kunna ålägga näringsidkaren att komma in med de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att frågan ska kunna prövas. För det fall näringsidkaren inte lämnar de begärda uppgifterna bör myndigheten kunna förelägga näringsidkaren att vid vite fullgöra sin skyldighet. Därutöver bör, enligt utredningens mening, tillsynsmyndigheten ges befogenhet att utföra nödvändiga inspektioner på plats och att ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Myndigheten bör få begära in uppgifter från den som omfattas av tillsynen och att förelägga den näringsidkare som inte tillhandahåller handlingar eller lämnar begärda uppgifter att vid vite fullgöra sin skyldighet. Även inspektions-

rätten bör givetvis förutsätta att det finns skälig anledning att anta att näringsidkaren omfattas av skyldighet att se till att godkänd resegaranti ordnas.

De befogenheter som utredningen nu föreslår motsvarar de krav som ställs i fråga om befogenheter för bl.a. tillsynsmyndigheter i artikel 4.3–6 förordningen om konsumentskyddssamarbete¹⁶. Förordningen kräver visserligen inte att tillsynsmyndigheten ges dessa befogenheter direkt. Det är tillräckligt att myndigheten ges möjlighet att ansöka om att en domstol fattar beslut om att åtgärderna får vidtas. Utredningen anser emellertid att effektiviteten i tillsynen skulle bli lidande om tillsynsmyndigheten var tvungen att begära domstolsbeslut för att få vidta dessa åtgärder. Det finns inte heller, enligt utredningens mening, skäl att göra skillnad på Konsumentverkets tillsyn enligt paketreselagen och Kammarkollegiets tillsyn enligt resegarantilagen, med avseende på de befogenheter som myndigheterna ges.

I fråga om bakåtsyftande sanktioner har utredningen i sitt delbetänkande föreslagit att den straffrättsliga sanktionen för underlåtenhet att ställa resegaranti och för underlåtenhet att fullgöra sådan uppgiftsskyldighet som näringsidkaren har ålagts i enlighet med lagen ersätts med en administrativ sanktionsavgift som handläggs av Kammarkollegiet. Utredningen har också föreslagit att lämnande av oriktiga uppgifter ska sanktioneras genom brottsbalkens bestämmelser, vilket förutsätter att uppgifterna lämnats på heder och samvete. För utredningens överväganden i dessa delar hänvisas till delbetänkandet.¹⁷ Utredningen står fast vid sina överväganden i fråga om sanktionsväxlingen. I fråga om avgiftsförelägganden som inte har godkänts föreslår utredningen emellertid att sanktionsavgift bara ska få tas ut om ansökan till förvaltningsrätten om att avgiften ska tas ut har delgetts den som avgiftsföreläggandet riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

När det gäller vilka förfaranden som bör sanktioneras gör utredningen följande bedömning. Underlåtenhet att se till att paketresor och kopplade researrangemang omfattas av resegaranti bör sanktioneras. Det innebär att sanktionsavgift kan tas ut om paketresor säljs

¹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning [EG] nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

¹⁷ SOU 2016:56, s. 222 ff.

eller kopplade researrangemang underlättas utan att näringsidkaren har sett till att de omfattas av godkänd resegaranti. Det innebär också att sanktionsavgift kan tas ut om resegarantin upphör innan paketresorna eller de kopplade researrangemangen har fullgjorts, t.ex. genom att en försäkring sägs upp, utan att näringsidkaren ser till att en ny godkänd resegaranti ordnas. Detta är emellertid inte tillräckligt för att säkerställa att den resegaranti som paketresorna och de kopplade researrangemangen omfattas av ger ett fullgott skydd för resenärerna. En näringsidkare kan ju i det enskilda fallet ha ordnat resegaranti som också har godkänts av myndigheten innan paketresorna erbjöds till försäljning eller de kopplade researrangemangen underlättades, varefter förutsättningarna ändras så att resegarantin inte längre ger ett fullgott insolvensskydd. Det kan t.ex. vara fråga om att försäljningen ökar så att resegarantin inte längre ger ett tillräckligt skydd, eller att inriktningen på verksamheten ändras så att kostnaderna för hemtransport ökar. Det kan också ske förändringar i själva resegarantin, t.ex. genom att nya begränsande villkor införs i en försäkring. Utredningen har tidigare föreslagit att näringsidkaren i en sådan situation ska åläggas en skyldighet att underrätta den myndighet som meddelat beslutet att godkänna resegarantin, för att myndigheten ska kunna ompröva frågan. För att säkerställa efterlevnaden av denna bestämmelse bör underlåtenhet att följa bestämmelsen sanktioneras. Näringsidkares underlåtenhet att anmäla att denne avser att bedriva verksamhet som arrangör, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang eller som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES bör däremot inte sanktioneras särskilt. Anmälningssplikten ska enligt utredningens förslag omfatta samtliga dessa aktörer, dvs. oavsett om de omfattas av skyldighet att ordna resegaranti eller inte. I de fall det visar sig att näringsidkaren inte omfattas av skyldighet att ordna resegaranti för sin verksamhet skulle det, enligt utredningens mening, vara oskäligt att ta ut sanktionsavgift för underlåtenhet att anmäla verksamheten. Det framstår inte heller som aktuellt att i fråga om de näringsidkare som bedrivit resegarantipliktig verksamhet utan att anmäla det, utöver sanktionsavgift för underlåtenheten att ordna resegaranti, ta ut sanktionsavgift för att de underlåtit att anmäla verksamheten. Det framstår därför inte som lämpligt att sanktionera anmälningssplikten särskilt.

Hel eller delvis befrielse från sanktionsavgiften bör få beslutas om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp, t.ex. om näringsidkaren på grund av sjukdom har varit förhindrad att fullgöra sina uppgifter enligt lagen.

7.7 Administrativt samarbete

Utredningens bedömning och förslag: I resegarantilagen anges att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i resegarantilagen. Vilken myndighet som avses, och vad som i övrigt ska gälla för det administrativa samarbetet regleras i en särskild förordning samt i förordningen om instruktion för Kammarkollegiet.

En bestämmelse om att Kammarkollegiet ska föra ett offentligt register över arrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang införs.

Skälen för utredningens bedömning och förslag:

Utredningen har i delbetänkandet redogjort för de krav på administrativt samarbete som ställs i paketresedirektivet.¹⁸ I delbetänkandet har utredningen också föreslagit att Kammarkollegiet utses till en sådan kontaktpunkt som ska ge andra medlemsstater information om innehållet i resegarantilagen och lämna upplysningar om den resegaranti som specifika arrangörer och näringsidkare som är etablerade i Sverige har ställt. Utredningen står fast vid det förslaget, med den utvidgning till alla länder inom EES som ovan har redogjorts för. Av samma skäl som tidigare anförts bör Kammarkollegiet dock inte anges i lagen. I stället bör i lagen anges att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang i de olika länderna inom EES, med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i lagen. Vilken myndighet som avses, och vad som i övrigt ska gälla för det administrativa samarbetet, bör närmare

¹⁸ SOU 2016:56, s. 229 f.

regleras i en särskild förordning, se vidare nedan. Av förordningen med instruktion för Kammarkollegiet bör framgå att kollegiet ska utföra de uppgifter som framgår av förordningen, se vidare nedan.

Kammarkollegiet för i dag ett register över arrangörer och återförsäljare som ställer säkerhet enligt resegarantilagen. Registret finns tillgängligt via kollegiets webbplats. Det finns ingen särskild registerförfattning som reglerar Kammarkollegiets hantering av personuppgifter inom ramen för registret. I den mån registret innehåller personuppgifter, typiskt sett till följd av att vissa arrangörer och återförsäljare driver sin verksamhet genom enskild firma, är det personuppgiftslagens (1998:204) bestämmelser som reglerar detta. Enligt utredningens mening bör Kammarkollegiet alltjämt hålla ett register av detta slag. Därigenom underlättas den tillsyn som Kammarkollegiet ska utöva enligt resegarantilagen. Offentliggörandet via internet gör det lättare för allmänheten och för centrala kontaktpunkter i andra länder inom EES att få tillgång till information om vilka arrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang. Direktivet kräver också att befintliga förteckningar av detta slag ska göras tillgängliga för allmänheten, även online.¹⁹ För att säkerställa att Kammarkollegiet även i fortsättningen för ett sådant register och att det görs tillgängligt online bör införas en bestämmelse om det. Utredningen föreslår därför att det i en särskild förordning regleras att Kammarkollegiet ska föra ett register över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och som enligt 5 eller 6 § resegarantilagen har en skyldighet att ordna resegaranti och att registret ska göras tillgängligt för allmänheten, även online. I sammanhanget bör noteras att personuppgiftslagen kommer att upphävas med anledning av den nya dataskyddsförordning som ska tillämpas från och med den 25 maj 2018²⁰ och att det kan bli nödvändigt att se över bestämmelsen med anledning av detta. För närvarande pågår en utredning som bl.a. ska överväga vilka kompletterande nationella föreskrifter som förordningen kräver.²¹

¹⁹ Artikel 18.3.

²⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG.

²¹ Dir. 2016:15.

7.8 Ny resegarantiförordning samt ändringar i och upphävande av andra förordningar

Utredningens förslag: De myndighetsuppdrag som anges i den nya resegarantilagen samlas i en ny resegarantiförordning. I förordningen tas också in bestämmelser om administrativt samarbete m.m.

Förordningen (2007:1076) om godkännande av dokument i ärenden om säkerhet för resegaranti upphävs. Även förordningen (2007:1039) med instruktion för Resegarantinämnden upphävs.

Förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet ändras till följd av att Resegarantinämnden avskaffas.

Skälen för utredningens förslag:

Utredningens förslag till ny resegarantilag innebär att ett flertal uppgifter som anges i lagen ska utföras av den myndighet som regeringen bestämmer. Det gäller prövningen av skyldighet att ordna resegaranti för enskilda arrangörer, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och återförsäljare som säljer paketsresor för arrangörer som är etablerade i ett land utanför EES. Vidare ska frågan om ianspråktagande av resegaranti prövas av en myndighet, om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin. Tillsyn och påförande av sanktioner ska också anförtros den myndighet som regeringen bestämmer. Detsamma gäller uppdraget att vara central kontaktpunkt i förhållande till andra länder inom EES. Utredningen föreslår att dessa myndighetsuppdrag samlas i en förordning som benämns resegarantiförordning. I förordningen kan också tas in de bestämmelser om administrativt samarbete m.m. som utredningen i delbetänkandet föreslog skulle införas i en ny förordning om administrativt samarbete m.m. i ärenden om resegaranti.²² Resegarantiförordningen bör innehålla även den bestämmelse som i dag finns i förordningen (2009:1076) om godkännande av dokument i ärenden om resegaranti, som samtidigt bör upphävas.

I resegarantiförordningen kan också införas bestämmelser om att Kammarkollegiet ska verkställa de betalningar som myndig-

²² SOU 2016:56, s. 233 f.

heten beslutat om, i de fall kollegiet förfogar över resegarantin. Vidare kan införas en bestämmelse om att Kammarkollegiet ska underrätta konkursförvaltaren, om det kommer in en begäran om ianspråktagande av resegaranti som ordnats av en näringsidkare som försatts i konkurs, motsvarande den regel som utredningen i delbetänkandet föreslog skulle införas i resegarantilagen.²³

Förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet innehåller, såvitt nu är av intresse, en bestämmelse om att myndigheten ska utföra administrativa och handläggande uppgifter åt Resegarantinämnden. Som en konsekvens av utredningens förslag om att nämnden ska avskaffas måste bestämmelsen ändras. I förordningen med instruktion för Kammarkollegiet bör införas en ny bestämmelse som anger att myndigheten ska utföra de uppgifter som följer av den nya resegarantiförordningen. Förordningen (2007:1039) med instruktion för Resegarantinämnden bör samtidigt upphävas.

7.9 Ändringar i utredningens förslag till paketreselag

Utredningens förslag: Utredningens förslag till paketreselag behöver justeras till följd av att utredningen föreslår en ny resegarantilag. Vissa andra ändringar behöver också göras. I detta slutbetänkande återges förslaget till ny paketreselag i sin helhet, med dessa ändringar.

Skälen för utredningens förslag:

Till följd av att utredningen föreslår att den nu gällande resegarantilagen byts ut mot en ny resegarantilag behöver också utredningens förslag till ny paketreselag justeras. I 1 § bör anges att ytterligare bestämmelser som genomför direktivet finns i resegarantilagen. Den hänvisning till resegarantilagen som finns i 48 § i utredningens förslag till paketreselag också bör bytas ut mot en hänvisning till den nya lagen. Av lagtekniska skäl bör också förslaget till ny paketreselag justeras genom att det införs en definition av EES i en ny punkt i 5 §. Det innebär att alla punkter efter punkten 3 i 5 § justeras och att alla

²³ SOU 2016:56, s. 47.

hänvisningar till dessa punkter i lagens övriga bestämmelser också måste justeras. Utredningen har också uppmärksammat att ytterligare ett par ändringar behöver göras i lagen. I 7 § behövs en regel om att den information som finns i relevant standardinformationsformulär ska lämnas på annat sätt än genom överlämnande av formuläret, när avtalet träffas per telefon. Dessutom behöver 49 § ändras så att underlåtenhet att lämna information i enlighet med 47 § sanktioneras i sin helhet.

Även författningskommentaren behöver ändras i vissa delar, som en konsekvens av dessa ändringar. För tydlighets skull har utredningen valt att i detta slutbetänkande återge förslaget till paketreselag i sin helhet, med de justeringar som utredningen nu har redogjort för. Författningskommentaren återges emellertid inte i sin helhet. I stället återges de bestämmelser som har ändrats, jämte kommentarer till dessa. Dessutom återges de kommentarer som behöver ändras, jämte de bestämmelser som dessa kommentarer avser.

7.10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag: De föreslagna författningarna och ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2018.

I fråga om resegaranti som ställts för resor där reseavtalet har ingåtts före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas. Äldre bestämmelser ska också tillämpas i fråga om överträdelser som skett före ikraftträdandet. Resegarantinämnden ska pröva ärenden som anhängiggjorts hos nämnden före ikraftträdandet. Kammarkollegiet ska verkställa de utbetalningar som nämnden beslutar. Detta ska framgå av särskilda övergångsbestämmelser.

Skälen för utredningens förslag:

Resegarantilagen

Enligt artikel 28 i paketresedirektivet ska medlemsstaterna senast den 1 januari 2018 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att uppfylla direktivet. Vidare anges att bestämmelserna ska tillämpas från och med den 1 juli 2018. Det är alltså nödvändigt att bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2018

och detta datum bör därför, på samma sätt som utredningen föreslagit i fråga om den nya paketreselagen, anges i resegarantilagen. Vidare bör anges att resegarantilagen (1972:204) upphör att gälla samma datum. Bestämmelserna i den nya resegarantilagen blir då tillämpliga på paketresor som erbjuds till försäljning efter ikraftträdandet och på kopplade researrangemang där åtgärder för att underlätta researrangemanget vidtas efter ikraftträdandet.

För paketresor och andra resor där reseavtalet har ingåtts före ikraftträdandet bör emellertid de regler om resegaranti som gällde då reseavtalet ingicks alltjämt tillämpas. Som utredningen anförde i delbetänkandet får en resenär som har köpt en resa eller ett researrangemang för vilket säkerhet ställts enligt de regler som gällde då resenären köpte resan antas ha inrättat sig efter detta. Det innebär att resenären kan ha låtit bli att ordna annat insolvens- eller fullgörandeskydd, eftersom ett sådant redan fanns. Förekomsten av resegaranti kan också anses ha utgjort en förutsättning för resenärens beslut att ingå avtalet. Utgångspunkten måste därför vara att säkerhet som redan har ställts när de nya reglerna träder i kraft ska bestå till dess att den resa eller det researrangemang som omfattas av säkerheten har fullgjorts. Även bedömningen av under vilka förutsättningar och i vilken utsträckning resegaranti som ställts för en resa ska få tas i anspråk bör, enligt utredningens mening, avgöras enligt reglerna i den resegarantilag som gällde då resenären ingick avtalet om resan i fråga. Detta bör, enligt utredningens mening regleras i en särskild övergångsbestämmelse. Utredningen föreslår därför att det i en särskild övergångsbestämmelse klargörs att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om resegaranti där reseavtalet har ingåtts före ikraftträdandet.

Utredningen har i delbetänkandet redogjort för sina överväganden när det gäller behovet av övergångsbestämmelser för de överträdelser som begåtts men inte hunnit beivras vid tidpunkten för de nya bestämmelsernas ikraftträdande.²⁴ Utredningen står fast vid sina överväganden i denna fråga och föreslår alltså att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om överträdelser som skett före ikraftträdandet. En särskild övergångsbestämmelse som reglerar detta bör införas i den nya resegarantilagen.

²⁴ SOU 2016:546, s. 239 f.

Resegarantiförordningen

Den nya resegarantiförordning som utredningen har lämnat förslag på bör, av samma skäl som anförts i fråga om resegarantilagen, träda i kraft den 1 juli 2018. Förordningen (2007:1039) med instruktion för Resegarantinämnden och förordningen (2009:1076) om godkännande av dokument i ärenden om säkerhet för resegaranti bör samtidigt upphävas. Enligt utredningens förslag ska de uppgifter som Resegarantinämnden har enligt den nu gällande resegarantilagen och enligt förordningen med instruktion för Resegarantinämnden tas över av den myndighet som regeringen bestämmer. I dagsläget antas Kammarkollegiet få dessa uppgifter. De ärenden som har anhängiggjorts hos Resegarantinämnden bör emellertid, enligt utredningens mening, avgöras av nämnden enligt de regler som gällde då ärendet anhängiggjordes. En särskild övergångsbestämmelse som reglerar detta bör därför införas. Av bestämmelsen bör framgå att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om ärenden som anhängiggjorts hos Resegarantinämnden före ikraftträdandet.

Förordningen med instruktion för Kammarkollegiet

De ändringar i förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet bör, av samma skäl som anförts beträffande utredningens övriga författningsförslag, träda i kraft den 1 juli 2018. I likhet med vad som anförts beträffande Resegarantinämnden bör Kammarkollegiet behålla sina uppgifter för nämnden, i fråga om de ärenden som nämnden har kvar att avgöra. Det gäller såväl administrativa uppgifter som ärenden om verkställande av utbetalningar som nämnden beslutat om. Detta bör framgå av en särskild övergångsbestämmelse. Av bestämmelsen bör framgå att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om ärenden som anhängiggjorts hos Resegarantinämnden före ikraftträdandet.

8 Konsekvensutredning

8.1 Konsekvensutredningens innehåll

Dagens svenska resegarantisystem och de krav på insolvensskydd för resenärer som regleras i paketresedirektivet syftar båda till att skydda resenärer mot ekonomisk skada i det fall en paketresa blir inställd eller avbruten på grund av arrangörens insolvens. I avsnitt 7.2 finns en detaljerad beskrivning av direktivets krav på insolvensskydd.

Hur skyddet ska utformas är dock inte reglerat i direktivet utan är valfritt för medlemsländerna. I Sverige har systemet med resegarantier kritiserats bl.a. för att det är ekonomiskt betungande för reseföretagen. Utredningen har analyserat problemen samt möjliga alternativa system och föreslår att resegarantisystemet förändras. Utredningen föreslår en mer öppen lösning, där reseaktörerna kan välja flera sätt att tillhandahålla insolvensskyddet. Konsekvensutredningen behandlar detta förslag och alternativa system för insolvensskyddet.

Överväganden om tillämpningsområdet och förslag om en ny paketreselag för att genomföra övriga delar av paketresedirektivet finns i utredningens delbetänkande *Ny paketreselag* (SOU 2016:56).

8.2 Resenärer ska skyddas vid obestånd

Vid en situation där en reseaktör hamnar på obestånd finns en risk för att resenärer inte får tillbaka de förskottsbetalningar som de betalat för resor som ställs in. Resenärer som befinner sig på ett resmål riskerar att förlora sin hemresa. När en resa ställs in av ett solvent företag finns det rättsliga medel för att utkräva ersättning från företaget. Är företaget på obestånd finns däremot en risk att resenären blir ekonomiskt lidande på grund av att det inte finns tillräckliga

medel för att täcka alla skulder. Det är denna skada insolvensskyddet ska ersätta.

Totalt omfattas uppemot fem miljoner resenärer årligen av dagens resegarantier.¹ De utbetalningar som gjorts ur resegarantierna har uppgått till i genomsnitt knappt en miljon kronor per år och har varit hänförliga till i genomsnitt fyra företag per år som ställt in eller avbrutit paketresor.²

8.3 Förslagen ska uppnå effektivt konsumentskydd

Vad är problemen som ska lösas?

Det finns redan i dag regler och rutiner för att skydda resenärerna vid insolvens. Det nuvarande systemet med resegarantier innebär dock onödigt höga kostnader för de befintliga reseaktörerna och hinder för nya aktörer att ta sig in på marknaden. Dessutom har det återkommande inträffat att resenärer inte fått den ersättning de har rätt till.³ Förslagen till förändrade regler för insolvensskyddet syftar till att komma till rätta med dessa problem och därigenom skapa ett effektivt konsumentskydd.

Vad är orsaken till problemen?

Dagens system innebär att reseaktörerna avkrävs garantier som ska motsvara vad respektive aktör tagit emot i förskottsbetalning samt kostnader för hemtransport för samtliga resenärer som omfattas av skyddet vid varje given tidpunkt. Det innebär att systemet är uppbyggt för att skydda resenärerna i en situation där samtliga reseaktörer går i konkurs samtidigt, där dessa konkurser innebär att samtliga resenärer på resmålen blir strandsatta och att samtliga förskottsbetalningar går helt förlorade. Det är en högst osannolik situation. På aggregerad nivå är det detta överskydd som orsakar de onödigt höga kostnaderna i systemet.

Problemet med att resenärer inte får den ersättning de har rätt till har uppkommit till följd av att den ställda garantin har varit för

¹ Se avsnitt 3.2 för fler detaljer.

² Se avsnitt 4.3 för fler detaljer.

³ Se avsnitt 4.9 för fler detaljer.

låg. Det har i sin tur berott på att Kammarkollegiet har beslutat om ett för lågt belopp på garantin eller att myndighetens beslut inte har följts av reseaktören, i kombination med systemets konstruktion där varje reseaktör fullt ut bär sin egen risk. Det senare innebär att det inte finns någon finansieringskälla som kan användas för att reglera ersättningskraven i de fall garantin inte räcker till. Kammarkollegiets erfarenhet är att i de fall där beslutet om garantins storlek har visat sig vara för lågt beror det på att reseaktören – medvetet eller omedvetet – har lämnat in ett otillräckligt eller felaktigt bedömningsunderlag till Kammarkollegiet.

Hur omfattande är problemen?

De utbetalningar ut resegarantin som har skett sedan 2008 har varit hänförliga till totalt 35 företag. För sju av dessa har garantierna visat sig vara för otillräckliga, vilket har inneburit att resenärerna endast fått en del av sina ersättningsberättigade krav reglerade. I fem av dessa fall har resenärerna fått mindre än hälften av vad de varit berättigade till.

I dagens resegarantisystem finns det betalningsutfästelser motsvarande totalt cirka sex miljarder kronor. De utbetalningar som beslutats har historiskt uppgått till sammanlagt knappt en miljon kronor per år. På aggregerad nivå har därmed de totalt tillgängliga medlen överstigit de ersättningar som behövt betalas ut med cirka 6 000 gånger. Reseaktörernas totala kostnader för att hålla dessa medel tillgängliga kan grovt uppskattas till cirka femtio miljoner kronor årligen. Kostnaderna varierar stort mellan olika aktörer. Till detta kommer årliga kostnader för den statliga administrationen av systemet på cirka fem miljoner kronor.⁴

⁴ Se vidare avsnitt 4.7.

8.4 Researrangörer och resenärer berörs

Vilka berörs av problemen?

De som tydligast berörs av problemen är de resenärer som drabbas av ekonomisk förlust på grund av en insolvent reseaktör. I andra hand berörs alla aktörer som säljer paketresor eller underlättar kopplade researrangemang. Dessa utgör ett brett spann av aktörer från stora internationella resekoncerner till små ideella föreningar. I sista hand påverkas även *alla* köpare och resenärer av paketresor och kopplade researrangemang, eftersom kostnaderna för systemet påverkar priset på alla paketresor och förutsättningarna för reseaktörer att erbjuda paketerade resor och upplevelser.

Andra som berörs är banker och försäkringsbolag som säljer resegarantier i dag samt andra aktörer som med det föreslagna systemet skulle kunna erbjuda lösningar för insolvensskydd (medlemsorganisationer, försäkringsbolag m.fl.) Staten berörs genom bl.a. tillsyn och rättsväsende. Slutligen kan även aktörer som säljer liknande tjänster men som inte omfattas av kravet på insolvensskydd beröras, då de kan konkurrera om samma kunder och resurser som paketreseaktörerna.

Finns det några motstående intressen?

Resenärerna har ett intresse av att skyddet alltid är heltäckande. Alla aktörer har ett intresse av att kostnaden för insolvensskyddet inte blir högre än nödvändigt. Små företag eller organisationer har dessutom ett särskilt intresse av att administrationen inte blir för omfattande eller att skyddet kräver mycket finansiering, då det typiskt sett är extra betungande för mindre företag. Nya företag har intresse av att det är lätt att etablera sig på marknaden, vilket förutsätter att regelverken är lätta att förstå och tillämpa och att de inte försvårar start eller tillväxt av verksamheten. Etablerade och mer solventa aktörer har i stället ett intresse av att inte riskera att finansiera affärsrisken för nya och mindre solventa aktörer på marknaden. Resenärerna har ett intresse av att oseriösa aktörer inte ges förutsättningar att bedriva paketreseverksamhet. Staten har ett intresse av att hålla nere kostnaderna för tillsyn och administration av systemet och av

att kostnaderna eller risken för insolvensskyddet inte ska belasta skattekollektivet.

Det kan vid en första anblick ses som naturligt att det finns ett motstridigt intresse mellan resenärens behov av skydd och researrangörens intresse att hålla nere sina kostnader. Utredningen utgår dock snarare från att kostnaderna för insolvensskyddet i slutändan till stor del kommer att bäras av resenärerna, vilket gör att såväl resenärer som researrangörer har ett samlat intresse av att regelverket för insolvensskyddet möjliggör så effektiva lösningar som möjligt. Det gäller såväl de direkta kostnaderna som möjligheten att utveckla nya affärsmodeller och tjänster som kan ge mervärde för resenären.

Antalet företag, branscher och storlek på företagen

År 2015 var 1 748 aktörer registrerade hos Kammarkollegiet därför att de omfattades av kravet på att ställa resegaranti. Därutöver tillkom 683 aktörer som ingick i två gemensamma garantier vilket gav totalt 2 431 garantipliktiga aktörer. De företag och andra aktörer som omfattas av kravet på resegarantier är av mycket varierande storlek. Nedan redovisas antalet aktörer fördelade efter storleken på deras resegaranti.

Tabell 8.1 **Antalet aktörer som ställt individuell garanti fördelat på storlek**

December 2015

Resegaranti, tkr	Antal aktörer	Akkumulerad andel aktörer
≤ 50	514	29 %
51–100	231	43 %
101–500	591	76 %
501–1 000	140	84 %
1 001–25 000	250	99 %
25 001–50 000	8	99 %
50 001–100 000	7	100 %
100 001–500 000	4	100 %
500 001–1 000 000	1	100 %
> 1 000 000	2	100 %

Källa: Paketreseutredningens sammanställning av Kammarkollegiets uppgifter.

Som framgår av tabellen är spannet mellan aktörerna stort och några få aktörer står för den allra största delen av de totala garantierna. I kolumnen längst till höger framgår att 99 procent av aktörerna har en resegaranti på högst 25 miljoner kronor, samtidigt som det finns tre aktörer som var för sig har individuella garantier på över 500 miljoner kronor. Dessa största företag bedriver traditionell flygcharter och ingår i internationella koncerner. De allra flesta aktörer som ställer resegarantier är dock små och medelstora företag som erbjuder paketerade resetjänster. En mer detaljerad beskrivning av resemaknaden och dess aktörer finns i kapitel 3. I kapitel 4 finns djupare beskrivningar av fördelningen av resegarantierna mellan olika aktörer.

Uppgifterna ovan utgår från dagens regelverk. I samband med det nya paketresedirektivet och utredningens förslag till genomförande av det i svensk lag kommer tillämpningsområdet att förändras. Den nya paketreselagen, och därmed också kraven på vilka aktörer som ska omfattas av insolvensskydd, kommer dock i stort att beröra samma verksamheter som de nuvarande reglerna.⁵

Den föreslagna förändringen av utformningen av systemet för insolvensskydd har ingen betydelse för vilka aktörer som omfattas av kravet på insolvensskydd. Vilka aktörer som omfattas är en separat fråga som styrs av paketresedirektivet och de möjligheter som ges i direktivet att göra nationella val vid genomförandet.

8.5 Alternativa system för insolvensskyddet

Utredningen ska överväga vilka ändringar som kan behöva göras av det nuvarande resegarantisystemet. Utgångspunkten ska enligt kommittédirektiven vara att systemet bör vara enkelt att administrera, inte innebära alltför stor administrativ börda eller höga kostnader för företagen samtidigt som det ger resenärerna det skydd som följer av paketresedirektivet.⁶ Det är dessa utgångspunkter och kraven i paketresedirektivet som sätter ramen för utredningens möjlighet att formulera alternativa lösningar för resegarantisystemet.

⁵ Konsekvensutredningen för förslagen till förändrat tillämpningsområde finns i utredningens delbetänkande Ny paketreselag (SOU 2016:56).

⁶ Se vidare härom i avsnitt 6.2.2.

Utredningen har utifrån detta identifierat tre huvudsakliga alternativ för hur insolvensskyddet kan utformas. Det första alternativet är att behålla dagens system oförändrat, dvs. ett system som utgår från individuella betalningsutfästelser. Det andra alternativet är en försäkringslösning. Det tredje alternativet är att tillåta flera sätt att tillhandahålla insolvensskydd, vilket utredningen valt att kalla en mer öppen lösning. För en närmare beskrivning av dessa alternativ och överväganden, se kapitel 6.

Behålla dagens system oförändrat

Dagens system med resegarantier fungerar så att respektive reseaktör måste beviljas och betala för en individuell betalningsutfästelse som fullt ut ska motsvara resenärernas möjliga sammanlagda ersättningskrav på företaget vid obestånd. Systemet medför onödigt höga kostnader för företagen. Vidare utgör kravet på betalningsutfästelser ett etableringshinder. Dessutom har dagens system inneburit att resenärerna i flera fall inte fått den ersättning de haft rätt till.⁷

Konsekvenserna av att behålla systemet oförändrat är att dessa problem består. På lång sikt kan de kostnader som systemet genererar förväntas öka, eftersom prognoserna visar att resebranschen förväntas fortsätta att växa.

En fördel med att hålla systemet oförändrat är att berörda parter är vana vid det och inte behöver göra justeringar för att anpassa sig till en förändring. Det nya paketresedirektivet innebär dock ett antal tvingande förändringar i tillämpningsområdet samt krav på medlemsländerna inom EU att erkänna varandras insolvensskydd. Det kommer att leda till förändringar för resenärer, reseaktörer och tillsynsmyndigheter även om systemet med individuella resegarantier behålls oförändrat.

⁷ Se vidare avsnitt 4.9.

Försäkringslösning

De övergripande fördelarna med alternativet att utforma insolvensskydd i form av en försäkringslösning är att resenären skyddas bättre och att kostnaderna för skyddet sänks. En försäkringslösning är ett effektivt sätt att fördela och prissätta riskerna för insolvens. Det gemensamma ansvaret för inträffade skador i en försäkring gör samtidigt att skyddet för resenären blir bättre än i ett system med individuella garantier.

Utredningen finner det dock inte lämpligt att staten ansvarar för att tillhandahålla en försäkring och därmed ytterst står risken för inträffade skador. Ett krav på reseaktörerna att tillhandahålla insolvensskydd i försäkringsform skulle således göra aktörerna helt beroende av produkter och en marknad som inte finns i dag. Det är därför inte lämpligt med ett sådant krav.

En mer öppen lösning

Den mer öppna lösningen bygger på att reseaktörerna själva inom vissa ramar tillåts välja den lösning för insolvensskyddet som den enskilde aktören finner ändamålsenlig utifrån aktörens verksamhet. Insolvensskyddet kan med en sådan lösning bestå av t.ex. individuella garantier, kollektiva garantier, försäkringar med resenären som förmånstagare, depositionskonton eller fonder upprättade av branschorganisationer.

Lösningen ger förutsättningar för ett enklare och billigare insolvensskydd för reseaktörerna utan att sänka kraven på skyddet för resenärerna. Det är därför utredningens förslag och den lösning som den vidare konsekvensutredningen utgår ifrån.

Sammanfattning överväganden avseende alternativa lösningar

Matrisen nedan sammanfattar de tre alternativen utifrån bedömningar av vilket skydd de ger resenären, vilka kostnader de medför, vem som finansierar risken, enkelhet och etableringshinder. Utförligare resonemang om dessa bedömningar återfinns i respektive avsnitt i kapitel 6.

	Individuella garantier	Försäkringslösning	En mer öppen lösning
Skydd	Resenären bär risk. Resenären är skyddad om den individuella säkerheten är tillräckligt hög.	Försäkringsbolaget bär risken, resenären är skyddad så länge försäkringsbolaget lever.	Resenären är i teorin helt skyddad. I praktiken kvarstår till viss del problemet med att garantin kan visa sig vara otillräcklig.
Kostnader	Total kostnad hög p.g.a. avsaknad av risk-spridning.	Kostnaden beror bl.a. på hur väl konkurrensen på försäkringsmarknaden fungerar. Potentiellt betydligt lägre än individuella garantier.	Kostnaden beror på hur väl aktörerna skapar och väljer effektiva lösningar. Potentiellt betydligt lägre än individuella garantier.
Riskfinansiering	Resenären bär risk för underfinansiering. Aktören bär risk för överfinansiering.	Om försäkringen är ömsesidig bär reseaktörerna risken för både under- och överfinansiering. Om ej ömsesidig bärs underfinansiering av försäkringsbolaget och överfinansiering av reseaktören.	Beror på vilken lösning reseaktören väljer.
Enkelhet	Enkel men omfattande administration.	Administration för skadereglering och riskbedömning utförs av försäkringsbolag i stället för av staten.	Tillsynen mer komplex men mindre omfattande än i dag.
Etableringshinder	Svårare för små/nya företag att få tillgång till marknaden än etablerade p.g.a. kreditbedömningen.	Risk att små aktörer inte erbjuds försäkring och därför uteslås från marknaden.	Reglerna gynnar inte en typ av aktör/verksamhet framför annan. Bör sänka etableringshinder.

8.6 Konsekvenser för resenärerna

Rättigheterna för resenärerna styrs av paketresedirektivet och är desamma oavsett hur systemet för insolvensskyddet utformas. På så vis förändras inte de ekonomiska konsekvenserna för resenärerna av förslagen jämfört med det nuvarande resegarantisystemet. Däremot är det i realiteten så att resenärerna med det nuvarande systemet inte alltid har fått de ersättningar de har rätt till.

Risken för att de resenärer som drabbas ekonomiskt på grund av insolvens hos reseaktören inte får full ersättning bör minska om fler aktörer väljer kollektiva lösningar, eftersom skyddet då inte är beroende av att den enskilda aktörens garanti är tillräcklig. I vilken utsträckning risken minskar beror på hur många och vilka aktörer som väljer en kollektiv lösning, om några av dessa hamnar på obestånd

och om det i så fall är aktörer där garantierna i nuvarande system inte är tillräckligt höga utifrån verksamhetens art och omfattning. Utredningen bedömer att det är så stora osäkerheter i dessa variabler att det inte går att göra en meningsfull uppskattning av den förväntade totala förändringen för resenärerna i kronor. För de enskilda resenärerna kan dock konstateras att förändringen kan bli betydande. I de flesta fall då garantierna i nuvarande system inte har räckt har de drabbade resenärerna fått mindre än hälften av den ersättning de hade rätt till. Hade det funnits kollektiva medel för finansieringen hade dessa resenärer i stället kunnat få full ersättning.

Det totala resenärskollektivet kan förväntas påverkas positivt av om företagen får lägre kostnader. Utredningen bedömer dock att prispåverkan på resetjänsterna är marginell. Däremot kan lägre etableringshinder leda till större utbud och bättre konkurrens vilket kan gynna resenärerna.

En mer öppen lösning kan bli krångligare för de resenärer som vill sätta sig in i och jämföra olika reseföretags insolvensskydd innan de bestämmer vilken resa de ska köpa. Utredningens bedömning är dock att det är mycket få resenärer som gör den sortens undersökningar inför ett köp av en resa. Det troliga är att resenärerna vid en mer öppen lösning skulle efterfråga information om vad som gäller på samma sätt som i dag, dvs. först när de drabbas ekonomiskt av att en resa ställs in på grund av insolvens.

En nackdel för resenärerna är att det kan bli svårare för dem att kräva sin rätt om den som ansvarar för skaderegleringen är en utländsk aktör. Denna problematik kan dock uppstå oavsett vilken lösning som väljs för insolvensskyddssystemet, på grund av kravet på ömsesidigt erkännande av insolvensskydd inom EU.

8.7 Konsekvenser för företagen

Förslaget på en mer öppen lösning bedöms kunna sänka företagens kostnader för resegarantierna radikalt. Detta gäller särskilt små och medelstora företag. Vidare bedöms förslaget kunna sänka etableringshindren för nya företag. I detta avsnitt beskrivs konsekvenserna för företagen närmare.

Administrativa kostnader för företagen

Svenska resebyråföreningen (SRF) uppskattar att rapporteringen till Kammarkollegiet i nuvarande resegarantisystem tar cirka två arbetsdagar om året för små företag samt något mer för större. Till detta kommer rapportering, ansökan om och inköp av betalningsutfästelse från en bank eller ett försäkringsbolag. Utredningen bedömer att ett rimligt antagande är att det i normalfallet motsvarar cirka en arbetsdag om året. Utifrån Statistiska centralbyråns uppgifter om lönenivåer och Tillväxtverkets Regelräknare motsvarar tre dagars administrativt arbete en kostnad på drygt 6 000 kronor. Detta gäller den löpande administrationen. I det fall företaget är nytt, ändrar sin verksamhet eller t.ex. har personalomsättning tillkommer kostnad för kompetens, dvs. att utbilda personal/sig själv i hur tillämpningen av regelverket fungerar och ta fram rutiner för rapportering. Om företaget inte har upparbetade relationer med bank- eller försäkringsbolag eller har en verksamhet som är svår att kreditbedöma kan administrationskostnaderna stiga väsentligt.

Vid en mer öppen lösning kan företagen välja att tillhandahålla sitt insolvenssydd i en annan form än en individuell garanti, t.ex. i form av försäkring eller kollektiv garanti. I dessa fall behöver rapportering om verksamhet, finansiell status m.m. i regel bara göras till en aktör. Det är även troligt att uppgiftslämnandet kommer att kunna göras mer schabloniserat än i dag. Det är sammantaget därför rimligt att som grov uppskattning anta att den löpande administrationen i de företag som använder en kollektiv lösning halveras jämfört med dagens individuella resegarantier.

Andra kostnader för företagen

Utöver de administrativa kostnaderna har företagen direkta kostnader för de betalningsutfästelser som de köper från bank eller försäkringsbolag. Betalningsutfästelserna prissätts vanligtvis med en procentavgift på garantibeloppet. Priset för resegarantierna varierar stort mellan de olika företagen. SRF har gjort en enkät som visar att avgifterna för deras medlemmar ligger på mellan 6,5 och 0,12 procent, med en median på knappt 1,5 procent för bankgarantier och knappt 2 procent för betalningsutfästelser utfärdade av försäkringsbolag.

Bankerna kräver vanligtvis att företagen ställer en motsäkerhet för att betalningsutfästelsen ska utfärdas. Motsäkerheten består oftast av medel på ett spärrat konto. Även om kontot är räntebärande bör detta betraktas som en kostnad för företaget. Det finns nämligen en alternativkostnad för spärrade medel. Hur stor alternativkostnaden är beror på företagets finansiering, men det är rimligt att anta att medlen annars hade använts till att sänka kreditkostnader eller investeras i verksamheten för att ge avkastning.

En ytterligare direkt kostnad är inköpet av revisorstjänster för företag som är aktiebolag med revisor. Utredningen uppskattar dessa kostnader till 6 000 kronor per år för mindre företag och marginellt högre för större företag.

Vid en mer öppen lösning kan företagen välja att tillhandahålla sitt insolvenssydd i form av t.ex. försäkring eller kollektiv garanti. Den kollektiva garanti som Visita i dag tillhandahåller sina medlemmar kan ge en indikation på vad ett sådant insolvensskydd kan kosta. Visita uppskattar kostnaden till cirka 20 kronor per medlem och år när det slås ut på alla medlemmar. För det enskilda företaget krävs dock medlemskap i Visita för att kunna ta del av den kollektiva garantin. Minimavgiften för medlemskapet är cirka 3 000 kronor per år. En annan indikation på kostnaderna är priserna för de insolvensförsäkringar som finns i andra länder. Grundpremien för företag som köper insolvensförsäkring av den belgiska resegarantifonden är 0,15 procent av omsättningen. Det gäller de första tre åren, sedan sjunker premien. Den lägsta årliga premien för researrangörer är 1 250 euro, motsvarande cirka 12 000 kronor och för mindre resebyråer 750 euro, motsvarande drygt 7 000 kronor. Sveriges Bussresearrangörer uppskattar efter diskussion med försäkringsbolag att en insolvensförsäkring skulle kunna upphandlas för cirka 0,1–0,3 procent av omsättningen, vilket alltså ligger i linje med ovanstående uppgifter.

Uppskattningar för typföretag visar att en mer öppen lösning kan halvera kostnaderna för de flesta företagen

Eftersom kostnaderna för företagen varierar så stort mellan olika sorters företag har utredningen valt att uppskatta konsekvenserna för några typföretag i stället för att räkna på genomsnittssiffror eller de summerade kostnaderna för alla företag som omfattas av reglerna.

De typföretag vi valt att uppskatta kostnader för är inte baserade på enskilda identifierade företag, utan exempel som kan beskriva vilka kostnader alternativa former av insolvensskydd bedöms medföra för olika typer av företag.⁸

Typexemplen är

- A. ett enmans- eller familjeföretag, t.ex. inom turistnäringen
- B. ett företag med några anställda, helt inriktat på att arrangera paketresor i Sverige och utomlands
- C. ett företag som både förmedlar och säljer egna paketresor med upp till 50 anställda
- D. ett företag som säljer egna paketresor utomlands, med upp till 250 anställda
- E. ett företag som säljer egna paketresor utomlands, med över 500 anställda.

Vi antar värden för omsättning och hur stor del av verksamheten som utgörs av paketresor enligt tabell 8.2.

Tabell 8.2 Typexempel, företag

Antaganden omsättning och andel paketresor, miljoner kronor					
	A	B	C	D	E
Omsättning	0,5	5	50	500	5 000
Varav paketresor	80 %	100 %	60 %	80 %	80 %
Paketreseomsättning	0,4	5	30	400	4 000

De finansiella förutsättningarna varierar stort mellan de aktörer som ställer resegaranti och typexemplen ska ses just som exempel. De fångar inte förutsättningarna för alla aktörer. Syftet med typexemplen är att visa hur kostnaderna kan variera mellan olika typer av aktörer.

Med hjälp av utredningens faktainsamling om nuvarande kostnader för resegarantier och antaganden om kostnader för möjliga alternativ har vi uppskattat kostnaderna för respektive typföretag

⁸ För enkelhetens skull har vi här bortsett från säsongsvariationer i resegarantierna och antar att garantibeloppen vid individuella garantier är konstanta över året.

om de ges möjlighet att välja den form av insolvensskydd som medför lägst kostnader för dem. Kostnaderna för nuvarande system med individuella garantier har sedan jämförts med lägsta möjliga kostnad för respektive typföretag vid en mer öppen lösning. Resultatet visas i tabell 8.3 nedan.

Tabell 8.3 Uppskattade kostnader för resegaranti vid en mer öppen lösning

Möjlig besparing jämfört med individuella garantier, årliga kostnader

Typföretag	A	B	C	D	E
Valt insolvensskydd	Kollektiv garanti eller dylikt	Försäkring	Försäkring	Försäkring	Individuell garanti
Besparing jämfört med individuella garantier, tkr	6	32	50	170	–
Besparing i procent, cirka	50 %	70 %	50 %	20 %	–
Besparing som andel av paketreseomsättning	1,5 %	0,6 %	0,2 %	0 %	–

Uppskattningarna rymmer stor osäkerhet. Även med hänsyn till denna osäkerhet bedöms förslaget med en mer öppen lösning kunna sänka kostnaden radikalt för de små och medelstora företagen. Jämförelsen visar även att det skiljer sig mellan de olika typföretagen vilken resegarantilösning som blir billigast. Av tabellen framgår att för typföretag B uppskattas kostnaderna kunna mer än halveras. För A respektive C uppskattas kostnaderna ungefär halveras jämfört med nuvarande system. Här bör nämnas att för företag i besöksnäringen som är medlemmar i Visita finns möjligheten till kollektiv garanti redan i dag, givet att omsättningen är under tre miljoner och att det inte ingår någon transport i paketen. Den möjligheten finns dock i dag endast för Visitas⁹ medlemmar som beviljats ett undantag i enlighet med bestämmelserna i resegarantilagen. De tre typföretagen A, B och C motsvarar cirka 65 procent av de aktörer som ställer individuella garantier i dag, utifrån den antagna storleken på garantin.

För de allra största företagen, exempel E, visar inte uppskattningarna några besparingar med en mer öppen lösning, men inte heller några kostnadsökningar eftersom de har möjlighet att behålla

⁹ Det finns även en kollektiv garanti för föreningen Bo på Lantgård som omfattar cirka 10 aktörer.

nuvarande insolvensskydd. Utredningen bedömer dock att även de största företagen kan gynnas av möjligheten till andra former av insolvensskydd, eftersom de troligen kan förhandla ned prisnivåerna ytterligare. Eftersom vi inte har något underlag för att beräkna hur stor en sådan prisrabatt skulle kunna vara har vi dock inte tagit hänsyn till det i våra uppskattningar.

I följande avsnitt redogör vi för och motiverar de antaganden vi använt till uppskattningarna. Generellt har vi gjort uppskattningarna av kostnaderna för möjliga alternativ med försiktighet på grund av osäkerheterna i materialet. Vid osäkerheter har vi snarare räknat på höga än låga kostnader för alternativen. Alla uppgifter motsvarar årliga kostnader.

Uppskattning av kostnader vid individuell garanti

Garantibeloppet har antagits vara mellan 25 och 8 procent av omsättningen för respektive företags paketreseomsättning. De mindre företagen antas ha högre garantibelopp som andel av omsättningen jämfört med de större företagen, eftersom garantibeloppet för de mindre företagen i högre utsträckning bestäms enligt en schablon. Ju större företag desto större möjlighet och anledning att finjustera rapportering m.m. i syfte att justera storleken på resegarantibesluten eftersom den ytterligare kostnad det medför i administration är lönsam i förhållande till vad det ger i lägre garantikostnad.

Antagandet om kostnad för betalningsutfästelsen är satt utifrån uppgifter om priset på dessa i dag för olika typer av företag, se vidare i avsnitt 4.5. Typföretagen A och B antas ha hela sin betalningsutfästelse från en bank med krav på motsäkerhet i form av spärrat konto. Typföretag C och D som är större antas däremot ha köpt delar av sina betalningsutfästelser som försäkringsgarantier och därför ha lägre krav på motsäkerheter. Typföretag E antas inte behöva ställa några motsäkerheter. Alternativkostnaden för motsäkerheten antas vidare vara högre ju mindre företaget är. Antagandet bygger på ett resonemang om skalfördelar, dvs. att finansieringskostnaderna per krona är lägre vid höga belopp.

Administrationskostnaderna har uppskattats utifrån beskrivningarna under "Administrativa kostnader för företagen" i avsnitt 8.7. Alla företag förutom A antas ha revisor.

Tabell 8.4 Uppskattade kostnader vid individuell garanti

Belopp i tusentals kronor

Typföretag	A	B	C	D	E
Antaget garantibelopp	100	1 000	5 000	60 000	300 000
Antagen avgift betalningsutfästelse	3 %	1,5 %	1,2 %	1 %	0,8 %
Kostnad betalningsutfästelse	3	15	60	600	2 400
Antagen motsäkerhet	100	1 000	2 000	15 000	0
Alternativkostnad, finansiering	3 %	2 %	1 %	1 %	–
Kostnad motsäkerhet	3	20	20	150	–
Antagen administrationskostnad	6	6	15	20	30
Antagen revisionskostnad	–	6	8	10	10
Totala kostnader	12	47	103	780	2 440
Kostnader i andel av paketreseomsättning	3 %	0,94 %	0,34 %	0,20 %	0,06 %

Uppskattning av kostnader vid försäkring

Försäkringspremien har antagits vara densamma som grundpremien för den belgiska resegarantifonden, dvs. det högsta av antingen 0,15 procent av paketreseomsättningen eller en minimipremie på 12 000 kronor.¹⁰ Fonden startade 1995 och är därmed etablerad sedan lång tid. Fonden är stor och kan sprida risker och kostnader på en stor del av den belgiska resemarknaden. Vidare är fonden ömse-sidig och har i och med det inte några vinstkrav. Sammantaget gör detta att fonden kan hålla låga avgifter, vilket talar för att avgifts-antagandet för försäkringskostnaden är lågt. Å andra sidan sjunker premien efter de tre första åren som företaget varit försäkrat och dessutom finns lägre minimibelopp för små företag. Det talar för att den antagna avgiftsnivån är hög. Utredningens bedömning är att det är ett rimligt antagande för att uppskatta premiekostnaderna för en försäkring.

Dessa premienivåer kan sägas vara en form av standardpris för företagen. Det är rimligt att anta att de riktigt stora företagen har möjlighet att få rabatt på sin procentuella försäkringspremie och därmed kunna sänka kostnaderna för försäkringen. Utredningen har dock inte något underlag för att uppskatta hur stor en sådan rabatt skulle kunna vara och av försiktighetsskäl avstår vi därför från att göra uppskattningar av storleken på en sådan rabatt.

¹⁰ Se avsnitt 6.4.2 för mer detaljer om fonden.

Administrationskostnaderna för försäkringar antas vara halverade jämfört med individuella resegarantier, se resonemang i ”Administrativa kostnader för företagen” i avsnitt 8.7.

Tabell 8.5 Uppskattade kostnader vid försäkring

Belopp i tusentals kronor

Typföretag	A	B	C	D	E
Försäkringspremie, minimibelopp	12	12	12	12	12
Försäkringspremie, utifrån paketreseomsättning	0,6	7,5	45	600	6 000
Försäkringspremie att betala	12	12	45	600	6 000
Administrationskostnader	3	3	7,5	10	15
Totala kostnader	15	15	52,5	610	6 015
Kostnader i andel av paketreseomsättning	3,75 %	0,3 %	0,18 %	0,15 %	1 %

Uppskattning av kostnader vid kollektiv garanti

För antaganden om kostnaderna för en kollektiv garanti, en branschfond eller liknande kollektiv lösning har utredningen utgått från kostnaden för den kollektiva garanti som Visita tillhandahåller i dag. Den erbjuds företag som säljer paket som inte innehåller några transporter. Vi har därför antagit att den bara finns tillgänglig för typföretag A. Detta är troligen ett mycket försiktigt antagande. Det finns här ett stort utrymme för aktörerna att tillsammans skapa lösningar som passar även verksamheter med transporter och högre omsättning. Det är vidare troligt att kostnadsantagandet är mycket högt räknat, eftersom Visitas kollektiva garanti ingår i ett medlemskap med många andra tjänster och där resegarantiverksamheten är en mycket liten del av organisationens totala verksamhet.

Administrationskostnaderna antas som vid försäkring vara halverade jämfört med de individuella garantierna. Även detta antagande är satt med stor försiktighet. Det är utredningens bedömning att administrationskostnaderna sannolikt blir lägre eftersom den löpande rapporteringen till en kollektiv garanti, en branschfond eller liknande kan ske genom ett mycket enkelt förfarande.

Tabell 8.6 Uppskattade kostnader vid kollektiv garanti

Belopp i tusentals kronor

Typföretag	A	B	C	D	E
Minimiavgift	3	–	–	–	–
Administrationskostnader	3	–	–	–	–
Totala kostnader	6	–	–	–	–
Kostnader i andel av paketreseomsättning	1,5 %	–	–	–	–

Förändringar i företagens verksamhet

Det innebär kostnader för företagen att ställa om sin verksamhet och vid behov hitta nya lösningar som är anpassade till de förändrade reglerna. På sikt förväntas dessa regler emellertid leda till väsentligt sänkta kostnader. Den föreslagna mer öppna lösningen ställer inte krav på företagen att vidta förändringar i sin verksamhet, men för att de ska kunna dra nytta av möjligheterna med den föreslagna förändringen krävs att de agerar för att ordna ett insolvensskydd som är lämpligt utifrån företagets förutsättningar. Den stora majoriteten av de företag som omfattas av krav på att tillhandahålla insolvensskydd är små och medelstora företag. För dessa ligger potentialen med att effektivisera sitt insolvensskydd framför allt i möjligheten att dela sina risker med varandra. Det gör att de kommer ha incitament att samarbeta för att t.ex. upphandla en gruppförsäkring eller utveckla en lämplig form av kollektiv garanti. Det finns ett antal bransch- och medlemsorganisationer som skulle kunna användas för att organisera ett sådant samarbete.

Utredningens förslag på en mer öppen lösning för insolvensskyddet innebär att företagen inte behöver ändra rutinerna för insolvensskyddet om de inte bedömer att det medför lägre kostnader eller annan affärsnytta. Det förändrade systemet kan således medföra omställningskostnader för företagen på kort sikt, men att fatta beslut om dessa omställningskostnader kan ses som en frivillig investering för de företag som förväntar sig lägre kostnader på längre sikt tack vare ett mer kostnadseffektivt insolvensskydd.

Konkurrensförhållanden påverkas

Utredningens bedömning är att en mer öppen lösning är effektiv ur konkurrenssynpunkt. En mer öppen lösning innebär att regelverket inte pekar ut en specifik metod för att tillhandahålla insolvensskyddet. Det medför att ingen aktör eller specifik verksamhet gynnas framför andra. Fler och för aktörerna enklare möjligheter att tillhandahålla insolvensskyddet förväntas vidare sänka etableringshindren för nya reseaktörer. För befintliga företag kan visserligen dagens system med individuella resegarantier innebära administration och onödiga kostnader men de har i viss utsträckning investerat i kompetens, upprättande av rutiner, inköp av betalningsutfästelser etc. för att hantera detta. En jämförelse mellan nya och befintliga företag ger därför att en mer öppen lösning bedöms gynna nya företag mer än befintliga.

De möjligheter till minskad administration som en mer öppen lösning bedöms medföra kommer att gynna små företag mer än stora, eftersom de senare normalt sett har större förmåga att hantera administrativa uppgifter och kan slå ut kostnaden för detta på en större verksamhet. Likaså bedöms möjligheten att frigöra bundet kapital påverka små företag i högre utsträckning än stora, eftersom tillgången till finansiering oftare är ett hinder för tillväxt för små än för stora företag.

Störst skillnad bedöms den minskade administrationen och möjligheten att frigöra kapital göra för de små turistföretagen. De verkar på en annan marknad och konkurrerar om andra kunder än flygcharterbolagen. Utredningens bedömning är därför att de största bolagen inte kommer att drabbas av konkurrensnackdelar till följd av detta.

En mer öppen lösning möjliggör även tjänsteinnovation, dvs. att aktörerna själva eller i samarbete med varandra eller med leverantörer av finansiella tjänster utvecklar effektiva lösningar för att tillhandahålla insolvensskydd. Ett svenskt regelverk som tillåter en dylik utveckling skapar förutsättningar för en god konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv. Det är särskilt relevant för de aktörer som verkar i internationell konkurrens. Det gör såväl de små företag i besöksnäringen som konkurrerar om utländska turister med motsvarande företag i andra länder, som de företag som konkurrerar om

svenska resenärer på den internationella marknaden för internet-resebyråer.

Förslaget kommer även att påverka konkurrensen på leverantörsmarknaden för betalningsutfästelser. I dag är marknaden för att sälja tjänster för resegarantier begränsad till de banker och försäkringsbolag som ställer ut betalningsutfästelser till Kammarkollegiet. Om kravet på insolvensskydd i form av individuell betalningsutfästelse tas bort, och andra former av insolvensskydd tillåts, kommer fler aktörer ha möjlighet att konkurrera om att ta fram tjänster för reseföretagens insolvensskydd. Det kommer att sänka befintliga företags marknadsstyrka, för just denna produkt.

Hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Insolvensskyddssystemet påverkar främst resenärer och reseföretag. De föreslagna reglerna innebär dock förändrade marknadsförutsättningar även för banker och försäkringsbolag. För de som i dag erbjuder betalningsutfästelser förväntas den marknaden minska, enligt utredningens bedömning. Däremot öppnas i stället nya affärsmöjligheter för de försäkringsbolag som är intresserade av att utveckla nya produkter i syfte att erbjuda insolvensskyddsförsäkringar. Sett till den totala bank- och försäkringsmarknaden i Sverige kan dessa marknadsförändringar anses marginella. För ett fåtal företag som säljer betalningsutfästelser i form av försäkring kan dock resegarantierna utgöra en märkbar del av den totala försäljningen.

Särskilda hänsyn till små företag

Den föreslagna utformningen av insolvensskydd med en mer öppen lösning bedöms innebära fördelar för små företag, i enlighet med vad utredningen beskrivit. Förslaget bedöms kunna underlätta för de små turistaktörerna och dessa får därmed större möjligheter att utveckla sin verksamhet och växa utan att hindras av höga kapitalkrav eller krånglig administration. Utredningen bedömer att det inte finns behov av att ta någon ytterligare särskild hänsyn till små företags förutsättningar.

8.8 Överensstämmelse med EU-rätten

Som tidigare nämnts finns det EU-rättsliga krav på insolvensskydd för paketresor i paketresedirektivet. Utredningens förslag till nytt system är förenligt med de krav som ställs i paketresedirektivet. Dagens resegarantisystem ställer krav på en viss form för insolvensskyddet och är därmed mer begränsande för företagen än vad som är nödvändigt med hänsyn till paketresedirektivet, som inte föreskriver någon särskild form. Att behålla dagens resegarantisystem oförändrat skulle följaktligen innebära att Sverige skulle upprätthålla regler som vore mer långtgående än vad direktivet kräver. Det föreslagna systemet med en mer öppen lösning är däremot inte mer långtgående än vad EU-rätten kräver.

8.9 Tidpunkt för ikraftträdande

Det nya systemet föreslås införas genom en ny lag och en ny förordning som träder i kraft den 1 juli 2018. Ikraftträdandet sammanfaller med ikraftträdandet för den nya paketreselag som utredningen har föreslagit. Ikraftträdandedatumet är i sin tur föranlett av bestämmelserna i paketresedirektivet.

Eftersom det föreslagna systemet möjliggör för reseaktörerna att förändra sitt insolvensskydd när och om det passar verksamheten behövs inte någon särskild tid för att förbereda eventuell omställning av insolvensskyddet innan den nya lagen träder i kraft. Utredningen har dock lämnat förslag på övergångsbestämmelser för vissa av bestämmelserna i lagen och förordningarna.

8.10 Behov av särskilda informationsinsatser

Den föreslagna regelförändringen kommer att kräva informationsinsatser riktade till framför allt de researrangörer och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang och som enligt de nya reglerna ska tillhandahålla insolvensskydd. Informationen bör i första hand tillhandahållas av Kammarkollegiet, som har kompetens och erfarenhet av att informera om resegarantisystemet. Även Konsumentverket kommer att behöva uppdatera sin omfattande information om resegarantisystemet.

8.11 Konsekvenser för de offentliga finanserna

Utredningens förslag utgår ifrån principen att resegarantisystemet inte ska finansieras av staten, vare sig genom direkta kostnader eller indirekta kostnader i form av en ökad risk som ska beaktas vid statens balansräkning via statliga kreditgarantier. Staten har dock vissa kostnader för systemet genom tillsyn och rättsväsende. Det gäller både dagens system och det som utredningen föreslår.

De senaste åren har handläggningskostnaderna för Kammarkollegiet varit drygt fyra miljoner kronor per år och för Resegarantinämnden knappt en miljon kronor per år. Hur dessa kostnader påverkas av förslaget om en mer öppen lösning samt förslaget att skaderegleringen flyttas från Resegarantinämnden till Kammarkollegiet beror på i hur stor utsträckning reseaktörerna kommer att använda sig av nya lösningar för sitt insolvensskydd.

De aktörer som kommer att tillhandahålla insolvensskydd via försäkringar, kollektiva garantier och andra nya former av insolvensskydd förväntas i stor utsträckning utveckla gemensamma lösningar för dessa. Det gör att den ökade komplexiteten i handläggningen som initialt uppstår vägs upp av att handläggningen i förhållande till varje enskild aktör blir betydligt enklare. Utredningen uppskattar att handläggningen totalt sett kommer att kräva mindre resurser. Kostnadsbesparingarna från handläggningen förväntas dock under de närmaste åren behöva tas i anspråk för att finansiera de tillfälligt ökade kostnaderna för informationsinsatser och förändringsarbete när myndigheterna behöver anpassa sin verksamhet.

Förändringen av skaderegleringen förväntas på sikt leda till minskade handläggningskostnader. Även i detta fall förväntas dock förändringen under en övergångsperiod på några år att kräva motsvarande resurser för verksamhets- och kompetensutveckling. Vi bedömer därför att kostnaderna på kort sikt är oförändrade. Den föreslagna nedläggningen av Resegarantinämnden har begränsad påverkan på de offentliga finanserna eftersom det är en nämndmyndighet utan egen anställd personal.

Det finns i dag ett antal kommuner som har köpt betalningsutfästelser. Förslagen möjliggör för dessa kommuner att tillhandahålla insolvensskydd på ett för kommunen mer kostnadseffektivt sätt. Det kan leda till lägre kostnader för kommunerna. Sett till de

kommunala budgeterna är beloppen det rör sig om, på några tusentals kronor, dock försumbara.

Sammantaget förväntas förslagen inte leda till ökade kostnader för det allmänna.

8.12 Samhällsekonomiska konsekvenser

Den föreslagna regelförändringen förväntas ha positiva samhällsekonomiska konsekvenser. Utredningens analyser av dagens resegarantisystem visar att det driver icke-produktiva kostnader i företagen och på aggregerad nivå låser passivt kapital som vida överskrider de belopp som kan förväntas behöva användas för att ersätta resenärers förluster på grund av researrangörers obestånd. Vidare drabbas resenärer i återkommande fall av att de inte får den ersättning de har rätt till, trots att det finns cirka sex miljarder kronor i betalningsutfästelser i systemet.

En mer öppen lösning innebär att researrangörerna tillåts tillhålla insolvensskyddet på ett för dem billigare sätt utan att nivån på konsumentskyddet sänks eller andra negativa samhällsekonomiska konsekvenser uppstår. Därutöver leder förslaget till sänkta trösklar in på marknaden för nya aktörer, till nytta för både näringsidkare och konsumenter. Sammantaget förväntas förslaget leda till positiva samhällsekonomiska konsekvenser jämfört med dagens resegarantisystem.

8.13 Konsekvenser för sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet

Behovet av ett effektivt insolvensskydd är rimligen lika stort för reseaktörerna oavsett var de finns i landet. Däremot finns det anledning att anta att vissa delar av landet och vissa orter är mer beroende av en välfungerande turism än andra. Detta kan gälla om besöksnäringen är relativt större jämfört med andra näringar eller om området har särskilt stora demografiska och sysselsättningsrelaterade utmaningar som lett till att intresset för turismens möjligheter ökat hos utvecklingsansvariga och beslutsfattare.

Det torde ur ett nationellt tillväxtperspektiv vara angeläget att säkerställa att det är enkelt att etablera företag och att utveckla nya

tjänster och produkter inom inhemsk och inkommande turism, dvs. turisttjänster som säljs i Sverige. I detta sammanhang måste även de riktigt små turistföretagen i glesbygd beaktas, då varje arbetstillfälle i utsatta glesbygdsområden är avgörande för dessa områdens framtid och utveckling. Utredningens förslag bedöms kunna för enkla för små turistföretag där resegarantisystemet i dag utgör en administrativ börda, medför kostnader och kan utgöra etableringshinder.

Turismen hänger även tätt ihop med lokal service och det finns tydliga synergier mellan turism och servicetjänster till lokalbefolkningen. Även enstaka företag och arbetstillfällen är avgörande för att kunna upprätthålla service i form av bl.a. livsmedelsbutiker, bensinstationer, läkarvård och apotekstjänster, fungerande bredband och träffpunkter. När brytpunkten är nådd och underlaget inte räcker för att upprätthålla den lokala servicen, är det svårt att vända trenden och mycket svårt att få nya turistentreprenörer att etablera sig.

8.14 Övrigt

Förslagets betydelse för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

I besöksnäringen är en högre andel av de anställda, jämfört med andra branscher, ungdomar och personer med utländsk bakgrund. Det är även en bransch med stark sysselsättningstillväxt, eftersom den är arbetskraftsintensiv. Utredningens förslag bedöms kunna sänka etableringshindren och kostnaderna för dessa företag och bör därför, allt annat lika, kunna öka arbetsutbudet och underlätta för nyanländas etablering.

Områden som inte berörs

Utredningen bedömer att jämställdheten mellan kvinnor och män inte berörs i sådan utsträckning att beskrivningar behövs. Utredningen bedömer vidare att den kommunala självstyrelsen inte berörs av förslagen.

Förslagen om förändrad utformning av resegarantisystemet bedöms inte ha någon påverkan på brottsligheten. Däremot förväntas förslaget om sanktionsväxling få viss påverkan på brottsligheten. För dessa konsekvensbeskrivningar, se utredningens delbetänkande *Ny paketreselag* (SOU 2016:56).

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till resegarantilag

Syfte och tillämpningsområde

1 §

Genom denna lag genomförs delar av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (paketresedirektivet).

Ytterligare bestämmelser som genomför paketresedirektivet finns i paketreselagen (0000:0000).

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.1.

I *första stycket* anges att lagen genomför delar av det nya paketresedirektivet. De artiklar som genomförs genom lagens bestämmelser är artiklarna 17–20, 24 och 25 i direktivet. En hänvisning till direktivet finns i avsnitt 7.1 och i noten till lagen.

I *andra stycket* erinras om att det i paketreselagen (0000:0000) finns ytterligare bestämmelser som genomför paketresedirektivet.

2 §

Denna lag innehåller bestämmelser om resegaranti för paketresor och kopplade researrangemang som omfattas av paketreselagen (0000:0000).

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.1 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 200 ff. Av paragrafen framgår lagens tillämpningsområde. Lagen innehåller bestämmelser om resegaranti för sådana paketresor och kopplade researrangemang som omfattas av paket-

reselagen (0000:0000). Definitionerna av dessa begrepp finns i 3 och 4 §§ i paketreselagen, se kommentaren till dessa bestämmelser. Begreppet resegaranti definieras i 4 §.

3 §

De definitioner som anges i 3–5 §§ i paketreselagen (0000:0000) har samma innebörd i denna lag.

Av paragrafen framgår att de definitioner som anges i 3–5 §§ paketreselagen (0000:0000) har samma innebörd i denna lag, se vidare kommentaren till de aktuella paragraferna. Till de begrepp som omfattas av dessa definitioner hör paketresa, kopplat researrangemang, arrangör, näringsidkare, återförsäljare, resenär, resetjänst och hemtransport.

4 §

Med *resegaranti* avses i lagen skydd mot ekonomisk förlust som kan drabba resenärer till följd av insolvens hos arrangörer eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.1 och 7.3. I paragrafen definieras begreppet resegaranti som ett skydd mot ekonomisk förlust som kan drabba resenärer till följd av insolvens hos arrangörer eller näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang. Med insolvens avses detsamma som i 1 kap. 2 § konkurslagen (1987:672), nämligen att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga inte är endast tillfällig.

Resegaranti är ett samlingsbegrepp för olika former av insolvensskydd. I 9–11 §§ regleras vilka krav resegarantin måste uppfylla för att kunna godkännas, se vidare kommentaren till dessa paragrafer. Ytterligare bestämmelser om villkor som får ställas upp för resegarantin och om grunderna för bedömningen av om resegarantin kan godkännas finns i 12–15 §§ respektive 16–17 §§, se vidare kommentarerna till dessa paragrafer.

Skyldighet att ordna resegaranti

5 §

Den som är arrangör för en paketresa är skyldig att se till att paketresan omfattas av godkänd resegaranti. Skyldigheten ska fullgöras innan paketresan erbjuds till försäljning.

Har paketresan kombinerats av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES är den återförsäljare som erbjuder paketresan till försäljning skyldig att se till att paketresan omfattas av godkänd resegaranti enligt denna lag.

Paketresor som inte innefattar någon passagerartransport och för vilka betalning inte heller görs förrän efter att paketresan har fullgjorts behöver inte omfattas av resegaranti.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 200 ff. och i avsnitt 7.3. Paragrafen genomför delar av artikel 17.1 och 20 i direktivet.

Av *första stycket* framgår att den som är arrangör för en paketresa har en skyldighet att se till att paketresan omfattas av godkänd resegaranti. Begreppet arrangör definieras i 5 § 1 paketreselagen (0000:0000). Där anges att med arrangör avses den näringsidkare som kombinerar och till försäljning erbjuder paketresor, antingen direkt eller genom en annan näringsidkare eller tillsammans med en annan näringsidkare, eller den näringsidkare som överför resenärens uppgifter till en annan näringsidkare i enlighet med 3 § 2 e paketreselagen, se vidare kommentaren till dessa paragrafer.

Vidare framgår av första stycket att skyldigheten att se till att resorna och researrangemangen omfattas av godkänd resegaranti ska fullgöras innan paketresan erbjuds till försäljning. Se vidare om bakgrunden till denna regel i delbetänkandet, s. 206. Med att erbjuda resorna till försäljning avses t.ex. att tillhandahålla ett bokningssystem via internet där bokningar kan göras. Att marknadsföra en paketresa i syfte att väcka intresse inför en framtida försäljningsstart innebär inte i sig att resan erbjuds till försäljning. Först då paketresan finns till försäljning inträder skyldighet att se till att den omfattas av godkänd resegaranti.

Kravet på att resegarantin ska vara godkänd innebär att en myndighet efter en bedömning enligt 16 § ska ha godkänt den eller att den enligt 17 § ska erkännas som godkänd. Vad som krävs för att resegarantin ska godkännas regleras närmare i 9–11 §§, se vidare

kommentarerna till dessa paragrafer. I 12–15 §§ finns bestämmelser om villkor som resegaranti får innehålla. Skyldigheten att se till att paketresorna omfattas av godkänd resegaranti kvarstår under hela avtalstiden. Upphör resegarantin innebär det att kravet på att paketresorna ska omfattas av godkänd resegaranti inte längre är uppfyllt. Andra ändringar i resegarantin eller i näringsidkarens verksamhet kan föranleda en omprövning av resegarantin. I 18 § finns en bestämmelse om omprövning om förutsättningarna ändras efter att myndigheten prövat en fråga om resegaranti, se vidare kommentaren till den paragrafen. I 8 § stadgas en skyldighet för näringsidkaren att underrätta myndigheten om ändrade förutsättningar, se vidare kommentaren till den paragrafen.

I *andra stycket* anges att skyldigheten att se till att paketresan omfattas av godkänd resegaranti i vissa fall vilar på återförsäljaren. Det gäller de fall då återförsäljaren till försäljning erbjuder en paketresa som kombinerats av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet). Återförsäljaren kan uppfylla denna skyldighet genom att se till att arrangören ordnar godkänd resegaranti. Det är inte alltid tillräckligt att arrangören har ordnat resegaranti i det land där denne är etablerad. Det krävs att paketresan omfattas av resegaranti som har godkänts av myndigheten enligt 16 § eller att den omfattas av resegaranti som ordnats i enlighet med de nationella bestämmelser som genomför paketresedirektivet i det land inom EES där näringsidkaren är etablerad, vilken enligt 17 § ska erkännas som godkänd resegaranti.

Genom *tredje stycket* undantas vissa paketresor från kravet på godkänd resegaranti. Där klargörs att paketresor som inte innefattar någon passagerartransport och för vilka betalning inte heller görs förrän efter att paketresan har fullgjorts inte behöver omfattas av resegaranti. För att undantaget ska gälla krävs att resenären inte betalar något för paketresan förrän efter det att alla resetjänster som ingår i paketresan har fullgjorts. Undantaget är inte tillämpligt om arrangören eller återförsäljaren tar emot betalningar för paketresan från resenären eller någon annan i förskott, oavsett på vems initiativ betalningen görs.

6 §

Den näringsidkare som underlättar ett kopplat researrangemang är skyldig att se till att researrangemanget omfattas av godkänd resegaranti. Skyldigheten ska fullgöras innan näringsidkaren vidtar åtgärder för att underlätta det kopplade researrangemanget.

Om näringsidkaren inte ansvarar för någon passagerartransport som ingår i det kopplade researrangemanget och inte heller tar emot betalning för det kopplade researrangemanget förrän efter att detta har fullgjorts behöver researrangemanget inte omfattas av resegaranti.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 200 ff. och i avsnitt 7.3. Paragrafen genomför delar av artikel 19.1 i direktivet.

I 4 § paketreselagen (0000:0000) definieras begreppet kopplat researrangemang, se vidare kommentaren till den paragrafen. Begreppet näringsidkare definieras i 5 § 9 paketreselagen.

I *första stycket* anges att näringsidkaren är skyldig att se till att det kopplade researrangemanget omfattas av godkänd resegaranti. Vidare anges att näringsidkaren ska ha fullgjort skyldigheten innan denne vidtar åtgärder för att underlätta det kopplade researrangemanget. Skyldigheten att se till att det kopplade researrangemanget omfattas av resegaranti kvarstår till dess att de resetjänster som näringsidkaren ansvarar för eller har tagit emot betalning för har fullgjorts, se vidare i kommentaren till 5 § som innehåller motsvarande regel i fråga om paketresor.

Kravet på att resegarantin ska vara godkänd innebär att en myndighet efter en bedömning enligt 16 § ska ha godkänt den eller att den enligt 17 § ska erkännas som godkänd. Vad som krävs för att resegarantin ska godkännas regleras närmare i 9–11 §§, se vidare kommentarerna till dessa bestämmelser. I 12–15 §§ anges villkor som resegarantin får innehålla. Med åtgärder för att underlätta kopplade researrangemang avses bl.a. att presentera ytterligare resetjänster för en resenär som träffat avtal med näringsidkaren om en resetjänst. Det kan t.ex. vara fråga om att en resenär köper en resa vid ett besök på en resebyrå och därefter får ett erbjudande om att köpa ytterligare resetjänster. Det kan också vara fråga om erbjudanden som resenären får via e-postmeddelanden eller på annat sätt, t.ex. genom s.k. pop-up fönster vid köp av resetjänster på internet.

Genom *andra stycket* undantas vissa kopplade researrangemang från kravet på godkänd resegaranti. Där klargörs att om näringsidkaren inte ansvarar för någon passagerartransport som ingår i det kopplade researrangemanget och inte heller tar emot betalning för detta förrän efter att det kopplade researrangemanget har fullgjorts behöver researrangemanget inte omfattas av resegaranti. Undantaget kan vara tillämpligt även om researrangemanget innefattar en passagerartransport, så länge det inte är den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget som ansvarar för passagerartransporten. För att undantaget ska gälla krävs att näringsidkaren inte tar emot någon betalning för researrangemanget förrän alla rese-tjänster som ingår i det kopplade researrangemanget har fullgjorts. Undantaget är inte tillämpligt om näringsidkaren tar emot betalningar från resenären eller någon annan i förskott, oavsett på vems initiativ betalningen görs.

7 §

Den näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangör eller att underlätta kopplade researrangemang, eller som avser att bedriva verksamhet som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES, ska anmäla sin verksamhet till den myndighet som avses i 16 §.

Näringsidkaren ska lämna de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att frågan om resegaranti ska kunna prövas.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.4.

Av *första stycket* framgår att varje näringsidkare som avser att bedriva verksamhet för vilken skyldighet att ordna godkänd resegaranti kan föreligga ska anmäla det till den myndighet som prövar skyldigheten att ordna resegaranti. Det innebär att även verksamhet som enligt 5 § tredje stycket eller 6 § andra stycket kan vara undantagen från skyldigheten att ordna resegaranti ska anmälas. Anmälningssplikten omfattar alla som avser att bedriva verksamhet som arrangör eller att underlätta kopplade researrangemang, eller som avser att bedriva verksamhet som återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES.

I *andra stycket* stadgas att näringsidkaren ska lämna de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att frågan om resegaranti ska kunna prövas. Vilka uppgifter som i varje enskilt fall är nödvän-

diga får avgöras av den myndighet som prövar frågan. Av 23 § framgår att uppgifterna ska lämnas på heder och samvete, se vidare kommentaren till den paragrafen. Av 22 § framgår att myndigheten under vissa förutsättningar kan begära in uppgifter från en näringsidkare och förelägga denne vid vite att fullgöra sin uppgiftsskyldighet.

8 §

Om de förutsättningar som har legat till grund för ett beslut om godkännande av resegaranti ändras ska näringsidkaren utan dröjsmål underrätta den myndighet som meddelat beslutet. Näringsidkaren ska lämna de uppgifter som är nödvändiga för att frågan ska kunna prövas på nytt.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.4. I paragrafen stadgas en skyldighet för den näringsidkare vars verksamhet omfattas av ett beslut om godkänd resegaranti att underrätta den myndighet som godkänt resegarantin om de förutsättningar som legat till grund för beslutet ändras. Vilka förutsättningar som avses beror på hur myndighetens beslut om godkännande har utformats. Framgår det t.ex. att resegarantin godkänns för paketresor där de sammanlagda förskottsbetalningarna uppgår till högst 100 miljoner kronor och där det kan bli fråga om hemtransporter av som mest 5 000 resenärer åligger det näringsidkaren att meddela om prognoserna för försäljningen ändras så att dessa förutsättningar inte längre stämmer överens med verkligheten. Ändrade förutsättningar kan som framgått avse att fler resor säljs eller fler researrangemang underlättas men även att inriktningen på verksamheten ändras, att de villkor som gäller för resegarantin ändras eller att resegarantin, t.ex. i form av försäkring, sägs upp. Underrättelse ska göras utan dröjsmål. Av 23 § framgår att uppgifterna ska lämnas på heder och samvete. Underlåtenhet att underrätta myndigheten sanktioneras genom 25 § andra stycket, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Resegarantins omfattning och villkor

9 §

Resegaranti för en paketresa ska säkerställa att de betalningar som görs för paketresan återbetalas till resenären, för det fall och i den utsträckning paketresan inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens.

Om en passagerartransport ingår i paketresan ska resegarantin också säkerställa att resenären, för det fall passagerartransporten inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens, får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport som ordnas i stället för denna och för inkvartering i avvaktan på hemtransporten.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitten 7.2 och 7.3 samt i delbetänkandet SOU 2016:56, s. 208 ff. Paragrafen genomför artikel 17.4 och 17.5 i direktivet. Paragrafen reglerar vad resegaranti för en paketresa ska omfatta. I 11 § regleras när rätt till ersättning ska föreligga, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Av *första stycket* framgår att resegarantin ska säkerställa att de betalningar som görs för paketresan återbetalas till resenären, för det fall och i den utsträckning paketresan inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens. Med insolvens avses detsamma som i 1 kap. 2 § konkurslagen (1987:672), nämligen att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga inte är endast tillfällig.

Resegarantin ska omfatta alla betalningar som görs för resan, oavsett om dessa görs av resenären själv eller någon annan. Det förutsätts inte heller att betalningarna görs till arrangören. Även återbetalning av betalningar som görs till en återförsäljare eller till någon annan som arrangören har gett i uppdrag att uppbära betalning ska säkerställas.

Att resegarantin ska säkerställa att betalningarna återbetalas till resenären innebär inte att resegarantin måste bestå av en säkerhet som uppgår till det belopp som betalas för resan. Det finns inget krav i lagen på vilken form resegarantin ska ha. En försäkring eller ett annat åtagande från tredje man att återställa resenärens betalningar kan också innebära att återbetalning till resenären säkerställs, förutsatt att det bedöms som tillräckligt säkert att den som står för resegarantin kan infria sina åtaganden. Den bedömningen ska enligt 16 § göras av en myndighet som prövar om resegarantin kan godkännas. Resenären måste tillförsäkras en rätt till ersättning

i förhållande till den som står för resegarantin, t.ex. ett försäkringsbolag eller en bank. Det innebär emellertid inte att resegarantin måste vara individualiserad på så sätt att den pekar ut den enskilda resenären som förmånstagare. Det är tillräckligt att resegarantin säkerställer rätt till ersättning för samtliga i den grupp som resenären tillhör och att den är tillräckligt omfattande för att täcka deras anspråk.

Återbetalningen ska avse allt som betalats för de resetjänster som inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens. Rätten till återbetalning ska omfatta även vad som betalats för resetjänster som i och för sig hade kunnat fullgöras, men som resenären inte kan utnyttja därför att en annan resetjänst som ingår i paketresan inte har fullgjorts. Som exempel kan nämnas att flygresan har ställts in så att resenären inte kommer iväg på resan. I dessa fall ska resenären inte bara ha rätt till återbetalning av vad som betalats för flygresan utan också av vad som betalats för inkvarteringen och andra resetjänster som inte kan utnyttjas som en direkt följd av att flygresan inte fullgörs. Har däremot flygresan kunnat genomföras men resenären nekas inkvartering som ingår i paketresan ska resenärens rätt till återbetalning som utgångspunkt endast omfatta vad som betalats för inkvarteringen. Har resenären betalat ett totalpris för paketresan utan att priset för de enskilda resetjänster som ingår i paketresan specificerats får en uppskattning göras av värdet av de resetjänster som inte fullgjorts.

Av *andra stycket* framgår att om en passagerartransport ingår i paketresan ska resegarantin också säkerställa att resenären, för det fall passagerartransporten inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens, får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport som ordnas i stället för denna och för inkvartering i avvaktan på hemtransporten. Det finns inte något krav på att resegarantin ska säkerställa att resenären får praktisk hjälp att boka en alternativ hemtransport eller inkvartering. Resenären kan alltså bli tvungen att själv ombesörja detta. I dessa fall ska resegarantin säkerställa att resenären får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransporten och för inkvartering i avvaktan på denna. Vad som är skälig ersättning får avgöras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. Omständigheter som kan vara av betydelse kan vara t.ex. med vilket transportmedel hemtransporten skulle utföras enligt avtalet, vilken kvalitet på hemtransporten och inkvarteringen som avtalats och vilka alternativ som stod till buds

för resenären i den aktuella situationen. Att kostnaden för hemtransport överstiger vad resenären betalat för den passagerartransport som ingick i paketresan utesluter inte att kostnaden kan vara skälig, eftersom det i regel är dyrare att köpa en separat hemtransport, t.ex. i form av en enkelbiljett med reguljärflyg. Det kan emellertid i vissa fall vara skäligt att kräva att resenären blir kvar på resmålet i några dagar i avvaktan på en billigare hemtransport eller en hemtransport som samordnats av den som står för resegarantin, om detta innebär en väsentligt lägre kostnad. Som nämnts ovan ska tillkommande kostnader för inkvartering i dessa fall täckas av resegarantin.

Kostnaderna för hemtransport och inkvartering i avvaktan på hemtransporten är i regel inte kända på förhand och får därför uppskattas till ett rimligt belopp vid bedömningen av om resegarantin kan godkännas. Även här kan det vara tillräckligt med ett åtagande från ett försäkringsbolag eller någon annan att stå för kostnaderna, eventuellt med ett kostnadstak som bedöms vara rimligt med hänsyn till vilka kostnader som kan förväntas uppkomma.

Resegarantin behöver bara kunna tas i anspråk för det fall och i den utsträckning paketresan inte fullgörs till följd av arrangörens insolvens. Se vidare härom i kommentaren till 11 §. Vid bristande fullgörelse i andra situationer, t.ex. då en enskild resetjänstleverantör hamnar på obestånd, följer arrangörens skyldigheter att avhjälpa av paketreselagens bestämmelser.

10 §

Resegaranti för ett kopplat researrangemang ska säkerställa att de betalningar som görs till den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemang återbetalas till resenären, för det fall och i den utsträckning de resetjänster som ingår i det kopplade researrangemang inte fullgörs till följd av näringsidkarens insolvens.

Om näringsidkaren ansvarar för en passagerartransport som ingår i researrangemang ska resegarantin också säkerställa att resenären, för det fall passagerartransporten inte fullgörs till följd av näringsidkarens insolvens, får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport som ordnas i stället för denna och för inkvartering i avvaktan på hemtransporten.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.2 och 7.3. samt i delbetänkandet SOU 2016:56, s. 208 ff. Paragrafen genomför artiklarna 19.1 och 17.4–5 i direktivet.

Paragrafen reglerar vilken omfattning resegaranti som ordnas för ett kopplat researrangemang ska ha. Definitionen av kopplat researrangemang finns i 4 § paketreselagen (0000:0000), se vidare kommentaren till den paragrafen.

Av *första stycket* framgår att resegaranti för ett kopplat researrangemang ska säkerställa att de betalningar som görs till den näringsidkare som underlättar det kopplade researrangemanget återbetalas till resenären, för det fall och i den utsträckning de resetjänster som ingår i det kopplade researrangemanget inte fullgörs till följd av näringsidkarens insolvens. Till skillnad från vad som gäller för resegaranti för en paketresa behöver alltså betalning som görs till andra resetjänstleverantörer inte omfattas av denna resegaranti. Det gäller även om resenären inte kan utnyttja dessa resetjänster därför att den resetjänst som resenären har köpt av den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget har uteblivit.

Av *andra stycket* framgår att om näringsidkaren ansvarar för en passagerartransport som ingår i researrangemanget ska resegarantin också säkerställa att resenären, för det fall passagerartransporten inte fullgörs till följd av näringsidkarens insolvens, får skälig ersättning för de kostnader som tillkommer för hemtransport som ordnas i stället för denna och för inkvartering i avvaktan på hemtransporten. Skälighetsrekvisitetet ska tolkas på samma sätt som i 9 §, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Resegarantin behöver bara kunna tas i anspråk för det fall och i den utsträckning de resetjänster som ingår i det kopplade researrangemanget inte fullgörs till följd av insolvens hos den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget. Resegarantin behöver inte täcka ersättning för det fall en resetjänst som ska utföras av någon annan resetjänstleverantör inte fullgörs till följd av insolvens hos denne.

Av paragrafen framgår också att resegarantin måste vara utformad så att resenärens rätt till ersättning säkerställs, se vidare härom i kommentaren till 9 §.

11 §

Resegarantin ska ge resenären rätt till ersättning som utan oskäligt dröjsmål ska betalas ut när det står klart att en resetjänst som ingår i paketresan eller det kopplade researrangemanget inte kommer att fullgöras inom skälig tid och det framstår som sannolikt att det beror på insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som har underlättat det kopplade researrangemanget.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.3 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 211 ff. Paragrafen genomför artikel 17.2 i direktivet, med beaktande av vad som sägs om effektivitet i skäl 39. Av paragrafen framgår att resegarantin måste vara utformad så att resenären ges rätt till ersättning som utan oskäligt dröjsmål ska betalas ut när vissa förutsättningar är vid handen. Detta krav kan tillgodoses t.ex. genom att försäkringsvillkoren utformas så att resenären tillförsäkras denna rätt eller genom att resegarantin består av en betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran, och som därmed ger utrymme för den myndighet som beslutar om ianspråktagande av resegarantin att besluta om ersättning när de angivna förutsättningarna är uppfyllda.

Rätt till ersättning ska föreligga när det står klart att en resetjänst som ingår i en paketresa eller ett kopplat researrangemang inte kommer att fullgöras inom skälig tid och det framstår som sannolikt att det beror på insolvens hos arrangören eller den näringsidkare som har underlättat det kopplade researrangemanget. Kravet på att det ska stå klart att resetjänsten inte kommer att fullgöras inom skälig tid knyter an till bestämmelserna om avhjälpande i paketreselagen. Att en resetjänst inte fullgörs i enlighet med avtalet kan i det enskilda fallet bero på en försening eller på ett missförstånd och det är inte meningen att resegarantin ska tas i anspråk i dessa fall. Att en buss inte kommer eller ett flyg ställs in utgör en indikation på att resetjänsten inte kommer att fullgöras. Ett inställt flyg kan emellertid ersättas av ett annat och en buss som inte kommer kan vara försenad. Först då det står klart att resetjänsten inte kommer att fullgöras inom skälig tid, antingen därför att resenären får besked om det eller därför att skälig tid redan har förflutit, ska resenären ha rätt till ersättning ur resegarantin, förutsatt att det framstår som sannolikt att den uteblivna fullgörelsen beror på insolvens hos arrangören respektive den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget.

Vad som är en skälig tid får avgöras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. Sådana omständigheter kan t.ex. vara vilken typ av resetjänst det rör sig om och vilken betydelse det har för resenären att resetjänsten fullgörs utan dröjsmål.

Varje brist i fullgörandet innebär inte att resetjänsten inte fullgörs. Att en resetjänst inte håller den kvalitet som resenären har rätt att förvänta sig är inte detsamma som att resetjänsten inte fullgörs. Med att resetjänsten inte fullgörs avses emellertid även den situationen att resetjänsten endast delvis utförs eller att den utförs endast under förutsättning att resenären betalar för den en gång till, t.ex. då resenären vägras inkvartering på ett hotell, om denne inte betalar för inkvarteringen direkt till hotellet.

Bedömningen av om det är sannolikt att det är insolvens hos arrangören eller näringsidkaren som är orsaken till att resetjänsten inte fullgörs får göras mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet. En omständighet som talar för att det kan vara fråga om en insolvenssituation kan t.ex. vara att det trots upprepade försök inte går att få kontakt med arrangören eller någon som företräder denne, för att få besked om varför resetjänsten inte fullgörs.

12 §

Resegarantin får innehålla villkor om att ersättning kan komma att betalas ut till den som tillhandahåller inkvartering eller hemtransport åt resenären.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.3. En motsvarande bestämmelse finns i 6 § andra stycket i den nuvarande resegarantilagen (1972:204). Av paragrafen framgår att resegarantin får utformas så att den innehåller villkor om att ersättning kan komma att betalas ut till den som tillhandahåller inkvartering eller hemtransport åt resenären. Till följd av bestämmelsen i 20 § ska ett sådant villkor anses föreligga när frågan om ersättning prövas av en myndighet, se vidare kommentaren till 20 §.

13 §

Resegarantin får innehålla villkor om att ersättningen ska minskas med motsvarande belopp som resenären har fått i ersättning på annat sätt för att resetjänsten inte fullgjorts.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.3. Genom paragrafen klargörs att ersättningen ur resegarantin ska minskas med motsvarande belopp som resenären har fått i ersättning på annat sätt för att resetjänsten inte fullgjorts. Som exempel kan nämnas att resenären har fått ersättning genom kortreklamation eller genom en annan försäkring för att den aktuella resetjänsten eller de aktuella resetjänsterna har uteblivit. Avdrag får inte göras för ersättning som resenären har fått som kompensation för att andra resetjänster än dem som ska ersättas genom resegarantin har uteblivit. Till följd av bestämmelsen i 20 § ska ett sådant villkor som avses i paragrafen anses föreligga när frågan om ersättning prövas av en myndighet, se vidare kommentaren till 20 §. Av 14 § framgår att resenären kan krävas på återbetalning om denne har lämnat oriktiga uppgifter, bl.a. om sådan ersättning och därigenom överkompenenserats, se vidare kommentaren till 14 §.

14 §

Resegarantin får innehålla villkor om att ersättning får återkrävas i de fall och i den utsträckning resenären genom att lämna oriktiga uppgifter har fått högre ersättning än vad som annars skulle ha betalats ut.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.3. En bestämmelse som delvis motsvarar innehållet i paragrafen finns i 6 § fjärde stycket i den nuvarande resegarantilagen (1972:204). Av paragrafen framgår att resegarantin får utformas så att den innehåller villkor om att ersättning får återkrävas i de fall och i den utsträckning som resenären genom att lämna oriktiga uppgifter har fått högre ersättning än vad som annars skulle ha betalats ut. Till följd av bestämmelsen i 20 § ska ett sådant villkor anses föreligga när frågan om ersättning prövas av en myndighet, se vidare kommentaren till 20 §. Vilka uppgifter som helst omfattas. I praktiken torde det dock främst bli fråga om att resenären lämnat oriktiga uppgifter om ersättning som resenären har fått från annat håll för att resetjänsten ställts in eller om kostnader som denne påstår sig ha haft.

15 §

Resegarantin får innehålla villkor om att rätten till ersättning ur resegarantin upphör om begäran om ersättning inte har gjorts inom sex månader från det att den resetjänst som avses med begäran skulle ha fullgjorts.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.3. Av paragrafen framgår att resegarantin får innehålla villkor om att rätten till ersättning ur resegarantin upphör om begäran om ersättning inte görs inom sex månader från det att den resetjänst som avses med begäran skulle ha fullgjorts. Till följd av bestämmelsen i 20 § ska villkoret tillämpas när frågan om ersättning ur resegarantin prövas av en myndighet.

Enligt den nuvarande resegarantilagen gäller en preskriptionstid om tre månader, vilket också fått till följd att utbetalningar ur resegarantin inte gjorts förrän de tre månaderna löpt ut och det därmed stått klart vilka krav som ska ersättas ur garantin. Den rätt till ersättning utan oskäligt dröjsmål som föreskrivs i 11 § innebär att frågan om ersättning bör behandlas löpande och att beslut om ersättning som utgångspunkt inte kan skjutas upp i avvaktan på att samtliga krav på ersättning ska ha framställts.

Prövningen av skyldigheten att ordna resegaranti

16 §

Den myndighet som regeringen bestämmer prövar om det föreligger skyldighet att ordna resegaranti enligt denna lag.

Myndigheten ska också pröva om resegaranti som ordnats uppfyller de krav som föreskrivs i denna lag och om det i övrigt finns förutsättningar för att godkänna resegarantin.

Prövningen ska göras med utgångspunkt i reseverksamhetens art och omfattning samt de villkor som gäller för resegarantin.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.4.

Av *första stycket* framgår att prövningen av om skyldighet att ordna resegaranti föreligger ska göras av den myndighet som regeringen bestämmer. Vilken myndighet som avses framgår av en särskild förordning. Av 7 § framgår att en näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangör, näringsidkare som underlättar

kopplade researrangemang eller återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES måste anmäla sin verksamhet till myndigheten, även om näringsidkaren har ordnat resegaranti som uppfyller kraven i lagen. Prövningen av om skyldighet att ordna resegaranti föreligger görs utifrån den skyldighet som föreskrivs för dessa aktörer i 5 och 6 §§ att se till att paketresor och kopplade researrangemang omfattas av resegaranti, se vidare kommentaren till dessa paragrafer. När det gäller återförsäljare kan myndigheten behöva göra en bedömning av om skyldigheten att se till att paketresorna omfattas av godkänd resegaranti har fullgjorts av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES.

Av *andra stycket* framgår att myndigheten också ska pröva om resegaranti som ordnats uppfyller de krav som föreskrivs i lagen och om det i övrigt finns förutsättningar för att godkänna resegarantin. De krav som avses är de som anges i 9–11 §§, se kommentaren till dessa bestämmelser.

Av *tredje stycket* framgår att prövningen ska göras med utgångspunkt i reseverksamhetens art och omfattning samt de villkor som gäller för resegarantin. Med prövningen avses såväl den prövning som ska göras enligt första stycket som den prövning som ska göras enligt andra stycket. Med reseverksamhetens art och omfattning avses omständigheter såsom hur många paketresor som säljs eller researrangemang som underlättas, vilka resetjänster som ingår, till vilka resmål paketresorna ska gå samt vilka priser och betalningsvillkor som gäller för paketresorna och researrangemangen. Med de villkor som gäller för resegarantin avses bl.a. vilken form resegarantin har, vad resegarantin omfattar och vilka villkor som gäller för denna. De villkor som enligt 12–15 §§ får föreskrivas för resegaranti ska alltid anses godtagbara.

En bedömning behöver också göras av hur säkert skydd resegarantin utgör. Omständigheter som kan vara av betydelse vid den bedömningen är t.ex. vilka krav på soliditet, likviditet, riskhantering och tillsyn som gäller för den som står för resegarantin. Är det t.ex. fråga om en bankgaranti som ställts som säkerhet för flera arrangörer, en s.k. kollektiv garanti, måste en bedömning göras av hur stor risken är att dessa andra arrangörer eller näringsidkare hamnar på obestånd och resegarantin behöver tas i anspråk. Är det fråga om en försäkring som tecknats hos en försäkringsgivare som har tillstånd att bedriva försäkringsrörelse kan bedömningen i regel

begränsas till frågan om försäkringsvillkoren är utformade så att försäkringen ger det skydd mot ekonomisk förlust som föreskrivs för resegaranti.

Myndighetens kännedom om de omständigheter som ska bedömas utgår ifrån de uppgifter som lämnats av näringsidkaren i samband med anmälan enligt 7 § eller underrättelse om ändrade förutsättningar enligt 8 §. Myndigheten kan också förelägga näringsidkaren att lämna uppgifter, se 22 § och kommentaren till den paragrafen.

17 §

Resegaranti som en näringsidkare har ordnat i enlighet med motsvarande bestämmelser i det land inom EES där näringsidkaren är etablerad ska erkännas som godkänd resegaranti enligt denna lag.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, s. 216 ff. och i avsnitt 7.4. Paragrafen genomför artikel 18.1 i direktivet. I paragrafen stadgas att resegaranti som näringsidkaren har ordnat i enlighet med motsvarande bestämmelser i det land inom EES där näringsidkaren är etablerad ska erkännas som godkänd resegaranti enligt lagen. Begreppet etablering definieras i 5 § 3 paketreselagen och ska enligt 3 § ha samma betydelse i resegarantilagen. Regeln innebär att resegaranti som näringsidkaren redan har ordnat i sitt etableringsland, när detta är ett land inom EES, ska erkännas som godkänd resegaranti enligt lagen. Resegarantin ska erkännas som godkänd resegaranti för de paketresor eller kopplade researrangemang som den omfattar. Omfattar resegarantin även de åtaganden som näringsidkaren har gentemot resenärer här i landet behöver någon ytterligare resegaranti inte ordnas. I annat fall kan en kompletterande resegaranti behöva ordnas. De uppgifter som myndigheten behöver för sin bedömning ska i första hand lämnas av näringsidkaren själv. Den näringsidkare som avser att bedriva verksamhet som arrangör, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang eller återförsäljare för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES omfattas av den anmälningsskyldighet som föreskrivs i 7 § även om näringsidkaren är etablerad i ett annat land, om verksamheten riktar mot resenärer i Sverige. I de fall näringsidkaren är etablerad i ett land inom EES ska den myndighet som prövar skyldigheten att ordna resegaranti få information av etableringslandet om det insol-

vensskydd som näringsidkaren har ordnat där och om de nationella regler som gäller för insolvensskyddet. Detta följer av artikel 18.2–4 i direktivet, som kräver att varje medlemsstat ger andra medlemsstater sådan information. Till följd av EES-avtalet gäller bestämmelserna även i förhållande till andra länder inom EES. För Sveriges del regleras myndighetens skyldighet att bistå myndigheter i andra länder inom EES med information av detta slag dels i 32 §, se vidare kommentaren till den paragrafen, dels i en särskild förordning.

18 §

Om förutsättningarna ändras efter att myndigheten prövat en fråga om resegaranti, ska myndigheten ompröva frågan.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.4. Genom paragrafen klargörs att den myndighet som prövat en fråga om resegaranti ska ompröva frågan om förutsättningarna ändras. Paragrafen tar främst sikte på omprövning av beslut om godkännande av resegaranti, i de fall förutsättningarna ändras efter att myndigheten har prövat frågan. Till skillnad från sedvanlig omprövning enligt förvaltningslagen är det alltså i regel fråga om en omprövning till nackdel för den enskilde. De förutsättningar som avses kan vara hänförliga till näringsidkarens verksamhet eller till resegarantin som sådan. Se vidare kommentaren till 8 § för exempel på ändrade förutsättningar.

Ianspråktagande av resegarantin

19 §

Om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin ska den myndighet som regeringen bestämmer pröva begäran om ersättning ur resegarantin.

Om myndigheten förfogar över resegarantin ska myndigheten verkställa de utbetalningar som beslutats.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.5.

Av *första stycket* framgår att det är möjligt för parterna att själva bestämma vem eller vilket organ som ska pröva begäran om ersättning ur resegarantin. Myndighetens prövning enligt 16 § av om rese-

garanti kan godkännas omfattar emellertid även en bedömning av om de villkor som reglerar detta kan godtas. Det innebär bl.a. att myndigheten måste ta ställning till om de villkor som gäller för resegarantin på ett tillfredsställande sätt reglerar hur begäran om ianspråktagande av resegarantin ska prövas och hur beslut om ersättning ska verkställas. Resegaranti i form av försäkring prövas i regel av försäkringsbolaget, som också verkställer utbetalning. Ska begäran om ersättning prövas av någon annan än en myndighet, t.ex. av ett försäkringsbolag, ska det framgå av de villkor som gäller för resegarantin. I andra fall, t.ex. när resegaranti har ordnats i form av en betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran eller genom att medel deponerats hos en myndighet, prövas begäran om utbetalning av den myndighet som regeringen bestämmer. Vilken myndighet som avses framgår av en särskild förordning. Bestämmelsen ersätter 9 § i den nuvarande resegarantilagen (1972:204), som pekar ut Resegarantinämnden som den myndighet som prövar ärenden om ianspråktagande av resegarantin.

Av *andra stycket* framgår att myndigheten ska verkställa de utbetalningar som beslutats, om myndigheten förfogar över resegarantin. Har resegaranti ordnats genom att t.ex. medel deponerats hos myndigheten ska myndigheten alltså också betala ut den beslutade ersättningen till resenären. Även vid resegaranti som ordnats i form av en bankgaranti kan det bli aktuellt för myndigheten att verkställa utbetalningen, förutsatt att myndigheten förfogar över denna, t.ex. genom att det framgår att utbetalning ska ske när myndigheten begär det.

20 §

När begäran om ersättning ur resegarantin ska prövas av en myndighet får resegarantin tas i anspråk för att ersätta resenären i den utsträckning som framgår av 9–11 §§. Om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin ska de villkor som framgår av 12–15 §§ tillämpas.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitten 7.3 och 7.5. Paragrafen tar främst sikte på resegaranti som består av en betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran, t.ex. en bankgaranti, eller av deponerade medel. Paragrafen är tillämplig även i andra fall då begäran om ersättning ur resegarantin ska prövas av en myndighet. Av paragrafen

framgår att resegaranti i dessa fall får tas i anspråk för att ersätta resenären i den utsträckning som framgår av 9–11 §§. Av de nämnda bestämmelserna framgår under vilka förutsättningar ersättning ska utgå och vad som ska ersättas, se vidare kommentarerna till dessa bestämmelser ovan. Det innebär att resegarantin inte får tas i anspråk för att ersätta resenären i andra situationer, eller i vidare utsträckning än vad som anges i de nämnda bestämmelserna. Av paragrafen framgår vidare att om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin ska de villkor som enligt 12–15 §§ får föreskrivas för resegaranti tillämpas i dessa fall. Det innebär att de villkor som får föreskrivas för resegaranti enligt dessa bestämmelser ska tillämpas vid prövning av ianspråktagande av resegaranti som ordnats t.ex. i form av en betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran.

Tillsyn och sanktioner

21 §

Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att reglerna i denna lag följs. Tillsynen ska utövas så att den inte vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändigt.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6. Paragrafen genomför, tillsammans med 22–31 §§, artikel 24 i direktivet. Vilken myndighet som är tillsynsmyndighet bestäms av regeringen genom en särskild förordning. Av paragrafen framgår att tillsynen ska utövas så att den inte vållar större kostnad eller olägenhet än nödvändigt. Motsvarande bestämmelser avseende tillsynen enligt paketreselagen finns i 53 § paketreselagen.

22 §

Om det finns skälig anledning att anta att en näringsidkare omfattas av skyldighet att se till att godkänd resegaranti ordnas får tillsynsmyndigheten ålägga näringsidkaren att lämna de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att frågan ska kunna prövas.

Tillsynsmyndigheten eller den som myndigheten utser har i de fall som avses i första stycket rätt att göra inspektioner hos näringsidkaren och att ta

del av alla handlingar som behövs för tillsynen. Näringsidkaren ska tillhandahålla de handlingar och lämna de uppgifter som begärs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten får förelägga den näringsidkare som inte lämnar begärda uppgifter eller som inte tillhandahåller handlingar att vid vite fullgöra sin skyldighet.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 222 ff. Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 § i den nuvarande resegarantilagen.

Av *första stycket* framgår att myndigheten får ålägga en näringsidkare att lämna de uppgifter om sin verksamhet som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna pröva om näringsidkaren omfattas av skyldighet att se till att godkänd resegaranti ordnas. En förutsättning härför är dock att det finns skälig anledning att anta att näringsidkaren omfattas av sådan skyldighet.

I *andra stycket* regleras tillsynsmyndighetens inspektionsrätt och myndighetens rätt att ta del av alla handlingar som behövs för tillsynen. Den näringsidkare som tillsynen riktas mot åläggs samtidigt att tillhandahålla dessa handlingar och att lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten begär. Genom hänvisningen till första stycket klargörs att det även i dessa fall krävs att det finns skälig anledning att anta att näringsidkaren omfattas av skyldighet att se till att resegaranti ordnas för paketresorna eller de kopplade researrangemangen för att åtgärderna ska få vidtas.

I *tredje stycket* stadgas en rätt för tillsynsmyndigheten att använda sig av vitesföreläggande för att få en näringsidkare att lämna de efterfrågade handlingarna eller uppgifterna. Näringsidkaren måste alltså först få tillfälle att komma in med uppgifterna innan ett vitesföreläggande utfärdas.

Motsvarande regler avseende tillsynen enligt paketreselagen finns i 54 § i den föreslagna paketreselagen.

Av 27 § framgår att sanktionsavgift inte får åläggas någon för en gärning som omfattas av ett vitesföreläggande enligt paragrafen.

23 §

De uppgifter som avses i 7, 8 och 22 §§ ska lämnas på heder och samvete.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 222 ff. Av paragrafen framgår att de uppgifter som en näringsidkare har en skyldighet att lämna enligt lagen, eller efter föreläggande, ska lämnas på heder och samvete. Genom denna regel kan lämnande av osanna uppgifter sanktioneras genom brottsbalkens bestämmelser.

24 §

Om den näringsidkare som är skyldig att se till att godkänd resegaranti ordnas enligt denna lag underlåter att göra det, får tillsynsmyndigheten förelägga denne vid vite att fullgöra sin skyldighet.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitten 7.4 och 7.6 samt i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 222 ff. Av paragrafen framgår att myndigheten får förelägga den näringsidkare som underlåter att fullgöra sin skyldighet att se till att godkänd resegaranti ordnas att vid vite fullgöra denna skyldighet. Av 27 § framgår att sanktionsavgift inte får åläggas någon för en gärning som omfattas av ett vitesföreläggande, se vidare kommentaren till den paragrafen nedan.

25 §

Den näringsidkare som, i strid med 5 eller 6 §, underlåter att se till att en paketresa eller ett kopplat researrangemang omfattas av godkänd resegaranti ska åläggas att betala en sanktionsavgift.

Sanktionsavgift ska också åläggas den näringsidkare som har underlåtit att underrätta myndigheten enligt 8 § om att de förutsättningar som legat till grund för beslutet att godkänna resegarantin har ändrats.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 222 ff. Paragrafen ersätter straffbestämmelsen i 14 § i den nuvarande resegarantilagen (1972:204). Till skillnad mot vad som gäller enligt den paragrafen sanktioneras emellertid lämnande

av oriktiga uppgifter inte genom bestämmelserna i resegarantilagen utan enbart genom bestämmelserna i brottsbalken, se vidare kommentaren till 23 §. Paragrafen genomför, tillsammans med 26–31 §§, artikel 25 i direktivet.

I *första stycket* anges att den näringsidkare som, i strid med 5 eller 6 §, underlåter att se till att en paketresa eller ett kopplat researrangemang omfattas av godkänd resegaranti ska åläggas att betala en sanktionsavgift. Sanktionsavgift ska därmed åläggas den näringsidkare som erbjuder en paketresa till försäljning eller som vidtar en åtgärd för att underlätta ett kopplat researrangemang utan att se till att godkänd resegaranti ordnas i enlighet med 5 respektive 6 §, se vidare kommentaren till dessa bestämmelser.

När det gäller paketresor är det tillräckligt att paketresan finns till försäljning för att sanktionsavgift ska kunna tas ut. Det krävs inte att någon resenär faktiskt har köpt en paketresa av arrangören eller återförsäljaren. När det gäller kopplade researrangemang krävs att näringsidkaren har vidtagit en åtgärd för att underlätta ett kopplat researrangemang, t.ex. genom att i samband med bekräftelsen av ett avtal om en resetjänst förse resenären med en länk till en annan webbplats där bokning av ytterligare en resetjänst kan göras på ett sådant sätt att ett kopplat researrangemang kan uppstå. Det krävs inte att resenären också har bokat en resetjänst med hjälp av länken.

Sanktionsavgift ska också tas ut om resegaranti som ordnats faller bort innan paketresan eller researrangemanget har fullgjorts, t.ex. genom att en försäkring avslutas, utan att näringsidkaren ordnar en ny godkänd resegaranti. Även i dessa fall har näringsidkaren, i strid med 5 eller 6 §, underlåtit att se till att paketresan eller det kopplade researrangemanget omfattas av godkänd resegaranti.

I *andra stycket* stadgas att sanktionsavgift också ska åläggas den näringsidkare som har underlåtit att underrätta myndigheten om att de förutsättningar som legat till grund för beslutet att godkänna resegarantin har ändrats. Det som sanktioneras är underlåtenheten att underrätta om ändrade förutsättningar. Huruvida resegarantin, trots de ändrade förutsättningarna, kan godkännas saknar betydelse för frågan om sanktionsavgift ska påföras. Sådana omständigheter bör dock få betydelse för vilket belopp sanktionsavgiften ska bestämmas till, se vidare i kommentaren till 30 §.

I *tredje stycket* stadgas att sanktionsavgiften tillfaller staten.

26 §

Hel eller delvis befrielse från sanktionsavgift ska beslutas om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas

1. om överträdelsen har berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte kunnat göra det som ålegat honom eller henne och inte heller kunnat uppdra åt någon annan att göra det,

2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken förutsåg eller borde ha förutsett eller inte kunnat påverka, eller

3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika överträdelsen.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6. Av paragrafen framgår att myndigheten kan besluta att näringsidkaren helt eller delvis ska befrias från sanktionsavgift om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp. Vid bedömningen av om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp ska särskilt beaktas vad som anförs i punkterna 1–3 i paragrafen. Även andra omständigheter kan emellertid få betydelse för bedömningen.

27 §

Sanktionsavgift får inte åläggas någon för en gärning som omfattas av ett vitesföreläggande enligt 22 eller 24 §.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 227. I paragrafen stadgas ett förbud mot att ålägga sanktionsavgift för en gärning som omfattas av ett vitesföreläggande som utfärdats med stöd av lagen. Ett motsvarande förbud mot dubbla sanktioner finns i 14 § tredje stycket i den nuvarande resegarantilagen (1972:204). Har ett vitesföreläggande utfärdats mot näringsidkaren är tillämpningsområdet för sanktionsavgiften följaktligen begränsat till de gärningar som vidtagits innan vitesförelägget utfärdades eller till andra gärningar än dem som omfattas av vitesförelägget.

28 §

Den myndighet som i enlighet med 21 § ska utöva tillsyn över att reglerna i denna lag följs prövar genom avgiftsföreläggande frågor om sanktionsavgifter.

Avgiftsföreläggande innebär att näringsidkaren föreläggs att godkänna avgiften inom viss tid.

När föreläggandet har godkänts gäller det som domstols lagakraftvunna avgörande om att avgift ska tas ut. Ett godkännande som görs efter det att den tid som angetts i föreläggandet har gått ut är dock utan verkan.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 227 ff.

I *första stycket* anges att tillsynsmyndigheten prövar ärenden om sanktionsavgift samt att det ska ske genom ett avgiftsföreläggande. Vilken myndighet som är tillsynsmyndighet bestäms, enligt 21 §, av regeringen och framgår av en särskild förordning.

I *andra stycket* anges att avgiftsföreläggande innebär att näringsidkaren föreläggs att godkänna avgiften inom viss tid.

I *tredje stycket* stadgas att ett godkänt föreläggande gäller som lagakraftvunnet avgörande om att avgift ska tas ut. Ett godkännande som gjorts för sent är dock utan verkan. Av 29 § framgår att myndigheten i dessa fall får ansöka hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets avgiftsföreläggandet har utfärdats, om att avgift ska tas ut.

29 §

Om avgiftsföreläggandet inte har godkänts inom utsatt tid får tillsynsmyndigheten ansöka hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets avgiftsföreläggandet har utfärdats, om att avgift ska tas ut.

En sanktionsavgift får tas ut bara om ansökan har delgetts den som avgiftsföreläggandet riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 227 ff.

Av *första stycket* framgår att tillsynsmyndigheten, i de fall avgiftsföreläggandet inte har godkänts inom utsatt tid, får ansöka hos förvaltningsrätten om att avgift ska tas ut. Ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets avgiftsföreläggandet har utfärdats.

Av *andra stycket* framgår att sanktionsavgift bara får tas ut om ansökan har delgetts den som avgiftsföreläggandet riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

30 §

Sanktionsavgiften ska bestämmas till lägst femtusen kronor och högst tio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av näringsidkarens omsättning närmast föregående år. Om överträdelsen har skett under näringsidkarens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

När avgiftens storlek bestäms ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 227 ff.

I *första stycket* anges lägsta och högsta belopp som kan beslutas i sanktionsavgift.

I *andra stycket* anges att avgiften inte får överstiga tio procent av näringsidkarens omsättning närmast föregående år. Med omsättning avses nettoomsättning. Vidare anges att omsättningen får uppskattas om den är okänd.

I *tredje stycket* anges att hänsyn ska tas till hur allvarlig överträdelsen är när storleken på avgiften bestäms. Omständigheter som kan vara av betydelse för bedömningen är t.ex. under hur lång tid näringsidkaren har sålt paketresor eller underlättat kopplade researrangemang utan att se till att de omfattas av godkänd resegaranti, vilka slags resor eller researrangemang det varit fråga om, hur stora förskottsbetalningar som resegaranti borde ha ordnats för osv.

31 §

Sanktionsavgiften ska betalas till tillsynsmyndigheten inom trettio dagar från det att beslutet vann laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, ska tillsynsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar.

Avgiften faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.6 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 227 ff.

I *första stycket* anges att sanktionsavgiften som utgångspunkt ska betalas inom trettio dagar från det att beslutet vann laga kraft. En längre betalningstid kan dock fastställas i beslutet. Sanktionsavgiften ska betalas till tillsynsmyndigheten.

I *andra stycket* stadgas att tillsynsmyndigheten ska lämna avgiften för indrivning om den inte betalas inom angiven tid. Vidare erinras om lagen om (1993:891) om indrivning av statliga fordringar.

Enligt *tredje stycket* preskriberas sanktionsavgiften i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft. Med verkställighet avses faktiska verkställighetsåtgärder. Preskriptionen är absolut. Det betyder att fullgörande inte kan krävas efter det att fem år har gått sedan beslutet vann laga kraft, även om verkställighet har skett under femårsperioden avseende en del av sanktionsavgiften. Det som preskriberas är den del av avgiften som ännu inte har drivits in.

Central kontaktpunkt för samarbetet inom EES

32 §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang i de olika länderna inom EES, med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i denna lag.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.7 och i delbetänkandet, SOU 2016:56, s. 229 f. Paragrafen genomför artikel 18.2 i direktivet. I paragrafen anges att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang i de olika länderna inom EES, med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i lagen. Vilken myndighet som avses, liksom vad det administrativa samarbetet närmare innebär, regleras i en särskild förordning.

Bemyndigande

33 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om de förutsättningar som ska gälla för att resegaranti ska godkännas.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.4. Paragrafen innehåller ett normgivningsbemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om de förutsättningar som ska gälla för att resegaranti ska godkännas. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse vilka former av resegaranti som kan godkännas och vilka krav som bör ställas på dem som står för resegarantin.

Överklagande m.m.

34 §

Beslut enligt 22 och 24 §§ får inte överklagas. Andra beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Den myndighet som prövar skyldigheten att ordna resegaranti får förordna att ett beslut om resegaranti ska gälla omedelbart.

Bakgrunden till paragrafen finns i avsnitt 7.4 och 7.5.

Första stycket motsvarar i sak 15 § första stycket i den nuvarande resegarantilagen (1972:204). Som en konsekvens av att Resegarantinämndens uppgifter övertas av en annan myndighet har det överklagandeförbud som gäller för nämndens beslut enligt 15 § andra stycket i den nuvarande resegarantilagen (1972:204) tagits bort. Alla beslut utom vitesförelägganden får därmed överklagas. Prövningstillstånd krävs dock vid överklagande till kammarrätten.

Av *andra stycket* framgår att den myndighet som prövar skyldigheten att ordna resegaranti får förordna att ett beslut om resegaranti ska gälla omedelbart. En motsvarande regel finns i 15 § andra stycket i den nuvarande resegarantilagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018 då resegarantilagen (1972:204) upphör att gälla.

2. I fråga om resegaranti som ställts för resor där reseavtalet har ingåtts före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas.

3. I fråga om överträdelser som skett före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.10 och i delbetänkandet, s. 238 ff.

Enligt *första punkten* träder lagen i kraft den 1 juli 2018. Bestämmelserna ska, med undantag för vad som föreskrivs i andra och tredje punkterna, tillämpas från ikraftträdandet. Den nuvarande resegarantilagen upphävs samtidigt.

I *andra punkten* anges att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om resegaranti som ställts för resor där reseavtalet har ingåtts före ikraftträdandet. Det innebär att den skyldighet att ställa resegaranti som enligt äldre bestämmelser ålåg näringsidkaren då avtalet om resan ingicks kvarstår även efter ikraftträdandet. Det innebär också att den myndighet som övertar uppgiften att pröva om resegaranti får tas i anspråk ska tillämpa de bestämmelser som gällde vid den tidpunkt då avtalet om den aktuella resan ingicks. Av övergångsbestämmelserna till den särskilda förordning som bl.a. reglerar vilken myndighet som prövar ianspråktagande av resegaranti framgår dock att Resegarantinämnden ska behålla sitt uppdrag i förhållande till de ärenden som anhängiggjorts hos nämnden före ikraftträdandet.

I *tredje punkten* anges att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om överträdelser som skett före ikraftträdandet. För överträdelser som skett före ikraftträdandet ska alltså de nu gällande straffbestämmelserna tillämpas.

9.2 Förslaget till paketreselag

Inledande bestämmelse

1 §

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG syftar till att bidra till en väl fungerande inre marknad och till att uppnå en så hög och enhetlig konsumentskyddsnivå som möjligt genom att tillnärma vissa aspekter av medlemsstaternas lagar, regler och administrativa bestämmelser vad gäller avtal mellan resenärer och näringsidkare med avseende på paketresor och sammanlänkade researrangemang.

I denna lag finns bestämmelser varigenom delar av direktivet genomförs i svensk rätt. Ytterligare bestämmelser som genomför direktivet finns i resegarantilagen (0000:0000).

Bakgrunden till paragrafen behandlas i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 5.1 och i avsnitt 7.9 i detta betänkande. Lagen genomför det nya direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang. En hänvisning till direktivet finns i avsnitt 5.1 och i noten till lagen.

Första stycket innehåller en ändamålsbestämmelse som anger den allmänna innebörden av lagen och dess syfte. Bestämmelsen saknar motsvarighet i den nu gällande lagen (1992:1672) om paketresor. Lagen syftar i första hand till att tillvarata konsumenternas intressen genom att införa civilrättsliga regler om rättigheter för konsumenter som köper paketresor och resor som ingår i vissa andra researrangemang, s.k. kopplade researrangemang.

I *andra stycket* anges att lagen innehåller bestämmelser som genomför delar av direktivet samt att ytterligare bestämmelser som genomför direktivet finns i resegarantilagen (0000:0000).

Lagens tillämpningsområde

2 §

Lagen tillämpas

1. då näringsidkare erbjuder paketresor till försäljning till resenärer och
2. då näringsidkare för resenärers räkning underlättar kopplade researrangemang.

Lagen ska inte tillämpas på paketresor och kopplade researrangemang som

1. omfattar en tidsperiod på mindre än 24 timmar och som inte innefattar inkvartering över natten,
2. erbjuds eller underlättas tillfälligt på ideell basis och endast för en avgränsad grupp resenärer eller som
3. en fysisk eller juridisk person köper inom ramen för sin yrkes- eller näringsverksamhet och på grundval av ett ramavtal för affärsresor.

Paragrafen motsvaras delvis av 1 och 2 §§ i den nu gällande lagen om paketresor. Bakgrunden behandlas i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.1.1. och 6.1.2. Paragrafen genomför artikel 2 i direktivet.

Första stycket 1 motsvarar i huvudsak 1 § i den nu gällande lagen om paketresor. Begreppet erbjuder till försäljning är dock mer begränsat än begreppet marknadsför, som används i den nu gällande lagen om paketresor. Som exempel på vad som avses med att erbjuda resorna till försäljning kan nämnas att arrangören eller återförsäljaren tillhandahåller en webbplats eller något annat försäljningsställe där bokningar av resorna kan göras. Avsättningsbefrämjande åtgärder som vidtas utan att resorna faktiskt finns till försäljning, t.ex. genomförande av en reklamkampanj som avser att väcka intresse inför en framtida försäljning av resor till ett nytt resmål, är inte att erbjuda resorna till försäljning. Som en konsekvens av att definitionen av paketresa har utökats, se vidare kommentaren till 3 § nedan, har tillämpningsområdet för lagen utökats.

Första stycket 2 stadgar att lagen ska tillämpas på en ny typ av researrangemang, s.k. kopplade researrangemang, se vidare kommentaren till 4 § nedan.

Användningen av begreppet näringsidkare är nytt. Begreppet näringsidkare definieras i 5 § 9. I sak innebär användningen av begreppet ingen förändring i tillämpningsområdet eftersom den nuvarande lagen endast är tillämplig på paketresor som säljs eller mark-

nadsförs, vilket förutsätter att det är fråga om näringsidkares verksamhet, se vidare under kommentaren till 5 §.

Andra stycket reglerar undantagen från lagens tillämpningsområde. *Första punkten* motsvarar i sak 2 § 2 i den nu gällande lagen om paketresor. *Andra punkten* motsvarar huvudsakligen vad som följer av 1 och 3 §§ i den nu gällande lagen om paketresor. *Tredje punkten* saknar motsvarighet i den nu gällande lagen. Genom regeln i denna punkt undantas vissa affärsresor från lagens tillämpningsområde. De affärsresor som avses är de som köps på grundval av ett ramavtal för affärsresor. Det kan t.ex. vara fråga om affärsresor som köps genom avrop från ett ramavtal som träffats mellan en resebyrå och ett företag.

3 §

Med *paketresa* avses i lagen en kombination av minst två olika typer av rese-tjänster avsedda för samma resa eller semester om

1. dessa tjänster kombinerats av en enda näringsidkare, även när tjänsterna kombineras på begäran av resenären eller i enlighet med resenärens urval, innan ett enda avtal om alla tjänster ingåtts, eller om

2. dessa tjänster, oberoende av om separata avtal ingås med enskilda rese-tjänstleverantörer

- a) köps från ett enda försäljningsställe och dessa tjänster har valts ut innan resenären samtycker till att betala,

- b) erbjuds, säljs eller debiteras till ett allomfattande eller totalt pris,

- c) marknadsförs eller säljs med beteckningen paketresa eller en liknande beteckning,

- d) kombineras efter ingåendet av ett avtal som ger resenären rätt att välja bland ett urval av olika typer av resetjänster, eller

- e) köps från separata näringsidkare genom länkade bokningsprocesser via internet där resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress överförs från den näringsidkare med vilken det första avtalet har ingåtts till en annan näringsidkare eller andra näringsidkare och ett avtal ingås med den eller de sistnämnda näringsidkarna senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.

För att en kombination av resetjänster där endast en typ av sådan resetjänst som avses i 5 § 15 a–c kombineras med en eller flera sådana turisttjänster som avses i 5 § 15 d ska anses utgöra en paketresa krävs att de sistnämnda tjänsterna står för en betydande del av värdet av kombinationen eller att de marknadsförs som eller på annat sätt utgör ett väsentligt inslag i kombinationen, och att de väljs och köps innan fullgörandet av den förstnämnda resetjänsten har inletts.

Paragrafen genomför artikel 3.2 i direktivet. Bakgrunden till paragrafen behandlas i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.1.1. I paragrafen anges på vilka sätt en paketresa kan uppstå genom att avtal ingås om två eller flera olika typer av resetjänster. Vilka resetjänster som kan ingå i en paketresa anges i 5 § 15 a–d. Paragrafen motsvaras delvis av 2 § i den nu gällande lagen om paketresor. Samtliga de sätt på vilka en paketresa kan uppstå enligt 2 § i den nu gällande lagen om paketresor har sin motsvarighet i paragrafen. Därutöver anges i paragrafen att en paketresa kan uppstå på ytterligare ett antal sätt.

I *första stycket* anges att en paketresa för det första förutsätter att det måste vara fråga om minst två olika typer av resetjänster avsedda för samma resa eller semester. Vad som avses med resetjänster framgår av definitionen i 5 § 15. Vidare anges att en paketresa föreligger i de fall då de aktuella resetjänsterna kombinerats av en enda näringsidkare innan ett enda avtal om alla tjänster ingåtts. En paketresa kan också föreligga oavsett om ett eller flera avtal ingås om resetjänsterna köps från ett enda försäljningsställe och har valts ut innan resenären går med på att betala för dem. Vilken typ av försäljningsställe resetjänsterna köps från saknar betydelse, såväl köp via en hemsida som i en butik omfattas. Det är också en paketresa om resetjänsterna erbjuds, säljs eller debiteras till ett allomfattande eller totalt pris eller om de marknadsförs eller säljs med beteckningen paketresa eller liknande. Även resetjänster som kombineras i efterhand, efter ingåendet av ett avtal som ger resenären rätt att välja bland ett urval av olika typer av resetjänster utgör en paketresa. Till skillnad mot vad som föreskrivs i den nu gällande lagen om paketresor behöver arrangemanget alltså inte ha utformats innan avtalet träffas. Som exempel på resetjänster som kombineras i efterhand kan nämnas köp av ett presentkort eller köp av en hotellvistelse där det ingår i priset att resenären på plats ges möjlighet att välja mellan ytterligare resetjänster såsom t.ex. ansiktsbehandlingar och massage. Även resetjänster som köps från separata näringsidkare genom länkade bokningsprocesser online kan medföra att resetjänsterna anses utgöra en paketresa. För det förutsätts dock att den näringsidkare som det första avtalet ingåtts med överför resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress till en eller flera andra näringsidkare och att resenären ingår avtal med någon av dessa näringsidkare inom 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten

har bekräftats. Den resetjänst som det första avtalet avser och de andra resetjänster som resenären därefter ingår avtal om bildar då en paketresa. Alla de uppräknade uppgifterna måste överföras för att det ska bli fråga om en paketresa. Överförs t.ex. resenärens namn och e-postadress men inte dennes betalningsuppgifter blir det alltså inte en paketresa om resenären ingår avtal med den näringsidkare som tar emot uppgifterna. Däremot kan de avtal om resetjänster som resenären i dessa fall träffar ingå i ett kopplat researrangemang, se vidare under kommentaren till 4 §. Ingås det andra avtalet senare än inom 24 timmar blir det inte heller fråga om en paketresa (och inte heller ett kopplat researrangemang).

I *andra stycket* anges i vilka fall en resetjänstkombination utgör en paketresa när den består av endast två olika sorters resetjänster varav den ena är en s.k. turisttjänst, dvs. en annan resetjänst än en passagerartransport, inkvartering eller hyra av något sådant fordon som anges i 5 § 15 c. För att resetjänstkombinationen i ett sådant fall ska utgöra en paketresa krävs att turisttjänsten står för en betydande del av värdet av kombinationen eller att den marknadsförs som eller på annat sätt utgör ett väsentligt inslag i kombinationen. En turisttjänst som motsvarar 25 procent eller mer av resetjänstens totala värde anses stå för en betydande del av värdet. Andra omständigheter kan emellertid också ha betydelse. En kombination av passagerartransport och inträdesbiljett till en fotbollsmatch kan t.ex. anses utgöra en paketresa om syftet med resan är att gå på fotbollsmatchen. Dessutom krävs att turisttjänsten har valts ut och köpts innan fullgörandet av den förstnämnda resetjänsten har inletts. Den situationen att resenären på plats väljer tilläggstjänster, t.ex. köper en massagebehandling eller bokar en guidad utflykt utan att det ingår i avtalet medför alltså inte att det blir fråga om en paketresa.

4 §

Med *kopplat researrangemang* avses i lagen minst två olika typer av resetjänster köpta för samma resa eller semester, vilka inte utgör en paketresa, som leder till ingåendet av separata avtal med de enskilda resetjänstleverantörerna, om en näringsidkare

1. underlättar resenärens separata urval och separata betalningar för var och en av resetjänsterna, vid tidpunkten för ett enda besök hos eller en enda kontakt med dess försäljningsställe eller

2. på ett riktat sätt underlättar anskaffandet av minst en ytterligare resetjänst från en annan näringsidkare när ett avtal med en sådan näringsidkare ingås senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.

Om endast en typ av sådan resetjänst som avses i 5 § 15 a–c och en eller flera sådana turisttjänster som avses i 5 § 15 d köps utgör de inte ett kopplat researrangemang om de sistnämnda tjänsterna inte står för en betydande del av tjänsternas sammanlagda värde och inte marknadsförs som, eller på annat sätt utgör, ett väsentligt inslag i resan eller semestern.

Bakgrunden till paragrafen behandlas i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.1.1. Paragrafen genomför artikel 3.5 i direktivet. I paragrafen anges på vilka sätt ett kopplat researrangemang kan uppstå när resenären ingår separata avtal om resetjänster med enskilda resetjänstleverantörer. Paragrafen har ingen motsvarighet i den nu gällande lagen om paketresor.

I *första stycket* anges att det för det första, på samma sätt som gäller för paketresor, måste vara fråga om minst två olika typer av resetjänster avsedda för samma resa eller semester. För det andra får det inte vara fråga om en paketresa. För det tredje ska en näringsidkare ha underlättat för resenären att träffa avtalen med de enskilda resetjänstleverantörerna på något av följande två sätt. Enligt det första alternativet ska näringsidkaren ha underlättat resenärens separata urval och separata betalningar för var och en av resetjänsterna vid tidpunkten för ett enda besök hos eller en enda kontakt med dess försäljningsställe. Det kan t.ex. vara fråga om att näringsidkaren i samband med att en resenär gör en bokning på näringsidkarens hemsida via ett s.k. *pop-up* fönster erbjuder resenären att ingå ytterligare avtal med en annan näringsidkare. Enligt det andra alternativet har näringsidkaren på ett riktat sätt underlättat anskaffandet av minst en ytterligare resetjänst från en annan näringsidkare och ett avtal med en sådan näringsidkare ingås senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats. Det kan t.ex. vara fråga om att näringsidkaren har överfört en del av, men inte alla, uppgifter om resenären som krävs för att det ska bli en paketresa. Näringsidkaren kan t.ex. ha överfört uppgift om resnärens namn och e-postadress till en annan näringsidkare som skickar ett erbjudande till resenären om att ingå avtal om ytterligare en resetjänst. Det kan också vara fråga om att resenären i samband med bokningsbekräftelsen får en länk till en annan resetjänstleverantör

webbplats där ytterligare bokning kan göras. Det krävs att underlättandet sker på ett riktat sätt, t.ex. genom ett konkret erbjudande eller genom att resenären på något sätt får hjälp att kontakta en viss näringsidkare för att boka ytterligare en resetjänst. Mer allmän information om vilka ytterligare resetjänster som erbjuds på resmålet medför inte att researrangemanget utgör ett kopplat researrangemang om resenären väljer att kontakta någon av de näringsidkare som erbjuder resetjänsterna.

I *andra stycket* anges på motsvarande sätt som gäller för paketresor att turisttjänsten eller turisttjänsterna måste stå för en betydande del av tjänsternas sammanlagda värde eller marknadsföras som, eller på annat sätt utgöra ett väsentligt inslag i resan eller semestern för att de tillsammans med endast en annan typ av resetjänst ska anses utgöra ett kopplat researrangemang.

5 §

I denna lag avses med

1. *arrangör*: en näringsidkare som kombinerar och till försäljning erbjuder paketresor, antingen direkt eller genom en annan näringsidkare eller tillsammans med en annan näringsidkare, eller den näringsidkare som överför resenärens uppgifter till en annan näringsidkare i enlighet med 3 § 2 e,

2. *betalningsvillkor*: betalningssätt, inklusive belopp eller procentandelar av priset som ska betalas som delbetalning samt de tidpunkter då den resterande delen av priset ska betalas eller andra ekonomiska garantier ska betalas eller tillhandahållas av resenären,

3. *etablering*: etablering enligt 4 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden,

4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

5. *försäljningsställe*: fasta eller rörliga detaljhandelslokaler, försäljningswebbplatser eller liknande försäljningsplatser via internet, telefontjänster eller kombinationer av försäljningswebbplatser, liknande försäljningsplatser via internet och telefontjänster, som presenteras för resenärer som en enda försäljningsplats,

6. *hemtransport*: resenärens återresa till avreseplatsen eller till någon annan plats som de avtalslutande parterna har enats om,

7. *kontaktuppgifter*: adress, telefonnummer och, i förekommande fall, e-postadress och faxnummer,

8. *minderårig*: en person under 18 år,

9. *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person, antingen offentligägd eller privatägd, som i samband med avtal som omfattas av denna lag agerar för

ändamål som faller inom ramen för den egna närings- eller yrkesverksamheten samt varje person som agerar i näringsidkarens namn eller för näringsidkarens räkning, oavsett om denne agerar i egenskap av arrangör, återförsäljare, näringsidkare som underlättar ett kopplat researrangemang eller rese-tjänstleverantör,

10. *oundvikliga och extraordinära omständigheter*: en situation utom kontroll för den part som åberopar en sådan situation, och vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits,

11. *paketreseavtal*: ett avtal om en paketresa som helhet eller, om paketresan tillhandahålls enligt separata avtal, alla avtal som omfattar resetjänster som ingår i paketresan,

12. *paketresans början*: början av fullgörandet av någon av de resetjänster som ingår i paketresan,

13. *person med nedsatt rörlighet*: en person vars rörlighet är nedsatt vid användning av transporter på grund av någon form av fysiskt funktionshinder, sensoriskt eller motoriskt, bestående eller tillfälligt, psykiskt funktionshinder eller psykisk funktionsnedsättning eller på grund av annat funktionshinder eller ålder och vars situation kräver lämplig uppmärksamhet och anpassning till hans eller hennes särskilda behov av de tjänster som är tillgängliga för alla passagerare,

14. *resenär*: en person som avser att ingå ett paketreseavtal eller ett avtal som utgör en del av ett kopplat researrangemang eller som har rätt att resa på grundval av ett sådant avtal,

15. *resetjänst*:

a) passagerartransport,

b) inkvartering som inte utgör en integrerad del av passagerartransport och som inte är för bostadsändamål,

c) uthyrning av bilar, andra motorfordon i den mening som avses i artikel 3.11 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/46/EG av den 5 september 2007 om fastställande av en ram för godkännande av motorfordon och släpvagnar till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon, eller motorcyklar som kräver körkort för kategori A i enlighet med artikel 4.3 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort,

d) andra turisttjänster som inte utgör en integrerad del av en sådan resetjänst som avses i a–c,

16. *resetjänstens huvudsakliga egenskaper:*

- a) resmål, resplan och vistelseperiod, med datum och, om inkvartering ingår, antalet nätter som ingår,
- b) transportmedel, typ av transport och transportkategori, datum, tid och plats för avresa och hemkomst, eller om den exakta tidpunkten ännu inte har fastställts, den ungefärliga tidpunkten för avresa och hemkomst, resans längd, platser för uppehåll under resan och anslutande transporter,
- c) inkvarteringens belägenhet, utmärkande kännetecken och, i förekommande fall, kategori enligt destinationslandets regler,
- d) måltider som ingår,
- e) besök, utflykter eller andra tjänster som ingår i det avtalade totalpriset för paketresan,
- f) huruvida någon av resetjänsterna kommer att tillhandahållas resenären som en del av en grupp och i så fall, om möjligt, gruppens ungefärliga storlek,
- g) om resenärens tillgång till andra turisttjänster är beroende av effektiv muntlig kommunikation, det språk som dessa tjänster kommer att utföras på,
- h) allmänna uppgifter om resans eller semesterns lämplighet för personer med nedsatt rörlighet och, vid förfrågan, exakta uppgifter om resans lämplighet för den aktuella resenären,

17. *återförsäljare:* en annan näringsidkare än arrangören som säljer eller erbjuder paketresor som kombinerats av en arrangör.

Bakgrunden till paragrafen behandlas i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.1.1 och 6.2. Paragrafen genomför artikel 3 punkterna 1, 3–4, 6–10, 12 och 14–16 i direktivet. Paragrafen innehåller dessutom ett antal definitioner som inte finns i artikel 3 utan som i stället framgår av andra artiklar. Därigenom genomför paragrafen också delar av artikel 5, 6, 7 och 13. Paragrafen motsvaras till viss del av 3 § i den nu gällande lagen om paketresor.

Definitionerna har främst den funktionen att de klargör innebörden av begrepp som återkommer i lagstiftningen, eller som är så omfattande att de skulle tynga de enskilda paragraferna om beskrivningarna i stället placerades där.

I *punkten 1* definieras begreppet *arrangör*. Arrangören är den som enligt lagen ansvarar för fullgörandet av paketresan. Definitionen kopplar samman begreppet arrangör med begreppet paketresa. Föreligger det en paketresa finns det också en, eller ibland flera, arrangörer som ansvarar för denna. Det behöver inte vara arrangören själv som erbjuder paketresan till försäljning, det kan också ske genom en återförsäljare. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.8.

I *punkten 2* definieras begreppet *betalningsvillkor*. Med betalningsvillkor avses de villkor som gäller för på vilket sätt och vid vilka tidpunkter resenären ska betala för paketresan och i förekommande fall betala för eller tillhandahålla ekonomiska garantier. Definitionen motsvarar direktivets artikel 5.1 d.

I *punkten 3* definieras begreppet *etablering*. Definitionen motsvarar definitionen i 4 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden. Begreppet avser en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs. Definitionen svarar mot direktivets definition i artikel 3.

I *punkten 4* definieras begreppet *EES*. Med EES avses det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I detta samarbetsområde ingår, förutom EU-medlemsländerna, även Norge, Island och Liechtenstein.

I *punkten 5* definieras begreppet *försäljningsställe*. Med försäljningsställe avses såväl fasta och rörliga detaljhandelslokaler som olika försäljningsplatser via internet eller per telefon. Även kombinationer av flera försäljningsplatser anses vara ett försäljningsställe om de presenteras för resenären som en enda försäljningsplats. Det innebär att t.ex. en bokning som initieras via internet men som slutförs vid ett telefonsamtal med företagets kundtjänst, anses ha gjorts genom kontakt med ett enda försäljningsställe. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.15.

I *punkten 6* definieras begreppet *hemtransport*. Med hemtransport avses resenärens återresa till avreseplatsen eller till någon annan plats som de avtalsslutande parterna har enats om. Det är alltså resenärens resa från destinationen för paketresan som avses. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.16.

I *punkten 7* definieras begreppet *kontaktuppgifter*. Med begreppet avses adress, som kan vara gatuadress eller postadress, telefonnummer och i förekommande fall e-postadress och faxnummer. Definitionen motsvarar delvis innehållet i direktivets artikel 5.1 b och artikel 7.2 d.

I *punkten 8* definieras begreppet *minderårig* som en person under 18 år. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.14.

I *punkten 9* definieras begreppet *näringsidkare*. Det väsentliga i definitionen är att den som i samband med avtal som omfattas av lagen agerar för ändamål som faller inom den egna närings- eller yrkesverksamheten samt varje person som agerar i dennes namn eller för

dennes räkning anses utgöra en näringsidkare. Huruvida det är fråga om en fysisk eller juridisk person saknar betydelse. Likaså ägarförhållanden. Det spelar inte heller någon roll om det är fråga om en ideell organisation eller någon som drivs av ett vinstintresse. Definitionen motsvarar direktivets artikel 3.7.

I *punkten 10* definieras begreppet *oundvikliga och extraordinära omständigheter*. Med begreppet avses en situation utom kontroll för den part som åberopar en sådan situation och vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits. Sådana omständigheter kan vara krig, terrorism eller andra allvarliga säkerhetsproblem, större risker för människors hälsa eller utbrott av allvarlig sjukdom vid resmålet eller naturkatastrofer som översvämningar, jordbävningar eller väderförhållanden. Vid bedömningen av om en omständighet är att betrakta som extraordinär, dvs. något utöver det vanliga, får beaktas bl.a. vilka omständigheter som normalt råder på resmålet. Värme eller kyla som skulle betraktas som extraordinär i resenärens hemland kan vara högst ordinär på resmålet. Att vissa resmål återkommande drabbas av naturkatastrofer eller politiska omvälvningar bör dock inte leda till att naturkatastrofer eller upplopp som inträffar på resmålet är att betrakta som ordinära. Det kan däremot vara ett skäl att anse att följderna av dem hade kunnat undvikas, helt eller delvis, om det fanns tidiga varningstecken på att de skulle inträffa och den som åberopar dem, dvs. i regel arrangören eller resenären, hade kunnat vidta åtgärder för att undvika dem. Omständigheter som redan var kända när paketreseavtalet ingicks kan inte heller anses vara oundvikliga. En omständighet kan alltså vara extraordinär utan att vara oundviklig eller tvärtom oundviklig utan att vara extraordinär. En bedömning får göras i varje enskilt fall av om båda kriterier i definitionen är för handen. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.12.

I *punkten 11* definieras begreppet *paketreseavtal*. Med paketreseavtal avses alla avtal som omfattar resetjänster som ingår i avtalet eller ett avtal om en paketresa som helhet. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.3.

I *punkten 12* definieras begreppet *paketresans början*. Med begreppet avses början av fullgörandet av någon av de resetjänster som ingår i paketresan. Begreppet är av avgörande betydelse för bl.a. skyldigheten att tillhandahålla viss information. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.4.

I *punkten 13* har införts en definition av begreppet *person med nedsatt rörlighet*. Definitionen motsvarar den definition av begreppet som finns i artikel 2 a i förordning (EG) nr 1107/2006 (om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet). Begreppet återfinns i definitionen av resetjänstens huvudsakliga egenskaper i punkten 16 i innevarande paragraf samt i 36 §.

I *punkten 14* definieras begreppet *resenär*. Definitionen överensstämmer till stor del med motsvarande begrepp i den nu gällande lagen om paketreor. Den nya definitionen omfattar emellertid inte bara den som har rätt att resa på grundval av ett avtal om paketresa eller ett avtal som utgör en del av ett kopplat researrangemang utan även den som avser att ingå ett sådant avtal. Därigenom har det gjorts möjligt att använda begreppet resenär även i t.ex. de bestämmelser som reglerar rätten till förhandsinformation. Definitionen motsvarar direktivets definition i artikel 3.6.

I *punkterna 15 a–d* definieras begreppet *resetjänst*. Genom definitionen klargörs vilka resetjänster som måste ingå i avtalet eller avtalen för att kombinationen ska anses utgöra en paketresa eller ett kopplat researrangemang. Resetjänsterna delas in i fyra olika typer; passagerartransport, inkvartering som inte utgör en integrerad del av passagerartransport och som inte är för bostadsändamål, uthyrning av vissa fordon och andra turisttjänster som inte utgör en integrerad del av någon av de andra typerna av resetjänster.

Med *passagerartransport (punkt 15 a)* avses helt enkelt transport av passagerare.

Inkvartering som inte utgör en integrerad del av en passagerartransport och som inte är för bostadsändamål (punkt 15 b) avser annan inkvartering än sådan som är för bostadsändamål, t.ex. i samband med en långvarig språkkurs eller utbytesstudier eller som utgör en integrerad del av passagerartransport. Undantaget för inkvartering som utgör en integrerad del av en passagerartransport tar sikte på inkvartering över natten som tillhandahålls som en del av en passagerartransport med vägfordon, tåg, båt eller flyg, t.ex. sovhytt i ett tåg eller på en båt. Inkvartering som tillhandahålls vid en kryssning anses däremot utgöra en inkvartering och därmed också en resetjänst.

De motorfordon som avses i *punkt 15 c, uthyrning av bilar m.m.* är färdigbyggda, etappvis färdigbyggda eller icke färdigbyggda motor-drivna fordon som framdrivs av egen kraft och som har minst fyra

hjul och en maximal konstruktionshastighet som överstiger 25 km/h (direktiv 2007/46/EG artikel 3.11). De motorcyklar som avses är tvåhjuliga fordon med eller utan sidovagn som har en motor som, om den bygger på inre förbränning, har en slagvolym på över 50 cm³ och/eller är konstruerade för en högsta hastighet som överstiger 45 km/h (direktiv 2006/126/EG artikel 4.3 c och direktiv 2002/126/EG artikel 1.2 b). Med bilar avses detsamma som i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

Andra turisttjänster som inte utgör en integrerad del av en resetjänst i den mening som avses i leden a–c (punkt 15 d) tar sikte på t.ex. inträden till konserter, idrottsevenemang, utfärder, evenemangsparker, guidade turer, skidpass, uthyrning av sportutrustning, spabehandlingar m.m. En avgränsning görs mot turisttjänster som utgör en integrerad del av någon annan resetjänst, t.ex. transport av bagage som en del av en guidad tur eller transfer till eller från ett hotell, en flygplats eller en järnvägsstation, måltider, drycker och städning som tillhandahålls som en del av en inkvartering, eller tillgång till utrymmen inom anläggningen såsom simbassäng, bastu, spa eller gym för hotellgäster. En bedömning får göras från fall till fall av om en turisttjänst utgör en del av en annan resetjänst eller om den bör betraktas som en resetjänst i egen rätt. Definitionerna motsvarar direktivets artikel 3.1.

I *punkt 16* definieras begreppet *resetjänstens huvudsakliga egenskaper*. Med begreppet avses vissa särskilt angivna egenskaper i den eller de resetjänster som ingår i avtalet och som är centrala för resenären att känna till. Vilka dessa egenskaper är beskrivs utförligt i paragrafen. Definitionen återkommer i 7 §. Definitionen motsvarar innehållet i direktivets artikel 5.1 a.

I *punkten 17* definieras begreppet *återförsäljare*. Återförsäljare definieras negativt i förhållande till arrangör. En återförsäljare är en annan näringsidkare än arrangören som säljer eller erbjuder paketresor som kombinerats av en arrangör. För att den som säljer en paketresa ska anses vara återförsäljare krävs alltså att det finns någon annan som är arrangör för resan. Definitionen är vid och omfattar fler typer av mellanmän än vad som i svensk rätt skulle vara att betrakta som återförsäljare, dvs. någon som köper varor och säljer dem vidare i eget namn och för egen räkning. Såväl agenter som kommissionärer kan utgöra återförsäljare i lagens mening. Definitionen motsvarar direktivets artikel 3.9.

Information innan ett avtal om paketresa ingås

7 §

Innan resenären blir bunden av ett paketreseavtal ska han eller hon på ett klart och tydligt sätt informeras om

1. arrangörens firma och kontaktuppgifter och, i förekommande fall, motsvarande uppgifter beträffande återförsäljaren eller den näringsidkare till vilken arrangören har överfört uppgifter om resenären i enlighet med 3 § 2 e,

2. resetjänstens huvudsakliga egenskaper, i den utsträckning som är relevant för de resetjänster som omfattas av erbjudandet,

3. paketresans totalpris inklusive skatter och eventuella tilläggsavgifter och övriga kostnader eller, om kostnaderna inte rimligen kan beräknas innan avtalet ingås, vilka typer av tilläggskostnader som kan tillkomma,

4. de betalningsvillkor som gäller för paketresan,

5. det minsta antal resenärer som krävs för att paketresan ska genomföras om ett sådant krav finns, och den tidsgräns som gäller för uppsägning av avtalet om minimiantalet resenärer inte uppnås,

6. allmän information om pass- och viseringskrav, inbegripet ungefärlig tid för att få visering om sådan krävs, samt information om hälsobestämmeelser, i destinationslandet,

7. information om att resenären kan säga upp avtalet när som helst före paketresans början mot en skälighets uppsägningsavgift eller, i tillämpliga fall, de standardiserade uppsägningsavgifter som arrangören får begära i enlighet med 24 §,

8. information om frivillig eller obligatorisk försäkring som täcker kostnaden för resenärens uppsägning av avtalet eller kostnaden för assistans, inklusive hemtransport, i händelse av olycka, sjukdom eller dödsfall.

Resenären ska utöver vad som anges i första stycket 1–8 ges information om de centrala rättigheter och det insolvensskydd som gäller för paketreseavtalet genom det standardinformationsformulär för paketreseavtal som är relevant för avtalet ifråga.

Träffas avtalet per telefon ska den information som framgår av relevant standardinformationsformulär lämnas på annat sätt.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, avsnitt 6.2 och i avsnitt 7.9 i detta betänkande. Paragrafen genomför, tillsammans med 8 §, artikel 5 i direktivet. Genom paragrafens *första stycke* klargörs vilken information som resenären ska få del av innan denne ingår ett paketreseavtal. Begreppen paketreseavtal, resenär, kontaktuppgifter, resetjänstens huvudsakliga egenskaper och betalningsvillkor m.m. definieras i 5 §. Vem som ansvarar för att informationen lämnas fram-

går av 8 §. Bestämmelserna måste alltså läsas ihop för att arrangörens, återförsäljarens och de andra näringsidkarnas skyldigheter att tillhandahålla resenären förhandsinformation klart ska framgå. Definitionen av begreppet paketreseavtal innebär att informationen måste lämnas innan resenären ingår något av de avtal som tillsammans med något eller några andra avtal kommer att utgöra en paketresa. Informationen ska lämnas på ett klart och tydligt sätt. Det innebär bl.a. att den inte får lämnas på ett undanskymt ställe, i finstilt text eller på ett sådant sätt att informationen är svår för resenären att ta till sig. Informationen behöver emellertid inte lämnas i någon särskild form.

Av *andra stycket* framgår att resenären också ska ges information om sina centrala rättigheter och det insolvensskydd som gäller för paketreseavtalet genom ett särskilt standardinformationsformulär. Dessa formulär finns i en bilaga till direktivet. Närmare regler här om finns i förordningen om standardinformationsformulär vid paketreseavtal och kopplade researrangemang. När avtalet ingås per telefon är det av naturliga skäl inte möjligt att överlämna ett standardinformationsformulär innan avtalet ingås. I *tredje stycket* anges därför att när avtalet träffas per telefon ska den information som framgår av det relevanta standardinformationsformuläret lämnas på annat sätt. Det innebär i regel att informationen ska läsas upp för resenären under telefonsamtalet.

21 §

Är arrangören före paketresans början tvungen att göra ändringar i paketreseavtalet genom att väsentligen ändra någon av resetjänsternas huvudsakliga egenskaper, eller kan arrangören inte uppfylla de särskilda krav från resenären som arrangören har accepterat, eller höjer arrangören priset av de skäl som sägs i 19 § men med ett belopp som överstiger åtta procent av paketresans totalpris, ska arrangören utan onödigt dröjsmål på ett klart och tydligt sätt meddela resenären detta.

Meddelandet ska ges i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären. Av meddelandet ska framgå vilka ändringar arrangören vill göra och, om ändringarna innebär en försämring av kvaliteten på eller värdet av paketresan, vilket prisavdrag resenären erbjuds samt att resenären anses ha accepterat ändringarna om resenären inte inom en viss angiven tid meddelar arrangören att avtalet sägs upp. Den angivna tiden ska vara skälig.

Resenären har rätt att säga upp avtalet utan att betala uppsägningsavgift, förutsatt att resenären inom den angivna tiden ger arrangören besked att avtalet sägs upp. Lämnar resenären inget sådant besked ska han eller hon anses ha accepterat ändringarna. Resenären har dock alltid rätt till skäligen ersättning för prisskillnaden om ändringarna innebär en försämring av kvaliteten på eller värdet av paketresan.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.4.2. Paragrafen genomför artikel 11.2–4 i direktivet. En motsvarande bestämmelse finns i 12 § i den nu gällande lagen om paketresor. Paragrafen reglerar vad som gäller när arrangören före paketresans början blir tvungen att göra andra ändringar i paketreseavtalet än de som regleras i 18–19 eller 23 §§ eller när arrangören inte kan uppfylla de särskilda krav från resenären som arrangören har accepterat eller när arrangören höjer priset med ett belopp som överstiger åtta procent av paketresans totalpris. Vad som avses med resetjänsternas huvudsakliga egenskaper framgår av definitionen i 5 § 16. De särskilda kraven från resenären ska enligt 10 § framgå av paketreseavtalet eller bekräftelsen på paketreseavtalet.

Av *första stycket* framgår att en förutsättning för att arrangören ska få göra sådana ändringar är att arrangören är tvungen att göra dem, dvs. denne måste ha ett godtagbart skäl för att inte kunna fullgöra avtalet i dess helhet. Sådana skäl kan t.ex. vara att en underleverantör till arrangören har lagt ned sin verksamhet på grund av obestånd, att en strejk på flygplatsen medför att ett flyg måste bokas om till en annan dag eller att ett hotell måste saneras på grund av ohyra. I en sådan situation åligger det arrangören att utan onödigt dröjsmål och på ett klart och tydligt sätt ge resenären besked om vilka ändringar som behöver göras.

I *andra stycket* regleras vilken form ett meddelande om ändringar ska ha och vad det ska innehålla. Meddelandet ska ges i en läsbar och varaktig form som är tillgänglig för resenären. Det är alltså inte tillräckligt med ett muntligt meddelande. Av meddelandet ska framgå vilka ändringar arrangören vill göra och, om ändringarna innebär en försämring av kvaliteten på eller värdet av paketresan, vilket prisavdrag resenären erbjuds. Resenären ska alltså få ett klart besked om vad denne erbjuds i stället för det som inte kan levereras. Vidare ska resenären få besked om sin rätt att inom en viss tid säga upp avtalet om denne inte vill acceptera ändringarna och vilka konsekvenserna

blir om svarsfristen försitts. Den svarsfrist som arrangören ska ange ska vara skälig.

I *tredje stycket* stadgas resenärens rätt att säga upp avtalet under den angivna svarsfristen. På samma sätt som gäller enligt den nuvarande lagen om pakettesor innehåller paragrafen en regel om att resenären anses bunden av avtalet med de ändringar som arrangören föreslår om resenären inte inom den angivna tiden meddelar att avtalet sägs upp. Vid uppsägning på denna grund har arrangören ingen rätt att ta ut någon uppsägningsavgift. Även om resenären förhåller sig helt passiv till arrangörens ändringsförslag har resenären rätt till skälig ersättning för prisskillnaden om ändringarna innebär en försämring av kvaliteten på eller värdet av pakettesan. Har arrangören inte erbjudit något skäligt prisavdrag är resenären alltså inte betagen rätten att begära en sådan även efter den tidsfrist som angetts i meddelandet.

25 §

Resenären får före pakettesans början säga upp pakettreseavtalet utan att betala någon uppsägningsavgift om fullgörandet av pakettesan eller transporten av passagerare till resmålet väsentligen påverkas av oundvikliga och extraordinära omständigheter på resmålet eller i dess omedelbara närhet. Resenären har i dessa fall inte rätt till skadestånd från arrangören.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.4.3. Paragrafen genomför, tillsammans med 27 §, artikel 12.2 i direktivet. Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i den nu gällande lagen om pakettesor. Vad som avses med oundvikliga och extraordinära omständigheter definieras i 5 § 10 och förklaras närmare i kommentaren till den paragrafen. För att avtalet ska få sägas upp på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter krävs att dessa omständigheter föreligger på resmålet eller i dess omedelbara närhet. Vidare krävs att omständigheterna väsentligen påverkar fullgörandet av pakettesan eller transporten av passagerare till resmålet. Som utgångspunkt ger resenärens personliga omständigheter, t.ex. sjukdom eller anhörigs bortgång, inte rätt till uppsägning enligt denna bestämmelse. I vissa fall kan resenärens personliga omständigheter emellertid ha betydelse vid bedömningen. Som exempel kan nämnas att en omfattande spridning av ett virus som är ofarligt för

andra resenärer kan innebära helt oacceptabla risker för en gravid resenär. I förhållande till den resenären bör fullgörandet av paketresan anses väsentligen påverkas av oundvikliga och extraordinära omständigheter på resmålet. Vad som avses med begreppet på resmålet eller i dess omedelbara närhet får också avgöras från fall till fall. Av betydelse för bedömningen kan vara t.ex. vilken typ av oundviklig eller extraordinär omständighet det rör sig om, vilka risker de ger upphov till för resenären osv. Resenären ges i dessa fall rätt att säga upp avtalet utan att betala uppsägningsavgift men har, i linje med förutsättningarna för skadestånd i andra fall, inte rätt till skadestånd från arrangören.

26 §

Arrangören får säga upp paketreseavtalet utan att betala skadestånd till resenären om färre personer än det lägsta antal resenärer som anges i avtalet har köpt paketresan och arrangören inom den tid som anges i avtalet meddelar resenären att paketreseavtalet sägs upp. Meddelande om att paketreseavtalet sägs upp på denna grund får dock inte lämnas senare än

1. 20 dagar före paketresans början om den varar längre än sex dagar,
2. sju dagar före paketresans början om den varar mellan två och sex dagar,
3. 48 timmar före paketresans början om den varar längst två dagar.

Arrangören får också säga upp avtalet utan att betala skadestånd om arrangören förhindras att fullgöra avtalet på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter och arrangören meddelar resenären uppsägningen utan onödigt dröjsmål före paketresans början.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.4.4. Paragrafen genomför, tillsammans med 27 §, artikel 12.3 i direktivet. En bestämmelse som i stort motsvarar innehållet i paragrafen finns i 14 § i den nu gällande lagen om paketresor.

I *första stycket* regleras den situationen att för få resenärer har köpt paketresan. I dessa fall får arrangören säga upp paketreseavtalet utan att betala skadestånd, förutsatt att det i paketreseavtalet har angetts hur många resenärer som minst måste köpa resan för att den ska bli av och arrangören meddelar resenären inom den tid som anges i paragrafen att paketreseavtalet sägs upp. Hur långt i förväg arrangören måste meddela resenären beror på längden på paketresan.

I *andra stycket* ges arrangören rätt att säga upp avtalet utan att betala skadestånd om denne förhindras att fullgöra avtalet på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter. Begreppet oundvikliga och extraordinära omständigheter definieras i 5 § 10 och förklaras närmare i kommentaren till den paragrafen. Även i dessa situationer krävs att arrangören meddelar resenären att paketreseavtalet sägs upp. Meddelandet ska göras utan onödigt dröjsmål före paketresans början.

35 §

Om det på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter är omöjligt att säkerställa resenärens hemtransport ska arrangören stå för kostnaden för nödvändig inkvartering under högst tre nätter eller de längre perioder som fastställs i den unionslagstiftning om passagerarrättigheter som är tillämplig för det aktuella transportmedlet.

Arrangören får inte åberopa oundvikliga och extraordinära omständigheter för att begränsa sitt ansvar enligt första stycket om den relevanta transportören inte kan åberopa dessa omständigheter enligt gällande unionslagstiftning.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.5.2. Paragrafen genomför artikel 13.7 och 13.8 sista meningen i direktivet. Den nu gällande lagen om paketesor innehåller ingen motsvarande bestämmelse.

I *första stycket* begränsas resenärens rätt till kostnadsfri inkvartering i avvaktan på hemtransport när hemtransporten inte kan genomföras på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter. Begreppet oundvikliga och extraordinära omständigheter definieras i 5 § 10, se vidare i kommentaren till den paragrafen. Arrangören behöver i dessa fall inte stå för inkvartering under en längre period än tre dagar, såvida inte längre perioder har fastställts i den unionslagstiftning om passagerarrättigheter som är tillämplig för det aktuella transportmedlet. Är tidsperioden i dessa rättsakter obegränsad, vilket för närvarande gäller för flygpasagerarförordningen (EG nr 261/2004), är arrangörens ansvar på samma sätt obegränsat i tid.

I *andra stycket* stadgas att arrangören inte får åberopa oundvikliga och extraordinära omständigheter som skäl för att begränsa sitt ansvar enligt första stycket om dessa omständigheter inte kan åbe-

ropas av transportören enligt gällande unionslagstiftning. De omständigheter som enligt lagen anses utgöra oundvikliga och extraordinära omständigheter måste alltså också vara sådana omständigheter som i de förordningar som gäller för det aktuella transportmedlet begränsar transportörens ansvar.

36 §

Kostnadsbegränsningen i 35 § gäller inte när resenären senast 48 timmar före paketresans början har meddelat arrangören sina särskilda behov och resenären är

1. en person med nedsatt rörlighet eller medföljande till en person med nedsatt rörlighet,
2. gravid,
3. ensamresande minderårig eller
4. en person i behov av särskild medicinsk hjälp.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.5.2. Paragrafen genomför artikel 13.8 i direktivet. Den nuvarande lagen om paketresor innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Genom paragrafen görs ett undantag från arrangörens rätt att enligt 35 § begränsa sin skyldighet att tillhandahålla kostnadsfri inkvartering i avvaktan på hemtransport. För de resenärer med särskilda behov som räknas upp i paragrafen har arrangören en tidsobegränsad skyldighet att tillhandahålla inkvartering i avvaktan på hemtransport, under förutsättning att resenären senast 48 timmar före paketresans början har meddelat arrangören sina särskilda behov. Undantaget gäller för det första för personer med nedsatt rörlighet eller medföljande till dessa. Begreppet person med nedsatt rörlighet definieras i 5 § 13, se vidare kommentaren till den paragrafen. Vidare gäller undantaget för gravida. Det saknar betydelse hur långt gången graviditeten är. Undantag gäller också för ensamresande minderårig, dvs. för en person under 18 år, se definitionen i 5 § 8. Slutligen gäller undantaget även för personer i behov av särskild medicinsk hjälp. Bedömningen av om en person är i behov av särskild medicinsk hjälp får göras i varje enskilt fall.

38 §

Resenären har rätt till skäligen ersättning från arrangören för den skada resenären drabbas av till följd av fel i paketresan. Ersättning ska lämnas utan onödigt dröjsmål.

Resenären har inte rätt till skadestånd om arrangören visar

1. att felet beror på resenären,
2. att felet beror på en tredje part som saknar anknytning till tillhandahållandet av de resetjänster som omfattas av paketreseavtalet och inte skäligen hade kunnat förutses eller undvikas eller
3. att felet har uppkommit på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.5.3. Paragrafen genomför artikel 14.2–3 i direktivet. En motsvarande bestämmelse finns i 16 § första, andra och tredje styckena i den nu gällande lagen om paketresor. Någon regel om att ersättning ska lämnas utan onödigt dröjsmål finns emellertid inte i den nu gällande lagen om paketresor.

I *första stycket* slås fast resenärens rätt till skadestånd för skada som resenären drabbas av till följd av fel i paketresan. Alla typer av skada omfattas, dvs. även ideell skada i form av förlust av rekreation. Skadan måste emellertid vara en följd av fel i paketresan, dvs. att de resetjänster som ingår i paketresan inte har utförts eller har utförts felaktigt. Bedömningen av om det föreligger ett relevant orsaks samband mellan felet och skadan får göras enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer.

I *andra stycket* regleras undantag från arrangörens skadeståndsskyldighet. Rätten till skadestånd är för det första utesluten när felet beror på resenären, se kommentaren till 37 § ovan angående prisavdrag. Arrangören har inte heller någon skyldighet att ersätta skada till följd av fel som beror på en tredje part som saknar anknytning till tillhandahållandet av de resetjänster som omfattas av paketreseavtalet och som inte skäligen hade kunnat förutses eller undvikas. Arrangören ansvarar emellertid, i enlighet med 28 §, även för sådana prestationer som enligt avtalet ska fullgöras av någon annan. Arrangörens skadeståndsskyldighet kan omfatta skada som beror på fel även i de fall felet beror på en tredje part som saknar anknytning till tillhandahållandet av de resetjänster som omfattas av paketreseavtalet. För att skadeståndsskyldighet ska vara utesluten krävs

att arrangören dessutom inte skäligen kunde ha förutsett eller undvikit felet. Den bedömningen får göras med utgångspunkt i de omständigheter som föreligger i det enskilda fallet. För det tredje är skadestånd uteslutet om felet har uppkommit på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter. Begreppet definieras i 5 § 10, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Återförsäljarens särskilda skyldigheter i de fall arrangören är etablerad utanför EES

46 §

De skyldigheter som fastställs för arrangörer i 28–45 §§ ska gälla för återförsäljare som till försäljning erbjuder paketresor som kombinerats av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES, såvida inte återförsäljaren visar att arrangören uppfyller de skyldigheter som fastställs i dessa bestämmelser.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.5.9. Paragrafen genomför artikel 20 i direktivet. Det finns ingen motsvarande bestämmelse i den nu gällande lagen om paketresor. Genom paragrafen åläggs återförsäljare som erbjuder eller säljer resor som kombinerats av en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES samma ansvar för bl.a. fullgörandet av paketresan som arrangörer har enligt 28–45 §§. Det som sägs om arrangörer i dessa bestämmelser ska alltså gälla för återförsäljare i dessa fall. Återförsäljaren har i dessa fall det primära ansvaret i förhållande till resenären. Ansvaret gäller inte om återförsäljaren kan visa att arrangören uppfyller de skyldigheter som fastställs i de hänvisade bestämmelserna. Återförsäljaren kan emellertid inte undkomma sitt ansvar genom att t.ex. hänvisa till att arrangören ska vara ansvarig enligt avtalet eller enligt lagen i arrangörens etableringsland. Det krävs också att arrangören verkligen uppfyller sina skyldigheter. I vilken utsträckning återförsäljaren har regressrätt gentemot arrangören beror i första hand på vad som avtalats dem emellan. I vissa fall kan också paragrafen i 42 § ge återförsäljaren rätt till regress.

48 §

Underlåter näringsidkaren att lämna information i enlighet med 47 § eller att ordna resegaranti i enlighet med bestämmelserna i resegarantilagen (0000:0000) ska de rättigheter och skyldigheter som gäller för paketreseavtal enligt 17 § och 24–45 §§ gälla för de resetjänster som ingår i det kopplade researrangemanget. Vad som sägs om arrangören i dessa bestämmelser ska gälla för den näringsidkare som har underlättat det kopplade researrangemanget.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.3 och 6.6. Paragrafen genomför artikel 19.3 i direktivet. Det finns ingen motsvarande bestämmelse i den nu gällande lagen om paketresor. Genom paragrafen sanktioneras näringsidkarens underlåtenhet att informera resenären i enlighet med 47 § och att ordna resegaranti i enlighet med bestämmelserna i resegarantilagen. I dessa fall ges resenären samma rätt att överlåta avtalet som gäller för paketreseavtal. Uppsägning av avtalet eller avtalen får ske i samma utsträckning som gäller för paketreseavtal. Den näringsidkare som underlättat det kopplade researrangemanget åläggs också samma ansvar för fullgörandet av alla de resetjänster som ingår i det kopplade researrangemanget som en arrangör har enligt de hänvisade bestämmelserna. Även övriga rättigheter och skyldigheter som gäller för paketresor enligt de hänvisade bestämmelserna ska tillämpas, se vidare i kommentarerna till 17 § och 24–45 §§.

49 §

Om information inte lämnas i enlighet med 47 § ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag för bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.3. Paragrafen svarar mot artikel 25 i direktivet. Det finns ingen motsvarande bestämmelse i den nu gällande lagen om paketresor. En motsvarande sanktion avseende paketresor finns i 14 §, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Skadestånd vid bokningsfel

51 §

Uppkommer skada för resenären på grund av bokningsfel som beror på tekniska brister i ett bokningssystem för bokning av paketresor eller resetjänster som ingår i ett kopplat researrangemang har resenären rätt till ersättning från den näringsidkare som de tekniska bristerna kan hänföras till. Ansvaret gäller dock inte om felet har orsakats av oundvikliga och extraordinära omständigheter.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.7. Paragrafen genomför, tillsammans med 52 §, artikel 21 i direktivet. Det finns ingen motsvarande bestämmelse i den nu gällande lagen om paketresor. Genom paragrafen stadgas ett skadeståndsansvar vid bokningsfel som beror på tekniska brister i bokningssystemet. Ansvaret åvilar den näringsidkare som de tekniska bristerna kan hänföras till, typiskt sett den som tillhandahåller systemet. Ansvaret gäller inte om felet har orsakats av oundvikliga och extraordinära omständigheter. Begreppet definieras i 5 § 10, se vidare kommentaren till den paragrafen.

52 §

En näringsidkare som har åtagit sig att sköta bokningen av en paketresa eller resetjänster som ingår i ett kopplat researrangemang ska ersätta resenären den skada som resenären drabbas av på grund av fel som görs vid bokningen. Ansvaret omfattar inte bokningsfel som beror på resenären eller som har orsakats av oundvikliga och extraordinära omständigheter.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.7. Det finns ingen motsvarande bestämmelse i den nu gällande lagen om paketresor. Paragrafen genomför, tillsammans med 51 §, artikel 21 i direktivet. Genom paragrafen stadgas ett skadeståndsansvar för den näringsidkare som har åtagit sig att sköta bokningen av en paketresa eller resetjänster som ingår i ett kopplat researrangemang. Ansvaret omfattar fel som görs vid bokningen. Ansvaret gäller inte om felet beror på resenären, t.ex. därför att denne har gett fel instruktioner till näringsidkaren. Ansvaret gäller inte heller fel som har orsakats av oundvikliga och extraordinära omständigheter. Detta begrepp definieras i 5 § 10, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Administrativt samarbete

56 §

Tillsynsmyndigheten, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska vara central kontaktpunkt för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen över arrangörer, återförsäljare och näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang i de olika länderna inom EES, med avseende på de skyldigheter som föreskrivs i denna lag.

Bakgrunden till paragrafen finns i delbetänkandet, SOU 2016:56, avsnitt 6.8. Paragrafen genomför artikel 18.2 i direktivet. Det finns ingen motsvarande bestämmelse i den nu gällande lagen om paketresor. Vilken myndighet som ska vara kontaktpunkt respektive vilka administrativa uppgifter denna myndighet har, framgår av särskilda förordningar.

Kommittédirektiv 2015:69

Genomförande av nytt EU-direktiv om paketresor och översyn av resegarantisystemet

Beslut vid regeringssammanträde den 25 juni 2015.

Sammanfattning

EU väntas inom kort besluta ett direktiv om paketresor och assisterade researrangemang. Direktivets syfte är att bidra till en hög konsumentskyddsnivå på området och till en väl fungerande inre marknad. En särskild utredare ska undersöka hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra direktivet.

Utredaren ska därutöver analysera dagens system för att ställa resegarantier och överväga vilka ändringar som kan behövas. Utredaren ska även överväga behovet av resegarantier för andra typer av researrangemang än paketresor och assisterade researrangemang.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2016.

EU-direktivet och motsvarande svenska regler

Gällande svensk reglering

Till grund för det nuvarande svenska regelverket om paketresor ligger paketresedirektivet (rådets direktiv [90/314/EEG] av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang). Direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (1992:1672) om paketresor (paketreselagen) och resegarantilagen (1972:204). Där-

utöver har Konsumentverket utfärdat föreskrifter och allmänna råd om paketresor (KOVFS 1993:3).

Paketreselagen anknyter nära till 1990 års direktiv, även om det i vissa delar finns avvikande regler. Lagen innehåller bestämmelser om information till resenärer och om avtalsvillkor, t.ex. att priset alltid måste anges. I lagen finns också bestämmelser om ändringar i avtalet samt om tillsyn av hur lagen följs.

Förslaget till nytt paketresedirektiv

Inom EU väntas inom kort antas ett direktiv som är baserat på Europeiska kommissionens förslag COM(2013) 512 final till Europaparlamentets och rådets direktiv om paketresor och assisterade researrangemang och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 samt direktiv 2011/83/EU och om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG. Förslaget innebär dels att en stor del av reglerna i 1990 års paketresedirektiv överförs mer eller mindre oförändrade till det nya direktivet, dels att det införs nya regler.

Regeringen är positiv till att konsumentskyddet utvidgas och att regelverket görs mer enhetligt. Regeringens övergripande målsättning i förhandlingarna har varit att en god balans ska råda mellan konsumenters och näringsidkares intressen och att en snedvriden konkurrens på resemaknaden ska motverkas.

Med paketresa avses enligt förslaget en kombination av minst två olika typer av resetjänster som köps för samma resa eller semester. Med resetjänst avses passagerartransport, inkvartering och biluthyrning samt andra turisticjänster som inte utgör en sidotjänst till de tre övriga resetjänsterna. Vidare föreslås vissa regler för s.k. assisterade researrangemang. Med detta avses en kombination av minst två resetjänster för samma resa, men som inte uppfyller definitionen av en paketresa. Kombinationen ska resultera i separata avtal med olika resetjänstleverantörer men ha förmedlats av en näringsidkare.

Bakgrunden till förslaget är bl.a. att resemaknaden har genomgått omfattande förändringar sedan 1990 års paketresedirektiv antogs. Det är numera vanligt att resetjänster säljs via internet, genom att kunderna själva kombinerar sin paketresa, i stället för genom traditionella återförsäljare. Att många resor bokas av kunderna

själva på internet har medfört att vissa resetjänster har hamnat i en rättslig gråzon eller utanför paketresedirektivets tillämpningsområde. Det finns också luckor i konsumentskyddet även för dem som har bokat mer traditionella paketresor. Vidare leder vissa bestämmelser i 1990 års paketresedirektiv till onödiga kostnader för arrangörer och återförsäljare, t.ex. krav på information i broschyrer.

Förslaget till ett nytt EU-direktiv syftar alltså till att anpassa regelverket till utvecklingen på resemarknaden. Direktivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna inte får behålla eller införa bestämmelser som avviker från direktivet. I vissa frågor ger direktivet emellertid medlemsstaterna viss valfrihet vid genomförandet.

Medlemsstaterna ska ha genomfört direktivet senast två år efter att det har antagits.

Den föreslagna regleringen innehåller nya eller ändrade bestämmelser i bl.a. följande frågor:

- En utvidgning av direktivets tillämpningsområde i förhållande till 1990 års direktiv. Det nya direktivet föreslås få en vidare definition av paketresor och bli tillämpligt även på s.k. assisterade researrangemang.
- Undantag för vissa slags affärsresor.
- Krav på information angående paketreseavtalet och sätt för att lämna sådan information.
- Möjlighet till prisökning, t.ex. på grund av ökade bränslekostnader.
- Resenärens rätt att avboka en paketresa vid extraordinära händelser på resmålet.
- Arrangörens respektive återförsäljarens ansvar för att en paketresa fullgörs enligt avtalet.
- Arrangörens ansvar avseende kostnader för inkvartering när resenärens återresa i tid inte kan säkerställas på grund av vissa extraordinära omständigheter.
- Kriterier för beräkning av säkerheter till skydd vid insolvens-situationer.
- Skyldighet för återförsäljare av assisterade researrangemang att ställa säkerhet och att lämna information.

Under förhandlingarna har vissa ytterligare frågor tillkommit. Där-ibland kan nämnas en bestämmelse om möjlighet till krav på skriftlig bekräftelse vid telefonförsäljning samt ångerrätt vid försäljning utanför fasta affärslokaler.

Särskilt om resegarantier

Resegarantisystemet

Resegarantilagens bestämmelser om resegarantier, dvs. ställande av säkerhet till skydd för resenären vid arrangörens obestånd m.m., fanns i svensk rätt redan före 1990 års paketresedirektiv och bygger alltså inte på EU-rättslig grund. Enligt resegarantilagen ska den som är arrangör eller återförsäljare av paketresor ställa säkerhet hos Kammarkollegiet innan en paketresa eller en transport som sker tillsammans med en paketresa marknadsförs. Skyldigheten att ställa säkerhet gäller även för vissa resor som sammantaget uppvisar en väsentlig likhet med en paketresa samt vissa utbildningsresor.

Enligt lagen ska resegarantin som regel bestå av en betalningsutfästelse utfärdad av en bank eller ett försäkringsbolag, som fullgörs på begäran. Resegarantin ska gälla det belopp som Kammarkollegiet med hänsyn till reseverksamhetens art och omfattning bestämmer.

Ärenden om utbetalning av resegarantier prövas av en särskild nämnd, Resegarantinämnden. Nämnden består av en ordförande och ledamöter som kan anses företräda konsumentintressen respektive företagaintressen. Ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Resegarantilagstiftningen har utretts vid flera tillfällen under de senaste decennierna. Kritiken mot systemet har varit bl.a. att det är ekonomiskt betungande för framför allt de mindre reseföretagen och innebär mycket administration för Kammarkollegiet. Någon större förändring av resegarantisystemet har dock inte genomförts.

Den kritik som tidigare framförts är fortfarande aktuell. Både Kammarkollegiet och aktörer på resemaknaden har påtalat att det nuvarande systemet innebär ett etableringshinder på marknaden, dels på grund av de kostnader som det kan innebära, dels för att det förekommer att banker eller försäkringsbolag inte beviljar rese-

garantier, bl.a. med hänvisning till att företaget har för liten omsättning eller är nytt.

Riksdagen har i ett tillkännagivande uttalat att regeringen bör utreda en alternativ modell för ställande av resegaranti i syfte att bättre tillgodose de små reseföretagens intressen och konsumenternas behov av skydd (bet. 2004/05:LU8, rskr. 2004/05:154 och 2004/05:155).

Resegarantier för andra resetjänster än paketresor

Under 1990-talet blev det allt vanligare att endast köpa transporten av en researrangör och på så sätt kunna resa utomlands på ett relativt billigt sätt. Resegarantilagens avgränsning medförde att dessa resenärer blev utan ersättning vid reseföretagets konkurs, till skillnad från resenärer som köpt en paketresa med samma reseföretag till samma resmål. Genom en ändring i resegarantilagen 1996 utvidgades tillämpningsområdet till att, utöver paketresor, omfatta även andra resor som sker tillsammans med en paketresa, s.k. stolsförsäljning. På senare tid har utvecklingen inom luftfartssektorn inneburit att konkurrensen ökat genom tillkomsten av s.k. lågprisbolag. Enligt Kammarkollegiet medför nuvarande lagstiftning svårigheter att bedöma om en transport har skett tillsammans med en paketresa.

Resegarantilagens tillämpningsområde utvidgades ytterligare 2003 till att omfatta resor som består av separata transport- och inkvarteringstjänster, som sammantagna uppvisar en väsentlig likhet med en paketresa. Ändringen föranleddes av problem vid gränsdragningen av vad som utgör en kombination av separata resetjänster respektive paketresor, framför allt vid köp via internet, och syftade till att stärka konsumentskyddet.

Av förslaget till nytt direktiv framgår att begreppet inkvartering inte innefattar inkvartering för bostadsändamål, t.ex. vid långvariga språkkurser. Syftet är att kodifiera EU-domstolens dom i mål C-237/97 *AFS Intercultural Programs Finland ry*, där domstolen konstaterade att paketresedirektivet inte är tillämpligt på utbytesverksamhet för skolelever. Efter EU-domstolens avgörande ändrades resegarantilagen så att skyldighet att ställa garantier även gäller för den som annat än tillfälligtvis säljer eller marknadsför resor som

består av transport och utbildningsvistelse med inkvartering i form av boende i en värdfamilj, även om inkvarteringen är kostnadsfri. Regeringen uttalade bl.a. att de som deltar i den aktuella typen av resor är lika skyddsvärda som de som deltar i mera kommersiellt betonade researrangemang (prop. 2001/02:138 s. 16).

Sanktioner

Kammarkollegiet utövar tillsyn enligt resegarantilagen. Kammarkollegiet får förelägga vid vite den som är skyldig att ställa säkerhet enligt lagen att fullgöra sin skyldighet. Om det finns skälig anledning att anta att skyldighet att ställa säkerhet föreligger, får Kammarkollegiet ålägga den som marknadsför en resa att lämna de uppgifter som behövs för att kunna pröva frågan om ställande av säkerhet. Om den uppgiftsskyldige inte lämnar de begärda uppgifterna får kollegiet förelägga denne vid vite att fullgöra sin skyldighet. Enligt resegarantilagen ska den, som uppsåtligen säljer eller marknadsför en resa utan att ha ställt säkerhet, dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift eller underlåter att fullgöra uppgiftsskyldigheten ska dömas till böter. Om gärningen omfattas av ett vitesföreläggande ska ansvar inte dömas ut. Allmänt åtal för brott mot lagen får väckas endast efter medgivande av Kammarkollegiet.

Kammarkollegiet har i en skrivelse till regeringen föreslagit att det i resegarantilagen bör införas en lätthanterlig och preventiv administrativ sanktion som kan användas också för förfluten tid (Fi2015/36).

Utredningsuppdraget

Uppdraget att genomföra EU-direktivet

En särskild utredare ges i uppdrag att föreslå hur ett nytt EU-direktiv baserat på Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om paketresor och assisterade researrangemang ska genomföras i svensk rätt. Utredaren är oförhindrad att överväga andra närliggande frågor och vid behov föreslå åtgärder.

En allmän utgångspunkt för utredaren är att överväga vilka lagändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra direk-

tivet. Utredaren ska därför analysera direktivet och bedöma i vilken utsträckning svensk rätt behöver ändras och föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs.

Utredaren ska se till att bestämmelserna i direktivet förklaras och tydliggörs samtidigt som den EU-gemensamma uppfattningen av direktivets innebörd beaktas.

Även om det är fråga om ett fullharmoniseringsdirektiv, finns det visst utrymme för att vid genomförandet anpassa förslagen till svensk rätt i övrigt, så länge som direktivets syfte uppnås. Utredaren ska sträva efter lösningar som är i linje med gällande principer. Liksom vid all lagstiftning bör enkelhet, överskådlighet och konsekvens eftersträvas.

En utgångspunkt för den civilrättsliga lagstiftning som rör företagandet är neutralitet i förhållande till olika marknader och intressenter. Detta förenklar för dem som berörs och skapar goda konkurrensförutsättningar. Svensk rätt har i stor utsträckning på detta område en gemensam lagstiftning för de olika marknaderna och de skilda partsförhållanden som finns. Utredaren ska eftersträva att den svenska regleringen inte i onödan delas upp utifrån partsförhållanden eller typ av transaktion. Utredaren får därför lämna förslag som innebär att direktivets bestämmelser ges ett större tillämpningsområde i svensk rätt än vad som krävs eller som innebär att särregleringar skapas, men bara om det finns tungt vägande skäl för detta.

Utredaren ska lämna förslag som sammantaget ger en väl balanserad reglering. I detta ligger att utredaren ska ta hänsyn till både näringsidkares intresse och intresset av ett regelverk som ger en hög konsumentskyddsnivå. I detta ligger också att utredaren ska överväga om bestämmelser som inte direkt påverkas av direktivet ändå bör ändras. Det är också viktigt att regleringen inte i onödan leder till ökade kostnader eller administrativa bördor för företagen och enskilda.

Förslaget till nytt EU-direktiv innebär som framgått en reglering som i princip är fullharmoniserad. I vissa frågor kan dock ett nytt direktiv öppna upp möjligheter för medlemsstaterna att göra nationella val och att i vissa fall ställa mer långtgående krav. Utredaren ska analysera och ta ställning till hur sådana valmöjligheter bör utnyttjas. Vid genomförandet ska avtalsfriheten inte begränsas mer än nödvändigt.

Uppdraget att se över resegarantisystemet

I förslaget till nytt direktiv fastställs bl.a. vissa kriterier för beräkningarna som ligger till grund för ställande av resegarantier. Den administrativa utformningen av resegarantisystemet regleras dock inte. Denna fråga överlämnas till medlemsstaterna att reglera.

Utredaren ska analysera dagens system för att ställa resegarantier och överväga vilka ändringar som kan behövas med anledning av de problem som påtalats och som i övrigt framkommer vid analysen. Utredaren ska ha som utgångspunkt att resegarantisystemet bör vara enkelt att administrera, inte innebära alltför stor administrativ börda eller höga kostnader för företagen samtidigt som det ska ge resenärerna det skydd som följer av förslaget till nytt direktiv och av eventuella förslag som utredaren lämnar.

Utredaren ska bedöma om det är ändamålsenligt att utbetalningar av resegarantier prövas av en särskild nämnd och vid behov föreslå ändringar. Om utredaren föreslår att nuvarande ordning bör gälla även fortsättningsvis, ska utredaren överväga om några ändringar kan behövas när det gäller Resegarantinämndens prövning av ärenden, med anledning av förslaget till nytt direktiv eller av någon annan anledning.

Utredaren ska bedöma om det finns ett fortsatt behov av resegarantier vid s.k. stolsförsäljning och, om så är fallet, överväga om någon ändring i lagstiftningen behövs.

Utredaren ska även bedöma om det finns ett fortsatt behov av resegarantier för resor som består av transport och utbildningsvistelser med inkvartering i värdfamilj och, om så är fallet, överväga om någon ändring i lagstiftningen behövs.

Utredaren ska analysera nuvarande sanktionsmöjligheter och bl.a. bedöma om straffrättsliga sanktioner för de aktuella gärningarna är effektiva och ändamålsenliga. Utredaren ska utifrån bedömningen lämna förslag på ändringar som anses lämpliga för en effektiv tillsyn.

Utredaren är oförhindrad att överväga andra närliggande frågor och vid behov föreslå andra åtgärder när det gäller resegarantier.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska, utöver att redovisa konsekvenserna av förslagen enligt kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, särskilt redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för resenärer, företag inom resebranschen och det allmänna.

Om utredarens förslag kan förväntas leda till ökade kostnader för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska följa genomförandet av direktivet i övriga nordiska länder och i de andra länder som bedöms vara av intresse. Utredaren ska även hålla sig informerad om relevant arbete som bedrivs, särskilt Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning (SOU 2015:61). Utredaren ska inhämta synpunkter från Konsumentverket, Kammarkollegiet, Resegarantinämnden, Konkurrensverket och Tillväxtverket, och i lämplig omfattning även från andra myndigheter, företag och ideella organisationer.

Utredaren ska i lämplig omfattning inhämta erfarenheter från andra resegarantisystem i Europa.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2016.

(Finansdepartementet)

Kommittédirektiv 2016:55

Tilläggsdirektiv till Paketreseutredningen (Fi 2015:08)

Beslut vid regeringssammanträde den 22 juni 2016

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 kommittédirektiv om genomförande av nytt EU-direktiv om paketresor och översyn av resegarantisystemet (dir. 2015:69). Enligt utredningens direktiv skulle uppdraget redovisas senast den 31 augusti 2016.

Utredningstiden förlängs delvis. Uppdraget att göra en översyn av resegarantisystemet ska i stället redovisas senast den 30 november 2016. Uppdraget att föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang ska dock fortfarande redovisas senast den 31 augusti 2016.

(Finansdepartementet)

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/1

I

(Lagstiftningsakter)

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2015/2302

av den 25 november 2015

om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 114,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

efter att ha hört Regionkommittén,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Genom rådets direktiv 90/314/EEG ⁽³⁾ fastställs en rad viktiga konsumenträttigheter med anknytning till paketresor, i synnerhet vad gäller informationskrav, näringsidkares ansvar i samband med en paketresas fullgörande och skydd i händelse av att en arrangör eller en återförsäljare hamnar på obestånd. Det är emellertid nödvändigt att anpassa den rättsliga ramen efter marknadens utveckling för att göra den bättre lämpad för den inre marknaden, att undanröja tvetydigheter och att täppa igen luckor i lagstiftningen.
- (2) Turismen spelar en viktig roll för unionens ekonomi och paketresor, semesterpaket och paketarrangemang (nedan kallade *paketresor*) står för en betydande andel av resemarknaden. Resemarknaden har genomgått omfattande förändringar sedan antagandet av direktiv 90/314/EEG. Utöver traditionella distributionskedjor har internet blivit ett allt viktigare medium genom vilket resetjänster erbjuds eller säljs. Resetjänster kombineras inte bara i form av traditionella i förväg ordnade paketresor, utan kombineras ofta på ett kundanpassat sätt. Många av dessa kombinationer av resetjänster ligger antingen i en rättslig gräzon eller uppenbart utanför tillämpningsområdet för direktiv 90/314/EEG. Syftet med detta direktiv är att anpassa skyddets omfattning för att ta hänsyn till denna utveckling, att öka öppenheten och att förbättra rättssäkerheten för resenärer och näringsidkare.

⁽¹⁾ EUT C 170, 5.6.2014, s. 73.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 12 mars 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets ståndpunkt vid första behandlingen av den 18 september 2015 (EUT C 360, 30.10.2015, s. 1). Europaparlamentets ståndpunkt av den 27 oktober 2015 (ännu ej offentliggjord i EUT).

⁽³⁾ Rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (EGT L 158, 23.6.1990, s. 59).

- (3) I artikel 169.1 och 169.2 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) föreskrivs att unionen ska bidra till att uppnå en hög konsumentskyddsnivå genom åtgärder som antas enligt artikel 114 i EUF-fördraget.
- (4) Direktiv 90/314/EEG ger medlemsstaterna stort handlingsutrymme vad gäller införlivandet. Därför kvarstår betydande skillnader mellan medlemsstaternas lagar. Lagstiftningsmässig fragmentering innebär högre kostnader för företagen och hinder för dem som vill bedriva gränsöverskridande verksamhet, vilket begränsar konsumenternas valfrihet.
- (5) I enlighet med artiklarna 26.2 och 49 i EUF-fördraget ska den inre marknaden omfatta ett område utan inre gränser där fri rörlighet för varor och tjänster samt etableringsfrihet säkerställs. En harmonisering av de rättigheter och skyldigheter som följer av avtal med avseende på paketresor och sammanlänkade researrangemang krävs för att upprätta en verklig inre marknad för konsumenter på detta område, med rätt balans mellan en hög konsumentskyddsnivå och företagens konkurrenskraft.
- (6) Den gränsöverskridande potentialen hos paketresemarknaden inom unionen utnyttjas för närvarande inte fullt ut. Skillnader i resenärskyddsregler mellan olika medlemsstater avskräcker resenärer i en medlemsstat från att köpa paketresor och sammanlänkade researrangemang i en annan medlemsstat, och det avskräcker likaså arrangörer och återförsäljare i en medlemsstat från att sälja sådana tjänster i en annan medlemsstat. För att göra det möjligt för resenärer och näringsidkare att till fullo dra nytta av den inre marknaden, samtidigt som en hög konsumentskyddsnivå säkerställs inom hela unionen, är det nödvändigt att ytterligare tillnärma medlemsstaternas lagar avseende paketresor och sammanlänkade researrangemang.
- (7) Majoriteten av resenärer som köper paketresor eller sammanlänkade researrangemang är konsumenter i den mening som avses i unionens konsumentlagstiftning. Samtidigt är det inte alltid lätt att skilja mellan konsumenter och företrädare för småföretag eller yrkesverksamma som bokar resor med anknytning till sitt företag eller sitt yrke genom samma bokningskanaler som konsumenter. Det krävs ofta en liknande skyddsnivå för sådana resenärer. I andra änden av spektret däremot finns större företag eller organisationer som ordnar researrangemang på grundval av ett allmänt avtal, som ofta har ingåtts för flera researrangemang för en angiven period, t.ex. med en resebyrå. Den senare typen av researrangemang kräver inte en skyddsnivå utformad för konsumenter. Följaktligen ska detta direktiv gälla för affärsresenärer, inbegripet fria yrkesutövare eller egenföretagare eller andra fysiska personer, när de inte ordnar researrangemang på grundval av ett allmänt avtal. För att undvika sammanblandning med definitionen av termen *konsument* i annan unionslagstiftning, ska personer som skyddas enligt detta direktiv benämnas *resenärer*.
- (8) Eftersom resetjänster kan kombineras på många olika sätt är det lämpligt att alla kombinationer av resetjänster med inslag som resenärer vanligtvis associerar med en paketresa betraktas som en paketresa, särskilt när separata resetjänster kombineras till en enda reseprodukt för vilka arrangören åtar sig ansvaret för ett avtalsenligt fullgörande. I enlighet med domstolens rättspraxis⁽¹⁾ bör det inte spela någon roll om resetjänster kombineras före kontakten med en resenär eller om kombinationen sker på begäran av eller i enlighet med ett urval som gjorts av resenären. Samma principer bör gälla oberoende av om bokningen görs över disk hos en näringsidkare eller online.
- (9) För öppenhetens skull bör paketresor åtskiljas från sammanlänkade researrangemang, där näringsidkare på internet eller med service över disk underlättar resenärsers anskaffande av resetjänster, vilket resulterar i att resenären sluter avtal med olika resetjänstleverantörer, även genom sammanlänkade bokningsprocesser, som inte innehåller paketreseinslag och där det vore olämpligt att ställa samma krav som på paketresor.
- (10) Mot bakgrund av marknadsutvecklingen är det lämpligt att definiera paketresa mer i detalj på grundval av alternativa objektiva kriterier som huvudsakligen gäller det sätt på vilket resetjänster presenteras eller köps och när resenärer rimligen kan förvänta sig skydd enligt detta direktiv. Detta är exempelvis fallet då olika typer av resetjänster köps för samma resa eller semester vid ett enda försäljningsställe och dessa tjänster har valts innan resenären samtycker till att betala, dvs. inom ramen för samma bokningsprocess eller då sådana tjänster erbjuds eller debiteras till ett totalpris, och då sådana tjänster marknadsförs eller säljs med beteckningen *paketresa* eller en liknande beteckning som anger att det finns ett nära samband mellan de berörda resetjänsterna. Sådana liknande beteckningar kan vara t.ex. *kombinerat erbjudande*, *all inclusive* eller *totalarrangemang*.

⁽¹⁾ Se domstolens dom av den 30 april 2002, Club-Tour, Viagens e Turismo SA mot Alberto Carlos Lobo Gonçalves Garrido och Club Med Viagens Ld, C-400/00, ECLI:EU:C:2002:272.

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/3

- (11) Det bör även klargöras att resetjänster som kombineras efter ingåendet av ett avtal genom vilket en näringsidkare ger resenären rätt att välja bland ett urval av olika typer av resetjänster, exempelvis när det gäller paketresor i presentkortsform, utgör en paketresa. Dessutom bör en kombination av resetjänster betraktas som en paketresa då resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress överförs mellan näringsidkarna och ett annat avtal har ingåtts senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten bekräftats.
- (12) Samtidigt bör sammanlänkade researrangemang åtskiljas från resetjänster som resenärer bokar på egen hand, ofta vid olika tillfällen, även om dessa ska ingå i samma resa eller semester. Sammanlänkade researrangemang via internet bör även åtskiljas från sammanlänkade webbplatser som inte syftar till att sluta avtal med resenären och från länkar genom vilka resenärer uteslutande informeras om ytterligare resetjänster på ett allmänt sätt, t.ex. då ett hotell eller en arrangör av evenemang på sin webbplats inbegriper en förteckning över alla operatörer som erbjuder transporttjänster till sin anläggning oberoende av eventuella bokningar eller om cookies eller metadata används för att placera reklam på webbplatser.
- (13) Särskilda regler bör fastställas för både näringsidkare med service över disk och via internet som, vid ett enda besök eller en enda kontakt med deras försäljningsställe, assisterar resenärer med att sluta separata avtal med enskilda tjänsteleverantörer och för näringsidkare verksamma på internet som, t.ex. genom sammanlänkade bokningsprocesser via internet, på ett riktat sätt underlättar anskaffandet av åtminstone en ytterligare resetjänst från en annan näringsidkare, då ett avtal ingås senast 24 timmar efter den tidpunkt då bokningen av den första resetjänsten bekräftats. Ett sådant underlättande kommer ofta att baseras på en kommersiell länk som innefattar ersättning mellan den näringsidkare som underlättar anskaffandet av ytterligare resetjänster och den andra näringsidkaren, oberoende av beräkningsmetoden för sådan ersättning som till exempel kan grundas på antalet klick eller på omsättning. Dessa regler skulle gälla exempelvis då en resenär, tillsammans med bokningsbekräftelsen avseende en första resetjänst, t.ex. ett flyg eller en tågresor, mottar en inbjudan om att boka ytterligare en resetjänst som finns tillgänglig på det valda resmålet, t.ex. hotellinkvartering, med en länk till en annan tjänsteleverantörs eller förmedlares webbplats där bokningen kan göras. Medan dessa arrangemang inte bör utgöra paketresor i den mening som avses i detta direktiv, enligt vilket en arrangör är ansvarig för det korrekta fullgörandet av alla resetjänster, utgör sådana sammanlänkade researrangemang en alternativ affärsmodell som ofta befinner sig i nära konkurrens med paketresor.
- (14) För att säkerställa sund konkurrens och skydda resenärerna bör skyldigheten att tillhandahålla tillräckliga bevis för säkerhet för återbetalning av betalningar och hemtransport av resenärer vid obestånd även gälla sammanlänkade researrangemang.
- (15) Köp av enskilda resor som fristående resetjänster bör varken utgöra paketresor eller sammanlänkade researrangemang.
- (16) För att öka tydligheten för resenärer och göra det möjligt för dem att fatta väl underbyggda beslut beträffande de olika typer av researrangemang som erbjuds bör näringsidkare vara skyldiga att klart och tydligt ange om de erbjuder en paketresa eller ett sammanlänkat researrangemang, och ge information om motsvarande skyddsnivå, innan resenären samtycker till att betala. En näringsidkares redogörelse för den rättsliga karaktären hos den reseprodukt som marknadsförs bör motsvara den verkliga rättsliga karaktären hos produkten i fråga. Relevanta tillsynsmyndigheter bör ingripa i händelse av att näringsidkare inte tillhandahåller resenärerna korrekt information.
- (17) Endast kombinationen av olika typer av resetjänster, t.ex. inkvartering, transport av passagerare med buss, tåg, båt eller flyg samt uthyrning av motorfordon eller vissa motorcyklar bör beaktas när det gäller att identifiera en paketresa eller ett sammanlänkat researrangemang. Inkvartering för bostadsändamål, inbegripet för långvariga språkkurser, bör inte betraktas som inkvartering i den mening som avses i detta direktiv. Finansiella tjänster, som reseförsäkringar, bör inte betraktas som resetjänster. Vidare bör inte tjänster som egentligen utgör en del av en annan resetjänst betraktas som resetjänster i egen rätt. Detta inbegriper t.ex. transport av bagage som tillhandahålls som en del av transport av passagerare, mindre transporttjänster, t.ex. transport av passagerare som en del av en guidad tur eller transport från ett hotell och en flygplats eller en järnvägsstation, måltider, drycker och städning som tillhandahålls som en del av en inkvartering, eller tillgång till utrymmen inom anläggningen såsom simbassäng, bastu, spa eller gym för hotellgäster. Detta betyder också att i fall då, till skillnad från vid en kryssning, inkvartering över natten tillhandahålls som en del av en passagerartransport med vägfordon, tåg, båt eller flyg, bör inkvarteringen inte betraktas som en resetjänst i sig om det är tydligt att transportslaget dominerar.

- (18) Andra turisttjänster, som inte utgör en del av transport av passagerare, inkvartering eller uthyrning av motorfordon eller vissa motorcyklar, kan vara t.ex. inträden till konserter, idrottsevenemang, utfärder eller evenemangsparker, guideade turer, skidpass och uthyrning av sportutrustning såsom skidutrustning, eller spabehandlingar. Men om sådana tjänster kombineras med endast en annan typ av resetjänst, t.ex. inkvartering, ska en paketresa eller ett sammanlänkat researrangemang anses ha skapats endast om dessa står för en betydande andel av paketresans eller det sammanlänkade researrangemangets värde, eller marknadsförs som eller på annat sätt utgör ett väsentligt inslag i resan eller semestern. Om de andra turisttjänsterna står för 25 % eller mer av kombinationens värde bör dessa tjänster anses stå för en betydande andel av paketresans eller de sammanlänkade researrangemangens värde. Det bör klargöras att det inte ska utgöra en paketresa när andra turisttjänster tillkommer, exempelvis till hotellinkvartering, som bokas som en fristående tjänst efter resenärens ankomst till hotellet. Detta får inte leda till att bestämmelserna i detta direktiv kringgås genom att arrangörerna eller återförsäljarna erbjuder resenären ett urval ytterligare resetjänster i förväg och därefter erbjuder sig att ingå avtal om dessa tjänster först när fullgörandet av den första resetjänsten har inletts.
- (19) Eftersom behovet av att skydda resenärer är mindre i samband med kortvariga resor, och för att bespara näringsidkarna onödig byråkrati, bör resor som varar mindre än 24 timmar och som inte inbegriper inkvartering samt paketresor eller sammanlänkade researrangemang som erbjuds eller tillfälligt underlättas på ideell basis, och endast för en begränsad grupp med resenärer uteslutas från tillämpningsområdet för detta direktiv. Den sistnämnda gruppen kan t.ex. omfatta resor som anordnas högst några gånger per år av välgörenhetsorganisationer, idrottsklubbar eller skolor för deras medlemmar, och som inte erbjuds till allmänheten. Lämplig information om detta undantag bör vara allmänt tillgänglig för att se till att näringsidkare och resenärer har vederbörlig information om att dessa paketresor eller sammanlänkade researrangemang inte omfattas av detta direktiv.
- (20) Detta direktiv bör inte påverka nationell avtalsrätt vad gäller aspekter som inte regleras här.
- (21) Medlemsstaterna bör förbli behöriga, i enlighet med unionsrätten, att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv på områden som inte faller inom dess tillämpningsområde. Medlemsstaterna får således behålla eller införa nationell lagstiftning som motsvarar bestämmelserna i detta direktiv eller vissa av dess bestämmelser i förhållande till avtal som inte omfattas av direktivets tillämpningsområde. Medlemsstaterna får t.ex. behålla eller införa motsvarande bestämmelser för vissa fristående avtal om resetjänster avseende en enskild resa (som t.ex. hyra av semesterbostäder) eller för paketresor och sammanlänkade researrangemang som erbjuds eller tillhandahålls tillfälligt på ideell basis och för en begränsad grupp resenärer, eller för paketresor och sammanlänkade researrangemang som omfattar en tidsperiod på mindre än 24 timmar och som inte inbegriper inkvartering.
- (22) Paketresornas främsta egenskap är att det finns en näringsidkare som i egenskap av arrangör är ansvarig för att respaketet som helhet fullgörs enligt åtagandena. En näringsidkare, i typfallet en resebyrå med service över disk eller en internetresebyrå, bör endast i fall där en annan näringsidkare verkar som arrangör av en paketresa kunna agera uteslutande som återförsäljare eller förmedlare och inte vara ansvarig som arrangör. Huruvida en näringsidkare verkar som arrangör för en viss paketresa bör bero på näringsidkarens medverkan i tillkomsten av paketresan och inte på hur näringsidkaren beskriver sin verksamhet. Vid bedömning av huruvida en näringsidkare är arrangör eller återförsäljare ska det inte spela någon roll om näringsidkaren verkar på leveranssidan eller framställer sig som en agent som verkar för resenären.
- (23) Direktiv 90/314/EEG har gett medlemsstaterna stort handlingsutrymme att fastställa om återförsäljare, arrangörer eller både återförsäljare och arrangörer är ansvariga för att en paketresa fullgörs. Denna flexibilitet har lett till oklarheter i en del medlemsstater om vilken näringsidkare som är ansvarig för fullgörandet av de relevanta resetjänsterna. Därför bör det i detta direktiv klargöras att arrangörerna är ansvariga för fullgörandet av de resetjänster som inbegrips i paketreseavtalet, såvida inte den nationella lagstiftningen föreskriver att både arrangören och återförsäljaren är ansvariga.
- (24) Vad gäller paketresor bör återförsäljarna tillsammans med arrangören ansvara för att tillhandahålla förhandsinformationen. För att främja kommunikation, framför allt i gränsöverskridande fall, bör resenärerna ha möjlighet att kontakta arrangören också via den återförsäljare som de köpte paketresan av.
- (25) Resenären bör erhålla all nödvändig information innan paketresan köps, oberoende av om denna säljs genom distanskommunikation, över disk eller genom andra typer av distribution. När denna information lämnas bör näringsidkaren ta särskild hänsyn till specifika behov hos resenärer som är särskilt sårbara på grund av sin ålder eller fysiska tillstånd som näringsidkaren rimligen kunde förutse.

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/5

- (26) Viktig information, till exempel om resetjänsternas huvudegenskaper eller om priser, som tillhandahålls i annonser, på arrangörens webbplats eller i broschyrer som en del av förhandsinformationen bör vara bindande, såvida inte arrangören förbehåller sig rätten att ändra dessa inslag och förutsatt att sådana ändringar meddelas resenären på ett tydligt och begripligt sätt innan paketreseavtalet ingås. Mot bakgrund av den nya informations-tekniken, som på ett enkelt sätt möjliggör uppdateringar, finns det emellertid inte längre något behov av att fastställa specifika regler för broschyrer, medan det är lämpligt att säkerställa att ändringar av förhandsinfor-mationen meddelas resenären. Det bör alltid gå att ändra förhandsinformationen när båda parterna i paketreseavtalet uttryckligen godkänner det.
- (27) De informationskrav som fastställs i detta direktiv är uttömmande men bör inte påverka informationskrav som fastställts i annan tillämplig unionslagstiftning ⁽¹⁾.
- (28) Arrangörerna bör tillhandahålla allmän information om de viseringskrav som gäller för destinationslandet. Information om ungefärlig tid för att erhålla visering kan tillhandahållas i form av en hänvisning till officiell information från destinationslandet.
- (29) Med beaktande av paketreseavtalens särdrag bör de avtalslutande parternas rättigheter och skyldigheter fastställas med avseende på perioden före och efter paketresans början, i synnerhet om paketresan inte fullgörs enligt åtagandena eller om vissa omständigheter ändras.
- (30) Eftersom paketresor ofta köps långt innan de fullgörs kan oförutsedda händelser inträffa. Därför bör resenären under särskilda förhållanden ha rätt att överlåta ett paketreseavtal till en annan resenär. I sådana situationer bör arrangören kunna täcka sina utgifter, t.ex. om en underleverantör kräver en avgift för att byta ut resenärens namn eller för avbokning av en färdbiljett samt utfärdande av en ny.
- (31) Resenärer bör även ha möjlighet att säga upp paketreseavtalet när som helst före paketresans början mot en rimlig uppsägningsavgift, med beaktande av förväntade kostnadsbesparingar och intäkter från ett alternativt utnyttjande av resetjänsterna. De bör även ha rätt att utan uppsägningsavgift säga upp paketreseavtalet om oundvikliga och extraordinära omständigheter på ett betydande sätt kommer att påverka paketresans fullgörande. Detta kan t.ex. gälla krig, andra allvarliga säkerhetsproblem som terrorism, större risker för människors hälsa som utbrott av en allvarlig sjukdom vid resmålet eller naturkatastrofer som översvämningar, jordbävningar eller väderförhållanden som gör det omöjligt att resa säkert till resmålet enligt överenskommen i paketreseavtalet.
- (32) Under särskilda omständigheter bör arrangören också ha rätt att säga upp paketreseavtalet före paketresans början utan att betala ersättning, t.ex. om minimiantalet deltagare inte har uppnåtts och avtalet innehåller ett förbehåll om denna möjlighet. Arrangören bör i sådana fall betala tillbaka alla betalningar som har gjorts avseende paketresan.
- (33) I vissa fall bör arrangörer ha rätt att ensidigt införa ändringar i paketreseavtalet. Resenärerna bör emellertid ha rätt att säga upp ett paketreseavtal vid väsentliga ändringar som påverkar något av resetjänsternas huvudinslag. Detta kan t.ex. vara fallet om resetjänsternas kvalitet eller värde minskar. Ändringar av avgångs- eller ankomsttider som anges i paketreseavtalet bör anses som väsentliga t.ex. om de skulle medföra att resenären

⁽¹⁾ Se: Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel") (EGT L 178, 17.7.2000, s. 1) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2111/2005 av den 14 december 2005 om upprättande av en gemenskapsförteckning över alla lufttrafikföretag som förbjudits att bedriva verksamhet inom gemenskapen och om information till flygpassagerare om vilket lufttrafikföretag som utför en viss flygning, samt om upphävande av artikel 9 i direktiv 2004/36/EG (EUT L 344, 27.12.2005, s. 15), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 av den 5 juli 2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet (EUT L 204, 26.7.2006, s. 1), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 av den 23 oktober 2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer (EUT L 315, 3.12.2007, s. 14), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen (EUT L 293, 31.10.2008, s. 3), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 av den 24 november 2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 (EUT L 334, 17.12.2010, s. 1) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 av den 16 februari 2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 (EUT L 55, 28.2.2011, s. 1).

drabbas av avsevärda olägenheter eller ytterligare kostnader, t.ex. ändring av transport eller inkvartering. Prishöjningar bör bara vara möjliga vid förändringar av priserna på bränsle eller andra kraftkällor för passagerartransport, avseende skatter eller avgifter som tas ut av en tredje part som inte direkt medverkar i fullgörandet av de resetjänster som omfattas av paketreseavtalet, eller växlingskurser som påverkar paketresan och endast om avtalet innehåller ett uttryckligt förbehåll om en sådan prishöjning och anger att resenären har rätt till en prissänkning motsvarande en sänkning av dessa kostnader. Om arrangören föreslår en prisökning på mer än 8 % av det totala priset bör resenären ha rätt att säga upp paketreseavtalet utan att betala någon uppsägningsavgift.

- (34) Specifika regler om rättsmedel vid bristande överensstämmelse vad gäller fullgörandet av paketreseavtal bör fastställas. Resenären bör ha rätt att få problem lösta och om en betydande andel av de resetjänster som ingår i paketreseavtalet inte kan tillhandahållas bör resenären erbjudas lämpliga alternativa arrangemang. Om arrangören inte avhjälper den bristande överensstämmelsen inom en rimlig period som fastställs av resenären bör resenären få göra så själv och begära ersättning för de nödvändiga utgifterna. I vissa fall bör det inte vara nödvändigt att specificera en tidsgräns, särskilt om omedelbar hjälp krävs. Detta skulle t.ex. gälla när resenären, på grund av att en buss som arrangören tillhandahållit är försenad, måste ta en taxi för att komma i tid till sitt flyg. Resenärer bör även ha rätt till en prissänkning, uppsägning av paketreseavtalet och/eller ersättning för skador. Ersättningen bör också täcka immateriell skada, så som ersättning för att resenären inte har kunnat njuta av resan eller semestern på grund av omfattande problem vid fullgörandet av de relevanta resetjänsterna. Resenären bör vara skyldig att utan onödigt dröjsmål och med beaktande av omständigheterna informera arrangören om all bristande överensstämmelse som resenären upplever under fullgörandet av en resetjänst som omfattas av paketreseavtalet. Underlåtenhet att göra så får tas i beaktande vid fastställande av lämplig prissänkning eller ersättning för skador i den utsträckning sådant meddelande hade inneburit att skadan hade kunnat undvikas eller minskas.
- (35) För att säkerställa en enhetlig tillämpning är det lämpligt att anpassa bestämmelserna i detta direktiv till internationella konventioner som reglerar resetjänster och till unionslagstiftningen om passagerares rättigheter. När arrangören är ansvarig för utebliven eller bristande fullgörelse av de resetjänster som ingår i ett paketreseavtal bör arrangören kunna åberopa de begränsningar av tjänsteleverantörers ansvar som anges i internationella konventioner, t.ex. konventionen om vissa enhetliga regler för internationella lufttransporter från 1999 (Montrealkonventionen) ⁽¹⁾, fördraget om internationell järnvägstrafik från 1980 (Cotif) ⁽²⁾ och 1974 års Atenkonvention om befordran till sjöss av passagerare och deras resgods ⁽³⁾. När det är omöjligt att säkerställa en resenärs återresa i rätt tid till avreseplatsen på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter bör arrangören stå för kostnaden för resenärens nödvändiga inkvartering under en period av högst tre nätter per resenär, såvida inte längre perioder fastställs i befintlig eller framtida unionslagstiftning om passagerarrättigheter.
- (36) Detta direktiv bör inte påverka resenärens rätt att lägga fram anspråk både enligt detta direktiv och enligt annan relevant unionslagstiftning eller internationella konventioner, så att resenärer också fortsättningsvis har möjlighet att rikta anspråk mot arrangören, transportören eller vilken som helst annan ansvarig part eller, vilket också är möjligt, mot flera parter. Det bör klargöras att en ersättning eller prissänkning som medges enligt detta direktiv och sådan ersättning eller prissänkning som medges enligt annan relevant unionslagstiftning eller internationella konventioner bör dras av från varandra i syfte att undvika överkompensering. Arrangörens ansvar bör inte påverkas av rätten att söka gottgörelse från tredje parter, inbegripet tjänsteleverantörer.
- (37) Om en resenär befinner sig i svårigheter under en resa eller semester bör arrangören vara skyldig att utan onödigt dröjsmål tillhandahålla lämpligt stöd. Sådant stöd bör huvudsakligen bestå av att i lämpliga fall tillhandahålla information om t.ex. hälso- och sjukvårdstjänster, lokala myndigheter och konsultärt stöd samt praktisk hjälp, t.ex. avseende distanskommunikation och alternativa researrangemang.

⁽¹⁾ Rådets beslut 2001/539/EG av den 5 april 2001 om Europeiska gemenskapernas ingående av konventionen om vissa enhetliga regler för internationella lufttransporter (Montrealkonventionen) (EGT L 194, 18.7.2001, s. 38).

⁽²⁾ Rådets beslut 2013/103/EU av den 16 juni 2011 om undertecknande och ingående av avtalet mellan Europeiska unionen och den mellanstatliga organisationen för internationell järnvägstrafik om Europeiska unionens anslutning till fördraget om internationell järnvägstrafik (Cotif) av den 9 maj 1980, i dess ändrade lydelse enligt Vilniusprotokollet av den 3 juni 1999 (EUT L 51, 23.2.2013, s. 1).

⁽³⁾ Rådets beslut 2012/22/EU av den 12 december 2011 om Europeiska unionens anslutning till 2002 års protokoll till 1974 års Atenkonvention om befordran till sjöss av passagerare och deras resgods, med undantag för artiklarna 10 och 11 (EUT L 8, 12.1.2012, s. 1).

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/7

- (38) I sitt meddelande av den 18 mars 2013 med titeln *Skydd för passagerare i händelse av ett lufttrafikföretags insolvens* fastställer kommissionen åtgärder för att förbättra resenärers skydd i händelse av att ett lufttrafikföretag hamnar på obestånd, inbegripet bättre tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 ⁽¹⁾ och förordning (EG) nr 1008/2008, samt engagemang med intressenter inom näringen, varvid en lagstiftningsmässig åtgärd i annat fall kan komma att övervägas. Det meddelandet avser köp av en enskild del, närmare bestämt flygresetjänster, och avser därför inte skydd vid obestånd för sammanlänkade researrangemang.
- (39) Medlemsstaterna bör säkerställa att resenärer som köper en paketresa skyddas fullt ut i händelse av arrangörens obestånd. De medlemsstater i vilka arrangörer är etablerade bör säkerställa att dessa ställer säkerhet avseende återbetalning av alla betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning, samt, i den utsträckning en paketresa omfattar transport av passagerare, hemtransport av resenärer i händelse av arrangörens obestånd. Det bör dock vara möjligt att erbjuda resenärer en fortsättning av paketresan. Medlemsstaterna ska visserligen även fortsättningsvis kunna välja hur skyddet vid obestånd ska anordnas, men de bör säkerställa att skyddet är effektivt. Med effektivitet avses att skyddet bör göras tillgängligt så snart resetjänsterna, till följd av arrangörens likviditetsproblem, inte fullgörs, inte kommer att fullgöras eller kommer att fullgöras endast delvis eller när en tjänsteleverantör kräver att resenärerna ska betala för dem. Medlemsstaterna bör kunna kräva att arrangörer ska ge resenärerna ett intyg som dokumenterar en direkt rätt gentemot den som tillhandahåller skydd vid obestånd.
- (40) För att skyddet vid obestånd ska vara effektivt, bör det omfatta de förutsebara betalningsbelopp som berörs av arrangörens obestånd och, i tillämpliga fall, den förutsebara kostnaden för hemtransporter. Detta innebär att skyddet bör vara tillräckligt för att omfatta alla förutsebara betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning avseende paketresan under högsäsong, med beaktande av den period som förflutit från det att betalningarna mottagits till dess att resan eller semestern fullbordats samt, i tillämpliga fall, de förutsebara kostnaderna för hemtransporter. Detta kommer i allmänhet att innebära att skyddet måste omfatta en tillräckligt hög procentandel av arrangörens omsättning avseende paketresor, och får bero på faktorer som typen av paketresor som sålts, inbegripet transportmedel, resmål och eventuella juridiska restriktioner eller arrangörens åtaganden vad gäller storleken på förskottsbetalningar som denne kan godta och tidpunkten för dessa innan paketresan inleds. Eftersom skyddets nödvändiga omfattning kan beräknas på grundval av de senaste affärsuppgifterna, t.ex. den omsättning som uppnåtts under det senaste verksamhetsåret, bör arrangörerna vara skyldiga att anpassa skyddet vid obestånd i fall av ökade risker, inbegripet en betydande ökning av paketreseförsäljningen. Emellertid bör mycket osannolika risker, t.ex. risken att flera av de största arrangörerna samtidigt ska hamna på obestånd, inte behöva tas i beaktande för ett effektivt skydd vid obestånd, när detta på ett oproportionellt sätt skulle inverka på kostnaden för skyddet och därmed minska dess effektivitet. I sådana fall får återbetalningsgarantin begränsas.
- (41) Mot bakgrund av olikheterna i nationell lagstiftning och praxis avseende parterna i ett paketreseavtal och mottagande av betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning, bör medlemsstaterna tillåtas införa en skyldighet för återförsäljare att även teckna skydd vid obestånd.
- (42) I enlighet med direktiv 2006/123/EG är det lämpligt att fastställa regler för att förhindra att skyldigheter avseende skydd vid obestånd blir ett hinder för den fria rörligheten för tjänster och etableringsfriheten. Därför bör medlemsstaterna vara skyldiga att erkänna skydd vid obestånd enligt lagstiftningen i etableringsmedlemsstaten. För att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen av arrangörer och, i tillämpliga fall, återförsäljare som verkar i olika medlemsstater vad gäller skydd vid obestånd bör medlemsstaterna vara skyldiga att utse centrala kontaktpunkter.
- (43) Näringsidkare som underlättar sammanlänkade researrangemang bör ha skyldighet att informera resenärer om att de inte köper en paketresa och att de enskilda resetjänsteleverantörerna själva ansvarar för avtalsenligt fullgörande av sina avtal. Näringsidkare som underlättar sammanlänkade researrangemang bör dessutom ha skyldighet att tillhandahålla skydd vid obestånd för återbetalning av mottagna betalningar och, i den utsträckning de är ansvariga för transport av passagerare, för hemtransport av resenärer, och bör informera resenärer om detta. Näringsidkare som är ansvariga för fullgörandet av de enskilda avtal som utgör en del av ett sammanlänkat researrangemang omfattas av unionens allmänna konsumentskyddslagstiftning och sektorspecifik unionslagstiftning.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91 (EUT L 46, 17.2.2004, s. 1).

- (44) Medlemsstaterna bör, när de fastställer program för skydd vid obestånd i samband med paketresor och sammanlänkade researrangemang, inte förhindras att ta hänsyn till mindre företags särskilda situation samtidigt som de säkerställer samma skyddsnivå för resenärer.
- (45) Resenärer bör skyddas i förhållande till fel som kan uppstå i bokningsprocessen för paketresor och sammanlänkade researrangemang.
- (46) Det bör även bekräftas att resenärer inte kan avsäga sig rättigheter som grundas på detta direktiv och att arrangörer och näringsidkare som underlättar sammanlänkade researrangemang inte kan undkomma sina skyldigheter genom att åberopa att de uteslutande agerar som resetjänsteleverantör, förmedlare eller i någon annan egenskap.
- (47) Medlemsstaterna bör fastställa regler om sanktioner för överträdelse av nationella bestämmelser som genomför detta direktiv och säkerställa att dessa tillämpas. Dessa sanktioner bör vara effektiva, proportionella och avskräckande.
- (48) Antagandet av detta direktiv gör att det blir nödvändigt att anpassa vissa av unionens lagstiftningsakter om konsumentskydd. Det bör särskilt klargöras att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 2006/2004⁽¹⁾ är tillämplig på åsidosättanden av detta direktiv. Med beaktande av att Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU⁽²⁾ i sin nuvarande form inte gäller för avtal som omfattas av direktiv 90/314/EEG är det nödvändigt att ändra direktiv 2011/83/EU för att säkerställa att det fortsätter att gälla för enskilda resetjänster som utgör en del av ett sammanlänkat researrangemang, såvida dessa enskilda tjänster inte på annat sätt är undantagna från tillämpningsområdet för direktiv 2011/83/EU och att vissa konsumenträttigheter som fastställs i det direktivet också gäller för paketresor.
- (49) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av reglerna om skydd av personuppgifter i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG⁽³⁾ eller unionsbestämmelserna om internationell privaträtt, däribland Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008⁽⁴⁾.
- (50) Det bör klargöras att kraven i detta direktiv avseende skydd vid obestånd och information i samband med sammanlänkade researrangemang också bör gälla näringsidkare som inte är etablerade i en medlemsstat som på något sätt riktar sin verksamhet, i den mening som avses i förordning (EG) nr 593/2008 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012⁽⁵⁾, till en eller flera medlemsstater.
- (51) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att bidra till en väl fungerande inre marknad och till uppnåendet av en hög och så enhetlig konsumentskyddsnivå som möjligt, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (52) Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Detta direktiv är i synnerhet förenligt med den näringsfrihet som fastställs i artikel 16 i stadgan, samtidigt som en hög konsumentskyddsnivå tryggas inom unionen i enlighet med artikel 38 i stadgan.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen ("förordningen om konsumentskyddssamarbete") (EUT L 364, 9.12.2004, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 22.11.2011, s. 64).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) (EUT L 177, 4.7.2008, s. 6).

⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 20.12.2012, s. 1).

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/9

- (53) I enlighet med medlemsstaternas och kommissionens gemensamma politiska förklaring av den 28 september 2011 om förklarande dokument ⁽¹⁾ har medlemsstaterna åtagit sig att, i motiverade fall, låta anmälan av deras införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i ett direktiv och de motsvarande delarna i de nationella instrumenten för införlivande. Med avseende på detta direktiv anser lagstiftaren att översändandet av sådana dokument är motiverat.
- (54) Direktiv 90/314/EEG bör därför upphävas.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

SYFTE, TILLÄMPNINGSOMRÅDE, DEFINITIONER OCH HARMONISERINGSNIVÅ

Artikel 1

Syfte

Syftet med detta direktiv är att bidra till en väl fungerande inre marknad och till uppnåendet av en hög och så enhetlig konsumentskyddsnivå som möjligt genom att tillnärma vissa aspekter av medlemsstaternas lagar, regler och administrativa bestämmelser vad gäller avtal mellan resenärer och näringsidkare med avseende på paketresor och sammanlänkade researrangemang.

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Detta direktiv är tillämpligt på paketresor som erbjuds eller säljs av näringsidkare till resenärer och på sammanlänkade researrangemang som underlättas av näringsidkare för resenärers räkning.
2. Detta direktiv är inte tillämpligt på
 - a) paketresor och sammanlänkade researrangemang som omfattar en tidsperiod på mindre än 24 timmar, såvida inte inkvartering över natten ingår,
 - b) paketresor som erbjuds och sammanlänkade researrangemang som underlättas tillfälligt på ideell basis och endast för en begränsad grupp med resenärer,
 - c) paketresor och sammanlänkade researrangemang som köps på grundval av ett allmänt avtal för anordnande av affärsresa mellan en näringsidkare och en annan fysisk eller juridisk person som agerar för ändamål som avser den egna närings- eller yrkesverksamheten.
3. Detta direktiv påverkar inte nationell allmän avtalsrätt, till exempel bestämmelser om avtals giltighet, ingående eller verkan, om allmänna avtalsrättsliga aspekter inte regleras i detta direktiv.

Artikel 3

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *resetjänst*:
 - a) passagerartransport,
 - b) inkvartering som inte utgör en integrerad del av passagerartransport och som inte är för bostadsändamål,

⁽¹⁾ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

L 326/10

SV

Europeiska unionens officiella tidning

11.12.2015

- c) uthyrning av bilar, andra motorfordon i den mening som avses i artikel 3.11 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/46/EG ⁽¹⁾ eller motorcyklar som kräver körkort för kategori A i enlighet med artikel 4.3 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG ⁽²⁾,
- d) alla andra turisttjänster som inte utgör en integrerad del av en resetjänst i den mening som avses i leden a, b eller c.
2. *paketresa*: en kombination av minst två olika typer av resetjänster avsedda för samma resa eller semester om
- a) dessa tjänster kombinerats av en enda näringsidkare, inbegripet på begäran av resenären eller i enlighet med resenärens urval, innan ett enda avtal om alla tjänster ingåtts, eller om
- b) dessa tjänster, oberoende av om separata avtal ingås med enskilda resetjänstleverantörer,
- i) köps från ett enda försäljningsställe och dessa tjänster har valts ut innan resenären samtycker till att betala,
- ii) erbjuds, säljs eller debiteras till ett allomfattande eller totalt pris,
- iii) marknadsförs eller säljs med beteckningen *paketresa* eller en liknande beteckning,
- iv) kombineras efter ingåendet av ett avtal enligt vilket en näringsidkare ger resenären rätt att välja bland ett urval av olika typer av resetjänster, eller
- v) köps från separata näringsidkare genom sammanlänkade bokningsprocesser online där resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress överförs från den näringsidkare med vilken det första avtalet har ingåtts till en annan näringsidkare eller andra näringsidkare och ett avtal ingås med den eller de sistnämnda näringsidkarna senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.
- En kombination av resetjänster där högst en typ av sådan resetjänst som avses i punkt 1 a, b eller c kombineras med en eller flera sådana turisttjänster som avses i punkt 1 d är inte en paketresa om den sistnämnda tjänsten
- a) inte står för en betydande del av värdet av kombinationen och inte marknadsförs som eller på annat sätt utgör ett väsentligt inslag i kombinationen, eller
- b) inte väljs och köps förrän efter fullgörandet av en resetjänst i den mening som avses i punkt 1 a, b eller c har inletts,
3. *paketreseavtal*: ett avtal om en paketresa som helhet eller, om paketresan tillhandahålls enligt separata avtal, alla avtal som omfattar resetjänster som ingår i paketresan.
4. *paketresans början*: början av fullgörandet av resetjänster som ingår i paketresan.
5. *sammanlänkat researrangemang*: minst två olika typer av resetjänster köpta för samma resa eller semester, vilka inte utgör en paketresa, som leder till ingåendet av separata avtal med de enskilda resetjänstleverantörerna, om en näringsidkare
- a) underlättar resenärens separata urval och separata betalningar för var och en av resetjänsterna vid tidpunkten för ett enda besök hos eller en enda kontakt med dess försäljningsställe, eller

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/46/EG av den 5 september 2007 om fastställande av en ram för godkännande av motorfordon och släpvagnar till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon ("Ramdirektiv") (EUT L 263, 9.10.2007, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort (EUT L 403, 30.12.2006, s. 18).

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/11

- b) på ett riktat sätt underlättar anskaffande av minst en ytterligare resetjänst från en annan näringsidkare när ett avtal med sådan näringsidkare ingås senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.
- Om högst en typ av sådan resetjänst som avses i punkt 1 a, b eller c och en eller flera sådana turisttjänster som avses i punkt 1 d köps utgör de inte ett sammanlänkat researrangemang om de sistnämnda tjänsterna inte står för en betydande del av tjänsternas sammanlagda värde och inte marknadsförs som, eller på annat sätt utgör, ett väsentligt inslag i resan eller semestern.
6. *resenär*: en person som avser ingå ett avtal eller har rätt att resa på grundval av ett avtal som har ingåtts inom detta direktivs tillämpningsområde.
7. *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person, antingen offentligägd eller privatägd, som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv agerar för ändamål som faller inom ramen för den egna närings- eller yrkesverksamheten samt varje person som agerar i dennes namn eller för dennes räkning, oavsett om denna agerar i egenskap av arrangör, återförsäljare, näringsidkare som underlättar ett sammanlänkat researrangemang eller resetjänstleverantör.
8. *arrangör*: en näringsidkare som kombinerar och säljer eller erbjuder paketresor, antingen direkt eller genom en annan näringsidkare eller tillsammans med en annan näringsidkare, eller den näringsidkare som överför resenärens uppgifter till en annan näringsidkare i enlighet med punkt 2 b v.
9. *återförsäljare*: en annan näringsidkare än arrangören som säljer eller erbjuder paketresor som kombinerats av en arrangör.
10. *etablering*: etablering enligt definitionen i artikel 4.5 i direktiv 2006/123/EG.
11. *varaktigt medium*: ett medel som gör det möjligt för en resenär eller en näringsidkare att bevara information som riktats till resenären eller näringsidkaren personligen så att den är tillgänglig för framtida bruk under en tid som är lämplig med hänsyn till avsikten med informationen och att den bevarade informationen kan återges oförändrad.
12. *oundvikliga och extraordinära omständigheter*: en situation utom kontroll för den part som återoppar en sådan situation, och vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits.
13. *bristande överensstämmelse*: utebliven eller bristande fullgörande av de resetjänster som ingår i en paketresa.
14. *minderårig*: en person under arton år.
15. *försäljningsställe*: fasta eller rörliga detaljhandelslokaler, eller försäljningswebbplatser eller liknande försäljningsplatser online, inbegripet när försäljningswebbplatserna eller försäljningsplatserna online presenteras för resenärer som en enda försäljningsplats, inbegripet en telefonjänst.
16. *hemtransport*: resenärens återresa till avreseplatsen eller någon annan plats som de avtalsslutande parterna har enats om.

Artikel 4

Harmoniseringsnivå

Om inte annat föreskrivs i detta direktiv får medlemsstaterna inte i sin nationella lagstiftning behålla eller införa bestämmelser som avviker från bestämmelserna i detta direktiv, inklusive strängare eller mindre stränga bestämmelser som skulle ge en annan skyddsnivå för resenärer.

KAPITEL II

INFORMATIONSSKYLDIGHETER OCH INNEHÅLL I PAKETRESEAVTALET

Artikel 5

Förhandsinformation

1. Medlemsstaterna ska se till att arrangören och, om paketresan säljs genom en återförsäljare, också återförsäljaren, innan resenären binds av ett paketreseavtal eller motsvarande erbjudande, tillhandahåller resenären standardinformation genom de relevanta informationsformulär som anges i del A eller B i bilaga I och, om tillämpligt på paketresan, med följande information:

a) Resetjänsternas huvudsakliga egenskaper:

- i) Resmål, resplan och vistelseperiod, med datum och, om inkvartering ingår, antalet nätter som ingår.
- ii) Transportmedel, typ av transport och transportkategori, datum, tid och plats för avresa och hemkomst, resans längd och plats(er) för uppehåll under resan och anslutande transporter.

Om den exakta tidpunkten ännu inte har fastställts ska arrangören, och i tillämpliga fall, återförsäljaren, informera resenären om den ungefärliga tidpunkten för avresa och hemkomst.

- iii) Inkvarterings belägenhet, utmärkande kännetecken och, i förekommande fall, kategori enligt destinationslandets regler.
- iv) Måltider som ingår.
- v) Besök, utflykter eller andra tjänster som ingår i det avtalade totalpriset för paketresan.
- vi) Om det inte redan framgår av sammanhanget huruvida någon av resetjänsterna kommer att tillhandahållas resenären som en del av en grupp och i så fall, om möjligt, gruppens ungefärliga storlek.
- vii) Om resenärens tillgång till andra turisttjänster är beroende av effektiv muntlig kommunikation, det språk som dessa tjänster kommer att utföras på.
- viii) Huruvida resan eller semestern allmänt sett är lämplig för personer med nedsatt rörlighet och, på resenärens begäran, exakta uppgifter om huruvida resan eller semestern är lämplig med hänsyn till resenärens behov.

b) Firman på och besöksadressen till arrangören och, i förekommande fall, återförsäljaren samt deras telefonnummer och, i förekommande fall, e-postadresser.

c) Paketresans totalpris inklusive skatter och, i förekommande fall, alla tilläggsavgifter och övriga kostnader eller, om dessa kostnader inte rimligen kan beräknas innan avtalet ingås, uppgift om den typ av tilläggskostnader som resenären kan komma att behöva betala.

d) Betalningssätt, inklusive belopp eller procentandelar av priset som ska erläggas som delbetalning samt de tidpunkter då den resterande delen av priset ska betalas eller andra ekonomiska garantier som ska betalas eller tillhandahållas av resenären.

e) Det minsta antal personer som krävs för att paketresan ska genomföras och den tidsgräns, som avses i artikel 12.3 a, före paketresans början för en eventuell uppsägning av avtalet om inte antalet resenärer har uppnåtts.

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/13

- f) Allmän information om pass- och viseringskrav, inbegripet ungefärlig tid för att erhålla visering samt information om hälsobestämmelser, i destinationslandet.
- g) Information om att resenären kan säga upp avtalet när som helst före paketresans början mot en skälighets uppsägningsavgift eller, i tillämpliga fall, de standardiserade uppsägningsavgifter som arrangören begär i enlighet med artikel 12.1.
- h) Information om frivillig eller obligatorisk försäkring som täcker kostnaden för resenärens uppsägning av avtalet eller kostnaden för assistans, inklusive hemtransport, i händelse av olycka, sjukdom eller dödsfall.

Om ett paketreseavtal ingås per telefon ska arrangören och, i tillämpliga fall, återförsäljaren tillhandahålla resenären den standardinformation som anges i del B i bilaga I och den information som avses i första stycket a–h.

2. När det gäller paketresor enligt definitionen i artikel 3.2 b v ska arrangören och den näringsidkare till vilken uppgifterna överförs säkerställa att de båda, innan resenären binds av ett avtal eller motsvarande erbjudande, tillhandahåller resenären den information som anges i punkt 1 första stycket a–h i den här artikeln i den mån informationen är av relevans för deras respektive resetjänster. Arrangören ska samtidigt tillhandahålla resenären standardinformation via det formulär som anges i del C i bilaga I.

3. Den information som avses i punkterna 1 och 2 ska tillhandahållas på ett klart, begripligt och tydligt sätt. När sådan information ges skriftligen ska den vara läsbar.

Artikel 6

Förhandsinformationens bindande karaktär och ingående av paketreseavtalet

1. Medlemsstaterna ska se till att den information som tillhandahålls resenären enligt artikel 5.1 första stycket a, c, d, e och g utgör en integrerad del av paketreseavtalet och inte får ändras såvida inte avtalsparterna uttryckligen enas om något annat. Arrangören och, i tillämpliga fall, återförsäljaren ska meddela resenären alla ändringar i förhandsinformationen på ett klart, begripligt och tydligt sätt innan paketreseavtalet ingås.
2. Om arrangören och, i tillämpliga fall, återförsäljaren inte har fullgjort informationsplikten avseende sådana tillägsavgifter eller övriga kostnader som avses i artikel 5.1 första stycket c före paketreseavtalets ingående, ska resenären inte stå för dessa avgifter eller övriga kostnader.

Artikel 7

Innehåll i paketreseavtalet och handlingar som ska tillhandahållas före paketresans början

1. Medlemsstaterna ska se till att paketreseavtal är klart och begripligt utformade samt läsbara om de är skriftliga. I samband med paketreseavtalets ingående eller utan oskäligt dröjsmål därefter, ska arrangören eller återförsäljaren överlämna en kopia av avtalet eller en bekräftelse på avtalet på ett varaktigt medium till resenären. Resenären ska ha rätt att begära en kopia i pappersform om paketreseavtalet har ingåtts i arrangörens eller återförsäljarens samtidiga fysiska närvaro.

Vid avtal utanför fasta affärslokaler enligt definitionen i artikel 2.8 i direktiv 2011/83/EU ska en kopia eller bekräftelse på paketreseavtalet lämnas till resenären i pappersform eller, om resenären samtycker, på ett annat varaktigt medium.

2. Paketreseavtalet eller bekräftelsen på avtalet ska ange det fullständiga innehållet i överenskommelsen, som ska innehålla all information som avses i artikel 5.1 första stycket a–h och följande information:

- a) Särskilda krav från resenären som arrangören har accepterat.

- b) Information om att arrangören är
- i) ansvarig för att alla resetjänster som ingår i avtalet fullgörs i enlighet med artikel 13, och
 - ii) skyldig att tillhandahålla assistans om resenären befinner sig i sådana svårigheter som avses i artikel 16,
- c) Namnet på det organ som ansvarar för skydd vid obestånd och dess kontaktuppgifter, inbegripet besöksadressen, och i tillämpliga fall namnet på den behöriga myndighet som har utsetts av den berörda medlemsstaten för detta ändamål och dess kontaktuppgifter.
- d) Namn, adress, telefonnummer, e-postadress och, i förekommande fall, faxnummer till arrangörens lokala representant, till en kontaktpunkt eller till en annan tjänst som gör att resenären snabbt kan kontakta arrangören och effektivt kommunicera med honom, för att begära hjälp då resenären hamnat i svårigheter eller för att klaga över bristande efterlevnad som resenären upplever när paketresan fullgörs.
- e) Information om att resenären måste meddela varje brist på överensstämmelse som han eller hon upplever när paketresan fullgörs i enlighet med artikel 13.2.
- f) Om en minderårig reser utan förälder eller annan ansvarig person på grundval av ett paketreseavtal som inbegriper inkvartering, information som möjliggör direkt kontakt med den minderårige eller den person som är ansvarig för den minderårige på den plats där den minderårige vistas.
- g) Information om tillgängliga interna förfaranden för hantering av klagomål och om alternativa tvistlösningsmekanismer enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU ⁽¹⁾ och, i förekommande fall, om det tvistlösningsorgan som näringsidkaren omfattas av och om plattformen för tvistlösning online enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 524/2013 ⁽²⁾.
- h) Information om resenärens rätt att överföra avtalet på en annan resenär i enlighet med artikel 9.
3. När det gäller paketresor enligt definitionen i artikel 3.2 b v ska den näringsidkare till vilken uppgifterna överförs informera arrangören om ingåendet av det avtal som leder till att en paketresa skapas. Näringsidkaren ska tillhandahålla arrangören den information som krävs för att denne ska kunna uppfylla sina skyldigheter som arrangör.
- Så snart arrangören har informerats om att en paketresa har skapats, ska arrangören tillhandahålla resenären den information som avses i punkt 2 a–h på ett varaktigt medium.
4. Den information som avses i punkterna 2 och 3 ska tillhandahållas på ett klart, begripligt och tydligt sätt.
5. I god tid före paketresans början ska arrangören tillhandahålla resenären nödvändiga kvitton, intyg och biljetter och, i förekommande fall, information om de planerade tiderna för avresa och tidsfristen för att checka in samt de planerade tiderna för uppehåll under resan, anslutande transporter och ankomst.

Artikel 8

Bevisbörda

Bevisbördan för att informationsskyldigheten enligt detta kapitel fullgjorts ska åvila näringsidkaren.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (direktivet om alternativ tvistlösning) (EUT L 165, 18.6.2013, s. 63).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 524/2013 av den 21 maj 2013 om tvistlösning online vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (förordningen om tvistlösning online vid konsumenttvister) (EUT L 165, 18.6.2013, s. 1).

KAPITEL III

ÄNDRINGAR AV PAKETRESEAVTALET FÖRE PAKETRESANS BÖRJAN

Artikel 9

Överlåtelse av paketreseavtalet till en annan resenär

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att en resenär, efter att ha givit arrangören skäligt varsel på ett varaktigt medium före paketresans början, kan överlåta avtalet till en person som uppfyller de villkor som gäller för det avtalet. Varsel senast sju dagar före paketresans början ska i varje fall bedömas som skäligt.
2. Den som överlåter paketreseavtalet och den som tar över det är solidariskt ansvariga för resterande betalning och för eventuella tilläggsavgifter och övriga kostnader med anledning av överlåtelsen. Arrangören ska informera den som överlåter avtalet om de faktiska kostnaderna för överlåtelsen. Dessa kostnader får inte vara oskäliga och får inte överstiga den faktiska kostnad som arrangören åsamkats till följd av att paketreseavtalet överlåts.
3. Arrangören ska tillhandahålla överlåtaren bevis för de tilläggsavgifter eller övriga kostnader som uppkommit till följd av att paketreseavtalet överlåts.

Artikel 10

Ändring av priset

1. Medlemsstaterna ska se till att priser, efter det att paketreseavtalet ingåtts, endast får höjas om avtalet uttryckligen fastställer den möjligheten och anger att resenären har rätt till prissänkning enligt punkt 4. I så fall ska det i paketreseavtalet anges hur prisändringar ska beräknas. Priserna får endast höjas som en direkt följd av förändringar gällande
 - a) priset på passagerartransporter som beror på kostnaden för bränsle eller andra kraftkällor,
 - b) nivån på skatter eller avgifter för resetjänsterna inbegripna i avtalet som tas ut av tredje parter som inte direkt medverkar vid genomförandet av paketresan, vilket inbegriper turistskatter, landningsskatter eller start- och landningsavgifter i hamnar eller på flygplatser, eller
 - c) valutakurser av relevans för paketresan.
2. Om den prisökning som avses i punkt 1 i den här artikeln överstiger 8 % av paketresans totalpris ska artikel 11.2 – 11.5 tillämpas.
3. Oavsett prisökningens omfattning är en prisökning möjlig endast om arrangören meddelar resenären detta på ett tydligt och begripligt sätt med en motivering till den ökningen och en uträkning på ett varaktigt medium senast 20 dagar före paketresans början.
4. Om det i paketreseavtalet fastställs en möjlighet till prisökningar ska resenären ha rätt till en prissänkning som motsvarar eventuella minskningar av de kostnader som avses i punkt 1 a, b och c och som inträffar efter det att avtalet ingåtts innan paketresans början.
5. Vid en prissänkning ska arrangören ha rätt att dra av faktiska administrativa kostnader från den återbetalning som resenären har rätt till. Arrangören ska på resenärens begäran tillhandahålla bevis för dessa administrativa kostnader.

Artikel 11

Ändring av andra villkor i paketreseavtal

1. Medlemsstaterna ska se till att arrangören, innan paketresans början, inte ensidigt får ändra andra villkor i paketreseavtalet än priset i enlighet med artikel 10, såvida inte

- a) arrangören har förbehållit sig den rätten i avtalet,
- b) ändringen är obetydlig, och
- c) arrangören informerar resenären om ändringen på ett klart, begripligt och tydligt sätt på ett varaktigt medium.

2. Om arrangören före paketresans början är tvungen att väsentligen ändra några av de huvudsakliga egenskaperna hos de resetjänster som avses i artikel 5.1 första stycket a eller inte kan uppfylla de särskilda krav som avses i artikel 7.2 a eller föreslår att höja priset på paketet med mer än 8 % i enlighet med artikel 10.2, får resenären inom en skälig tid som anges av arrangören

- a) godta den föreslagna ändringen, eller
- b) säga upp avtalet utan att betala uppsägningsavgift.

Om resenären säger upp paketreseavtalet får resenären godta en alternativ paketresa, som om möjligt är kvalitetsmässigt likvärdig eller bättre, om arrangören erbjuder en sådan.

3. Arrangören ska utan onödigt dröjsmål informera resenären på ett klart, begripligt och tydligt sätt på ett varaktigt medium, om

- a) de föreslagna ändringar som avses i punkt 2 och, när det är lämpligt i enlighet med punkt 4, konsekvenserna av dessa för paketresans pris,
- b) en skälig tid inom vilken resenären måste informera arrangören om sitt beslut enligt punkt 2,
- c) följderna om resenären underlåter att svara inom den tid som avses i led b, i enlighet med tillämplig nationell lagstiftning, och
- d) i förekommande fall, den erbjudna alternativa paketresan och dess pris.

4. Om de ändringar av paketreseavtalet som avses i punkt 2 första stycket eller den ersättningspaketresa som avses i punkt 2 andra stycket leder till en paketresa som har lägre kvalitet eller värde ska resenären ha rätt till en rimlig prissänkning.

5. Om paketreseavtalet sägs upp enligt led b i punkt 2 första stycket i den här artikeln och resenären inte godtar en annan paketresa ska arrangören, utan onödigt dröjsmål och under alla omständigheter senast 14 dagar efter det att avtalet sagts upp, betala tillbaka alla de betalningar som gjorts av resenären eller för dennes räkning. Artikel 14.2, 14.3, 14.4, 14.5 och 14.6 ska gälla i tillämpliga delar.

Artikel 12

Uppsägning av paketreseavtalet och ångerrätt före paketresans början

1. Medlemsstaterna ska se till att resenären får säga upp paketreseavtalet när som helst före paketresans början. Om resenären säger upp paketreseavtalet enligt denna punkt kan resenären bli skyldig att betala en skälig och motiverad uppsägningsavgift till arrangören. Paketreseavtalet får ange skäliga standardiserade uppsägningsavgifter på grundval av tidpunkten för uppsägningen av avtalet före paketresans början och förväntade kostnadsbesparingar och intäkter från ett alternativt utnyttjande av resetjänsterna. Om det inte finns några standardiserade uppsägningsavgifter ska summan av uppsägningsavgiften motsvara paketresans pris minus kostnadsbesparingar och intäkter från det alternativa utnyttjandet av resetjänsterna. På resenärens begäran ska arrangören tillhandahålla en motivering av summan av uppsägningsavgifterna.

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/17

2. Utan hinder av punkt 1 ska resenären ha rätt att säga upp paketreseavtalet före paketresans början utan att betala någon uppsägningsavgift i händelse av oundvikliga eller extraordinära omständigheter på resmålet eller i dess omedelbara närhet och som väsentligen påverkar fullgörandet av paketresan, eller som väsentligen påverkar transporten av passagerare till resmålet. I händelse av uppsägning av paketreseavtalet enligt denna punkt ska resenären ha rätt till full återbetalning av alla betalningar som gjorts för paketresan men ska inte ha rätt till ytterligare ersättning.
3. Arrangören får säga upp paketreseavtalet och ge resenären full återbetalning av alla betalningar som har gjorts för paketresan, men ska inte vara ansvarig för ytterligare ersättning om
- a) antalet personer som köpt paketresan är mindre än det lägsta antal som anges i avtalet och arrangören meddelar resenären om uppsägningen av avtalet inom den period som fastställts i avtalet, dock senast
- i) 20 dagar före paketresans början vid resor som varar längre än sex dagar,
- ii) sju dagar före paketresans början vid resor som varar mellan två och sex dagar,
- iii) 48 timmar före paketresans början vid resor som varar längst två dagar,
- eller
- b) arrangören förhindras från att fullgöra avtalet på grund av oundvikliga eller extraordinära omständigheter och meddelar resenären om uppsägningen utan onödigt dröjsmål före paketresans början.
4. Arrangören ska tillhandahålla alla återbetalningar som krävs enligt punkterna 2 och 3, eller med avseende på punkt 1 ersätta alla betalningar som har gjorts av resenären eller för dennes räkning för paketresan med avdrag för den skäligen uppsägningsavgiften. Sådana återbetalningar ska göras till resenären utan onödigt dröjsmål och i vilket fall som helst högst 14 dagar efter det att paketreseavtalet sagts upp.
5. Avseende avtal utanför fasta affärslokaler får medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning föreskriva att resenären har rätt att säga upp paketreseavtalet inom 14 dagar, utan att ange något skäl.

KAPITEL IV

PAKETRESANS FULLGÖRANDE

Artikel 13

Ansvar för paketresans fullgörande

1. Medlemsstaterna ska se till att arrangören är ansvarig för fullgörandet av de resetjänster som inbegrips i paketreseavtalet, oavsett om tjänsterna ska utföras av arrangören eller av andra resetjänstleverantörer.

Medlemsstaterna får behålla eller införa bestämmelser i sin nationella lagstiftning enligt vilka återförsäljaren också är ansvarig för fullgörandet av paketresan. I så fall ska de bestämmelser i artikel 7 och kapitel III, detta kapitel och kapitel V som gäller för arrangören också gälla i tillämpliga delar för återförsäljaren.

2. Resenären ska utan onödigt dröjsmål och med beaktande av omständigheterna informera arrangören om bristande överensstämmelse som resenären upplever under fullgörandet av en resetjänst som omfattas av paketreseavtalet.

3. Om någon av resetjänsterna inte fullgörs i enlighet med paketreseavtalet ska arrangören avhjälpa den bristande överensstämmelsen, såvida det inte

a) är omöjligt, eller

b) medför oproportionella kostnader, med beaktande av den bristande överensstämmelsens omfattning och värdet av de påverkade resetjänsterna.

Om arrangören inte avhjälper den bristande överensstämelsen i enlighet med första stycket led a eller b i denna punkt ska artikel 14 tillämpas.

4. Utan att det påverkar de undantag som anges i punkt 3 får resenären, om arrangören inte avhjälper den bristande överensstämelsen inom en skälig tid som fastställts av resenären, göra detta själv och begära ersättning för de nödvändiga utgifterna. Resenären behöver inte specificera någon tidsgräns om arrangören vägrar att avhjälpa den bristande överensstämelsen eller om omedelbart avhjälpande krävs.

5. Om en betydande andel av resetjänsterna inte kan tillhandahållas enligt överenskommelsen i paketreseavtalet ska arrangören, utan extra kostnader för resenären, erbjuda lämpliga alternativa arrangemang, som om möjligt ska vara kvalitetsmässigt likvärdiga eller bättre än de arrangemang som angivits i avtalet under paketresans resterande del, inklusive när resenärens återresa till avreseplatsen inte tillhandahålls enligt överenskommelse.

Om de alternativa arrangemang som föreslagits leder till en paketresa av lägre kvalitet än det som specificerats i paketreseavtalet, ska arrangören bevilja resenären en skälig prissänkning.

Resenären får avvisa föreslagna alternativa arrangemang endast om de inte är jämförbara med vad man enats om i paketreseavtalet eller den prissänkning som medges är otillräcklig.

6. Om bristande överensstämmelse väsentligen inverkar på fullgörandet av paketresan och arrangören inte har avhjälpt detta inom en skälig tid som fastställts av resenären, får resenären säga upp paketreseavtalet utan uppsägningsavgift och, i tillämpliga fall, i enlighet med artikel 14, begära en prissänkning och/eller skadestånd.

Om det är omöjligt att finna alternativa arrangemang eller om resenären avvisar de föreslagna alternativa arrangemangen i enlighet med punkt 5 tredje stycket i denna artikel, har resenären rätt till en prissänkning och/eller skadestånd i enlighet med artikel 14.

Om paketresan omfattar transport av passagerare ska arrangören i fall som avses i första och andra styckena dessutom erbjuda resenären likvärdig hemtransport utan onödigt dröjsmål och utan extra kostnad.

7. Om det är omöjligt att säkerställa resenärens hemresa enligt överenskommelsen i paketreseavtalet på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter, ska arrangören stå för kostnaden för nödvändig inkvartering, om möjligt i motsvarande kategori, under en period på högst tre nätter per resenär. Om längre perioder fastställs i den unionslagstiftning om passagerarrättigheter som är tillämplig för det berörda transportmedlet för resenärens hemresa ska dessa perioder gälla.

8. Den kostnadsbegränsning som avses i punkt 7 i den här artikeln ska inte gälla för personer med nedsatt rörlighet enligt definitionen i artikel 2 a i förordning (EG) nr 1107/2006 eller för personer som medföljer dem, gravida kvinnor och ensamresande minderåriga samt personer i behov av särskild medicinsk hjälp, under förutsättning att de har meddelat arrangören om sina särskilda behov minst 48 timmar före paketresans början. Arrangören får inte åberopa oundvikliga och extraordinära omständigheter för att begränsa det ansvar som avses i punkt 7 i den här artikeln om den relevanta transportören inte kan åberopa dessa omständigheter enligt gällande unionslagstiftning.

Artikel 14

Prissänkning och skadestånd

1. Medlemsstaterna ska se till att resenären har rätt till en rimlig prissänkning för perioder under vilka det rådde bristande överensstämmelse, såvida inte arrangören bevisar att den bristande överensstämelsen kan tillskrivas resenären.

2. Resenären ska ha rätt till skälig ersättning från arrangören för eventuella skador som resenären drabbas av till följd av bristande överensstämmelse. Ersättning ska lämnas utan onödigt dröjsmål.

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/19

3. Resenären ska inte ha rätt till skadestånd om arrangören bevisar att den bristande överensstämmelsen
- a) kan tillskrivas resenären,
- b) kan tillskrivas en tredje part som saknar anknytning till tillhandahållandet av de resetjänster som omfattas av paketreseavtalet och inte kan förutses eller undvikas, eller
- c) har uppkommit på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter.
4. I den mån som de internationella konventioner som är bindande för unionen begränsar omfattningen eller villkoren för ersättning som ska betalas av en leverantör som utför en resetjänst som är en del av en paketresa, ska samma begränsningar gälla för arrangören. I den mån som de internationella konventioner som inte är bindande för unionen begränsar den ersättning som ska betalas av en tjänsteleverantör får medlemsstaterna begränsa den ersättning som ska betalas av arrangören i enlighet därmed. I andra fall får paketreseavtalet begränsa den ersättning som ska betalas av arrangören under förutsättning att denna begränsning inte gäller för personskador eller skada som orsakats uppsätligen eller genom vårdslöshet och inte uppgår till mindre än tre gånger paketresans totala pris.
5. Rättigheter till ersättning eller prissänkning enligt detta direktiv ska inte påverka resenärernas rättigheter enligt förordning (EG) nr 261/2004, förordning (EG) nr 1371/2007, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 392/2009 ⁽¹⁾, förordning (EU) nr 1177/2010, förordning (EU) nr 181/2011 och enligt internationella avtal. Resenärer ska ha rätt att lägga fram anspråk enligt detta direktiv och enligt dessa förordningar och internationella konventioner. Ersättning eller prissänkning som beviljats enligt detta direktiv och ersättning eller prissänkning som beviljats enligt dessa förordningar och internationella konventioner ska dras av från varandra i syfte att undvika överkompensering.
6. Preskriptionstiden för att framställa anspråk enligt denna artikel ska inte understiga två år.

Artikel 15

Möjlighet att kontakta arrangören via återförsäljaren

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 13.1 andra stycket ska medlemsstaterna se till att resenären kan skicka meddelanden, begäranden eller klagomål vad gäller fullgörandet av paketresan direkt till den återförsäljare som det köptes genom. Återförsäljaren ska vidarebefordra dessa meddelanden, begäranden och klagomål till arrangören utan onödigt dröjsmål.

Med avseende på iakttagande av tidsfrister eller preskriptionstider ska återförsäljarens mottagande av meddelanden, begäranden eller klagomål som avses i första stycket betraktas som arrangörens mottagande.

Artikel 16

Skyldighet att tillhandahålla assistans

Medlemsstaterna ska se till att arrangören ger lämplig assistans utan onödigt dröjsmål till resenärer som befinner sig i svårigheter, inbegripet under de omständigheter som avses i artikel 13.7, i synnerhet genom att

- a) tillhandahålla lämplig information om hälso- och sjukvårdstjänster, lokala myndigheter och konsulärt bistånd, och
- b) hjälpa resenären att upprätta distanskommunikation och hjälpa resenären att hitta alternativa researrangemang.

Arrangören ska kunna ta ut en skälig avgift för sådan assistans om situationen orsakats uppsätligen eller av oaktamhet från resenärens sida. Denna avgift ska inte under några omständigheter överstiga de faktiska kostnader som arrangören åsamkats.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 392/2009 av den 23 april 2009 om transportörens skadeståndsansvar i samband med olyckor vid passagerarbefordran till sjöss (EUT L 131, 28.5.2009, s. 24).

KAPITEL V

SKYDD VID OBESTÅND

Artikel 17

Effektivitet och omfattning gällande skyddet vid obestånd

1. Medlemsstaterna ska se till att arrangörer som är etablerade på deras territorium ställer säkerhet för återbetalning av alla betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning i den mån som de relevanta tjänsterna inte fullgörs som en följd av arrangörens obestånd. Om transport av passagerare inbegrips i paketreseavtalet, ska arrangörerna även ställa säkerhet för hemtransport av resenärerna. En fortsättning på paketresan får erbjudas.

Arrangörer som inte är etablerade i en medlemsstat och som säljer eller erbjuder paketresor i en medlemsstat eller som på något sätt riktar sådan verksamhet till en medlemsstat ska vara skyldiga att ställa säkerhet enligt lagstiftningen i den medlemsstaten.

2. Den säkerhet som avses i punkt 1 ska vara effektiv och omfatta rimligt förutsebara kostnader. Den ska omfatta summorna av betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning för paketresor, med beaktande av längden på tidsperioden mellan erläggande av delbetalning och slutliga betalningar och fullgörandet av paketresorna, samt den uppskattade kostnaden för hemtransporter i händelse av arrangörens obestånd.

3. En arrangörs skydd vid obestånd ska omfatta resenärer oberoende av deras bostadsort och avreseort, oberoende av var paketresan har sålts och utan hänsyn till i vilken medlemsstat det organ som ansvarar för skyddet vid obestånd är beläget.

4. När fullgörandet av paketresan påverkas av arrangörens obestånd ska säkerheten vara tillgänglig kostnadsfritt för att säkerställa hemtransporter och, om så krävs, finansieringen av inkvartering före hemtransporten.

5. För resetjänster som inte har fullgjorts ska återbetalningar göras utan onödigt dröjsmål på resenärens begäran.

Artikel 18

Ömsesidigt erkännande av skyddet vid obestånd och administrativt samarbete

1. Skydd vid obestånd som en arrangör tillhandahåller enligt de nationella åtgärder som införlivar artikel 17 i den medlemsstat där denne är etablerad ska av medlemsstaterna erkännas som skydd som uppfyller kraven i deras motsvarande åtgärder.

2. Medlemsstaterna ska utse centrala kontaktpunkter för att underlätta det administrativa samarbetet och tillsynen av arrangörer som är verksamma i olika medlemsstater. De ska anmäla kontaktoppgifter för dessa kontaktpunkter till alla andra medlemsstater och till kommissionen.

3. De centrala kontaktpunkterna ska ge varandra tillgång till all nödvändig information om sina nationella krav i fråga om skydd vid obestånd samt identiteten för den eller de enheter som ansvarar för skyddet vid obestånd för specifika arrangörer som är etablerade på deras territorium. Dessa kontaktpunkter ska medge varandra tillgång till tillgängliga förteckningar över arrangörer som fullgör sina skyldigheter vad gäller skydd vid obestånd. Alla sådana förteckningar ska göras tillgängliga för allmänheten, även online.

4. Om en medlemsstat hyser tvivel om en arrangörs skydd vid obestånd ska denna stat begära ett förtydligande från den medlemsstat där arrangören är etablerad. Medlemsstaterna ska svara på förfrågningar från andra medlemsstater så snart det är möjligt med beaktande av hur brådskande och hur komplext ärendet är. Ett första svar ska under alla omständigheter lämnas inom högst 15 arbetsdagar efter det att begäran har mottagits.

KAPITEL VI

SAMMANLÄNKADE RESEARRANGEMANG

Artikel 19

Skydd vid obestånd och informationskrav för sammanlänkade researrangemang

1. Medlemsstaterna ska se till att näringsidkare som underlättar sammanlänkade researrangemang ställer säkerhet för återbetalning av alla betalningar de mottar från resenärer i den mån en resetjänst som utgör en del av ett sammanlänkat researrangemang inte fullgörs till följd av deras obestånd. Om dessa näringsidkare utgör den part som ansvarar för transporten av passagerare ska säkerheten också omfatta resenärens hemtransport. Artiklarna 17.1 andra stycket, 17.2–17.5 och 18 ska gälla i tillämpliga delar.

2. Innan resenären blir bunden av ett avtal som leder till tillkomsten av ett sammanlänkat researrangemang eller motsvarande erbjudande ska den näringsidkare som underlättar de sammanlänkade researrangemangen, också då näringsidkaren inte är etablerad i en medlemsstat utan på något sätt riktar sådan verksamhet till en medlemsstat, på ett klart, begripligt och tydligt sätt ange att resenären

a) inte kommer att erhålla någon av de rättigheter som gäller uteslutande för paketresor enligt detta direktiv och att varje tjänsteleverantör ensam ansvarar för det korrekta avtalsenliga fullgörandet av dess tjänster, och

b) kommer att erhålla skydd vid obestånd i enlighet med punkt 1.

För att uppfylla denna punkt ska den näringsidkare som underlättar ett sammanlänkat researrangemang tillhandahålla resenären den informationen genom de relevanta standardformulären i bilaga II, eller, om det sammanlänkade researrangemanget i fråga inte omfattas av något av formulären i den bilagan, lämna den information som dessa innehåller.

3. Om den näringsidkare som underlättar de sammanlänkade researrangemangen inte har uppfyllt kraven i punkterna 1 och 2 i den här artikeln ska de rättigheter och skyldigheter som fastställs i artiklarna 9 och 12 och i kapitel IV tillämpas när det gäller de resetjänster som ingår i det sammanlänkade researrangemanget.

4. När ett sammanlänkat researrangemang följer av att ett avtal ingåtts mellan en resenär och en näringsidkare som inte underlättar det sammanlänkade researrangemanget, ska näringsidkaren informera den näringsidkare som underlättar det sammanlänkade researrangemanget om att det relevanta avtalet har ingåtts.

KAPITEL VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 20

Återförsäljarens särskilda skyldigheter i de fall arrangören är etablerad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 13.1 andra stycket ska, i de fall då arrangören är etablerad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, den återförsäljare som är etablerad i en medlemsstat omfattas av de skyldigheter som fastställs för arrangörer i kapitlen IV och V, såvida inte återförsäljaren lägger fram bevis för att arrangören uppfyller kraven i de kapitlen.

Artikel 21

Ansvar för bokningsfel

Medlemsstaterna ska se till att en näringsidkare är ansvarig för eventuella fel till följd av tekniska brister i bokningssystemet som kan tillskrivas denna näringsidkare och, om näringsidkaren har åtagit sig att sköta bokningen av en paketresa eller resetjänster som ingår i ett sammanlänkat researrangemang, för de fel som görs under bokningsprocessen.

En näringsidkare ska inte vara ansvarig för bokningsfel som kan tillskrivas resenären eller som har orsakats av oundvikliga och extraordinära omständigheter.

*Artikel 22***Rätt till gottgörelse**

I de fall där en arrangör eller, i enlighet med artikel 13.1 andra stycket eller artikel 20, en återförsäljare betalar ersättning, beviljar en prissänkning eller fullgör sina övriga skyldigheter enligt detta direktiv, ska medlemsstaterna se till att arrangören eller återförsäljaren har rätt att begära gottgörelse från en tredje part som bidrog till den händelse som utlöste ersättningen, prissänkningen eller andra skyldigheter.

*Artikel 23***Direktivets tvingande karaktär**

1. En förklaring från en arrangör av en paketresa eller en näringsidkare som underlättar ett sammanlänkat researrangemang om att denne uteslutande agerar som resetjänstleverantör, som mellanhand eller i annan egenskap, eller att paketresan eller det sammanlänkade researrangemanget i den mening som avses i detta direktiv inte utgör en paketresa eller ett sammanlänkat researrangemang, ska inte befria den arrangören eller näringsidkaren från deras skyldigheter enligt detta direktiv.
2. Resenärer får inte avsäga sig de rättigheter som de tillerkänns genom de nationella åtgärder som införlivar detta direktiv.
3. Avtalsmässiga arrangemang eller förklaringar från resenären som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar de rättigheter som beviljas resenärer enligt detta direktiv, eller som syftar till att kringgå tillämpningen av detta direktiv, är inte bindande för resenären.

*Artikel 24***Tillsyn**

Medlemsstaterna ska se till att tillräckliga och effektiva resurser finns för att säkerställa efterlevnaden av detta direktiv.

*Artikel 25***Sanktioner**

Medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för överträdelse av nationella bestämmelser som antas enligt detta direktiv och ska vidta alla åtgärder som krävs för att se till att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

*Artikel 26***Rapportering från kommissionen samt översyn**

Senast den 1 januari 2019 ska kommissionen lämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om de bestämmelser i detta direktiv som gäller bokningar online som görs vid olika försäljningsställen och om huruvida dessa ska klassificeras som paketresa, sammanlänkade researrangemang eller fristående resetjänster och särskilt om definitionen av paketresa i artikel 3.2 b v samt om huruvida en justering eller utvidgning av den definitionen är lämplig.

Senast den 1 januari 2021 ska kommissionen överlämna en allmän rapport om tillämpningen av detta direktiv till Europaparlamentet och rådet.

De rapporter som avses i första och andra styckena ska vid behov åtföljas av lagstiftningsförslag.

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/23

Artikel 27

Ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2011/83/EU

1. Punkt 5 i bilagan till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 ska ersättas med följande:

"5. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 (*)

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (EUT L 326, 11.12.2015, s. 1)."

2. Artikel 3.3 g i direktiv 2011/83/EU ska ersättas med följande:

"g) om paketresor enligt definitionen i artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 (**).

Artiklarna 6.7, 8.2 och 8.6, 19, 21 och 22 i det här direktivet ska i tillämpliga delar tillämpas på paketresor enligt definitionen i artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 avseende resenärer enligt definitionen i artikel 3.6 i det direktivet.

(**) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (EUT L 326, 11.12.2015, s. 1)."

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 28

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den 1 januari 2018 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska till kommissionen genast överlämna texten till dessa åtgärder.
2. De ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den 1 juli 2018.
3. När en medlemsstat antar dessa åtgärder ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.
4. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 29

Upphävande

Direktiv 90/314/EEG ska upphöra att gälla med verkan från och med den 1 juli 2018.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga III.

L 326/24

SV

Europeiska unionens officiella tidning

11.12.2015

*Artikel 30***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

*Artikel 31***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 25 november 2015.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

N. SCHMIT

Ordförande

BILAGA I

Del A

Standardinformationsformulär för paketreseavtal när det är möjligt att använda hyperlänkar

De kombinerade resetjänster du erbjuds utgör en paketresa i den mening som avses i direktiv (EU) 2015/2302 .
Därför omfattas du av alla EU-rättigheter som gäller för paketresor. Företag(en) XY kommer att ansvara fullt ut för att paketresan som helhet fullgörs korrekt.
Dessutom har företag(en) XY, enligt lag, ett skydd för att återbetala dina betalningar och, när transport ingår i paketresan, säkerställa din hemtransport om det eller de hamnar på obestånd.
Mer information om centrala rättigheter enligt direktiv (EU) 2015/2302 [ska tillhandahållas i form av en hyperlänk]

Under denna hyperlänk får resenären följande information:

Centrala rättigheter enligt direktiv (EU) 2015/2302

- Resenärer kommer att få all väsentlig information om paketresan innan de ingår paketreseavtalet.
- Det finns alltid minst en näringsidkare som har ansvar för att alla resetjänster som ingår i avtalet fullgörs korrekt.
- Resenärerna får ett nödtelefonnummer eller uppgifter om en kontaktpunkt där de kan komma i kontakt med arrangören eller resebyrån.
- Resenärer får överlåta paketresan till en annan person, med skäligt varsel och eventuellt mot en extra kostnad.
- Paketresans pris får endast höjas om särskilda kostnader ökar (till exempel bränslepriser), och om detta uttryckligen anges i avtalet, samt i alla händelser senast 20 dagar före paketresans början. Om priset höjs med mer än 8 % av priset på paketresan får resenären säga upp avtalet. Om arrangören förbehåller sig rätten att höja priset har resenären rätt till en prissänkning om de relevanta kostnaderna sjunker.
- Resenärer kan säga upp avtalet utan att betala en avbokningsavgift och få full återbetalning av alla betalningar om någon annan av paketresans väsentliga delar än priset ändras avsevärt. Om den näringsidkare som ansvarar för paketresan ställer in paketresan före paketresans början har resenärerna rätt till återbetalning och ersättning, i förekommande fall.
- Resenärer kan under exceptionella omständigheter säga upp avtalet före paketresans början utan att betala en avbokningsavgift, till exempel vid allvariga säkerhetsproblem på resmålet som sannolikt skulle påverka paketresan.
- Dessutom kan resenärer när som helst före paketresans början säga upp avtalet mot en skälig och motiverad avbokningsavgift.
- Om betydande delar av paketresan inte kan tillhandahållas enligt avtalet efter paketresans början måste lämpliga alternativa arrangemang erbjudas utan extra kostnad. Resenärer får säga upp avtalet utan att betala en avbokningsavgift om tjänsterna inte fullgörs i enlighet med avtalet och detta väsentligen inverkar på paketresans fullgörande och arrangören inte avhjälper problemet.

- Resenärer har också rätt till en prissänkning och/eller en ersättning för skada om resetjänsterna inte fullgörs eller fullgörs bristfälligt.
- Arrangören måste tillhandahålla stöd om resenären befinner sig i svårigheter.
- Om arrangören eller, i vissa medlemsstater, återförsäljaren hamnar på obestånd kommer betalningarna att återbetalas. Om arrangören eller, i tillämpliga fall, återförsäljaren hamnar på obestånd efter paketresans början och om transport ingår i paketresan, säkras resenärernas hemtransport. XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag]. Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om tjänster inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

Direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i nationell rätt [HYPERLÄNK]

Del B

Standardinformationsformulär för paketreseavtal i andra situationer än de som omfattas av del A

De kombinerade resetjänster du erbjuds utgör en paketresa i den mening som avses i direktiv (EU) 2015/2302 .
Därför omfattas du av alla EU-rättigheter som gäller för paketresor. Företag(en) XY kommer att svara fullt ut för att paketresan som helhet fullgörs korrekt.
Dessutom har företag(en) XY, enligt lag, ett skydd för att återbetala dina betalningar och, när transport ingår i paketresan, säkerställa din hemtransport om det eller de hamnar på obestånd.

Centrala rättigheter enligt direktiv (EU) 2015/2302

- Resenärer kommer att få all väsentlig information om paketresan innan de ingår paketreseavtalet.
- Det finns alltid minst en näringsidkare som har ansvar för att alla resetjänster som ingår i avtalet fullgörs korrekt.
- Resenärerna får ett nödtelefonnummer eller uppgifter om en kontaktpunkt där de kan komma i kontakt med arrangören eller resebyrån.
- Resenärer får överlåta paketresan till en annan person, med skäligt varsel och eventuellt mot en extra kostnad.
- Paketresans pris får endast höjas om särskilda kostnader ökar (till exempel bränslepriser), och om detta uttryckligen anges i avtalet, samt i alla händelser senast 20 dagar före paketresans början. Om priset höjs med mer än 8 % av priset på paketresan får resenären säga upp avtalet. Om arrangören förbehåller sig rätten att höja priset har resenären rätt till en prissänkning om de relevanta kostnaderna sjunker.
- Resenärer kan säga upp avtalet utan att betala en avbokningsavgift och få full återbetalning av alla betalningar om någon annan av paketresans väsentliga delar än priset ändras avsevärt. Om den näringsidkare som ansvarar för paketresan ställer in paketresan före paketresans början har resenärerna rätt till återbetalning och ersättning, i förekommande fall.
- Resenärer kan under exceptionella omständigheter säga upp avtalet före paketresans början utan att betala en avbokningsavgift, till exempel vid allvarliga säkerhetsproblem på resmålet som sannolikt skulle påverka paketresan.
- Dessutom kan resenärer när som helst före paketresans början säga upp avtalet mot en skälig och motiverad avbokningsavgift.

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/27

- Om betydande delar av paketresan inte kan tillhandahållas enligt avtalet efter paketresans början måste lämpliga alternativa arrangemang erbjudas utan extra kostnad. Resenärer får säga upp avtalet utan att betala en avbokningsavgift om tjänsterna inte fullgörs i enlighet med avtalet och detta väsentligen inverkar på paketresans fullgörande och arrangören inte avhjälpel problemet.
- Resenärer har också rätt till en prissänkning och/eller en ersättning för skada om resetjänsterna inte fullgörs eller fullgörs bristfälligt.
- Arrangören måste tillhandahålla stöd om en resenär befinner sig i svårigheter.
- Om arrangören eller, i vissa medlemsstater, återförsäljaren hamnar på obestånd kommer betalningarna att återbetalas. Om arrangören eller, i tillämpliga fall, återförsäljaren hamnar på obestånd efter paketresans början och om transport ingår i paketresan, säkras resenärernas hemtransport. XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag]. Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktoppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om tjänster inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

[Webbplats där man hittar direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i nationell rätt.]

Del C

Standardinformationsformulär när en arrangör överför uppgifter till en annan näringsidkare i enlighet med artikel 3.2 b v

Om du ingår ett avtal med företag AB senast 24 timmar efter att ha mottagit bokningsbekräftelsen från företag XY kommer de resetjänster som tillhandahålls av XY och AB att utgöra en paketresa i den mening som avses i direktiv (EU) 2015/2302.

Därför omfattas du av alla EU-rättigheter som gäller för paketresenärer. Företag XY kommer att ansvara fullt ut för att paketresan som helhet fullgörs korrekt.

Dessutom har företag XY, enligt lag, ett skydd för att återbetala dina kostnader och, när transport ingår i paketresan, säkerställa din hemtransport om den eller de hamnar på obestånd.

Mer information om centrala rättigheter enligt direktiv (EU) 2015/2302 [ska tillhandahållas i form av en hyperlänk]

Under denna hyperlänk får resenären följande information:

Centrala rättigheter enligt direktiv (EU) 2015/2302

- Resenärer kommer att få all väsentlig information om resetjänsterna innan paketreseavtalet ingås.
- Det finns alltid minst en näringsidkare som har ansvar för att alla resetjänster som ingår i avtalet fullgörs korrekt.
- Resenärerna får ett nödtelefonnummer eller uppgifter om en kontaktpunkt där de kan komma i kontakt med arrangören eller resebyrån.
- Resenärer får överlåta paketresan till en annan person, med skäligt varsel och eventuellt mot en extra kostnad.
- Paketresans pris får endast höjas om särskilda kostnader ökar (till exempel bränslepriser), och om detta uttryckligen anges i avtalet, samt i alla händelser senast 20 dagar före paketresans början. Om priset höjs med mer än 8 % av priset för paketresan får resenären säga upp avtalet. Om arrangören förbehåller sig rätten att höja priset har resenären rätt till en prissänkning om de relevanta kostnaderna sjunker.

- Resenärer kan säga upp avtalet utan att betala en avbokningsavgift och få full återbetalning av alla betalningar om någon annan av paketresans väsentliga delar än priset ändras avsevärt. Om den näringsidkare som ansvarar för paketresan ställer in paketresan före paketresans början har resenärerna rätt till återbetalning och ersättning, i förekommande fall.
- Resenärer kan under exceptionella omständigheter säga upp avtalet före paketresans början utan att betala en avbokningsavgift, till exempel vid allvarliga säkerhetsproblem på resmålet som sannolikt skulle påverka paketresan.
- Dessutom kan resenärer när som helst före paketresans början säga upp avtalet mot en skälig och motiverad avbokningsavgift.
- Om betydande delar av paketresan inte kan tillhandahållas enligt avtalet efter paketresans början måste lämpliga alternativa arrangemang anordnas utan extra kostnad. Resenärer får säga upp avtalet utan att betala en avbokningsavgift om tjänsterna inte fullgörs i enlighet med avtalet och detta väsentligen inverkar på paketresans fullgörande och arrangören inte avhjälpel problemet.
- Resenärer har också rätt till en prissänkning och/eller en ersättning för skada om resetjänsterna inte fullgörs eller fullgörs bristfälligt.
- Arrangören måste tillhandahålla stöd om resenärer befinner sig i svårigheter.
- Om arrangören eller, i vissa medlemsstater, återförsäljaren hamnar på obestånd kommer betalningarna att återbetalas. Om arrangören eller, i tillämpliga fall, återförsäljaren hamnar på obestånd efter paketresans början och om transport ingår i paketresan, säkras resenärernas hemtransport. XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag]. Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om tjänster inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

Direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i nationell rätt [HYPERLÄNK].

BILAGA II

Del A

Standardinformationsformulär om den näringsidkare som via internet tillhandahåller ett sammanlänkat researrangemang i den mening som avses i artikel 3.5 a är en transportör som säljer en tur-och-retur-biljett

Om du, efter att ha valt ut och betalat för en resetjänst, bokar ytterligare resetjänster för din resa eller semester via vårt företag/XY omfattas du INTE av paketresenärers rättigheter enligt direktiv (EU) 2015/2302.

Därför kommer vårt företag/XY inte att ansvara för att de ytterligare resetjänsterna fullgörs korrekt. Vid problem kontakta den relevanta tjänsteleverantören.

Om du bokar ytterligare resetjänster under samma besök på vårt företags/XY:s bokningswebbplats kommer resetjänsterna emellertid att utgöra en del av ett sammanlänkat researrangemang. I ett sådant fall har XY, i enlighet med EU-rätten ett skydd för återbetalning av dina betalningar till XY för tjänster som inte fullgörs som en följd av XY:s obestånd och, vid behov, din hemtransport. Observera att detta inte innebär någon återbetalning om den berörda tjänsteleverantören hamnar på obestånd.

Mer information om skydd vid obestånd [ska tillhandahållas i form av en hyperlänk].

Under denna hyperlänk får resenären följande information:

XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag].

Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om resetjänsterna inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

Anmärkning: Detta skydd vid obestånd gäller inte avtal med andra parter än XY som kan fullgöras trots XY:s obestånd.

Direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i nationell rätt [HYPERLÄNK]

Del B

Standardinformationsformulär om den näringsidkare som via internet tillhandahåller ett sammanlänkat researrangemang i den mening som avses i artikel 3.5 a är en annan näringsidkare än en transportör som säljer en tur-och-retur-biljett

Om du, efter att ha valt ut och betalat för en resetjänst, bokar ytterligare resetjänster för din resa eller semester via vårt företag/XY omfattas du INTE av de rättigheter som är tillämpliga på paketresor enligt direktiv (EU) 2015/2302.

Därför kommer vårt företag/XY inte att ansvara för att de enskilda resetjänsterna fullgörs korrekt. Vid problem kontakta den relevanta tjänsteleverantören.

Om du bokar ytterligare resetjänster under samma besök på vårt företags/XY:s bokningswebbplats kommer resetjänsterna emellertid att utgöra en del av ett sammanlänkat researrangemang. I ett sådant fall har XY, i enlighet med EU-rätten, ett skydd för återbetalning av dina betalningar till XY för tjänster som inte fullgörs som en följd av XY:s obestånd. Observera att detta inte innebär någon återbetalning om den berörda tjänsteleverantören hamnar på obestånd.

Mer information om skydd vid obestånd [ska tillhandahållas i form av en hyperlänk].

Under denna hyperlänk får resenären följande information:

XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag].

Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om resetjänsterna inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

Anmärkning: Detta skydd vid obestånd gäller inte avtal med andra parter som kan fullgöras trots XY:s obestånd.

Direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i nationell rätt [HYPERLÄNK].

Del C

Standardinformationsformulär vid sammanlänkade researrangemang, i den mening som avses i artikel 3.5 a, om avtalen ingås i näringsidkarens (som inte är en transportör som säljer en tur-och-retur-biljett) och resenärens samtidiga fysiska närvaro

Om du, efter att ha valt ut och betalat för en resetjänst, bokar ytterligare resetjänster för din resa eller semester via vårt företag/XY omfattas du INTE av paketresenärens rättigheter enligt direktiv (EU) 2015/2302 .

Därför kommer vårt företag/XY inte att ansvara för att de enskilda resetjänsterna fullgörs korrekt. Vid problem kontakta den relevanta tjänsteleverantören.

Om du bokar ytterligare resetjänster under samma besök på eller kontakt med vårt företag/XY kommer resetjänsterna emellertid att utgöra en del av ett sammanlänkat researrangemang. I ett sådant fall har XY, i enlighet med EU-rätten, ett skydd för återbetalning av dina betalningar till XY för tjänster som inte fullgörs som en följd av XY:s obestånd. Observera att detta inte innebär någon återbetalning om den berörda tjänsteleverantören hamnar på obestånd.

XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag] (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer).

Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om resetjänsterna inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

Anmärkning: Detta skydd vid obestånd gäller inte avtal med andra parter som kan fullgöras trots XY:s obestånd.

[Webbplats där direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i nationell rätt återfinns.]

Del D

Standardinformationsformulär om den näringsidkare som via internet tillhandahåller ett sammanlänkat researrangemang i den mening som avses i artikel 3.5 b är en transportör som säljer en tur-och-retur-biljett

Om du bokar ytterligare resetjänster för din resa eller semester via denna länk/ dessa länkar omfattas du INTE av de rättigheter som är tillämpliga på paketresor enligt direktiv (EU) 2015/2302 .

Därför kommer vårt företag/XY inte att ansvara för att dessa ytterligare resetjänster fullgörs korrekt. Vid problem kontakta den relevanta tjänsteleverantören.

Om du bokar ytterligare resetjänster via denna länk/ dessa länkar senast 24 timmar efter det att du mottagit bokningsbekräftelsen från vårt företag/XY kommer dessa resetjänster emellertid att utgöra en del av ett sammanlänkat researrangemang. I ett sådant fall har XY, i enlighet med EU-rätten, ett skydd för återbetalning av dina betalningar till XY för tjänster som inte fullgörs som en följd av XY:s obestånd och, vid behov, din hemtransport. Observera att detta inte innebär någon återbetalning om den berörda tjänsteleverantören hamnar på obestånd.

Mer information om skydd vid obestånd [ska tillhandahållas i form av en hyperlänk].

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/31

Under denna hyperlänk får resenären följande information:

XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag].

Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om resetjänsterna inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

Anmärkning: Detta skydd vid obestånd gäller inte avtal med andra parter än XY som kan fullgöras trots XY:s obestånd.

Direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i nationell rätt [HYPERLÄNK].

Del E

Standardinformationsformulär om den näringsidkare som via internet tillhandahåller ett sammanlänkat researrangemang, i den mening som avses i artikel 3.5 b, är en annan näringsidkare än en transportör som säljer en tur-och-retur-biljett

Om du bokar ytterligare resetjänster för din resa eller semester via denna länk/dessa länkar omfattas du INTE av de rättigheter som är tillämpliga på paketresor enligt direktiv (EU) 2015/2302.

Därför kommer vårt företag/XY inte att ansvara för att dessa ytterligare resetjänster fullgörs korrekt. Vid problem kontakta den relevanta tjänsteleverantören.

Om du bokar ytterligare resetjänster via denna länk/dessa länkar senast 24 timmar efter mottagandet av bekräftelsen av din bokning från vårt företag/XY kommer de resetjänsterna emellertid att utgöra en del av ett sammanlänkat researrangemang. I ett sådant fall har XY, i enlighet med EU-rätten, ett skydd för återbetalning av dina betalningar till XY för tjänster som inte fullgörs som en följd av XY:s obestånd. Observera att detta inte innebär någon återbetalning om den berörda tjänsteleverantören hamnar på obestånd.

Mer information om skydd vid obestånd [ska tillhandahållas i form av en hyperlänk].

Under denna hyperlänk får resenären följande information:

XY har tecknat skydd vid obestånd hos YZ [den enhet som ansvarar för skyddet vid obestånd, t.ex. en garantifond eller ett försäkringsbolag].

Resenärer får kontakta denna enhet eller, i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten (kontaktuppgifter – inklusive namn, besöksadress, e-postadress och telefonnummer) om resetjänsterna inte tillhandahålls till följd av XY:s obestånd.

Anmärkning: Detta skydd vid obestånd gäller inte avtal med andra parter än XY, som kan fullgöras trots XY:s obestånd.

Direktiv (EU) 2015/2302 i den form som det har införlivats i relevant nationell lagstiftning [HYPERLÄNK].

BILAGA III

Jämförelsetabell

Direktiv 90/314/EEG	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2.1	Artikel 3.2 och artikel 2.2 a
Artikel 2.2	Artikel 3.8
Artikel 2.3	Artikel 3.9
Artikel 2.4	Artikel 3.6
Artikel 2.5	Artikel 3.3
Artikel 3.1	Utgår
Artikel 3.2	Utgår, dock har huvuddelarna införlivats i artiklarna 5 och 6
Artikel 4.1 a	Artikel 5.1 f
Artikel 4.1 b	Artikel 5.1 h, artikel 7.2 d och f och artikel 7.4
Artikel 4.2 a	Artikel 7.2
Artikel 4.2 b	Artikel 5.3 och artikel 7.1 och 7.4
Artikel 4.2 c	Utgår
Artikel 4.3	Artikel 9
Artikel 4.4	Artikel 10
Artikel 4.5	Artikel 11.2 och 11.3
Artikel 4.6	Artikel 11.2, 11.3 och 11.4 samt artikel 12.3 och 12.4
Artikel 4.7	Artikel 13.5, 13.6 och 13.7
Artikel 5.1	Artikel 13.1
Artikel 5.2	Artikel 14.2, 14.3 och 14.4 och artikel 16
Artikel 5.3	Artikel 23.3
Artikel 5.4	Artikel 7.2 e och artikel 13.2
Artikel 6	Artikel 13.3
Artikel 7	Artikel 17 och artikel 18
Artikel 8	Artikel 4
Artikel 9.1	Artikel 28.1
Artikel 9.2	Artikel 28.4
Artikel 10	Artikel 31
Bilaga, led a	Artikel 5.1 a i
Bilaga, led b	Artikel 5.1 a ii
Bilaga, led c	Artikel 5.1 a iii

11.12.2015

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 326/33

Direktiv 90/314/EEG	Detta direktiv
Bilaga, led d	Artikel 5.1 e
Bilaga, led e	Artikel 5.1 a i
Bilaga, led f	Artikel 5.1 a v
Bilaga, led g	Artikel 5.1 b
Bilaga, led h	Artikel 5.1 c och artikel 10.1
Bilaga, led i	Artikel 5.1 d
Bilaga, led j	Artikel 7.2 a
Bilaga, led k	Artikel 13.2

Statens offentliga utredningar 2016

Kronologisk förteckning

1. Statens bredbandsinfrastruktur som resurs. N.
2. Effektiv vård. S.
3. Höghastighetsjärnvägens finansiering och kommersiella förutsättningar. N.
4. Politisk information i skolan – ett led i demokratiuppdraget. U.
5. Låt fler forma framtiden!
Del A + B. Ku.
6. Framtid sökes –
Slutredovisning från
den nationella samordnaren
för utsatta EU-medborgare. S.
7. Integritet och straffskydd. Ju.
8. Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag – m.m.
Del 1 + 2. Fi.
9. Plats för nyanlända i fler skolor. U.
10. EU på hemmaplan. Ku.
11. Olika vägar till föräldraskap. Ju.
12. Ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. U.
13. Palett för ett stärkt civilsamhälle. Ku.
14. En översyn av tobakslagen. Nya steg mot ett minskat tobaksbruk. S.
15. Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling
– ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse. Fi.
16. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2016. Risker, osäkerheter och framtidsutmaningar. M.
17. EU:s reviderade insolvensförordning m.m. Ju.
18. En ny strafftidslag. Ju.
19. Barnkonventionen blir svensk lag. S.
20. Föräldraledighet för statsråd? Fi.
21. Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. M.
22. Möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade växter i Sverige. M.
23. Beskattning av incitamentsprogram. Fi.
24. En ändamålsenlig kommunal redovisning. Fi.
25. Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning. Del 1 + 2. U.
26. På väg mot en ny politik för Sveriges landsbygder – landsbygders utveckling, möjligheter och utmaningar. N.
27. Som ett brev på posten. Postbefordran och pristak i ett digitaliserat samhälle. N.
28. Vägen till självkörande fordon – försöksverksamhet. N.
29. Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden. U.
30. Människorna, medierna & marknaden. Medieutredningens forskningsantologi om en demokrati i förändring. Ku.
31. Fastighetstaxering av anläggningar för el- och värmeproduktion. Fi.
32. En trygg dricksvattenförsörjning. Del 1 + 2 och Sammanfattning. N.
33. Ett bonus–malus-system för nya lätta fordon. Fi.
34. Revisorns skadeståndsansvar. Ju.
35. Vägen in till det svenska skolväsendet. U.
36. Medverkan av tjänsteleverantörer i ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd. UD.
37. Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd. Ju.
38. Samling för skolan. Nationella målsättningar och utvecklingsområden för kunskap och likvärdighet. U.

39. Polis i framtiden
– polisutbildningen som högskole-
utbildning. Ju.
40. Straffrättsliga åtgärder mot deltagande
i en väpnad konflikt till stöd för en
terroristorganisation. Ju.
41. Hur står det till med den personliga
integriteten?
– en kartläggning av Integritets-
kommittén. Ju.
42. Ett starkt straffrättsligt skydd mot
köp av sexuell tjänst och utnyttjande
av barn genom köp av sexuell hand-
ling, m.m. Ju.
43. Internationella säkerhetsrätter
i järnvägsfordon m.m.
– Järnvägsprotokollet. Ju.
44. Kraftsamling mot antiziganism. Ku.
45. En hållbar, transparent och
konkurrenskraftig fondmarknad. Fi.
46. Samordning, ansvar och
kommunikation – vägen till ökad
kvalitet i utbildningen för elever
med vissa funktionsnedsättningar. U.
47. En klimat- och luftvårdsstrategi
för Sverige. Del 1 + Del 2, bilaga med
underlagsrapporter. M.
48. Regional indelning – tre nya län. Fi.
49. En utökad beslutanderätt för
Konkurrensverket. N.
50. Genomförande av sjöfolksdirektivet. A.
51. Villkor för intjänande och bevarande
av tjänstepension. A.
52. Färrer i häkte och minskad isolering. Ju.
53. Betaltjänster, förmedlingsavgifter och
grundläggande betalkonton. Fi.
54. Till sista utposten. En översyn av
postlagstiftningen i ett digitaliserat
samhälle. N.
55. Det handlar om jämlik hälsa.
Utgångspunkter för Kommissionens
vidare arbete. S.
56. Ny paketreselag. Fi.
57. Utredningen om Sveriges försvars- och
säkerhetspolitiska samarbeten. UD.
58. Ändrade mediegrundlagar.
Del 1 + Del 2. Ju.
59. På goda grunder
– en åtgärdsgaranti för läsning, skriv-
ning och matematik. U.
60. Ett starkare skydd för den sexuella
integriteten. Ju.
61. Fokus premiepension. Fi.
62. Ökad insyn i välfärden. S.
63. En robust personalförsörjning av det
militära försvaret. Fö.
64. Föresattningar enligt
regeringsformen för fördjupat
försvarssamarbete. Fö.
65. Ett samlat ansvar för tillsyn över den
personliga integriteten. Ju.
66. Det stämmer!
– ökad transparens och mer lika
villkor. U.
67. En översyn av överskottsmålet. Fi.
68. Stärkt konsumentskydd på marknaden
för högkostnadskrediter. Ju.
69. En inkluderande kulturskola på egen
grund. Ku.
70. Ett starkt straffrättsligt skydd mot
människohandel och annat
utnyttjande av utsatta personer. Ju.
71. Snabbare omval och förstärkt skydd
för valhemligheten. Ju.
72. Entreprenörskap i det tjugoförsta
århundradet. N.
73. Begränsningar i föräldrapenningen för
föräldrar som kommer till Sverige med
barn. S.
74. Ökad insyn i partiets finansiering
– ett utbyggt regelverk. Ju.
75. Översyn av skattereglerna för
delägare i fåmansföretag. Fi.
76. Skatt på finansiell verksamhet. Fi.
77. En gymnasieutbildning för alla
– åtgärder för att alla unga ska påbörja
och fullfölja en gymnasieutbildning.
Del 1 + Del 2. U.
78. Ordning och reda i välfärden. Fi.
79. En känneteckensrättslig reform. Ju.
80. En gränsöverskridande mediepolitik.
För upplysning, engagemang och
ansvar. Ku.
81. Ett modernare utredningsförfarande. Ju.

82. En översyn av lagstiftningen
om företagsbot. Ju.

83. En svensk flygskatt. Fi.

84. Ny resegarantilag. Fi.

Statens offentliga utredningar 2016

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Genomförande av sjöfolksdirektivet. [50]

Villkor för intjänande och bevarande av tjänstepension. [51]

Finansdepartementet

Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag – m.m. Del 1 + 2. [8]

Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse. [15]

Föräldraledighet för statsråd? [20]

Beskattnings av incitamentsprogram. [23]

En ändamålsenlig kommunal redovisning. [24]

Fastighetstaxering av anläggningar för el- och värmeproduktion. [31]

Ett bonus–malus-system för nya lätta fordon. [33]

En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad. [45]

Regional indelning – tre nya län. [48]

Betaltjänster, förmedlingsavgifter och grundläggande betalkonton. [53]

Ny paketreselag. [56]

Fokus premiepension. [61]

En översyn av överskottsmålet. [67]

Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag. [75]

Skatt på finansiell verksamhet. [76]

Ordning och reda i välfärden. [78]

En svensk flygskatt. [83]

Ny resegarantilag. [84]

Försvarsdepartementet

En robust personalförsörjning av det militära försvaret. [63]

Förutsättningar enligt regeringsformen för fördjupat försvarssamarbete. [64]

Justitiedepartementet

Integritet och straffskydd. [7]

Olika vägar till föräldraskap. [11]

EU:s reviderade insolvensförordning m.m. [17]

En ny strafftidslag. [18]

Revisorns skadeståndsansvar. [34]

Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd. [37]

Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning. [39]

Straffrättsliga åtgärder mot deltagande i en väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation. [40]

Hur står det till med den personliga integriteten?
– en kartläggning av Integritetskommittén. [41]

Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. [42]

Internationella säkerhetsrätter i järnvägsfordon m.m. – Järnvägsprotokollet. [43]

Färre i häkte och minskad isolering. [52]

Ändrade mediegrundlagar. Del 1 + Del 2. [58]

Ett starkare skydd för den sexuella integriteten. [60]

Ett samlat ansvar för tillsyn över den personliga integriteten. [65]

Stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnadskrediter. [68]

Ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och annat utnyttjande av utsatta personer. [70]

Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten. [71]

Ökad insyn i partiets finansiering
– ett utbyggt regelverk. [74]
En känneteckensrättslig reform. [79]
Ett modernare utskönningsförfarande. [81]
En översyn av lagstiftningen
om företagsbot. [82]

Kulturdepartementet

Låt fler forma framtiden! Del A + B. [5]
EU på hemmaplan. [10]
Palett för ett stärkt civilsamhälle. [13]
Människorna, medierna & marknaden
Medieutredningens forskningsantologi
om en demokrati i förändring. [30]
Kraftsamling mot antiziganism. [44]
En inkluderande kulturskola på egen
grund. [69]
En gränsöverskridande mediepolitik.
För upplysning, engagemang och
ansvar. [80]

Miljö- och energidepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2016.
Risker, osäkerheter
och framtidsutmaningar. [16]
Ett klimatpolitiskt ramverk för
Sverige. [21]
Möjlighet att begränsa eller förbjuda od-
ling av genetiskt modifierade
växter i Sverige. [22]
En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige.
Del 1 + Del 2, bilaga med underlags-
rapporter. [47]

Näringsdepartementet

Statens bredbandsinfrastruktur som
resurs. [1]
Höghastighetsjärnvägens finansiering och
kommersiella förutsättningar. [3]
På väg mot en ny politik för Sveriges
landsbygder – landsbygdernas utveck-
ling, möjligheter och utmaningar. [26]
Som ett brev på posten. Postbefordran och
pristak i ett digitaliserat samhälle. [27]
Vägen till självkörande fordon
– försöksverksamhet. [28]

En trygg dricksvattenförsörjning.
Del 1 + 2 och Sammanfattning. [32]
En utökad beslutanderätt för Konkurrens-
verket. [49]
Till sista utposten. En översyn av postlag-
stiftningen i ett digitaliserat samhälle.
[54]
Entreprenörskap i det tjugoförsta
århundradet. [72]

Socialdepartementet

Effektiv vård. [2]
Framtid sökes – Slutredovisning från den
nationella samordnaren för utsatta
EU-medborgare. [6]
En översyn av tobakslagen. Nya steg mot
ett minskat tobaksbruk. [14]
Barnkonventionen blir svensk lag. [19]
Det handlar om jämlik hälsa.
Utgångspunkter för Kommissionens
vidare arbete. [55]
Ökad insyn i välfärden. [62]
Begränsningar i föräldrapenningen för
föräldrar som kommer till Sverige
med barn. [73]

Utbildningsdepartementet

Politisk information i skolan – ett led i
demokratiuppdraget. [4]
Plats för nyanlända i fler skolor. [9]
Ökade möjligheter till modersmåls-
undervisning och studiehandledning
på modersmål. [12]
Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett
nytt nationellt system för kunskaps-
bedömning. Del 1 + 2. [25]
Trygghet och attraktivitet
– en forskarkarriär för framtiden. [29]
Vägen in till det svenska skolväsendet. [35]
Samling för skolan. Nationella målsätt-
ningar och utvecklingsområden för
kunskap och likvärdighet. [38]
Samordning, ansvar och
kommunikation – vägen till ökad
kvalitet i utbildningen för elever
med vissa funktionsnedsättningar. [46]

På goda grunder

– en åtgärdsgaranti för läsning, skrivning och matematik. [59]

Det stämmer! – ökad transparens och mer lika villkor. [66]

En gymnasieutbildning för alla

– åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. [77]

Utrikesdepartementet

Medverkan av tjänsteleverantörer i ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd. [36]

Utredningen om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. [57]